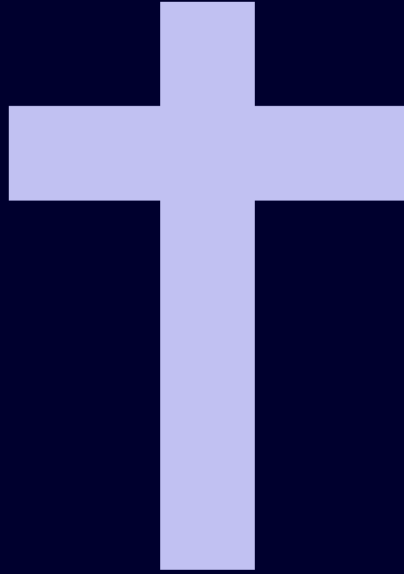


Wangki Wulyu  
Jirrkirlikanujuwal



Portions of the Holy Bible in the Walmajarri language of  
Australia

Wangki Wulyu Jirrkirlikanujuwal  
Portions of the Holy Bible in the Walmajarri language of Australia

copyright © 1985 Wycliffe Bible Translators

Language: Walmajarri

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-05-14

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Feb 2021 from source files dated 4 Jan 2021  
9663b280-2245-5e10-b809-d81274bff0d0

## Contents

Genesis . . . . .	1
Ruth . . . . .	43
1 Samuel . . . . .	46
2 Samuel . . . . .	55
1 Kings . . . . .	59
2 Kings . . . . .	71
Psalms . . . . .	75
Isaiah . . . . .	76
Jonah . . . . .	77
Matthew . . . . .	81
Mark . . . . .	86
Luke . . . . .	107
John . . . . .	121
Acts . . . . .	129
1 Corinthians . . . . .	160
1 Timothy . . . . .	161
1 John . . . . .	167

## Wangki purrurtu ngarrangkarnijangka Genesis

### *Ngapungu pujurni ngartakpani*

<sup>1-31</sup> Jarluwarlany pa Kuttu ngartakpani pujurni nguwejaa ngapa yalkirijaa yimpiyimpi. Kujartikarra manya ngartakpani Ngarpungu. Jarluwarlany pa yarr ngunangani munga ngapa mapirri. Ngajirta nguwa ngunarla. Walypa Ngarpukurajangka pa kirilyyanani ngapangarni marnpa kankarnimarrangu.

### *Layi*

Nyanartijangka Ngarpu marni, “Parralanku pa tili.” Mapunparnila parralani tili nyanarti. Kurrinypala pila ngunangani tilijarra munga. Tili parralani, wali wirriyajarrinyala Ngarpu. Tiliwu parla wulyumarni. Yinijartila pinya yutukani jininyarajartijaa pukanyjartiti. Wali kajalkajal Ngarpungu ngartakpani tililiny.

### *Kurriny*

Nyanartijangka jirna Ngarpungu pinya ngurrujarrakujirni ngapajarra. Ngarpungu marni jarlu, “Ngurrujarrakujiwu pinya ngapajarra.” Wali mapunparnila ngurrujarrarrinya pila ngapajarra. Kanarlany ngapa kankarni yimpiyimpirla, ngapawarlany kaniny. Yini yutukani yimpiyimpi Ngarpungu. Wali kujartikarra pinya ngartakpani ngapawarlany kankarni ngapawarlany kaniny.

### *Murrkurn*

Nyanartijangka wartangurniwarlany pa ngartakpani nguwa. Ngarpungu marni, “Kayantajarrilu ngapa kaniny, yangkala pa nguwa mapirri ngunawujaa pamarr mapirri.” Wali Ngarpungu mapunparnila kayantakujirni ngapa, nguwa mapirrijaa pamarr mapirri rila nguja. Ngunangani palu pamarrjaa nguwejaa jawurlata. Yinijarti pinya yutukani nguwartijaa jawurlatajarti. Wali wirriyajarrinyala pa Ngarpu.

Yarntarni Ngarpu marni, “Nguwanga pa wurrkal turtangku manawarntijaa yukawarnti. Nyanarti turtapungku, purlkajarriwula palu. Yarntarni kanarlany yitilalwarlany turtangku, yarntarni kiyijangka turtangku, yarntarni wurrkaljarriwu kiyijangka. Yangkartirni yuka kirlirni manawurti nganapartu nganapartu.” Wali mapunparnila palu turtapinya wurrkalwarnti paja yukawarntijaa manawarnti nganapartu nganapartu. Walimpa palu purlkajarrinya kiyijartijarrinyala. Yarntarni kanarlanyja turtapungku kiyijangka kirlirni. Kujartikarra nira turtapunganku yitilalwarlany yitilalwarlany. Wali wirriyajarrinyala Ngarpu. Wali kujartikarra manya Ngarpungu ngartakpani jawurlatajaa nguwejaa pamarr, yukawarntijaa manawarnti.

### *Kurriny kurriny*

Yarntarni wartangurniwarlany pa ngartakpani purangujaa yakarn. Ngarpungu marni, “Tilijarra pila ngunawu yimpiyimpirla parralanupurru. Purangu pa ngunawu jininyarapurru. Jininyara pa parralanku nguwa. Kanarlany yakarn ngunawu pukanyjapurru. Pukanyja pa parralanku nguwa.”

Mapunparnila pinya Ngarpungu ngartakpani purlkajarra purangujaa yakarn. Yangkarti layiwarlany purangu pa purlkajinyangu jininyarapurru. Kanarlany lamparn pa pukanyjapurru yakarn. Nyanartijangka ngurrujarrarrinyala pila jininyarajaa pukanyja. Pinayungany parlipanya purangurlu. Turtapungany kumantawarlany kumantawarlany, wali pinarrila parlipa nguniny. Nyanartijangka purangu karla takurryanany, mungajarrilanyala pukanyjajarrilany. Yarnta purangu parlipangu kurnakwantilany makurrajaa parranga, yarnta yitilal.

Yarnta manya Ngarpungu ngartakpani wirlwarnti. Yutukani manya yimpiyimpirla purangujaa yakarn, wirlwarnti mapirri, wirriyajarrinyala. Wali kujartikarra manya Ngarpungu ngartakpani tiliwarnti yimpiyimpikarrajiwarnti.

### *Kurriny kurriny kayan*

Yarntarni wartangurniwarlany pa ngartakpani kuyiwarnti ngapakarrajiwarntijaa yalkirikarrajiwarnti. Ngarpu marni, “Kuyiwarnti pajajinyangu ngunawu ngapawarlany ngapawarlany, kapiwarntijaa kuyiwarnti yangka pakitkarra yanany ngapakarrajiwarnti. Yarnta jirikiwarnti pajajinyangu palu lapalku yimpiyimpirlal.”

Mapunparnila manya ngartakpani nukarnini kapiwarnti purlkapurlka lamparnlamparn. Kuyiwarntiwarlany ngapakarrajiwarntiwarlany manya ngartakpani pakitkarrajartiwarnti wurnajartiwarnti. Nyarnakarrajiwarntijaa partikarrajiwarntijaa rirringkikarrajiwarnti manya ngartakpani Ngarpungu. Kanarlanywarnti manya purlkawarntijinyangu ngartakpani. Jirikiwarnti manya ngartakpani nukarnini purlkapurlka lamparnlamparn. Wirriyajarrinyala Ngarpu.

Marnila manyanangu Ngarpungu kuyiwarntiwu ngapakarrajiwarntiwujaa yalkirikarrajiwarntiwu, “Wulyu marnanya ngartakpani. Ngajirta nganta nyurrawarntimipa nguna. Jukuwarnti mantanya martawu kanarlanywarnti, pajajarriwula palu. Yarntarni palunya jirna jukuwarntiwarlany martawu. Kujangkurrarni kujangkurrarnila pajajarrinyanku. Yarr palu ngunawu kuyi pajajinyangu wanyjurlajarra ngapawarlany ngapawarlany kuyipartu kuyipartu palu ngunawu. Jirikiwarnti palu pajajinyangu ngunawu wanyjurlajarra.” Wali kujartikarra manya Ngarpungu ngartakpani kuyiwarnti ngapakarrajiwarntijaa jirikiwarnti yalkirikarrajiwarnti.

### *Murrkurn murrkurn*

Yarntarni wartangurniwarlany manya ngartakpani nguwakarrajiwarnti. Ngarpungu marni, “Kuyiwarnti pajajinyangu ngunawu nguwanga nganapartu nganapartu purlkapurlka lamparnlamparn jinajartiwarntijaa jilpirtijartiwarnti.” Mapunparnila manya ngartakpani Ngarpungu kuyiwarnti nganapartu nganapartu jilpirtijartiwarntijaa jinajartiwarnti palkakarrajiwarnti. Wirriyajarrinyala pa.

Nyanartijangka Ngarpu marni, “Ngartakpankurlipa piyirn ngalimpajilinyarni, nyapartukarra parlipa nguniny. Maja manyanangu ngunawu kuyiwarntiwu nguwakarrajiwarntiwujaa yalkirikarrajiwarntiwujaa ngapakarrajiwarntiwu mapirri.”

Mapunparnila Ngarpungu ngartakpani piyirn nyantujilinyarni. Ngarpujilinyarni pa ngartakpani piyirn. Nganpayijaa marnin pinya ngartakpani. Marnila pilangu Ngarpungu, “Wulyu marnanypinya ngartakpani. Ngajirta nganpila nyurrajarramipa nguna. Juku manpilanya martawu kujangkurrarnila palu pajajarrinyanku. Kujangkurrarni kujangkurrarni pajajarrinyanku palu marninjaa nganpayi. Kujangkurrarra nguwanga ngunawu piyirn pajajinyangu.”

Yarntarni pilangu marni Ngarpungu, “Maja manpilanyanangu ngunawu kuyiwarntiwu nguwakarrajiwarntiwujaa yalkirikarrajiwarntiwujaa ngapakarrajiwarntiwu. Nukarniwu manpilanyanangu maja.” Yarntarni pilangu marni Ngarpungu, “Yinya marnanypinya miyiwarnti nukarnini ngarnupurru kiyijartiwarnti. Kanarlanywarnti palu yukajiliny turtangany, kanarlanywarnti palu mana turtangany miyila martalany mananga nyanayirla. Nukarnini manpila ngalku.” Kuyiwarntijaa jirikiwarnti marnanya yinya wurral ngarnupurru. Miyi manyanangu ngunawu yukajangkajaa manajangka nukarni.”

Nyanartijangka nyanganila manya Ngarpungu nyapartukarra manya ngartakpani nukarni. Nganapartu nganapartu manya ngartakpani Ngarpungu, nyanganila manya wulyujinyangu. Wali wirriyajarrinyala.

## 2

*Murrkurn murrkurn kayan - Wali pujumanila manya yalkirijaa nguwa, kuyiwarntijaa nganapartu nganapartu.*

<sup>1-25</sup> Nyanartijangka warrkam pujumanurla, yarrpala kirrarni Ngarpu. Warrkamjangka pa kirrarnani yarr. Nyanartila pa kirrarnujangkarlu nyanya wulyujinyangu. Wirriyajarrinya Ngarpu. Pinapinakarrinyani, “Jalarra paji wulyujinyangu marulujinyangu. Kanarlanyparni paji nguniny, tumaj marna kirrarnana warrkamjangka. Julawu mar-nanyanangu kanarlanywarntiwu, warrkamjarti palu ngunawu murrkurnwarlany murrkurnwarlany. Nyanartijangka puranguwarlanyja palu kirralku warrkamngajirtajarti.

*Ngarpungu katin yutukani*

Yarntarni wangkiwarlany kirlingalparni tikirjularnuwu nyapartukarra Ngarpungu ngartakpani nguwejaa ngapa yalkirijaa yimpiyimpi. Warrarni piyirn ngajirta ngunarla warrkampurru katinpurru. Ngarpungu ngajirta yiparla ngapa kankarnimarrangu yimpiyimpijangka warrarni. Piyirn mapirri ngajirta ngunarla warrarni katin ngajirta turtangantarla. Ngapa nguwejankamipa laparnani. Nyanartirlu jarlanykujirnani ngapangu. Nguwa pujurni wapalkarra pa jarlanykujirnani.

Wali nguwejangka ngartakpani piyirn Ngarpungu purlkangu, puwumanila punul, ngayilajartila ngujangurra, rangarnanila wanji, nyanartila ngujangurra piyirn wanji.

Nyanartijangka Ngarpungu purlkangu pa katin kakarra yutukani. Katin nyanarti yini parla Yitin. Wali nyanayirla katinta pa yutukani piyirn yangkarti. Manawarnti pajajinyangu manya yutukani. Turtanyala palu manawarnti, kankarnikujirnila manawarnti Ngarpungu. Nyanartiwarnti manawarnti palu wulyujinyangu miyijarti wulyujarti. Yarnta jalungurru palu wulyujinyangu nyangupurru nguja. Kurriny pila karrinyani kaparn manajarra. Layiwarlany pa wanji yungujuwal. Puju miyi wanji yungujuwal nganyjarla, wanjila pa ngunarla kujawurlurra. Kanarlany mana pa pinayungujuwal. Puju miyi nganyjarla pinayungujuwal, pinarrila ngunarla. Pujuwurni parla pinarri ngunarla wulyuwujaa yakurrku nganapartuwu nganapartuwu. Katin yini Yitin ngunangani. Wali nyanartingurni martuwarrala laparnani layi. Jarlanykujirnani nguwa. Ngapangula manya kalypajanani manawarnti katinjangkawarnti. Wali kurlirrawarlany palmapinyala palunyanu martuwarrawarntirlu. Ngurrungurrujarrinyala palu nyanartiwarnti martuwarrawarnti kurrinywarlany kurriny. Nyanartiwarnti martuwarrawarnti palu yinijartiwarnti.

Wali Ngarpungu pa yutukani piyirn yangkarti katinta Yitinta ngampurrikanupurrujaa karlarnupurrujaa kiyi yutukanupurru. Jinjinyinya parla miyiwarntiwu katintajangkawu ngarnupurru kanarlanywarnti miyiwarnti. Marni parla Ngarpungu, “Kanarlanywarnti manya ngalku miyi nganapartu nganapartu yangka palu nguniny katinta. Layi mana ngajirta ngan nganyja yangkarti pinarriyungujuwal kaparn karrilany. Puju man ngalku nyanarti, pirlajarriwula man.”

Nyanartijangka Ngarpu marni, “Layi nganpayi pa kirrarnana minilingajirta kayanwarlany jintanga. Yakurr pa kirrarnupurru jintanga. Ngartakpanku marnarla minili, turtukpala pila ngunawu.” Wali yiparnila manya kuyiwarntijaa jirikiwarnti nguwejankawarnti yangka manya ngartakpani. Nyanartikarti piyirnkarti manya yiparni Ngarpungu. Nganpayirlu nyanartirlu manya yinila julawu. Yinijarti yinijarti kuyiwarnti nyanartiwarnti pujurni nganapartu nganapartu nguwakarrajawarntijaa yalkirikarrajawarnti. Yinila manya yutukani nganpayirlu. Yinijartiwarnti palu ngunangani. Wali nyangani Ngarpungu, kujarti pa yakurr turtukngajirta nganpayipurru, tumaj palu kuyiwarnti nyanartiwarnti.

Nyanartijangka Ngarpungu pa manyankujirni nganpayi purlkajinyangu manyan. Wali Ngarpungula manyanta layi yilpirn warntarni, tikirrpala nimpinya nyanarti kirli warntarnujangka. Ngartakpanila marnin yilpirnjangka, marninpala parla nyanarti nganpayi yinya. Wirriyajarrinyala nganpayi, marnila, “Minyarti wulyu turtukjinyangu

ngajukurajangka kujijangkajaa ngilykijangka mapirri. Minyarti wulyu turtuk.” Wali yinijarti pa marnin nyanarti yutukani nganpayirlu nyantukurarlalparni yini. Marnin pa yutukani yini. Kujartikarra nira piyirntu ngarpujaa ngamaji pinya wanyjarralany, marnintala manyanta kirralany kartunga nyantukurarla. Kayanjilinyarnila pila nguniny. Wali kurtangarri pila ngunangani marninjaa nganpayi nyanarti pila wulyu ngunangani. Ngajirta pila kurntayijarrirla nyanartikarra pila wulyu ngunangani kurntayingajirta.

### 3

#### *Kujikani pilanyanu*

<sup>1-24</sup> Wali jilpirtijarti manyanta pirriyani marninta. Kuyi nyanarti jilpirtijarti pa ngintanjinyangu kajiyungujuwal. Japirlyinyala parla marnin jilpirtijartirlu, “Jarmarni nganypilangu miyiwu pujuwurni ngarnupurru Ngarpungu. Mapun nganypilangu jarmarni.”

Jangkumani manyanta marnintu, “Miyi pajarra ngalku nganapartu nganapartu kat-injangka. Layiwula pajarrangu jarmarni. Marni pajarrangu, ‘Nyanarti mana layi yangkarti kaparn karrinyana ngajirta nganpila nganyja miyi, yarnta ngajirta nganpila palyanta. Paju manpila palyankuwurti, ngalkuwurti, wali pirlajarriwula manpila.’”

Wali jilpirtijartirlu parla marni, “Ngajirta. Kayan nganpila pirlajarri.” Yarntarni parla marni marninku, “Yangka miyi nyanarti manpila ngalku, pinajarrala manpila tarlkalku. Pinarrila manpilarla ngunawu yakurrkujaa wulyuwu pujuwurni. Ngarpujilinyarni manpila ngunawu. Ngarpungu parla pinarri pujuwurni wulyuwujaa yakurrku. Nyantujilinyarni manpila ngunawu. Nyanartirlamarra pinarrijarrinyurlamarra manypilangu jarmarni Ngarpungu.” Kujarti parla marni marninku jilpirtijartirlu.

Nyanartijangkarlu marnintu nyanartirlu parla mapunikani jilpirtijartiwu. Nyangani mana yangkarti pinayungujuwal. Marrupungani, wulumarnani parla, yarnta pa wulyujinyangu jalungurru. Marrupunganila ngarnungurla pa pinarrijarriwu. Nyanartijangkarlu miyi parlanyanu warntarni manajangka nyanartijangka, ngarnila pa marnintu. Nyanartijangkarlu yinyala parla nganpayi, ngarnila nganpayirlu.

Wali ngarnungurla pinajarrala pila tarlkani. Partalurnila pila pinakarrinyani, “Nyapartu parli kurtangarri nguniny.” Kurntayijarrinyala pila. Warnjalwarnti pila jungani, mintimmarnila pila nyimparrapurru rukukanupurru. Warnjalwarnti purlkapurlka palu marrkurtajiliny japal.

Wali nyanartijangka yangka walypa pirriyani karuwarrajarti, nyanartikarrarni pila Ngarpu pinakarrinya kartajkarra yanujangka. Wali ranyjiwantinyala pila nganpayijaa marnin. Ngarpuwu pilarlanyanta ranyjiwantinya yungkunga katinta. Ngarpungu parla japirlyinya nganpayi, “Nganajangka pajinkurla ranyjiwantinya.”

Jangkumanila manyanta nganpayirlu, “Ngajirta. Pinakarrinya marnanta kartajkarra yanujangka, ranyjiwantinyala marna, tumaj marna kurntayijarrinya kurtangarrijangka. Rayinkarrinya marna, nyanartila marna ranyjiwantinya.”

Ngarpungu parla japirlyinya, “Nyapartukarra manyanu nyanya kurtangarri. Ngantungu manta pinayinya.” Yarntarni japirlyinya, “Ngarni ngan miyi yangkarti pinayungujuwal yangka marnangu jarmarni.”

Nganpayirlu manyanta jangkumani, “Yangkarti marnin pajan yinya, nyanartirlu paja miyi yinya, ngarnila marna.”

Wali marnila parla marninku Ngarpungu, “Nganajangkarlu mankurla yinya.”

Marnintu manyanu jularni, “Jinjinyinya paja jilpirtijartirlu, yarnta paja kajiyinya, ngarnila marna.”

Marnila parla Ngarpungu jilpirtijartiwu, “Kujikani manyanu. Kanarlanywarntirlu kuyiwarntirlu ngajirta palunyanu kujikanantarla. Nyuntungu manyanu kujikani. Wartangurnijinyangula man ngunawu. Nyuntuwu mangu jarrkanganku muntangu. Yanku man nira ruwukarra kaniny nguwangal.” Yarntarni parla marni Ngarpungu jilpirtijartiwu, “Nyurrajarrarlalu manpilanyanu nira kurninykanganku marninjarrarlalu,

kurninykangankula manpilanyanu muntangu. Wali jilpirtijartikurawarnti nyuntukurawarnti yapajirnyungu palu ngunawu, yarnta marninkurawarnti palu ngunawu yapa jirnanyunguwarlanyparni. Marninkuraru jukuwarntirlu palunya juru pungku, pajarrkula palunya jina jilpirtijartikurawarntirlu jukuwarntirlu. Kujartikarra palu ngunanganku.”

Nyanartijangka parla marninku marni Ngarpungu, “Yapawarnti manya martawu karrkarr purlkajawurlu. Yarntarni mankurla juturni yuwurnjarriwu ngumparnawu, nyantula mangu maja ngunawu ngumparna.”

Nganpayiwula parla marni Ngarpungu, “Mapunikanila mankurla kartu nyuntukura. Pinakarrinya manyanta, miyila manta yinya, ngarnila man yangkarti miyi marnangu jarmarni, ‘Ngajirta ngan nganyja.’ Nyanartijangka marna yakurrkujiwu nguwa nyuntungurni. Nyuntungu manyanu jarlu kujikani, nguwala ngunawu yakurryyakurrwarnti. Yakurrwarntijaa wulyuwarnti palu turtapunganku kirninyja kanarlanywarnti wulyu ngarnupurru, kanarlanywarnti ngarla ngarnupurrungajirta. Wajapungankula palu yakurrwarntirlu kanarlanywarntirlu kirljartiwartirlu. Kayan ngarta wulumipa turtangka miyi. Kujartikarra ngunawu. Miyi man ngalku yukajangka turtapungujangka. Warrkammarnanku man nira purlka warrkam miyiwu ngarnupurru. Jirmirljarti man ngunawu warrkamjanga. Kayan ngan yarr kiranno. Warrkammarnanku man nira, kitangarni man pirlajarriwu. Nguwajarriwu man tikirr kirlingalparni. Yangkarti marnanta ngartakpani nguwejanga, jalarra man nguniny nguwejanga piyirn. Puju man pirlajarriwu, wali tikirr man nguwajarriwu kirlingalparni.” Kujarti parla marni Ngarpungu nganpayiwu.

Nyanartijangka pinapinakarrinya nganpayirlu marnin nyanarti, “Ngamaji manyanangu ngunawu pujuwurni nukarniwu.” Nyanartijangkala jularni yini parla Yip.

Nyanartijangka Ngarpungula pinya ngartakpanurla yinya partu kuyijangka nyimparpurru. Yutukani pilanyanu partu kuyijangka karrkinta, kanganila pila.

Wali Ngarpungu pinapinakarrinyani, “Manajarra yangkartijarra pila karrilany katinta kaparn, kanarlany pinayungujuwal, kanarlany wanjiyungujuwal. Wali pila ngarni kanarlany miyi pinayungujuwaljanga, pinarrila pilarla nguniny pujuwurni yakurrkujaa wulyuwu. Warra ngartapila yarnta nganyja miyiwarlany yangka kanarlany wanjiyungujuwal. Ngarnungurla pila wanji kujawurlurra ngunawu. Wali kayan ngartapila nguna wanji kujawurlurra.”

#### *Ngarpungu pinya ngunyipinya*

Wali ngunyipinyala pinya nyanartingurni katinngurni Yitinngurni palkakarti. Warrkammalkula pila nguwa, nguwejangkarni yangkarti ngartakpani nganpayi Ngarpungu. Purllka warrkam pilangu ngunawu karlarnupurrjaa kiyi yutukanupurru.

Wali yutukani manya Ngarpungu nyantukurawarnti ngampurriwarnti katinngurni kakarra. Ngampurrikanani palupinya nganpayijaa marnin, ngajirta ngartapila tikiyanta yarnta katinkarti. Ngajirta ngartapila nganyja miyi wanjiyungujuwal. Nyanartirlamarala palu ngampurrikanani. Ngampurriwarnti palu purllkajarti nayipjarti ngunangani, nyanarti nayip purllka warlujarti wirriwirrimarnani. Tirnyutukani palu warntarrirla.

## 4

#### *Nganpayijarra Kayinjaa Yipul*

<sup>1-26</sup> Wali nyanartijangka yukarnani manyanta ngumparnarla Ratamja marnin Yip. Nyanartijangkala pila yapajartijarrinya, tarllkujirnila manyanu parri yini parla Kayin. Wali Yipju marni, “Parri marnajin parlipinya. Ngarpungu paja juku yinya.” Yapawarlany tarllkujirni manyanu yini parla Yipul wartangurnijanga.



Wali purlkajarrinyala pila, nganpayijarrinyala. Wali kanarlanyju kajalurnijangkarlu warrkamarnani katin. Nguwa pa karlarnani katinpurru. Karlarnurla kiyila tarra-pungku, miyila turtangu. Wartangurnijangkarlu kanarlanyju kukunjawarnti manya ngampurrikanani. Nyanarti warrkam parla nyantukura.

Walimpawarlany nganpayirlu kajalurnijangkarlu parla Ngarpuwu kanya miyiwarnti katintajangka nyantukurajangka. Yiji parla kanya Ngarpuwu yiningu Kayintu. Yarnta kanarlanyju nganpayirlu Yipullu layi kurajpinya kukunja wulyujinyangu jirajarti, nyanartila parla Ngarpuwu kanya yiji.

Wali nyanya pinya Ngarpungu nyanartijarra yijijarra kuyijaa miyi. Nganpayiwu layiwarlanyku parla wirriyajarrinya Yipulku yijijangkawu. Yangka parla kuyi yinya, wirriyajarrinyala parla. Kanarlanyku Kayinku parla ngajirta wirriyajarrirla. Yarnta nyantukurawu yijiwu ngajirta parla wulumanyjarla. Wali nganpayi nyanarti Kayin munta yakurrjarrinya, ngajirta wirriya ngunarla. Kulijarrinyala nganpayi nyanarti. Ngarpungu parla japirlyinya nganpayi, “Nganajangka man kulijarrinyajaa munta yakurrjarrinya.” Yarntarni parla marni Ngarpungu, “Puju man wulyu ngunawu, wirriya marnangu ngunawu. Puju man pinapinakarrilany kuli kujangkurrarni kujangkurrarni, wali kulingu manyanu kujikananku, nirnparnila nyanarti yakurr man ngunawu. Wali lamajarriwu man kulijangka. Rukalku mannyanta kulinga, wulyula man ngunawu.”

Nyanartijangka marni parla Kayintu ngajanyankurawu, “Pa. Yankurli ruwa.” Wali yani pila ngurrangurni marri pakul. Pinyala nganpayirlu Kayintu ngajanyankura pirlawurra.

Wali Ngarpungu parla japirlyinya, “Wanyjurla mangu ngaja nyuntukura.”

Jangkumani manyanta nganpayirlu, “Ngajirta. Ngurrpa marnarla. Ngajirta marnarla ngaju ngampurri ngajawu ngajukurawu. Kayan ngarna nira ngampurrikananta ngaja ngajukura.

Wali Ngarpungu parla marni Kayinku janginyjurrarni jirrkirlparni, “Pinarri marnangu. Pinya man ngaja nyuntukura pirlawurra. Nyangany marna nungu nyuntukurajangka ngaja warrarni nguniny nguwanga.” Yarntarni parla marni Ngarpungu. “Wali kujikani manunyanu. Jurramanku marnanta minyartingurni ngurrangurni.” Wali yangkarti ngurra yangka ngajanyankura pinya, nyanayirla Ngarpungu jurramani nyanartijangka ngurrajangka. Yarntarni parla marni Ngarpungu, “Yarnta man pinya nyuntukura ngaja, karlarnanku man nguwa miyipurru katinpurru, jartila man kiyi tarra-punganku. Kayan ngartangu turtapungka miyi. Kitpunganku man wamarn wurnamipa. Ngurrawarlany ngurrawarlany man kitpunganku. Kayan ngan lama kirranya.”

Wali Kayintula pinapinakarrinyani nyapartukarra parla Ngarpungu marni, rayinjarrinyala pungukarrarla. Marnila parla Ngarpuwu, “Jarti marna pinapinakarrinyana nyapartujarriwu marna. Tanyjingaljinyangu pajan yinya. Ngurrangurnijaa nyuntungurni pajan jurramanku, nyapartujarriwu marna. Puju ngarna kujarti kitpunganta, kanarlanywarntirlu ngajalu nyaka, pungkala ngajalu.”

Ngarpungula marni, “Ngajirta. Kayan ngantalu punga. Yangka ngananguwurti manta pungku, tanyjingalpala parla ngunawu. Nyuntuwu mangu ngunawu yarpalmar-tamarta. Nyantuwu pungujangkawu marnarla ngunawu kuli purlkajinyangu.”

Wali nyanartijangkarlu nganpayi nyanarti pa wirirrpinya Ngarpungu pinalkarrapurru pungukarrarla. Nginyjirrikanankula palu piyirnwartirlu kanarlanywarntirlu liyimi-jarti. Kayan ngalu punga. Yarnta pa Ngarpungu wirirrpinya. Wali Ngarpungurni yapyani nganpayi nyanarti kakarra, nyanayirla kakarra pa ngunangani. Wali kartujarti pa ngunangani nganpayi Kayin kakarra. Paja manya martarnani jukuwarnti nyantukurawarnti. Yarnta nyantukurajangka jukujangka kilakiwarnti palurla paja ngunangani. Yarnta jamirtiwarnti nyantukurajangka jukujangka pajawarlanyparni palurla ngunangani.

Wali Yipju martarni yapawarlany kanarlany parri. Wirriyajarrinya, marni parlanyanu, “Yarnta paji pinya kanarlany yapa papajinyankurarlu, nyanartila paja yinya kanarlany parri Ngarpungu juku.”

Wali juku pajajarti pila ngunangani Ratamjaa Yip, kurntaljaa walaku pilanya martarnani. Nyanartijangka nyantukurawarnti Ratamkurawarnti jukuwarnti palu nguja, martarnanila palunya yapa pajawarlanyarni. Martarnanila palunya yapajirnanyungu pajawarlanyarni. Nyanartijangka walimpa nganpayi Yinak nguja yapa pajajartiwarlanyarni. Nira pa yanani Ngarpukurarlal warntarrirlal nganpayi Yinak. Mapunikani parla Ngarpuwu. Yarnta yanani purrkujinyangujarrinya. Wali wir-marnila, Ngarpungula kanya pujurni karrkin jipirrarni. Yinakju manya martarnani jukuwarnti walakuwarntijaa kurntalwarnti yapajirnanyunguwarnti. Nyanartijangka walimpa Nawala nguja yapa pajajartiwarlanyarni.

## 6

### *Nawa*

<sup>1-22</sup> Nganpayi Nawa ngunangani wulyu. Pinapinakarrinyani pa Ngarpu. Yarnta nyantukura kartujaa walakuwarnti murrkurn kartujartiwarnti manya martarnani. Kanarlanywarnti palu yakurrwarntimiparni, ngajirta palu wulyu ngunangantarla. Kulijarrinyani palurlanyanu, punganila palunyanu pajangalmirri, yarnta palurlanyanu jirnapungani wapal. Wali Ngarpungu manya nyangani. Marni parlanyanu, “Nganapurru marnanya ngartakpani minyartiwarnti piyirnwarnti. Ngajirta pajilu wulyu nguna. Nyanartijangka marnanya nukarnini wajapungku.”

Wali marni parla Ngarpungu Nawawu, “Nyangana marnanya nyanartiwarnti piyirnwarnti, yakurrmipa palu. Nyuntu marnanta kayan nyangana wulyu. Wali ngapa marnanyirrangu yipawu purlka, wajapungku marnanya nyanartiwarnti piyirnwarnti yakurrwarnti. Wali ngurti manurlanyanu purlka ngartakkarrku, wanjila manya yungku nyuntukurawarnti walakuwarnti mapirrini, yarnta kartu nyuntukurajaa lamparrjiwarnti.” Yarnta parla Ngarpungu marni Nawawu, “Takurrpungku manunya kuyiwarnti nganapartu nganapartu. Kujarti manunya takurrpungku maljiwarntijaa ngamartiwarnti mapirrini.” Nyanartikarrarni parla Ngarpungu jularnani pikawurra.

Wali nyanartijangka Nawangu mapunikani Ngarpuwu, ngartakpanila ngurti ngapakarraji yurnturrungajirtarla pulparra. Nganpayirlu Nawangu manyanta mapunikani Ngarpunga. Pajajinyangu manya ngartakpani najiwarnti jirikiwarntiwujaa kuyiwarnitiwu. Kanarlanywarntiwu mapirrini manyanangu ngartakpani yarnta piyirnwarntiwu mapirrini yukarnupurru. Japal nyanarti ngurti ngartakpani. Nyanartijangkarlu limirrijilinyarni manyanta rukukani, ngajirta nganyanta ngapa pirriyanta kirlingirrirla. Nyanartirlamarra manyanta rukukanani.

## 7

<sup>1-24</sup> Wali Ngarpungu parla marni yangkakaji nyanarti ngurti pujumani. Marni parla, “Kaj. Takurryantalu walakuwarntijaa kartuwarnti mapirrini. Yarnta nyantukura kartu mapirrini palu takurryanku. Yarnta kuyiwarnti yangkartiwarnti mapirrini palu takurryanku. Minyarti marna yipawu ngapa purlka.”

Wali takurrkanya manya Nawangu nukarnini nyantukura kartujaa nyantukurawarnti walakuwarnti kartujartiwarnti, yarnta kuyiwarnti mapirrini. Wali takurryanila palu ngurtinga kaninykaniny. Wali nyanartikarrarnila Ngarpungu rukukani tuwa. Kayan ngarta ngananguwurti warijpantarla.

### *Ngapa purlka wantinya*

Nyanartijangka ngapala manyanangurla pirriyani. Wantinyanila purlkajinyangu ngapa. Yarrarni purtkujirnani. Rukukani manya pamarrwarntijaa manawarnti nukarnini. Ngajirta kirlingirri ngunarla nguwejaa yalkiri. Yarr pa purtkujirnani

ngapangu. Nyantu pa kaninykaniny kurrarnani nganpayi Nawa pulparr. Kuyijaa mayaru yarnta piyirnarnti wartangurnijangkawarnti mapirrirni manya yurrukujirni ngapangu.

Yarrpala ngujangurra, ngapamipajarrinya nukarnini. Kanarlanywarnti manya kunyungurla kapingu ngarnani. Kunyungurla manya marri rinkangani ngapangu. Kunyungurla manya kaninyparralparni yurrukujirni.

Wali wantinyani ngapa layi yakarn. Ngurtti nyanarti yarr pa kankarralparni tuwumarnani, ngapangu kankarnikujirni. Kujangkurrarni kujangkurrarni pa kankarnikujirni ngapangu. Wali ngunangani palu rawa, yakarnwarnti kurriny kurriny kayan.

## 8

<sup>1-22</sup> Wali palu nyantuwarntimipa wanji ngunangani kaninykaniny ngurtinga. Wali kujartukarra palu ngunangani piyirnarntijaa manawarntijaa nganapartu nganapartu manya pujukujirni ngapangu Ngarpukurarlu, tumaj palu yakurrmipa piyirnarnti nguja, ngajirta palu Ngarpu pinakarrinyantarla. Nyanartijangkala manyanangu yiparni ngapa purilka Ngarpungu. Warpij manya ngarni, yarnta ngurra nyantuwarntikura pujumani.

Wali nyanartikarra Ngarpungu yiparni walypa pulparrawurra luwarnupurru nguwa lukajangka, yarnta kaninykujiwu ngapa. Wali ngapa nyanartikarra kaninyjarrinyanila. Ngajirta partalurni pulparrajarrirla ngapa nyanarti. Marrki pa kaninyjarrinyani. Wali nyanartikarra yutantinyala ngurtti nyanarti pamarra yininga Yaratatta.

### *Nawangu yiparni jiriki*

Nyanartijangkarlu Nawangu wupunumkujirni winta, jirikila yiparni layi wangkarna. Wali jiriki nyanarti wamarnwamarn laparnani. Jarti parla manawu muwupungani yutantinyupurru. Ngurrrparni yap yani. Ngajirta manyanta tikirrlapanyarla Nawakarti nyanarti jiriki. Ngajirtarni parlipungkarla mana. Warrarni pa ngapapururni karrinyani mana.

Wali yarntarni jirikiwarlany yiparni kumantawarlany yini parla purrjarti. Yap laparni. Yarntarni parla wamarn kitpungani parlipungupurru manawu. Jartijinyangu. Nyanartijangkala tikiyani manyanta Nawakarti. Wali nyantungu parla yawiyijarrinya, talmarni parla kurrapa yawiyirlu. Yutantinyurla manyanta tikirrpala takurrrpinya.

Wali kurrarnani palu kaninykaniny ngurrawarnti kurriny kurriny kurriny kayan. Yarntarni kayanparni jiriki yiparni purrjarti, yarntarni parla kitpungani. Wali parlipinyala jurta. Warntarnila parla Nawawu warnjal, kanyala parla tikirr, yinyala parla Nawa. Wali nginyjirrikanila Nawangu ngapakura kaninyjarrinyujangka. Marni parlanyanu, “Kunyungurla parta ngapa kaninyjarrinya. Minyajiliny paji parlipungurla warntarni manangajangka warnjal.” Wali jiriki mapirri palu kurrarnani kaninykaniny ngurrawarnti kurriny kurriny kurriny kayan.

Nyanartijangka yarntarni kayanparni jiriki tikirryiparni Nawangu. Wali nirnparnila yapyani, ngajirtarnila tikiyantarla. Kunyungurla ngurra partarlanyanu parlipinya nyanayirla kaniny.

### *Jupantinya palu ngurtingurni*

Wali nyanartijangka wupunumkujirnila winta Nawangu. Marnila, “Yu. Wali pulparrajarrinya pa nyanarti ngurra.” Pirmarningurra parla wintangurni. Wali yarntarni parla marni Ngarpungu, “Kaj. Yantalu minyartijangka ngurtijangka nyurrawarnti nukarnini. Wali ngurrakartila manta yanku. Juntumankula mantarlanyanu ngurra wulyunga.” Wali mapunikanila manyanta Nawangu. Jupantinyala palu nukarnini ngurtingurni.

Nyanartijangka pamarrpala parla mungkurrrpinya kuyiwu kamparnupurru Ngarpuwu parntimanupurru wirriyawurra. Wali kamparnila manya, Ngarpungula manya parntimani minyjurruminyurru kankarnimarrangujangkarlu. Nyanartijangka wirriyajar-rinyala parla Ngarpu.

## 9

<sup>1-29</sup> Wali yarntarni manyanangu Ngarpungu marni, “Pajajarriwu manta piyirwarn-tijaa kuyiwarnti mapirri kjangkurrarni kjangkurrarni.” Yarntarni parla jularni Ngarpungu, “Wali marna kayankurrarni yiparni ngapa minyarti. Yarntawarlany ngajirta ngarna ngapa yipa kujartijiliny purlka piyirn wakaj ngarnujuwaljaa ngurra mapirri wajapungujuwal. Wali nira man ngunawu wulyu. Kujarti manunya martarnanku nyuntukurawarnti yapajirnanyunguwarntijaa kanarlanywarnti mapirri wartangurniwarlanyjangkawarnti mapirri. Wali marna mirtiny yutukani ngumurrurlal pinalkarrapurru. Yangka marna nyaku nyanarti mirtiny takiwurra, pinarrijarriwula marnarla nyangungalku. Yarntawarlany kayan ngarna ngapa purlka yipa kujartijiliny warpijuk-jirnujuwal.” Kujarti manya Ngarpungu jarlu lirrkarnpinya.

Wali minyarti jutukparni Nawakura wangki. Wartangurni palu nguja jukuwarnti Nawakurawarnti murrkurn yiniwarnti Jiyim, Yam, Japit. Wali jukula palunya martarni pajawarlanyparni Nawakurawarntirlu walakuwarntirlu.

## 11

*Ayiparan - Mayaru juwal palu ngartakkani*

<sup>1-32</sup> Nyanartijangka paja palu piyirwarnti ngunangani. Layi wangki palu marnani, ngajirta paja wangki. Wali pirntirrikarrajaji palu ngunangani, marnila palurlanyanu, “Pa. Ngartakkarrku parlipa mayaru juwal. Puju kayan ngarlipa mayaru ngartakkarra, ngurrujarrajari ngarlipa. Kayantakalangu ngurra parlipa ngunanganku.” Wali pamarr palu mayaru ngartakkani juwaljinyangu yalkirirlurra palu ngartakkani kankarra marri. Yarnta palunyanu kajalkajalkujirnani kayanta ngunangupurru. Ngajirta palu ngurrujarrajarrinyantarla ngurrawarntirla wanyjurlajarra. Kayantarni palu ngunangani.

Nyanartijangka Ngarpungu mayaru nyanya. Wali yakurrmarnila parla. Wangki palu layi marnani, wali Ngarpungu manya wangki ngurrujarrakujirnila. Wali nyanartijangka wangkiwarlany wangkiwarlany palu marnani pajajinyangu wangki. Pulykarra yanila palu ngurrawarlany ngurrawarlany, ngurrungurrujarrinyani palu. Mayaru nyanarti juwal yini parla Papurl.

Nyanartijangka walimpawarlany purrku layi ngunangani yini parla Tira. Martarnani manya murrkurn paparlangujarti Ayiparanjaa kurrinywarlany nganpayi, ngaja pilarla Ayiparanku. Ayiparanju warntarni kartu rimpijangka kurrinyku pilanyanangu ngamajjarrawu. Wali warntarnila rimpil kartu yini Jayira. Ayiparanjaa Jayira pila warrarni ngunangani marlal jukungajirtajarti. Yarnta layi juku martarni wartangurnijangkarlu Ayiparankuraru ngajangu yini parla Lat. Nganpayi nyanarti wartangurnijangka pirlajarrinya Latkura parla ngarpu.

## 12

*Ngarpungu parla Ayiparanku marni warnapurru*

<sup>1-20</sup> Kuttula parla Ayiparanku marni, “Wanyjarrku man nyuntukura ngarpujaa jarn-tuwarnti mapirri, yarnta ngurra nyuntukura wanyjarrku man. Yanku man ngurrawarlanykarti, tumaj marnanta kurajpinya. Pinayungku marnanta ngurra, wali wulyula man ngunawu. Pajajinyangu manya martawu kilakiwarntijaa jamirtiwarni mapirri. Yapa jir-nanyunguwarnti palu pajajarriwu kjangkurrarni kjangkurrarni, pajajinyangula palu ngunawu. Yangka ngananguwurti mangu yakurrmalku piyirwarntirlu kanarlanywarntirlu, ngajungula marnarla yakurrmalku nyanartiwu piyirnkul yakurrmarnujangkawu. Yarnta yangka ngananguwurti mangu wulyumalku kanarlanywarntirlu, ngajungula marnarla wulyumalkuwarlanyparni. Nyuntunga wartangurni manyanangu wirriya ngunawu. Yangka pajin mapunikarrku, wali piyirwarnti kanarlanywarnti mapirri palu ngunawu wartangurnijangka mapirri wirriya wapalkarra wanyjurlajarra.”

Wali nyanartijangka mapunikarnila Ayiparanju, yanila Kuttu parla jularni jarlu. Jakarnila palu kurlirra nyantukura kartujaa juku nyantukurajangka ngajajangka mapirri.

Kanya manya Ayiparanju warrkammayinwarnti nyantukurawarntijaa manawarnti mapirri kuyiwarnti mapirri. Ngarpunyankura pa wanyjani Ayiparanju mayarurla yininga Yaranta. Yanila palu marri kurlirra ngurrawarlanykarti yinikarti Kayininkarti. Kirrarnani palu piyirnwarrnti nyanartikarrajawarnti Kayininkarrajawarnti.

Wali Ayiparanngurra palu pirriyani Kayininta, ngurrala palu juntumani. Nguja palu, wali. Ngarpungu parla marni Ayiparanku, “Minyarti ngurra marnanta yungku yini parla Kayinin pujurni. Ngunawu palu yapawarnti pajajinyangu yapajirnyangu, nyuntukurajangkawarnti yapawarnti kilakiwarntijaa jamirtiwarrnti mapirri palu ngunawu pujurni minyayirla ngurranga.” Wali Ayiparanju manya pamarrwarnti mungkurripinya pinalkarrapurrujaa kajalkajalkujirrupurru Ngarpu. Nira palu kujarti pamarrwarnti mungkurripungani kamparnupurru kuyipurru pinalkarrapurru. Nira palurla kujarti kamparnani pinalkarrapurru Ngarpuwu. Kamparni palu pirrikiwurra, Ngarpungula parntimani kujiririny, wirriyajirrinjala Ngarpu.

Yarntarni yani kulirrawarlany, pakulyani ngurrawarlanyjurra kayanparni ngurra yini parla Kayinin purlka japal. Yarntarni juntumani ngurra, yarntarni pamarr nyanayirla kayantakujirni Ngarpuwu kajalkajalkujirrupurru pinalkarrapurru. Ngarpuwu parla marnani Ayiparanju. Wali kirrarnani palu.

#### *Ayiparan yani Yijipkarti*

Yarntarni jakarni nyanartijangka ngurrajangka, kulirrawarlany yani. Kuyiwarnti manya martarnani Ayiparanju. Kangani manya kukunjawarnti purlumanwarnti tangkiwarnti. Wali ngapa ngajirta wantirla. Yuka pujujarrinya manyanangu kuyiwarntiwu, yarnta miyi manyanangu pujujarrinya piyirnwarrntiwu. Wali muwupungani parla jarti, yanila Yijipkarti kurlirra miyikarti. Yani palu Ayiparanjaa juku nyantukurajangka ngajajangkajaa kanarlanywarnti warrkammayinwarnti. Kartujarti pa yani Ayiparan Yijipkarti. Marnila parla Ayiparanju kartunyankurawu, “Nyuntu man jalungurrujinyangu wulyu. Marrupungka ngantalu minyartikarrajawarntirlu. Marrupungurla ngantalu ngurru warntarnkarrangka. Pungkala ngajalu ngaju nyuntungurni.” Rayinjarrinya parlanyanu Ayiparan.

Lirrkarpinya parla, marni parla kartunyankurawu, “Kuja man malku, julawu pajan rimpini marnangu. Julawu manyanangu piyirnwarrntiwu, yangkala pajalu wanyjarrku wanji.” Nyanartijangka pirriyani palu Yijipja, wali juntumanila palu ngurra, kirrarnanila palu.

Wali nganpayirlu purlkangu nyanartikarrajirlu nyanya marnin Ayiparankura kartu. Marrupinya, wurnarnila kanya nyantukurakarti ngurrakarti. Wali nyanartijangka yinya parla yiji Ayiparan purlkangu nyanartirlu Yijipkarrajirlu kukunjawarntijaa purlumanwarnti mapirri, yarnta kanarlanywarnti tangkiwarntijaa kamulwarnti mapirri. Yarnta piyirnwarrnti mapirri nyantukurawarnti warrkammayin parla yinya. Warrkammalkula palunyanta Ayiparanja. Watanymani parla nukarnini.

Wali mimijartijarrinyala purlka nyanarti Yijipkarraji maja yarnta nyantukurawarnti jarntuwarnti. Ngarpungu mimikujirni nganpayi nyanarti yarnta parla Ayiparankura kartu warntarni. Wali japirlyinya parla Ayiparan purlkangu Yijipkarrajirlu, “Ngana-jangka pajin jarlu jularla kartu mangu minyarti nyuntukura. Wapal pajan kajiyinya. Jularni pajin rimpini mangu nyuntukura minyarti.” Wali kartunyankura parla tikirryinya Ayiparan. Ngunyipinyala manya tikirr.

Wali tikiyanila palu Ayiparanngurra kayili kirlingkurrarni nyanartikarti, yangka jarlu parla Ngarpuwu pamarr mungkurripinya, nyanartikartirni tikiyani kirlingkurrarni.

#### *Ngurrujarrajarrinya pila wampirra*

<sup>1-18</sup> Wali pajajarti pila ngunangani wampirra. Paja pilanya martarnani piyirnwarrnti warrkammayinwarntijaa kuyiwarnti mapirri kukunjawarntijaa tangkiwarntijaa

purlumanuwarnti. Ngunangani pila pamarr purlkajarti. Ngurrujarra ngurrujarra pilanya martarnani kuyiwarntijaa warrkammayinwarnti Ayiparanjujaa Lattu. Ngampurrikanani palu warrkammayinwarntirlu kuyiwarnti kukunjawarntijaa purlumanuwarntijaa tangkiwarnti, yangkala pajajinyangu. Yuka palurlanyanu pujukujirnanani pajangu. Nyanartijangka marrarnila palunyanu warrkammyinwarntirlu Ayiparankurawarntirlujaa Latkurawarntirlu.

Yakurrmarni parla Ayiparanju kulipurru. Marni parla jukuwu ngajangajangkawu, “Ngajirta ngarlinyanu marra. Yarnta warrkammayinwarntirlu ngajirta ngalunyanu marra. Jarntuwarnti parlipa. Ngurrujarrajarriwu parli. Kangkula manunya nyuntungu kuyiwarntijaa piyirwarnti nyuntukurawarnti, ngajungu marnanya ngajukurawarnti piyirwarntijaa kuyiwarnti kangku. Nyuntujal, wanyjurla man yanku. Wangki pikaku-jirlanyanu.”

Wali pinapinakarrinyani wanyjurla yanku. Mapunparni pinapinakarrinya. Nyanyangurra Lattu. Warrkarra nyanya. Nyanya mapunparni yuka purlka wurrkaljinyangu martuwarrarla kakarra. Karlarra nyanya yuka ngajirta yarr yarpal. Wali kakarrala kurajpinya martuwarrarla yuka purlkajinyangu, nyanartikartila yani. Kanya manya Lattu wurrkalkarti kuyiwarntijaa warrkammayinwarnti nyantukurawarnti. Juntumani ngurra marnparni mayarurla yininga Satamja. Kirrarnanila manyanangurla nyanartikarrajirla piyirwarntirla. Nyanayirla palu kirrarnani Ngarpungajirtajartiwarnti. Ngarpu ngajirta palu mapunikarrarla, yakurr palu ngunangani.

Ayiparan pa kirrarnani karlangjarti. Martarnani manya nyantukurawarnti warrkammayinwarnti yarnta kuyiwarnti mapirri. Ngunangani pila Kayininta ngurra purlka japal Kayinin. Kakarrangartijaa karlangjarti pila ngunangani ngurrujarra.

Nyanartijangka marni parla Ngarpungu Ayiparanku, “Warrpunyaku man ngurra kujangkurrajarra karlarrara, kakarrara, kurlirrara yarnta kayirrara. Yungkula marnanta ngurra minyarti. Yangka man pirlajarriwu, wali yapajirnanyungula palu martarnanku minyarti ngurra. Pajajinyangu palu ngunawu nyantukurawarnti yapajirnanyunguwarnti. Kayan ngan kurajpungka, yarnta palu pajajinyangu. Wali warnjaljilinyarnila paja, kayan ngan kurajpungka, yarnta palu pajajinyangu. Wali kujarti palu ngunawu yapajirnanyungu.” Yarntarni Ngarpungu parla marni, “Kitpungku man minyayirla ngurrawarlany ngurrawarlany. Nyantukura mangu minyarti ngurra, yungany marnanta.”

## 14

### *Nganpayi Milkisatik*

<sup>1-24</sup> Wali nyanartijangka kulipariwarnti piyirwarnti palunyanangurla pirriyani kakarrangu. Kajalunypuwala palunyanangurla pirriyani piyirwarntiwarlanyja Satamkarrajiwarntirla. Wali pinyala palunyanu. Kanarlanywarnti palunya pirlawurra pinya nyanartikarrajiwarnti Satamkarrajiwarnti, purpankanyala palunya kanarlanywarnti wurna. Kanya palunya warrkamjakujirnupurru Yarnta palunya ngurru kanya manawarntijaa pamarrwarntijaa kuyiwarnti mapirri. Kanya palunya ngurru. Yarnta nganpayi Lat mapirri palu kanya Ayiparankura juku. Yarntarni palu yani. Pirriyani palunyanangurla ngurrawarlanyja piyirwarntiwarlanyja. Pinyala palunya, wurnala palunya purpankanya. Mapirri palunya kanya ngurrawarntijangka murrkurnjangka.

Wali layila nganpayi manyanangurla lurrpjakarni, ranyjila yani, Ayiparankartila manyanta pirriyani wangkijarti. Kanya parla wangki. Jularnila parla Ayiparanku yangka palu Lat purpankanya. Kanya palu kulipariwarntirlu Lat.

Wali partalurnila turtapinya nganpayi Ayiparan, jamurn pinakarrinya wangki nganpayirlu parla jularni. Wali nyantukurawarntiwula manyanangu pawumarni. Nyanartijangka wajilpinyala palunya kulipariwarnti. Pirriyanila palunyanangurla. Pinyala palunya nyanartiwarnti kulipariwarnti. Pirlawurra palunya pinya kanarlanywarnti,

kanarlanywarnti palunya ngunyipinya yarr. Tikirrkanyala palunya piyirnwarrnti kanarlanywarnti, jukunyankura mapirri, yarrta kuyiwarntijaa pamarrwarnti mapirri. Satamkarrajiwarntijaa ngurrawarlanyangka mapirri manya kanya Ayiparanju tikirr.

Wali kaparn palu tikirrajawurlu mitimkujirni nganpayi miyijarti yini parla Milkisatik, Ngarpukura nganpayi nyanarti. Mapunikani Ngarpu. Jarntuwarnti nyantukurawarnti manya kangani Ayiparanju. Tikirrkujirni manya nyanartikarti nganpayikarti. Wali Milkisatikju manya yinya miyi Ayiparanngurra. Yiji manya yinya, tumaj wurnajangka marrijangka lurrujarti palu pirriyani yarrta marranyanjarti.

Marni parla Milkisatikju Ayiparanku, “Ngarpu mangu wirriya nguniny. Piyirnwarrnti nyanartiwarnti kulipariwarnti manunya jurramani. Ngarpungu manta yinya maya jurramanupurru. Marlamani manta Ngarpungu. Mapunparni pa Ngarpu wulyujinyangu marlamanujuwal.”

Wali yiji parla yungkarla Milkisatik Ayiparanju tumaj Ngarpukura nganpayi nyanarti Milkisatik. Yangkala manya ngurrungurrukujirni nyantukurawarnti pamarrwarntijaa manawarntijaa kuyiwarnti. Tukunga manya yutukani Ayiparanju pajajinyangu 10. Layiwarlanyapala parla Ayiparanju yinya nganpayi nyanarti Ngarpukura. Yiji parla murtarni yinya. Wali tikiyanila pila Ayiparanjaa juku nyantukura ngurrakarti nyantujarakurakarti, piyirnwarrnti mapirri Satamjangkawarnti. Yiparni manya tikirr Satamkarti Ayiparanju.

## 15

### *Ngarpungu parla Ayiparanku marni winkirru*

<sup>1-21</sup> Wali nyanartila pa kirrarnani Ayiparan. Walimpa pa winkirmarni Ngarpu Kut Ayiparanju. Ngarpungu parla marni winkirru, “Ngajirta ngan rayinjarri. Najungu marnanta ngampurrikarrku. Ngajungu marnanta kurraparla martalany.”

Marni parla Ayiparanju, “Wulyumalany marnarla walakuwu. Ngajirta marna marta ngajukurajinyangu walaku. Juku pajan ngajukurajinyangu yungku.”

Jangkumanila manyanta Ngarpungu, “Yu. Walaku man martawu nyuntukurajinyangu. Jayirarlu mangu martawu.”

Yarntarni parla marni Ngarpungu, “Nyaku man kankarni yalkiri. Wirl palu pajajinyangu. Wali nyanartijilinyapala palu ngunawu walakujangka nyuntukurajangka yapajirnyanyungu wirljilinyaparni. Kayan ngannya kurajpungka.”

Wali mapunikanila parla Ayiparanju Ngarpuwu. Walaku parla yungku. Ngarpu parla wirriyala ngunangani Ayiparanku. Wulyujinyangu pa nyangani yakurrngajirta. Ngajirta pa nyakarla yakurr Ayiparankura. Wulyujinyangu nganpayi nyanarti. Kujarti pa nyangani Ngarpungu, tumaj parla nyantuwu mapunikananimipa Ayiparanju.

## 16

### *Parri Yijmayil palkangawantinya*

<sup>1-16</sup> Wali kartu Ayiparankura yini parla Jayira ngunangani yapangajirtajarti. Juku ngajirta martarla. Pinapinakarrinyani Jayirarlu, yapawu parla wulyumarnani. Jirnapungani parlanyanu, tumaj pa yapangajirtajarti. Pinapinakarrinyani, “Yarr marna pikawurrti martawu yapa kanarlanykura ngamaji.” Wali marnila parla Jayirarlu purrkuwu ngumparnanyankurawu, “Juku marna ngajirta marta. Wulyumalany marnarla jukuwu. Kunyungurla paji kanarlanyju martawu marninwarlanyju. Pikala marna warntawu ngamajiwarlanykura. Yangkarti marnin warrkammayin ngajukura nguniny Yijipkarraji. Yukalku manpila, yapala martawu.”

Wali mapunikani parla purrkungu kartunyankurawu, yangka parla marni yukalku manyanta Ayiparanja nyanarti marnin warrkammayin. Wali yukarnila manyanta ngurranga. Nyanartijangka yapajartijarrinya marnin nyanarti warrkammayin. Ngurrukujarrinyala yapangurni, yarringarnani manyanu. Marni parla Jayirawu, “Ngaju marna

yapajartijarrinya.” Warralpunganila parla jingkiрти nyanartiwu marninku yapangajirta-jartiwu Jayirawu.

Marnintu Jayirarlul parla marni Ayiparanku, “Nyanartirlu marnintu warrkammayintu paji jingkiрти warralpungani.”

Wali purrkungu parla marni, “Nyuntu manurla maja warrkammayinku. Nyuntungu nyapartukarra mankurla malku nyanartiwu marninku.”

Nyanartijangka Jayirarlul marrarni marnin nyanarti yarnta pinya, nyanartila wurna yani kulijangka. Marri yani ngunku, ngapangala kirrarnani. Wali yinjilpala manyanta pirriyani Ngarpukura. Japirlyinya parla, “Wanyjurla man yanany.”

Jangkumani manyanta marnintu, “Kulijangka marna yani, Jayirarlul paja marrarni, yanila marna.”

Wali yinjillu parla lirkarnpinya. Marni parla, “Tikiyanku man. Jayirakarti man yanku majakarti. Mapunikarrku manyanta Jayirarla. Warra man parri martawu Ayiparankura juku yini parla Yijmayil. Nyantu pa ngunawu kulijuwal parri nyanarti. Jukuwarnti manya martawu nyanartirlu. Yapajirnanyunguwarnti palu pajawarlanyarni ngunawu.” Wali tikiyanila marnin. Yinjillu pa tikirkujirni.

Nyanartijangka walimpa parringu manyanu tarlkujirnila Yijmayillu. Yangkartikarrarni yangka manyanu Yijmayillu tarlkujirni, nyanartikarrarni nguja Ayiparan purrku-jinyangu yitilalwarnti 86.

## 17

### *Ngarpungu parla jularni Ayiparan yapa martarnupurru*

<sup>1-27</sup> Nyanartijangka walimpa purrkujarrinyajinyangula Ayiparan yitilalwarnti 99. Nyanartikarra pirriyani manyanta Ngarpu Ayiparanja. Marni parla Ayiparanku, “Ngaju marna purlka kayan yini Kut. Ngajukurarlal man yanku wulyungal. Ngajirta ngan yakur-rjarri.” Yarntarni parla marni Ngarpungu, “Mapunjinyangu mangulu ngunawu nyuntukurajangka yapajirnanyunguwarnti pajajinyangu. Kanarlanywarnti palunyanangu ngunawu purlkawarnti majawarnti. Wali yungku marnanta ngurra minyarti Kayinin pujurni. Yangka man pirlajarriwu, wali yapajirnanyunguwarntila palu ngunanganku minyayirla ngurranga Kayininta. Ngaju marnanyirrangu Ngarpu purlka. Wajilpungkula pajanta pujungurni nyuntungujaa wartangurnijangkawarntirlu mapirri yapajirnanyunguwarntirlu mapirri.” Wali nyanartikarra Ngarpungu pinya yinijartijarra yutukani Ayiparanjaa Jayira.

Yarntarni parla marni Ayiparanku Ngarpungu, “Nyuntungujaa kanarlanywarntirlu mapirri yapajirnanyunguwarntirlu nganpayiwarntirlu mantanyanu nganpayikujiwu pinalkarrapurru. Nyaku mantanyanu nyurrawarntirlu, nginyjirrkarrkula manta kujarti, ngajukurawarnti manta. Pinapinakarrkula manta ngajukura wangki. Kayan ngantanyanta rukanyja. Yangka nganawurti piyirn nganpayikujirnungajirtajangka, ngajirta mangu nyuntukura jarntu, tumaj ngajukura wangki ngajirta paji mapunikarra. Yangka parri nguniny mirtily ngurtinga, nyanartikarrarni mantanya nganpayikujiwu. Tarlkujirnujangka yangka ngurrawarnti 8 nyanartikarrarni mantanya nganpayikujiwu.”

Yarnta parla marni Ngarpungu Ayiparanku, “Kartungu nyuntukurarlujinyangu mangu martawu yapa parri walaku nyuntukurajinyangu. Wali nyantukurawarnti yapawarnti yapajirnanyunguwarnti palu pajawarlanyarni ngunawu.”

Nyanartijangka warralpinyala Ayiparan. Pinapinakarrinyani, “Parnanyjaa purrku pajarra. Kayan ngajarra yapa marta. Ngaju marna purrkujinyangu jarlujangka yitilalwarnti 100, nyantula parnany jarlujangkawarlanyarni yitilalwarnti 90.”

Wali japirlyinyala parla Ngarpu Ayiparanju, “Wayila yangkarti parri ngajukura ngamajiwarlanykura.”

Jangkumani manyanta Ngarpungu, “Yu. Yara pa nyantu Yijmayil. Ngampurrikarrku marna ngajungu. Ngarpu manyanangu ngunawu Yijmayil kanarlanywarntiwu wartangurnijangkawarntiwu yapajirnanyunguwarntiwu. Mapunparni mangu martawu



nyuntukurarlul kartungu Jayirarlul nyuntukurajinyangu parri walaku. Jalarra mangu martawu, ngajirta yinki. Yini parla Asik. Yangka purlkajarriwu nganpayijarriwu Asik, wali ngajukurajinyangu paji ngunawu nganpayi nyanarti. Ngajukurarlal pa yananku. Ngaju marnarla ngunawu Ngarpu purlka. Yarnta kanarlany mapirri palu ngunawu nyantunga wartangurni yapajirnanyunguwarnti. Pajawarlanyparni palu ngunawu.”

Wali nyanartikarra Ngarpungula wanyjani Ayiparan. Wali warntarnila manya Ayiparanju nganpayiwarntijaa nyantukurawarnti warrkammayinwarnti mapirri. Nganpayikujirni palunyanu.

## 18

### *Jayira warralpinya ranyji kaninykaniny kalukurla*

<sup>1-33</sup> Wali yarntarni manyanta pirriyani Ngarpu ngurranga nyantukurarla Ayiparankurarla. Kirrarnani Ayiparan jininyarajarti kalukurla marnparni yarr.

Wali nganpayiwarntirla palunyanu murrkurn pirriyani. Kulalu ngayirni marrijangka, minyangula parla Ngarpu pirriyani. Wali laparnila manyanangurla langkarni ngurrangka nyantukurajangka. Purpani manya nyantukurakarti ngurrakarti. Jarntukujirni manya, miyila manya yinya kuyi mapirri. Marni manyanangu, “Ngalunga manta kirraluku yumpaly, yarnta manta marringurni yani. Jurumanku mantanyanu minyayirla. Miyi marnanyirrangula warntawu. Ngarnungurla manta wurnala yanku.”

“Yu,” marni palurla. “Jurumanku marnangulu. Kajalurni marnalu kirraluku. Warntar-nanpangu miyi.”

Wali takurryani Ayiparan kalukurla, marnila parla kartunyankurawu, “Partalurni kampanya miyiwarnti.” Nyanartijangka Ayiparan laparni nyantukurakarti kuyikarti. Kuyiwarnti palu karrinyani purlumanwarnti. Layila pinya lamparnmarta jirajarti-jinyangu wulyu ngarnupurru. Kamparnila palu, yinyala manya nganpayiwarnti nyanartiwarnti kuyijaa miyi.

Nyanartijangka japirlyinya palu Ayiparan, “Wanyjurla mangu kartu nyuntukura Jayira.”

Jangkumani manyanangurla, “Kaninykaniny pa nguniny kalukurla.”

Wali nyanartiwarntirla nganpayiwarntirla layi pa Ngarpu nganpayijiliny karrkinjarti. Marni parla Ngarpungu Ayiparanku, “Warra marnangu tikiyanku, jamurn purangu yangka lanylanymarnanku, nyanartikarra marnangu tikiyanku. Wali Jayirarlul mangu martawu yapa nyuntukurajinyangu parri walaku.”

Wali ranyjingu pa pinakarrinyani Jayirarlul, yangka Ngarpungu parla marnani Ayiparanku parri martarnupurru. Wurrunga kirrarnani kalukurla kaninykaniny. Ngajirta palu nyakarla nganpayiwarntirlu. Wurrunga kirrarnani, nyanartila manya pinakarrinya wangki nyantungurni juku martarnupurru parri nyantukurajinyangu. Wali warralpinyala kaninykaniny ranyji yarr munta. Pinapinakarrinyani, “Ngajirta. Parnany marna ngaju. Kayan ngarna yapa marta, yarnta ngajukura ngumparna pa purru kayan ngajarra yapa marta.”

Wali marni parla Ayiparanku Ngarpungu nganpayirlu, “Nganajangka pa warralpinya Jayira. Ngajirta paji mapunikarrarla wangki, yangka marnarla jularni yapa martarnupurru. Mapunparni marnangu pirriyanku yangka marnangu jularni.”

Wali Jayirarlul parla marni, “Ngajirta marnangu warralpungkarla.” Jirnapinyala manyanu Jayira.

Ngarpungu parla marni jirrkirlparni, “Mapunparni man warralpinya.”

### *Ayiparanju tikirparni tikirparni japirlyungani Ngarpu*

Nyanartijangka turtapinya palu, wurnala palu yani. Ayiparanju manya muntukanya. Karringyani manyanangurla kaparn. Wali marni parla Ngarpungu Ayiparanku, “Nyanartiwarnti piyirnwartnti palu yakurrjinyangu ngurrajarrangka Satamjangkajaa Kumarajangka. Yanku marna nyangupurru. Puju palu yakurr, wali pungkula marnanya pujurni.”

Ayiparanju manya pinapinakarringyani jarntuwarnti nyantukurawarnti yangka palu Satamja ngunangani Latngurra, yangkala ngajirta nganya pungka Ngarpungu. Kunyungurla manya Ngarpungu pungkarla yakurrwartijaa wulyuwarnti, yangkala manyanangu Ayiparanju purntukangani. Jarmarnani parla Ngarpuwu. Lamakujirnani Ayiparanju. Marni parla Ngarpuwu, “Pungku nganunya pujurni wulyuwarnti mapirri. Kunyungurla palunyanangurla paja nguniny wulyuwarnti 50. Pungku nganunya pujurni wulyuwarnti mapirri. Purlka man wali. Pinarri mannyanangu. Nyuntungu mannya nyangany piyirn wulyuwarntijaa yakurrwarnti. Nyuntu mankurla pinarri. Nyuntu man wulyu.”

Ngarpungu parla marni Ayiparanku, “Yu. Kayan ngarnanya pungka, yangkarti pajin jarmarni.”

Wali tikirparni tikirparni pa japirlyungani Ayiparanju Ngarpu. Walimpala jirna japirlyinya wartangurniwarlany, “Kunyungurla palunyanangurla wulyuwarnti nguniny murrkurn 10. Pungku nganunya pujurni wulyuwarnti mapirri.”

Jangkumani manyanta Ngarpungu, “Yu. Kayan ngarnanya pungka, yangkarti pajin jarmarni. Puju kayan ngarnanya parlipungka wulyuwarnti 10, nyanarti marnanya pungku yakurrwarnti nukarnini.” Wali yanila Ngarpu wurna, nyanartila Ayiparan ngurrakarti tikiyani nyantukurakarti karla wangkijangka.

## 19

### *Mayarujarra Satamjaa Kumara*

<sup>1-38</sup> Wali nyanartijangka pila yani Ngarpukurajarra yinjiljarra kakarra Satamkarti karuwarrajarti. Pirriyani palunyanta nganpayirla Latta. Kanyala pinya ngurrakarti nyantukurakarti, miyila pinya yinya.

Wali pukanyajarti palu pirriyani nyanartiwarnti nganpayiwarnti Satamkarrajiwarnti nukarnini. Ngurranga Latkurarla palu warruyani, pajajinyangula karringyani linti. Nyantuwarnti palu Latngurra kaninykaniny kirrarnani mayarurla. Papajanila palurla Latku, “Wanyjurla pila yangkartijarra nganpayijarra. Kartukujiwu marnalupinya. Yipapinya mirnu.” Piyirnwartntirlu palupinya marrupungani nganpayijarrarwanlyarni yinjiljarra. Ngurra palurla ngunangani yinjilku, kula pila piyirnjarrarni.

Lattu manyanangu jarmarni, “Ngajirta. Yakurr nyanarti. Minyartijarra piyirnjarra mantalupinya wanyjarrku. Ngajukurarla mayarurla pila ngunawu. Yungku marnanya ngajukurajarra kurntaljarra. Kangku mantalupinya.” Nyanartijangka ngajirta palupinya kangkarla kurntaljarra Latkurajarra. Wali palupilangu jutujarrinyani yinjiljarrawu kangkarla palupinya.

Wali kulijarrinya palu nyanartiwarnti nganpayiwarnti. Nyanartijangka yinjiljarrawu pila takurrkujirni nganpayi Lat kulipariwarntirlamarra mayarurla kaninykaniny, palkakartila pilanyanangurla yani langkarni nganpayiwarntikarti. Wali jankakujirnila pilanya yinjiljarrawu. Wali jartila palu wampalmarnani kirlingirriarla takurryanupurru. Jatajatalananila palu. Nyanartijangkarlu yinjiljarrawu pilarla marni Latku, “Minyarti mayaru pajarra turkujiwu. Yakurr palu piyirnwartnti minyartiwarnti. Nyantuwarnti mapirri manya manyjiwu. Pujumanku manya warlungu. Wurna parlipa yanku yakurrngurni ngurrangurni minyartingurni. Jarntuwarnti mapirri mannya kangku.”

Wali yanila pilangu lamparrnyankurajarrawu purpanupurru. “Yankurlipa minyartingurni ngurrangurni. Ngarpungu pa turkujiwu minyarti ngurra.” Jarti pinya purpani nyantukurajarra lamparrjarra. Ngajirta pilarla mapunikarrarla. Lama pila kirrarni.

Kumantajarrinya wali, rakarrarlarnila. Marni pilarla Latku yinjiljarrarlu, “Pa. Yankurlipa jalarrarni.” Ngajirta partalurni yantarla Lat, warrarni yinkirni kurrarnani. Nyanartijangka partalkujirni pilanya, ngarrpirtikanya pilanya Latjaa nyantukura kartujaa kurntaljarra nyantukurajarra. Ngarrpirtikanya pilanya mayarungurni. Marni pilanyanangu, “Partapartal lapalkurlipa. Ngajirta nganta wirllilkarri. Jirrkirl manta yanku pamarrkarti purllakarti pirlajarrinyurlamarra.”

Lattu pilangu marni, “Pamarr nyanarti pa marri. Kayan ngarna partalurni pirriyanta. Jarti ngarna yanta pamarrkarti. Minyartiwu marnarla wulyumalany mayaruwarlanyku kayiliwu. Marnpa pa nyanarti yanupurru. Yanku marna nyanartikarti mayarukarti.”

Yinjiljarrarlu pilarla marni, “Wali man nyanartikarti yanku partalurni, ngajirta ngan yunta yanta. Partalurni man yanku.” Wali yani palu. Jamurn purangu turtapinya, wali pirriyani palu mayarurla nyanayirla.

Nyanartijangka warlu wantinya kankarnumarrangu mayarujarrarla Satamjajaa Kumararla, Ngarpungu turlkujirni. Mayarujarra nyanartijarra pinya pujumani warlungu, yarnta lamparrjarra kurriny Latkurajarra, piyirnwarnti kanarlanywarnti mapirri, yarnta kuyiwarnti mapirri nganapartu nganapartu nyanartikarraj. Yukajaa mana mapirri manya manyjirni warlungu.

Wali wartangurni manyanangurla yanani Latkura kartu. Nyantuwarnti palu kajalurni yanani. Kartu nyantukura jatparamanila. Wirllilkarrinyala. Wantinya manyanta jarlku, wajapinyala. Jarlkujarrinyala marnin nyanarti, pamarrjilinyjarrinyala. Wartangurni ngunangani jarlku lama.

Ayiparan pa marri ngunangani nyantukurarla ngurranga, nyanganila warlu ngunjurr manyjirnanujangka.

## 20

### *Ayiparanju parla kajiyinya nganpayi purllka*

<sup>1-18</sup> Wali nyanartijangka nyantukurajangka ngurrajangka yani Ayiparan kurlirra. Kanya manya nyantukurawarnti warrkammayinwarnti mapirri, kuyiwarnti mapirri. Pujurni manya kanya. Pirriyani palu nyanayirla ngurranga, juntumanila palu ngurra. Ngajirta marri, yarr marnparni kaparn, Yijipngurni kaparn.

Wali yarntarni manyanangu jularni nyanartikarrajawarntiwi piyirnwarntiwi, “Minyarti paji rimp. ” Nganpayirlu nyanartikarrajirlu purllkangu pa Jayira nyanya. Warn-tarnkanyala nyantukurakarti ngurrakarti. Nyanartikarrarni Ngarpungu parla marni winkirru pukanyja, “Nyanarti parla nganpayiwarlanyku kartu. Warn-tarni mankurla ngurru. Nyanartingurni marninngurni marnanta pirlakujiwu, yarnta mankurla warn-tarni Ayiparankura kartu ngurru, nyanartila marnanta pirlakujiwu.”

Winkirru manyanta jangkumani nganpayirlu purllkangu, “Ngajirta. Jularni pajipila kurrinyjurni Ayiparanjujaa Jayirarlu, rimpirlangu pilanyanu jularni rimpirlangu pila, nyanartila marna warntarnkanya ngajukurakarti ngurrakarti.”

Ngarpungu parla marni yarntarni, “Yu. Pinarri marnangu. Nyanarti marnin man warntarnkanya ngurrpangu, nyanartila marnangu jarrmalany. Wali tikirryungkula mankurla Ayiparan nyanarti marnin.”

Wali kumanta turtapinya, jularnila manyanangu piyirnwarntiwi nyantukurawarntiwi jarntuwarntiwi winkirrangka pukanyja winkirrmarnani, rayinjarrinyala palu. Japirlyinyala parla Ayiparan purllkangu, “Nyapartujangkarlu pajan kajiyinya. Wapal man marni. Rimpi man jularni nyuntukura kartu.”

Jangkumanila Ayiparanju, “Nyurrawarntirlu ngajirta manta mapunikarra Ngarpu, yangkala marnanyirrangku rayinkarrinya pungukarrarla. Pungka ngajanta pirlawurra marninngurni. Mapunparni nyanarti yarnta pajarra kurrinyjanga. Layi pajarrangu ngarpu kurrinyjanga ngamaji, rimpirlangu pajarra jarntujarra, yarnta marna kartukujirni rimpijanga.”

Wali tikirryinya parla kartu nyanartirlu nganpayirlu. Nyanartijangka kurntayijarrinyala. Yinyala parla yiji Ayiparan purlkangu kurntayirlu. Pujurni parla yinya kuyiwarnti wanjiwarnti kukunjawarntijaa purlumanwarnti, piyirwarnti warrkammayinwarnti mapirri parla yinya. Nyanartijangka Ayiparanju japirlyinya Ngarpu nganpayipurru, wanjila nguja nyanarti nganpayi purlka.

## 21

### *Parri Asik palkangawantinya*

<sup>1-34</sup> Wali yangkartijangka yangka parla marni jarlu Ngarpungu, yinyala parla parri. Tarlkujirnila manyanu parringu. Jayirarlul parnanyju martarni nyantukurajinyangu walaku. Jamurn lanylanymarnani purangu, nyanartikarrarni yangkartirni parla jarlu jularni. Wirriyajarrinya marnin nyanarti Jayira, yapawu parla wirriyajarrinya, warralpinyalala wirriya, yarnta parri nyanarti martarni parnanyju. Marni parlanyanu, “Wirriyakujirni paja Ngarpungu. Kanarlanywarnti mapirri palu wirriya ngunawu, warralpunkula palu wirriya.” Yini pa Ayiparanju yutukani Asik. Yangka warrarni mirtily ngunangani ngurtinga ngurrawarnti 8, wali nganpayikujirnila yangka parla jarlu jularni Ngarpungu Ayiparanku.

Wali yangka parringu nyanartirlu wanyjani ngamarna, yangka purlkajarrinya kuyila ngarnani. Nyanartikarra palurla miyijaa kuyi ngarni purlka wirriyarlu. Pinya manya kuyiwarnti nyantukurawarnti Ayiparanju. Kamparnurla manya yinya, ngarnila palu pajangu wirriyarlu kuyijaa miyi.

Nyanartijangka rijikarrinyani pila parrijarra. Jayirarlul pinya nyangani. Pinapinakarrinyani Jayirarlul, wulyumarnani parla parriwu nyantukurawu. Yangka Ayiparan pirlajarriwu, nyanartila manya pujurni martawu Asikju manawarntijaa kuyiwarnti mapirri pujurni. Warrkammayinwarnti piyirwarnti mapirri manya martawu ngarpunyanukurajangka. Wulyumarnani parla nyantukurarlul ngamajirlul Asikku. Pujurni manya martawu Asikju. Puju pila warrarni ngunawu ngamarlangu parrijaa marnin yangkarti warrkammayin, wali ngurrujarrakujiwula pilanya piyirwarntijaa kuyiwarnti mapirri. Ngurrujarrala pilanya martawu. Jayirarlul parla wulyumarnani parriwu Asikku nyan tungumiparni manya martarla. Pinapinakarrinyani pa Asikjumiparni manya martawu, parriwarlany pa marlalparni. Malykunyangani pa Jayirarlul parriwarlany Yijmayil pamarrwarntingurnijaa manawarntingurni. Ngajirta ngartanya marta nganawurtti.

Wali nyanartijangka Jayira yani manyanta Ayiparankarti. Marnila parla, “Ngunyipungku manpinya ngamarlangu, wurna pila yanku.” Ayiparan ngajirta wulyumanyjarla. Jayirarlul parla jularni ngunyipungupurru, ngamarlangu pinya ngunyipungkarla.

Wali Ngarpungu parla marni Ayiparanku, “Wali manpinya yipawu. Ngampurrikarrku marna ngajungu parri nyanarti nyuntukura Yijmayil yarnta pa nyuntukura parri nyanarti. Jukuwarnti paja manya martawu yapajirnanyunguwarnti pajajinyangula palu ngunawu.”

Nyanartijangka kumantajarti ngapajaa miyi pinya yinya ngamarlangu, wurnala pinya yiparni. Kitpungani pila, ngapala pilangu pujujarrinya. Ngalungala yutukani parri ngamajirlul, yawiyijarrinya parla parriwu. Ngajirta ngarta nyaka pirlajarriyujangka. Nyantu pa ngaluarlanyjala pakul kirrarnani. Wali yinjil manyanta pirriyani wangkijarti Ngarpukurajarti. Marni parla, “Ngajirta ngan yawiyijarri. Yara pa parri wanji ngunawu. Pinakarrinya marna lungujangka. Yara pa wanji ngunawu parri.”

Nyanartijangka ngapala jila nyanya ngamajinyankurarlu. Purrapurrapmarnani kaninymarrangu nguwasangka. Ngarpungu parla yinya. Wali warntarni ngapa, yinyala parla parri nyantukura ngapa, ngarnila parringu.

Wali purlkajarrinyala Yijmayil, nganpayijarrinya. Kurlila pa ngunangani. Walimpa parlanyanu kartu warntarni Yijipjanga.

## 22

*Ngapungu kurlpinya Ayiparan*

<sup>1-24</sup> Wali Ayiparanngurrarlu palu nira kuyi kamparnani pinalkarrapurru parntimanupurru. Ngarpungu pa parntimanku, wirriyajarriwula pa Ngarpu. Ngajirta palunya piyirn pungantarla kamparnupurru, kuyimipa palunya pungani kamparnanila palunya parntimanila Ngarpungu. Kanarlanywarnti palunya kamparnani pirrkiwurra, kanarlanywarnti palunya kamparnani pukarrwurra. Kujartikarra manyanangu nyan-tuwarntikura yurru.

Wali Asik pa parri purlkajarrinya. Nyanartijangka Ngarpungu parla marni Ayiparanku. Tajjularni yini Ayiparan. Jangkumani Ayiparanju, “Minyayirla marna nguniny.”

Ngarpungu parla marni, “Parri yangkarti man kangku pungupurru kamparnupurru, parntimankula marna wirriyawurra. Kayili man kangku pamarrkarti. Pinayungku marnanta pamarr, nyanayirla man pungku parri, kampawula man pirrkiwurra kuyi-jilinyarni.” Yarr pa Ayiparan kurlpinya, mapun ngarta mapunikarralany Ngarpu.

Wali kumantajarti pa turtapinya Ayiparan rakarrarla. Tangki warntarni, tangkijaa piyirnarra warrkammayinjarra mapirri. Yarnta parri nyantukura walaku. Warlu palu warntarni, karrpirni palu kangupurru. Kayilila palu yani pamarrkarti. Ngurrajarra kurriny palu yukarni kaparn, kumantawarlanya palu yani. Wali nyanya nyanarti pamarr Ayiparanju. Wanyjanila pinya kurrinywarlany nganpayijarra warrkammayin-jarra. Marni pilangu Ayiparanju, “Kirranyjapila minyayirla tangkijartijarra. Yanku pajarra jina. Kangku marna ngajukura parri Ngarpu kajalkajalkujirrupurru. Tikiyankula pajarra.”

Nyanartijangka Ayiparanju manyanta warnturakujirni warluwarnti parringa, kangani pa pamarrkarti warlu munga. Nyantungu Ayiparanju jarra kangani warlu tilijarti kurraparla. Yarnta nayip kangani Ayiparanju. Yanani pila wapirra pamarrkarti kankarni. Wurna pila parayanani wapirra. Japirlyinyala parla wurnangarni ngarpun-yankura parringu, “Ngana parli kuyi pungku kamparnupurru Kutkura.” Nginyjirrikani pinya warlujaayipirri jirrkirl parringu nyanartirlu. Wali japirlyinyala parla ngarpun-yankura, “Ngana parli pungku kuyi Ngarpupurru pinalkarrapurru.”

Jangkumani manyanta Ayiparanju, “Ngarpungu parlinya yungku kuyi nyantungurni.”

Wali pirriyanila pila yangkartirla pamarra, yangka Ngarpungu parla jularni jarlu. Ayiparanju pa mungkurripinya pamarrwarnti, yutukanila warlu kankarnumarrangu pamarra mungkurripungujangkarla. Nyanartijangka parri warntarni, karrpirnila parri, kankarnumarrangula warlunga yutukani parri, tujukujirni. Nyanartijangkarlu nayippala warntarni junganupurru. Jamurn jungantarla, yinjillula pa yini tajjularni. Wali lamajarrinyala Ayiparan.

Yarntarni parla marni yinjillu Ngarpukurajangkarlu, “Wanyjarra parri nyanarti nyuntukura. Ngajirta ngan junganta. Pinarri marnangu. Mapunikarralany man Ngarpu mapunparni. Ngajirta pajan panypungkarla parripurru. Yinya pajan jirrkirlparni parri.”

Wali nyanartijangka Ayiparanju nyanya kukunja malji larrkantinya mananga. Kur-tamani manyanta parringa, kukunjala warntarni, nyanayirla yutukani kirlinga, yangka parri nguja warlunga kankarnumarrangu, nyanayirla yutukani kukunja Ayiparanju. Wali junganila kukunja nyanarti kamparnila pirrkiwurra, parntimanila Ngarpungu wirriyawurra.

Yarntarni parla marni yinjillu Ayiparanku, “Mapunparni pajan yinya parri nyuntuku-rajinyangu layi man martarnani kayan, yangkala pajan yinya. Ngajirta pajan pany-pungkarla. Jirrkirlparni pajan yinya. Nyanartijangka marnanta wirriyakujiwu, yarnta marnanta ngampurrikarrku. Pajajinyangu manya martawu kilakiwarntijaa jamirti-warnti mapirri. Yapajirnyanyunguwarnti palu pajajarriwu kujangkurrarni kujangkurrarni pajajinyangula palu ngunawu nyuntunga wartangurni. Nyantuwarnti mapirri palu

wirriya ngunawu yapajirnanyunguwarnti. Yarnta kanarlanywarnti mapirri palu wirriya ngunawu pujurni wanyjurlajarra wapalkarra, tumaj pajan mapunikarralany.”

Nyanartijangka tikiyanila pila wapirra, Ayiparanjaa juku nyantukura. Yangkartijarakarti purpankanya pilanya, jarlu pilanya wanyjani tangkijartijarra pila kaparn kirrarnani warrkammayinjarra. Tikirjawurlu pilanya purpankanya nganpayijarrawarlany warrkammayinjarra. Tikiyanila palu ngurrakarti kurlila.

Wali ngunanganila palu. Nyanartijangka pakulyani palu kayili yarr marnparni, ngajirta marri. Juntumani palu ngurra.

## 23

### *Jayira pirlajarrinya*

<sup>1-20</sup> Nyanartijangka Jayira pirlajarrinya kartunyankura parla Ayiparanku. Lungani parla ngumparnanyankura kartuwu nyantukurawu. Ngajirta palu turnmantarla kaniny nguwana, yutukani palu najinga pamarra.

## 24

### *Kartu parla yinya Asik*

<sup>1-67</sup> Ayiparan pa purrkujarrinyajinyangu. Pinapinakarrinyani, “Wanyjurlajangka marnarla kartu warntawu Asikku.” Nganpayiwarlany parla jinjinyinya warrkammayin nganpayi. Kartu parla parlipungku Asikku, tumaj nyantu pa purrkujinyangu, kayan ngarta marri yanta. Wali marni parla Ayiparanju warrkammayinku, “Yanku man kayili marri ngajukurakarti jarntukarti, kartula mankurla purpanku Asikku. Ngajirta ngankurla warnta marnpajangka Kayininkarraji, yarnta palu Ngarpukurangajirtajarti. Jarntu manurla warntawu ngajukurajangka ngurrara.”

Warrkammayintu parla marni, “Kunyangurla marnintu kayan ngaja wajilpungka. Marri parlanyanta. Kayan nganya jarntuwarnti wanyjarra.” Japirlyinyala parla Ayiparan warrkammayintu, “Kangku ngarna Asik nyanartikarti kayili nyuntukurakarti ngurrarakarti.”

Marni parla Ayiparanju, “Ngajirta. Nyantukura ngurra parla minyarti Asikku. Minyayirla pa nira ngunanganku. Ngarpungu pa yinjil yipawu kajalurni junpungkula marnin nyanarti. Ngarpungu manta pinayungku, pirriyankula mannyanta nyantungarni. Yangka marnin kayan ngarta mirnu yanta, wanyjarrkula man. Ngajirta ngan kangka kayili Asik.” Jarmarni parla Ayiparanju.

Marni parla Ayiparanku warrkammayintu, “Kangkujal marna mirnu. Kayan ngarangu kayili kangka walaku nyuntukura. Mapunparni marnarla kartu kangku mirnu.”

Wali kamulwarnti paja manya warntarni nyanartirlu warrkammayintu, karrpirnila manya manawarnti nganapartu nganapartu yijipurru. Yiji manya yungurlakarrku jarntuwarnti Ayiparankurawarnti. Wali jakarnila kamuljarti kayili, kanya manya murrkurn nganpayiwarnti minili. Pirriyani palu kayili. Ngapangarnila palu lamajarrinya, kamulwarnti manya parntakujirni. Pinapinakarrinyani, nyanarti pa Ayiparanju parla jularnurlakani.

Wali kirrarnanila palu ngapanga marnpa. Japkarra kirrarnani manyanangurla yangka palu marninwarnti ngapakarti yananku. Ngapa nyanarti wil. Nira palu warntarnani ngapa marninwarntirlu karuwarrawarlany karuwarrawarlany. Jarlu pa japirlyinya Ngarpu, wali junpinyala nyanarti marnin kartu parla Asikku. Wali nganpayirlu pinapinakarrinya, “Japirlyungku marnarla ngapapurru yungupurru. Puju paja yungku ngapa ngajujaa kamulwarnti mapirri, wali nyanarti nginyjirrikarrkula marna nyanarti nyantu.”

Mapunparni pirriyani ngapakarti layi marnin yini parla Rupayika takurryanila, ngapala parlanyanu warntarni. Nganpayirlula japirlyinya, “Ngapa yungkaja.” Yinyala parla marnintu ngapa. Lurrujawurlu pa ngarni ngapa. Wali marni parla marnintu, “Yarnta

marnanya kamulwarnti mapirri yungku. Warntawu marnanyanangu, purtkujiwu marnanyanangu.” Warntarnila ngapa purlka kamulwarntiwu manyanangu purtkujirnani manyanangu ngurtinga purlkanga.

Nganpayirlu nyanartirlu nyangani marnin warrkammarnanujangka, “Kunyangurla partarla minyarti kartu kurajpinya Asikkura Kuttu. Minyarti marnin pa jangarra.” Nginyjirrikanila nyapartukarra parla warrkammayintu japirlyinya Ngarpu.

Wali yijila parla yinya marnin kurraparlapurru mana tarrjakkujirnupurru. Nganpayirlu parla japirlyinya, “Wanyjarra mangu ngarpu nyuntukura. Yini takijulaji.” Wali jularnila parla marnintu ngarpujaa ngamaji, yarnta ngawiji. Nginyjirrikanila manya nganpayirlu jarlujangkawarnti palu nyanartiwarnti Ayiparankurawarnti jarntuwarnti. Nginyjirrikani parla Ayiparankura ngaja kaji nyanawurlu marnintu parla jularni. Kilaki nyantukura parla marninku minyartiwu. Wirriyajarrinyala nganpayi. Jamalkanyala Kut warrkammayintu. “Wulyu man nyuntu. Jirrkirl pajan kanya jarntukarti Ayiparankurakarti.”

Yarntarni parla japirlyinya warrkammayintu marninku, “Yara ngarta. Yukalku marnalunyanta ngarpunga nyuntukurla.”

“Yu,” marnila parla.

Wali laparnkanyala marnin nyantukurakarti ngurrakarti jarntuwarntikarti. Wanyjani manya ngapanga. Jularnila manyanangu ngarpunyankurawujaa kanarlanywarntiwu mapirri. Wali pinakarrinyala papanyankururlu wangki mapirri, yarnta nyanya manyanta rimpinyankururla kurraparla martarninyirra marnintu. Nyanartiwu papanyankura manyanangurla yani ngapakarti. Pirriyanila manyanta nganpayirla Ayiparankururla warrkammayinta. Marni parla warrkammayinku, “Takurryanku man. Ngurra man yukalku. Yuka pa paja nguniny kamulwarntiwu manyanangu.” Rupayikakururlu papajinyankururlu manya yinya yuka kamulwarnti, yarnta nganpayi parla yinya miyi.

Marni manyanangu nganpayirlu, “Warra marna ngalku. Wangkiliny marnanyirrangula julawu. Ayiparan pa wulyu nguniny. Kuttu pa ngampurrirkaralany. Pajajinyangu manya martalany kuyiwarntijaa warrkammayinwarnti piyirnwarnti, yarnta pamarrwarnti mapirri. Paja manya martalany. Yarnta layi walaku martalany nyantukurajinyangu. Marulu parla nyantukurajinyangu kayanmipa yini parla Asik.”

Yarntarni manyanangu marni, “Yiparni paja Ayiparanju. Kartu minyartijangka marnarla warntawu nganpayiwu Asikku, kangkula marna kurlirra. Ngajirta parla Ayiparanju wulyumanyja kartu warntarnuwu Kayininkarraji. Wulyumalany parla minyartijangka ngurrarajangka parla warntawu kartu walakunyankurawu. Ayiparanju parla yakurmalany ngurrawarlanyjangka. Kayan ngartarla warnta kartu Asikku. Wali mapunparni marna parlipinya minyayirla marnin layi nyurrawarntikurajangka jarntu. Kuttu paja pinayinya.” Japirlyinyala manya, “Wayila. Kangku ngarna.”

Wali jangkumanila palu nganpayi, “Yu. Kayan ngarnalu wirtinyikarra marnin. Ngarpungu manta pinayinya, kangkujal man Asikkarti.” Nganpayi Ayiparankura warrkammayin wirriyajarrinyala, yinyala manya kamuljangkawarnti manawarnti paja. Yiji manya yinya Ayiparankura jarlu manyanangu yiparni, tumaj kartu nyanartijangka warntarni.

Nyanartijangka ngarnila palu miyi japa wangkijangkarlu. Ngarni palu miyi. Nyanartijangka ngurrala palu yukarni layi. Kumanta wurnapurru manya japirlyinya. Wurna palu yantarla. Jarntuwarntirlu palu lamakujirla warramarta ngunarla marnin Rupayika ngurrawarnti paja. Marnila manyanangu nganpayirlu, “Kayan ngarna nguna. Partalurni marna yanku.”

Wali marninpala palu japirlyinya. “Puju man wirriya nguniny, wajilpungkula man.” Wirriyala ngunangani marnin yanupurru. Wali yanila palu kurlirra. Ayiparankarti palunyanta, marnin Rupayika mapirri. Marninwarnti murrkurn palu yani, minili manya kanya murrkurnwarlany marnintu Asikkururlu kartungu.

Walimpa palu pirriyani, yanani palu, kaparnpala palu parlipinya nganpayi Asik ngur-rangarni marnpa. Nyanya palu Asik. Japirlyinya parla marnintu nganpayi Ayiparankura warrkammayin, “Ngana nganpayi minyarti yanana wurna.” Jularnila parla nganpayirlu, “Ngajirta. Nyanarti pa nganpayi Asik.”

Wali lamajarrinyala palu, jularnila parla nganpayirlu Ayiparankurarlu warrkammay-intu wurnajangkajaa kartu purpanujangka. Kartu parla nyantuwu Asikku. Nyanarti-jangka Asikju kanya marnin nyanarti kartunyankura ngurrakarti nyantukurakarti. Wali nyanarti kartu parlanyanu warntarni, ngurrangala pila ngunangani. Wulyumarnani parla kartunyankurawu Asikju.

## 25

### *Ayiparan pirlajarrinya*

<sup>1-34</sup> Wali nyanartijangkarlu Ayiparanju kartuwarlany parlanyanu warntarni. Marn-intu nyanartirlu manya martarni jukuwarnti murrkurnwarlanyparni Ayiparankura yapajirnanyunguwarnti. Asik pa jarlu nganpayijarrinya, kartujartila ngunangani.

Nyanartijangka Ayiparan purrkujinyangujarrinya, nyanartila pirlajarrinya. Yutukanila palu kayantarni nyantu karrkin layingarni najinga yangkartirla jarlu palu yutukani Jayira, nyanayirlarni layingarnila palu yutukani Ayiparan karrkin nyantukura. Ngujala pila layingarni pamarra najinga.

### *Jayikap*

Kayininta pa kirrarnani nganpayi kartujarti Asik. Kartu parla yini Rupayika. Yapan-gajirta pila kirrarnani. Wulyumarnani pilarla yapawu martarnupurru. Warrarni pila ngajirta yapajartijarrirla. Wali Asikju parla japirlyinya Ngarpu. Nyanartijangka yapajar-tijarrinya marnin yangkartir Rupayika. Yapajarra kurriny pinya martarni kaninykaniny.

Ngungkupunganila manyanu Rupayikarlu. Riyimarnani pilanyanta muntanga kaninykaniny yapajarra. Wirrptarrangani pilanyanu ngamajirla muntanga. Marni parlanyanu, “Ngana partajirla muntanga riyimarnana.” Nyanartijangka Ngarpu parla japirlyinya Rupayikarlu.

Wali nyanartijangka Ngarpungu parla marni, “Kurriny mangupilarla nguniny parri-jarra. Yangka manpinya martawu, wartangurnijangka parlanyanta ngunawu tanyji ma-jajilinyarni. Yangka pila walimpa purlkajarriwu nganpayijarriwu, kajalkajaljangkarlu manyanta mapunikananku ngajanyankurarla wartangurnijangkarla. Nyanartijangka ngurrujarrarni palu ngunawu nyantujarrakurawarnti yapajirnanyunguwarnti. Ngajirta ngartalu ngurranga layinga nguna.” Wali kujarti pilangu Ngarpungu taki jularni.

Wali mapunparni pinya martarni walakujarra kurriny ngamajirlu. Yangka pilangu jamurnjamurnjarrinyani palkangajarrinyupurru ngamajingurni, parriwarlany pa tar-rpartarni luku wartangurnijangkarlu. Parri kajalurnijangka pila yini yutukani Yijuwu. Yijuwu palu jularnani ngirljarti nyantukurajawurlu wangkijawurlu. Nyantu pa ralmipa, yarnta karrkin ngirljarti. Wali parriwarlany palkangawantinya wartangurni. Yinila pila yutukani Jayikap.

### *Ngarntikanya manyanta Yijuwurlu miyi yungupurru*

Walimpa pila purlkajarrinya nganpayijarrinya. Layiwarlany pa ruwa kitpungani yini parla Yijuwu. Pungani manya kuyi ruwangu. Kanarlany nganpayi Jayikap lamamipa kirrarnani. Ngajirta pa ruwa yanantarla. Nira manya nanikutwarnti ngampurrikanani. Wali Rupayikarlu parla Jayikapku wulyumarnani ngamajinyankurarlu. Yarnta Asikju parla Yijuwu wulyumarnani ruwajuwalku tumaj parla Asikju wulyumarnani kuyiwu-mipa ngarnanuwu.

Wali Yijuwu ruwa yani kuyingal. Nyanartijangka yumpalyjarrinyala tikirrrjarti ruwa-jangka. Ruwapurru manyanu jarti kurlpinya kuyingal yanupurru. Manyarrjinyangu manyanu ngungkupinya. Nyanartijangkala manyanta ngajanyankurarla pirriyani linti marranyanjarti miyipurru yungupurru. Jayikapju parlanyanu miyi kamparnani.



Nyanartijangka ngarntikanyala manyanta ngajanyankurarla miyi yungupurru. Marni parla, “Miyi yungkaja, marranyan marna.”

Wali Jayikapju parla yirrarnmarni. Marni parla, “Ngajirta. Kayan ngarnanta yungka. Yarnata puju marnangu nyuntuwu majajarriwu, wali nyanarti miyila marnanta yungku. Julaji. Ngaju marnangu maja ngunawu. Paju pajin julawu, wali miyila marnanta yungku.” Wali Yijuwu parla papaji. Maja parla ngunangantarla Jayikapku. Kayan ngartarla japirlyungkarla Jayikapju nyanartipurru.

Yijuwurlula parla kujarti marni, “Wali pajin ngunawu maja, miyiwurti paju yungku. Ngaju marna marranyan, ngunangurla ngarna pirlajarri.”

Wali nyanartijangka Jayikapju parla marni, “Mapun ngarnangu ngunawu maja papajijiliny wartangurnijangka.”

Yijuwurlula parla marni, “Wali pajin ngunawu papajijiliny, miyiwurti paju yungku. Maja pajin ngunawu.” Jamulu parla yarr marni. Wali yinyala parla miyi. Ngarnungurla yanila Yijuwu.

## 26

<sup>1-35</sup> Wali nyanartijangka Yijuwu karrayilijarrinya yangkala parlanyanu kartujarra kurriny warntarni Kayininkarrarjijarra. Asikjaa Rupayika ngajirta pilangulu wirriya ngunarla Yijuwukurajarrawu kartunyankurajarrawu. Nyantujarra pila ngurrawarlany-jangka. Ngajirta pila jarntujarra.

## 27

### *Ngarpunyankura parla kajiyinya Jayikapju*

<sup>1-46</sup> Walimpawarlany Asik purrkujinyangujarrinya jankajartijarrinya. Nyanartijangkala parla wangki walakunyankurawu yiparni Yijuwu nyantukarti yanupurru. Pirriyanila manyanta Yijuwu. Marnila parla Asikju, “Ngaju marna purrkujinyangu jamurnparni paji kutajarrilany pirlajarrinyupurru. Kuyi pungkaji. Jirnal warntarlanyanu, ruwala man yanku. Kuyi pajin lanku wulyujinyangu. Kamparnurla pajin kangku pukarr, ngarnturijartila marna ngalku. Nyanartijangka marnangurla Ngarpu japirlyungku, nyuntula manyanangu maja ngunanganku kajalkajal ngurrarawujaa piyirnkku warrkam-mayinkujaa ngajajipurruwu mapirrirni.”

Wali Rupayika pa karrinyani wuta. Pinakarrinyani yangka parla marnani Asikju Yijuwu walakunyankurawu. Nyanartijangkala Yijuwu pa yap yani ruwa.

Wali nyanartijangka Rupayikaru parla kanya wangki Jayikapku. Marnila parla, “Kujarti marna pinakarrinyani Asikkura wangki. Yiparni Yijuwu. Kuyi parla pungku, nyanartijangka Ngarpu parlanyanta japirlyungku kajalkajalkujirnupurru Yijuwu.”

Wali jinjinyinyala parla Rupayikaru Jayikap. “Kuyi pajin pungku. Ngarpujipurruwula marnarla kampawu wulyu ngarnturijarti yangka parla wulyumalany. Nyanartijangkala manurla kangku. Kajiyungku manurla, kula man nyuntu Yijuwurni nyanartilankula manta. Nyanartijangkala mangurla nyuntuwurni Ngarpu japirlyungku Asikju majakujirnupurru. Wali pungkaji kurriny nanikutjarra jirajartijarra. Kangkula pajin mirnu kamparnupurru.”

Jayikapju parla marni ngamajinyankurawu, “Ngajirta, ngaju marna ralngajirtajarti. Yijuwu pa raljarti. Ngarpungu ngaja palyanta. Nginyjirrikanurla ngaji jula, ‘Nyuntu man Jayikap.’ Kujarti ngaji manyja. Yarnata ngaji yakurrmanyja. Nyanartijangka kayan ngajirta Ngarpu japirlyungka majakujirnupurru. Kunyungurla ngajirta japirlyungka pungupurru pirla.”

Wali Rupayikaru parla marni, “Yarrwurti paju mapunikarrku, kuyila pajin pungku. Ngajirta ngankurla Kutku rayinjarri jamulu. Ngaju paja ngirtilykarra julawu Kuttu kajiyungujuwal.”

Wali Jayikapju parla pinya nanikutjarra. Kanguyinyala parla Rupayika. Kamparnila parla Asikku pukarrwurra. Nyanartijangka kuluwujpala warntarni Yijuwukura, yinyala

parla Jayikap. Jayikapju manyanu yutukani kuluwujwarlany ngarnturimipa. Kajiyungku parla Asik. Nyanartijangka Rupayikarlu warntarni nanikutkura partu. Yutukanila manyanta palpungaljaa kurrapajarrarlal, Yijuwujilinyjarrinyala Jayikap.

Nyanartijangka kanyala parla Jayikapju kuyijaa miyi ngarpunyankurawu. Marni parla, “Pirriyani marnangu ngarpu. Kuyijaa miyi marnangu pirrikanya.”

Asikju parla marni, “Ngana man nyuntu. Yijuwu ngan.”

“Yu, ngajujal marna Yijuwu. Kuyi marnangu kanya. Turtangurla man ngalku. Nyanartijangkarlu Ngarpula pajinurla japirlyungku majakujirnupurru.”

Nyantungula parla marni ngarpunyankuraru, “Partalurni ngan pirriyani.”

“Yu, partalurnijal marna pirriyani. Ngarpungu nyuntukuraru paja marlamani purlkangu, yangka man japirlyungany nira kankarnijangka. Partalurnila marna kuyi parlipinya.”

Asikju parla marni, “Mirnu yantajirla. Palymanku marnanta. Nyuntu ngan Yijuwu raljarti.” Wali marnpajarrinya manyanta, palymanila kurrapajarra ralku parla. Marni parla Jayikapku, “Minyarti ral marna palymanana Yijuwukurajiliny, yarnta marnanta pinakarrilany lin Jayikapjiliny. Mapun ngan nyuntu Yijuwu.”

“Yu,” marni parla, “Ngajujal marna Yijuwu mapun.”

Wali Asikju parla marni, “Yungkaja kuyi. Ngalkuliny marna kuyijaa miyi nyanartijangkarlu marnangurla japirlyungku Ngarpu.” Wali yinyala parla kuyijaa miyi, ngapa wayin mapirri. Ngarnila.

Nyanartijangka parla yarntarni marni, “Mirnu yarnani. Lawukarrku pajan.” Yanila manyanta Jayikap, lawukanila. Wali parntimani manyanta Yijuwukura kuluwuj. Nginyjirrikanila Asikju, marni parlanyanu, “Ya wali pa. Yijuwu pa kunyungurla minyarti.”

Wali nyanartijangka Asik marni, “Ruwajibangka marnajin walaku parntimanana ngarnturijarti wulyujinyangu.” Nyanartijangka Ngarpu parlanyanta Jayikap japirlyungani majakujirnupurru. Marni parla, “Ngarpu, purlka ngapa manurla yipawu minyartiwu walakuwu ngajukurawu. Manawarntila palurla turtapungku. Pajakujiwula manurla miyi manangajangka, wanykurrmalku palurla. Yarnta pajin majakujiwu walaku ngajukura. Maja manyanangu ngunawu piyirnwarntiwu nukarniwu, jarntuwarntiwu mapirrirni. Yangka ngananguwurti parla yakurrmalku piyirntu kanarlanyju wali nyuntungu manurla yakurrmalku nyanartiwu piyirntu yakurrmarnujangkawu. Yarnta yangka ngananguwurti parla wulyumalku piyirntu kanarlanyju, nyuntungula manurla wulyumalkuwarlanyparni.”

#### *Yijuwurlu parla jarti yinya kuyi ngarpunyankura*

Wali nyanartijangka yanila Jayikap ngarpunyankurajangka. Wali Yijuwula pirriyani wartangurni ruwajibangka kuyijarti wanykurrjarti. Nyanartijangka kamparnila parla ngarpunyankurawu kuyi nyanarti. Kamparnurla parla kanya kuyi pukarr, yinyala parla. Marnila parla, “Minyarti marnanta yungana yangka pajan jarlu yiparni ruwa kuyi pungupurru. Minyartijal kuyi nganyja. Nyanartijangka Ngarpula pajinurla japirlyungku majakujirnupurru.”

Wali Asikju parla purrpurrmarni. Marni parla, “Ngana man nyuntu.”

“Ngaju marna Yijuwu walaku nyuntukura kajalurnijangka.” Nyanartijangka pilpil-marni Asik karrarta. Marnila parla, “Nganangu paja yangkarti kuyi yinya kajalurn. Kunyungurla kanarlanyju paja yinya. Wali marna ngarni, nyanartijangka marnarla japirlyunya Ngarpu majakujirnupurru. Kayan ngarna yarntarni Ngarpu japirlyungku nyuntuwu majakujirnupurru.”

Wali Yijuwurlu parla ngarpunyankurawu nginarrmarni kurturru. Marni parla, “Ngaju mapirrirni pajinurla japirlyungku Ngarpu.”

“Ngajirta. Ngajajpurru paji jarlu pirriyani. Kajiyinya paja nyanartila marnarlanyanta Ngarpu japirlyunya. Nyantu manyirrangu maja ngunawu.”

Yijuwurlu parla marni, “Ngaju paja jarlu kaninykujirni Jayikapju. Jalarra manta kajiyinya nyuntu jirnajangkarlu, nyanartila manurlanyanta Ngarpu japirlyinya majakujirnipurru. Kala ngaju, kajalurnijangka, japirlyungkajirla ngarpu jalarrarni.”

Asikju parla marni, “Jarlu marnangu majakujirni Jayikap. Jarntuwarnti palurla warrkammayinjarrinya, nyantula manyanangu maja ngunawu. Jarlu marnarla miyi pikakujirni katintajangka. Nyuntu kayan ngarnanta yungka wartangurnijangka. Marlal marnangurla.”

Yijuwurlu manyanta jutungu ngarntimarnani, “Ngajuwu japirlyungkajirla.” Kujarti parla marnani. Nyanartijangka lunganila.

Asikjula parla lirrkanpungani Yijuwu, “Ngarpungu kayan nganta yungka ngapa. Miyi mapirrirni katintajangka kayan ngangu turtangka. Jarlu marnarlanyanta walakuwarlanyku japirlyinya pikakujirnipurru Ngarpu. Yarnta man ngunawu kulipari pungujuwal. Nyuntu manurla ngunawu warrkammayin ngajajpurruwu. Nyantu mangu ngunawu kajalkajal wartangurnijangka. Walimpawarlany manpilanyanu ngurrujarrakujiwu rantangajarriwu manurlanyanta. Wanyjarrku man nyanarti ngajajpurru.” Kujartikarra parla marnani Yijuwu ngarpunyankurarlu.

Nyanartijangka Yijuwu parla Jayikapku kulijarrinyajinyangu kaninykaniny munta, tumaj pa nyantu majakujirni wartangurnijangka ngarpunyankurarlu nyantujarrakurarlu. Wali pikakujirni parlanyanta Jayikapku pungupurru pirla. Walimpa Jayikap pa Yijuwurlu pungku yangka ngarpunyankuraliny pirlajarriwu.

Wali piyirnwartirlu palurla Rupayikawu jularni pikakujirnujanga wangki Yijuwukura. Nyanartijangka parla jularnani Jayikapku, “Papaji mangurla kulijarti kirrarnana. Pungku manta. Julawu marnangu wurnapurru. Yanku man minyartingurni ngurrangurni kayili. Kirralku manyanta kakajpururla ngajukurarla papajirla Layipanta. Wali rawa manyanta kirrarnanku kitangarni mangu papajijpurru ngaru kirtilyjarriwu. Walimpa marnangu ngajungurni piyirn yipawu purpanupurru yangka mangu minyartiliny yarajarriwu. Puju ngan minyayirla kirrarnanta, wali pungka nganta papajijpururlu pirla. Kanarlanywartirlu ngartalu purntumanta. Pungkarla ngartalu nyantu. Ngajula ngarna jukungajirtajarti kirrarnanta.” Kujarti parla marnani Rupayikarlu walakunyankurawu Jayikapku.

### *Jayikap yani kayili*

Wali nyanartijangka marni parla Asikku ngumparnanyankurawu Rupayikarlu kujartikarra, “Yakurmalany marnapilangu Yijuwukurajarrawu kartunyankurajarrawu. Puju pa Jayikapju warntawu kartu minyartikarraji Yijuwujilinyju, wali nyanarti, wurnala marnanyangurla yanku ngurrawarlanykarti. Yakurmalany marnarla warntarnuwu kartu minyartikarraji.”

## 28

<sup>1-22</sup> Nyanartijangka Asikju wangki yiparni Jayikap purpanupurru. Marnila parla Asikju, “Ngajirta ngan warnta kartu minyartikarraji. Kayili man yanku jarungkurra. Warntawu man nyuntukurajangka kakakurajangka kartu. Wali nyanartijangka Ngarpungu manypinya wirriyakujiwu. Kayanparnila manpilarla ngunawu. Yapawarnti manpilanya martarnanku paja. Yapajirnanyunguwarnti palu pajajarriwu kujangkurarni kujangkurarni. Pajajinyangurla palu ngunawu. Ngarpungu manyirrangu wulyumalku nyuntuwujaa yapajirnanyunguwarntiwu. Mapirriwurni manyanangu wulyumalkuwarlanyparni Ngarpungu. Minyarti ngurrara parla yinya jarlu nyuntukura kilaki Ayiparan. Wali tikiyanangurla manta martarnanku nyurrawarntirlu nirnparni. Wali marnangu jularni. Jalarra man wurna yanku kayili.”

Wali yanila Jayikap kayili. Wartangurn palurla Yijuwu jularni Jayikap kayili yanujangka, kartu parlanyanu warntawu. Purayimarnangurla parla Asikju yiparni. Kujarti palurla jularni Yijuwu. Wali Yijuwurlu parlanyanu marni, “Kunyungurla Ngarpungu

ngajukurarlu parla marninku wulyumalany marrijangkawu kartu warntarnuwu jarn-tuwu. Ngajirta parla wulyumanyja minyartikarrajawu.” Wali yanila manyanta ngan-payikarti Yijmayilkarti, walakuwarlany parla Ayiparanku. Ngarpuwarlany pilangu Yijuwujaa Jayikapku. Wali yinyala parla Jayikap Yijmayillu kartuwarlany kurntal nyantukura.

Wali Jayikap pa jarlu yani kayili. Nyanartijangka kaparnpala ngurra juntumani, yukarnila. Jurluwu parlanyanu yutukani pamarr pila, yukarnanila manyan pukanyja. Nyanya manya yinjilwarnti Ngarpukurawarnti. Jarrnga manyanangurla ngujangurra nguwangurnijaa yalkirirlurra. Yirrawarlany palu kankarral parayanani, yirrawarlany palu kaninypparral turtuyanani.

Nyanartijangka Ngarpula manyanta karrinyani. Jayikapkula parla marni, “Ngaju marna purlka Kut. Ngaju marnapilangu purlka Ayiparankujaa Asikku. Yungku marnanya minyarti ngurra yangka man yukarnana. Yungku marnanya nukarnini jirnajangkawarnti mapirri. Pajajarriwula palu pingajilinyarni. Kujangkurrarni kujangkurrarni palu ngunawu. Pinakarri. Ngajirta nganyanta rukanyja ngajukurarla wangkinga. Warrarni marnangurla ngunawu, yangka man wanyjurlawurti yanku. Ngajungu mapirri marnanta ngampurrikananku. Walimpa marnanta tikirrkangku minyartikarti ngurrarakarti Kayininkarti.”

Wali warrarni pukanyja kaparnkaparn parnkijarrinya Jayikap. Rayintu parlanyanu marni, “Ngarpu pa kunyungurla nguniny minyayirla mapunparni. Ngurrpangu marna ngurra juntumani minyayirla manyan yukarnupurru. Ngajirta marnarla pinarri ngunangantarla Ngarpuwu. Minyakujala parla nyantukura ngurra. Kunyungurla minyayirlarni parlipa parayanku yapinkarti kankarral.”

Wali kumantala turtapinya, warntarni pamarr yangkarti pila kanyjirnujangka. Warn-tarnurla kurrarnukujirnila. Marnila parlanyanu, “Minyarti pamarr marna yutukarralany pinalkarrarlu, tumaj marna Ngarpu nyanya minyayirla karrinyjangka.” Nyanartijangka ayilpala manyanta purtkujirni pamarra. Yinila yutukani ngurra Pajil. Tumaj Ngarpu nyanya nyanayirla. Nyanartijangka Jayikapju parla takijularni Ngarpuwu ngampurrikananupurru, “Puju pajan ngampurrikananku niranira kumantajaa karuwarrajaa pukanyja, wali nyanarti, Kutpala pajin ngunawu purlka. Yarnta puju pajan tikirrkangku ngajukurakarti ngurrarakarti yarnta ngajukurakarti ngarpukarti, wali nyanarti, Kutpala pajin ngunawu purlka. Minyayirla pamarra marnantalu nyuntu nira kajalkajalkujir-nanku. Nganawurti pajan yunganku, walimpa marnanta tikirryungku lamparn.”

## 29

### *Jayikap manyanta kurrarnani kakanyankurarla*

<sup>1-35</sup> Nyanartijangka Jayikap jakarni kayili kitangarni manyanangurla pirriyani kukunja ngampurriwarntirla. Wali nyanartiwarnti kukunjarnti palu palkanga yukarnani. Yarnta ngapanga willa palu piyirwarnti kurrarnani. Ngapa nyanarti manyanangu ngunanganani, pamarr purlka palanta rukukanani. Yangka palunya kukunjarnti paja kanya warijpanungurla palunyanangu ngapa purlanani. Yarnta palanta tikirrporni rukukanani pamarr.

Wali Jayikapju manya japiirryinya, “Wanyjarrajangkawarnti manta nyurrawarnti.”

“Yarankarrajawarnti marnalu nganampa minyartikarrajawarnti.”

“Kala pinarri ngantarla nganpayiwu Layipanku.”

“Yu. Pinarrijal marnalurla.”

“Yara ngarta nyantu nguniny.”

“Yu. Yara pa nguniny. Kurntal parla kukunja ngampurri nyantukura yini parla Rajil. Nyanartilanya manya pirrikangana kukunjarnti ngapakarti.”

Wali Jayikapju manyanangu marni, “Nganajangka palu minyarti kukunjarnti yukarnana. Jalarra pa jininyara. Ngapa yungkalunya, wurnala mantanya kangku yukakarti.”

“Ngajirta,” marni palurla nyantuwarntirlu, “Kanarlanywarntiwu marnalunangu jurumanana. Nyanartila marnalunyanangu pamarr warijpanungurla ngapa purlananku nukarninirlu. Ngalkula palu kukunjawarntirlu ngapa.”

Nyanartikarrarnila manya pirrikanya kukunjawarnti Layipankuraru kurntalnyankuraru. Wali Jayikappala turtangarra kanya ngapakarti nyantuliny kajalkajal. Nyantungula manyanta warijpani pamarr. Ngapala manya warntarnurla yinya kukunjawarnti Rajilkurawarnti. Nyanartijangkarlu lawukanila nyanarti marnin. Linyala manyanta jarntunga. Jayikapjula parla marni, “Ngaju marnarla nyuntukurawu ngarpuwu walaku. Ngamaji ngajukura parla rimpi Rupayika.”

Wali nyanartijangka marnin manyanta laparni ngarpunyankurakarti Layipankarti. Jularnila parla, “Jarntu ngalimpakura parlipangu pirriyani. Nyanya marna nyuntukura walaku, ngamaji parla Rupayika nyuntukura rimpi.”

Nyanartijangka pinakarrinyurla wilkartila turtangurla laparni Layipan. Langkarnikanurla pa lawukani Jayikap. Linyala manyanta. Ngurrakartila purpankarranya. Kirrarnanila pila wangkikarra. Jularnani parla nyapartukarra Jayikap pa wurnajarrinya marringurni. Wali Layipantu parla marni, “Yu. Ngajukurajinyangu pajin walaku jarntu.” Nyanartijangka Jayikap manyanta kirrarnani rawa layi yakarn.

#### *Kartujarra parla yinya Jayikap kakanyankuraru*

Wali nyanartijangka Layipantu parla marni Jayikapku, “Yarr pajin warrkammarnani. Ngajirta marnanta nganawurti yungantarla yiji. Ngana marnanta yungku warrkamjangka.”

Wali Jayikapju parla marni, “Ngajirta. Marnin pajan yungku Rajil.” Wali kurriny pinya kurntaljarra martarnani Layipantu Liyajaa Rajil. Liya pa kajalurnijangka. Wali wartangurnijangkawu parla Rajilku wulumarnani Jayikapju. Nyanarti marnin pa wulyu jurmanyakarra. Liya pa kapakapamarta. Nyanartijangka parla marni Jayikapju, “Yungku pajan Rajil. Warrkamalku marnangu yitilalwarnti 7, nyanartila pajan marnin yungku Rajil.”

Wali Layipantu parla marni, “Kirrarnanku pajinurla minyayirla lama, nyanartila marnanta ngajukura kurntal yungku. Kayan ngarnarla kanarlany yungku nyuntuwurni marnangu wulumalany.” Wali Jayikapju parla Rajilku warrkammarnani yitilalwarnti 7. Wirriyarlu parla warrkammarnani tumaj parla Rajilku wulumarnani. Nyanartijangka Jayikapju parla marni Layipanku lamparnnyankurawu, “Yitilalwarnti palu pujujarrinya. Nyangurla pajan yungku marnin. Wali marnangu rawa warrkammarnani.”

Nyanartijangka Layipantu manyanangu piyirnwarntiwu marni nyanartikarrajawarntiwu, “Miyijaa kuyi parlipa ngalku wirriyakujirnupurru. Wali nyanartijangka kartula marnarla yungku Jayikap.” Nyanartikarrarni pukanyja miyijangkarlu parla kanya Layipantu Jayikapku kartu Liya. Kula parla Rajilparni kanya. Minya parla kanarlany kurntal kajiyinya. Wali yukarnila pila pukanyja. Kumantajarrinya pilangu nyanyala marninwarlany janginy Liya Jayikapju.

Nyanartijangka parla Jayikapju marni Layipanku, “Nganajangkarlu pajan Liya yinya. Ngajungu marnarla warrkammarnani Rajilku. Rajil pajan yungkarla. Kajiyinya pajan.”

Layipantu manyanta jangkumani, “Wali marnanta yinya kajalurnijangka Liya. Kujartikarra marnalunya nira yungany kajalurnijangkaliny wartangurnijangkala warra. Wali kirrarnanku parlipa wirriya warrarni, nyanartijangkarlula marnanta yungku Rajil kartuwarlany. Yitilalwarnti 7 pajin warrkammarnanku yarntarni,”

Wali Jayikapju parla yu marni. Nyanartijangka parla yinya Rajil yangka palu ngarnunga pujujarrinyajaa jujujanga mapirirni palu lamajarrinya. Wali Jayikapjarra Rajil pila yukarnani pukanyja. Wulumarnani parla Rajilku, ngajirta parla wulumarnantarla Liyawu. Wali yarntarni parla warrkammarnani Layipanku yitilalwarnti 7 Rajil warntarnupurru. Wali marninkujarra warrkammayinjarra pinya Layipantu yinya kurntalkujarra nyantukurajarra, layiwarlany parla Rajilku, layiwarlany parla Liyawu.

Ngajirta parla wulumarnantarla Liyawu ngumparnanyankuraru Jayikapju. Nyanartijangkarlu parla Ngarpungu kankarnumarrangurla Liyawu yawiyijarrinya. Wali yapawarntila parla yinya Ngarpungu parriwarnti kurrinykurrinya. Yiniwarnti manya jularni Rupun, Jimiyin, Lipayi, Juta. Nyanartiwarnti yiniwarnti palurla walakuwarnti. Nyanartijangka Liya pa wirriyajarrinya. Marni parlanyanu, “Yapawarntijarti marna. Wali ngajukuraru ngumparnaru paji wulumarnanku.”

### 30

<sup>1-43</sup> Wali Rajillu ngajirta parla yapa martarla Jayikapku nyantukurarlujinyangu kartungu. Liyangumiparni manya martarni yapawarnti. Nyanartijangka parla yurrulyjarrinya Rajillu. Wali marninwarlany warrkammayin manyanta Rajillu yiparni Jayikapkarti. Nira pila yukarnani Jayikapjaa marnin nyanarti warrkammayin, parrila parla Jayikapku martarni yini Tan. Yarnta kanarlany parla martarni yini Natali. Parrijarra kurriny parla martarni Rajilkuraru warrkammayintu.

Yangka Liyangu ngajirta manya yarntarni yapawarntiwarlany martarla, wali kanarlany manyanta marninwarlany yiparni nyantukura warrkammayin Jayikapkarti yukarnupuru. Wali parrila parla martarni yini Kata. Yarnta kanarlany parla martarni yini Yaja. Parrijarra kurriny parla martarni Liyakuraru marnintu. Nyanartijangka yarntarni wartangurniwarlany parrijarrawarlany pinya martarni Liyangu yinijarra Yijikajaa Japilan. Yarnta manga layi yini Tana.

Nyanartijangka wartangurniwarlany parla Ngarpu jampirlyinya Rajillu yapa yunpuru. Wali pinakarrinya pa Rajilkura wangki. Parrila parla yinya yini Jawujap.

#### *Jayikap ngunangani kuyi pajajartijaa mana pajajarti*

Wali Jayikapju manya ngampurrikanani kukunjawarntijaa nanikutwarnti Layipankurawarnti. Nyanartijangka Layipanku parla marni, “Wurna marna yanku ngurrarakarti ngajukurakarti tikirr.”

Layipantu parla marni, “Ngajirta. Lama man warrkammarnanku minyayirla. Marrki manunya ngampurrikanana kukunjawarnti ngajukurawarnti tumaj Ngarpungu manta marlamani kankarnijangkarlu. Paju pajin jutungu warrkammarnanku wali pamarrpala marnanta yungku purlka. Nyapartukarra man nyuntungu malku.”

Jayikapju parla marni, “Ngajirta. Yarr pajan yungku kukunjawarnti kurnkurnwarntijaa nanikutwarnti wirntikirliwarnti. Ngurrujarrakujirnurla pajan yungku minyartiwarnti. Ngajungula marnajin martarnanku.”

Layipantu parla marni, “Yu, yungku marnanta.” Wali kajiyinya parla Layipantu. Nyanartijangka yinyala manya nyantukurawarnti walakuwarnti. Ngajirta parla nyantu yungkarla jirrkirl Jayikap kajiyinya parla. Wali Jayikapju manya parpjartiwarntimipa ngampurrikanani Layipankurawarnti.

Nyanartijangka Ngarpungu pa Jayikap ngampurrikanani warrkampuru jirrkirl. Nyanartiwarntirlu kuyiwarntirlu parpjartiwarntirlu palunya martarni kurnkurnwarntijaa wirntikirliwarnti yapawarnti wulyuwarnti. Paja palunya martarni. Layipankurawarnti palu parpjartiwarntimipa ngarlawarnti. Jayikapkurawarnti palu kurnkurnwarntijaa wirntikirliwarnti wulyuwarnti. Kujartikarra pa Ngarpungu marlamani Jayikap. Nyanartijangka payamkujirnula manya Jayikapju pamarrjawurlu kamulwarntijaa tangkiwarnti, yarnta piyirwarnti paja warrkammayinwarnti. Maja manyanangu ngunangani manawarntiwujaa kuyiwarntiwujaa piyirwarntiwu.

### 31

#### *Jayikapngurra palu warna yani ranyji*

<sup>1-55</sup> Layipankurawarntirlu walakuwarntirlu palunyanangu marnani, “Jayikapju parla ngurru warntarni ngalimpakurawu ngarpuwu nanikutwarntijaa kukunjawarnti. Jayikap

pa ngunangana kuyi pajajartijaa mana pajajarti. Ngarpu nganampakura pa ngunangana yarpalmartajarti.” Yarnta lamparnnyankurarlu Layipantu parla yakurrmarnani Jayikapku.

Nyanartijangka Ngarpungu parla Jayikapku marni, “Wurna man yanku tikirr ngurrarakarti nyuntukurakarti. Ngampurrikananku marnanta ngajungu.”

Nyanartijangka marni pilangu Jayikapju kartunyankurajarrawu, “Yanku parlipa ngajukurakarti ngurrarakarti kurlirra. Ngarpungu paji jularni kankarnijangkarlu tikiyanupurru. Nyurrajarrakura ngarpu pa kajiyungujuwal. Jarlujangkarlu paja kirrijiliny kajiyinya Rajilngurni. Yarnta paja kajiyinya kuyiwarntingurnijaa pamarrngurni warrkamjangka. Nyanartijangka paji marni Ngarpungu kurlirra tikiyanupurru. Wurna parlipa yanku minyartingurni ngurrangurni.”

Kartunyankurajarrarlu pilarla marni, “Wali mapunikarrku man Ngarpu kankarnijangka yangka mangu jularni. Ngajarrakurarlu ngarpungu kayan ngajarranya yungka pamarrjaa manawarnti. Kula parlipanyanta ngayiwarntirni kirrarnana. Wurna parliparlanyanta yanku kajiyungujuwalku.”

Nyanartijangkarlu marurppinyala manya Jayikapju wurnapurru kukunjawarntijaa nanikutwarnti yarnta warrkammayinwarnti mapirri. Kamulwarntirlala palu parayani kartujarrajaa yapawarnti. Yarnta manya manawarnti paja karrpirni kamulwarntirla. Nyanartijangka wurnala palu jakarni. Kuyiwarntirla palunangurla wartangurni yanani kamulwarnti piyirnjartiwarnti. Ranyji palurlanyanta yani Layipanku warrkamjapururla. Jamurnku wurnawu Rajilpala yani mayarukarti Layipankurakarti. Nyanartiwarnti manawarnti yangka manya Layipantu kajalkajalkujirnani Ngarpujilinywarnti, nyanartiwarntirnila parla warntarnkarrakanya Rajillu ngurru kurntalhyankurarlu.

Wartangurni pa kirrarnani Layipan ngurrrpa ngurrawarnti murrkurn. Nyanartijangka jularni palurla Layipanku lamparnnyankura yap yanujangka. Jamurn pinakarrinya kulijarrinyala parla. Wurnarnila jakarni wartangurni. Waangurla manyanangurla pirriyani wartangurni. Jutparnila palu yukarni kaparn. Nyanartikarra pukanyja parla winkirru marni Ngarpungu, “Ngajirta ngan punga nganpayi nyanarti Jayikap. Wanyjarrrku man.”

Kumantajartila manyanta pirriyani Jayikapja. Marni parla Layipantu, “Nganajangkarlu manpinya yap kanya ngajukurajarra kurntalkujarra, yarnta jamirtiwarnti mapirrirni. Ngajirta pajin jularla wurna yanupurru jarlu yalayirla. Yarrpala marnangu pirriyani nyana marnanta pungkarla tumaj paji Ngarpungu jarmarni.”

Jayikapju parla marni, “Puju ngarnangu jularla yanupurru lamakujirlala nganpinya kurntalkujarra nyuntukurajarra. Wali marna yani ranyjirni.”

Yarntarni parla marni Layipantu, “Wanyjarra paji ngajukurawarnti manawarnti Ngarpujilinywarnti yala pajin warntarnkanya ngurru.”

Jayikapju parla marni, “Ngajirta marnangu ngajungu kangkarla ngurru. Ngurrrpa marnarla nyuntukurawarntiwu manawarntiwu.”

Nyanartijangka muwupunganila parla Layipantu kalukuwarntirla. Manawarnti nyanartiwarnti manya kaninymarrangu ranyjikujirni Rajillu payikirla. Kankarnumarrangula manyanangurla nyantu kirrarnani. Jarti parla warijpanani Layipantu. Nyanartijangka Jayikapju parla kulijarrinya. Marni parla, “Wayila manunya parlipinya.” Yarnta parla marni, “Nganajangkarlu pajan waangani wartangurni yangkakatarnangu warrkammarnani jirrkirl jarlujangkarlu. Ngajirta marnangu wanyjanantarla warrkam. Nyuntungu pajan kajiyungani kuyingurnijaa pamarrngurni. Walirni paja ngaju Ngarpungu ngampurrikanani yarnta paja pamarr purlkajartikujirnijaa kuyi pajajartikujirni. Nyanartijangkala marna jalarra pajajarti ngunangana. Ngajirta pajan nyuntungu yungkarla. Ngarpungu paja yinya pamarrwarntijaa kuyiwarnti yarnta piyirnwarrnti warrkammayinwarnti.”

Layipantula parla marni, “Ngajukurawarntijal pajilu kurntalkujarrajaa jamirtiwarnti, kuyiwarnti mapirri. Nukarnini pajilu ngajuwu. Wali jamulu manunya martawu. Kayan

ngarnanta punga tumaj paji Ngarpungu jarrmarni. Kurlirra man yananku. Pamar-rwarnti parli kaparn tirnyutukarrku pinalkarrapurru. Kayan ngajin kayili tirrinyanta ngajukarti pungupurru. Yarnta ngaju kayan ngarnangurla nyuntukarti tirrinyanta kulijarti. Ngurrujarra parli wali kurrarnanku kayilijaa kurlirra. Minyarti parli pamar-rwarnti tirnyutukanana pinalkarrapurru.”

Nyanartijangka manya wurnangu kumantawarlany nurtpungurlakani Layipantu. Yarnta manya ngukupajani jamirtiwartijaa kurntalkujarra. Nyanartijangka wurnala tikiyani kayili. Jayikapngurra palu wurnala yanani kurlirra.

## 32

### *Kajalurn palu yanani piyirwarnti kurlirra*

<sup>1-32</sup> Nyanartijangka yinjilwarntila palurla pirriyani wurnajangkawu. Jayikapju par-lanyanu marni, “Kunyangurla parla minyarti ngurra Ngarpukura.”

Nyanartijangka kaparnngurni manya Jayikapju yiparni piyirwarnti kajalurn. Pa-pajinyankurakarti Yijuwukarti manya yiparni kurlirrara wangkijarti. Wali Yijuwurla palunyanta pirriyani, marni palurla kujartikarra, “Jayikap mangurla jalarrarni pir-riyanku ngajajpurru, wartangurni pa yanana kayilungu.” Nyanartijangka palunyanta tikiyani Jayikapkarti kayili kaparnkarti. Marni palurla Jayikapku, “Papajpurru mangu pirriyanana wartangurni piyirn pajajarti.” Nyanartijangka Jayikap rayinjarrinyala. Punga ngarta papajinyankurarlu. Nyantungu pa pinapinakarrinya jarlujangka yangka Yijuwurlu parla marni walimpa pungupurru.

Nyanartijangka Ngarpuwu parla marni Jayikapju, “Ngarpu, nyuntungu pajin jularni ngampurrikanupurru. Yarnta pajan yinya manawarnti pajajaa piyirwarnti warrkam-mayinwarnti mapirriini yapawarntijaa kuyiwarnti. Nganapartu nganapartu pajan yinya nyuntungu. Yarr marna ngaju piyirn, nira pajin wulyumarnana. Papajirlu ngaja punga ngajukurakarrarlu pirla. Ngampurrikarrku pajan jalarra nyuntungu ngajukurakarrarla papajikarrarla. Rayinkarrinyana marnarla. Punga ngarnapanya nukarni marnin-warntijaa yapawarnti. Nyanartirlamarra marnanpanya ngampurrikananku. Punga ngarnapanya.”

Nyanartijangka marnila manyanangu Jayikapju warrkammayinwarntiwu, “Ngur-rujarrakujiwu parliparla Yijuwu kamulwarntijaa tangkiwarntijaa purlumanwarnti. Kangkula mantarla kajalurn Yijuwu.” Yarnta parlanyanu marni ranyjingurni muntanga, “Wirriyakujiwu marna ngajukura papaji. Yipawu marnarla kajalurn kuyiwarnti, nya-nartijangka paja langkarnikarrku kulingajirtarlu wulyungu. Ngangakujiwula palu kuyiwarntirlu nyanartiwarntirlu.” Wali yiparni parla kajalurn. Nyantu kayilirni lama kurrarnani.

Nyanartikarrarni pukanyja manya yiparni nyantukurawarnti kartujarrajaa marn-injarrawarlany warrkammayinjarra. Yapawarntijaa warrkammayinwarnti mapirriini manya yiparni. Yarnta kuyiwarntijaa manawarnti nukarni manya kajalurni yiparni Jayikapju. Marni manyanangu, “Yanku manta kurlirra tirriny martuwarrarlal. Ngaju marna minyayirla lama kirralku.”

### *Turturlikanani pilanyanu kulingu*

Nyanartijangka pukanyjala parla nganpayi pirriyani Jayikapku. Turturlikananila pilanyanu kulingu, wanyjarra parlanyanta maja ngunawu, kunyangurla Jayikap kun-yungurla nganpayiwarlany. Wali turturlikanani pilanyanu kitangarni pilangurla rakar-rakanya. Yangka ngungkupinya Jayikapkura maya nyanawurlu nganpayiwarlanyju, marni parlanyanu, “Kunyangurla minyartirlu nganpayirlu paja yukarnukujiwu.” Wali nyanartijangkarlu mirtalpala pinya Jayikap. Marnila parla Jayikapku, “Jarlu parlingu rakarrakangana, yartajpantaja.”

“Ngajirra. Tarrpartarnanku marnanta jutungu. Japirlyungkuliny manurla Ngarpu ngajupurru, nyanartila marnanta yartajpanku.”



Wali marni parla nganpayirlu nyanartirlu, “Ngana man nyuntu yini, julajirlanyanu.”  
“Ngaju marna Jayikap.”

“Kayan ngan Jayikap nguna. Kanarlany marnanta yiniwarlany julawu Yijirayil. Tumaj man Ngarpu turturlikanani, yarnta man yukarnukujirni. Piyirnwarnti kanarlanywarnti mapirrirni manunya kaninykujirnani nira.”

Wali Jayikapju parla marni nyantuwarlanyku, “Kala ngana man nyuntu yini. Julajirlanyanu.”

“Ngajirta ngajan yiniwu japirlyungka. Pinarri pajin ngunarla. Ngampurrikanankujal marnanta.” Nyanartijangka wurnala parlanyanta yani rakarrarla.

Wali Jayikapju parlanyanu marni, “Kunyangurla marna minyarti nganpayi turturlikani Ngarpu pukanyja. Yarnta marna warrarni nguniny wanji. Ngajirtarni paja pungkarla pirlawurra. Wali nyanartirni ngurra pa yini yutukani Piniyil Jayikapju. Nyanartijangka jamurn purangu turtapinya Jayikap wurnala jakarnkanya. Nyikitkarrala yanani mirtal pungujangka.

### 33

#### *Lawukani Yijuwurlu Jayikap yawiyijangkarlu*

<sup>1-20</sup> Nyanartikarrarni kumanta nyanyala Jayikapju papajinyankura Yijuwu pirriyanujangka piyirnwarnti pajajarti. Kurlangu palu pirriyanani, pajajinyangu manya kangani piyirnwarnti 400. Jayikapju nyangungurla langkarnikani pirriyanujangka. Yijuwukarti manyanta yani jutinykarra rayintu kajalkajalkujirnupurru. Kujartikarra manyanangu yurru ngunangani kanarlany kajalkajalkujirnupurru. Wali lawukanila Yijuwurlu Jayikap yawiyijangkarlu. Lunganila pilanyanu ngayijarrinyujangkarlu. Nyanartijangka lungujangka pila yarrjarrinya. Marnila parla Yijuwurlu, “Nganajangkarlu pajin kajalurn yiparni piyirnwarnti kuyijartiwarnti langkarni.”

“Ngajirta. Yiparni marnangu yalyakujirnupurru.”

“Ngajirta. Wali marnanya ngajungu ngarrja martalany kuyiwarntijaa manawarnti. Tikirwarntawu manurlanyanu nyuntungu.”

“Ngajirta. Martawu man nyuntungu. Puju pajin kirtilyjarrinya, wali nyanarti, minyarti yijijangka manurlanyanu martawu. Kangku manunya minyartiwarnti kuyiwarnti. Ngarpungu kankarnumarrangujangkarlu paja ngampurrikanani yarnta paja kuyiwarnti paja yinya. Ngarrjawarlany marnanya martalany ngajungu.” Kujartikarra parla marnani Jayikapju kitangarni Yijuwurlu parlanyanu kanya yijijangkawarnti Jayikapkurawarnti.

Nyanartijangka wurnala jakarni Yijuwu kurlirra Yitimkarti nyantukurakarti ngurakarti. Kirrarnanila nyanayirla. Wali ngajanyankura Jayikap pa yani wartangurni ngurakarti Jikimkarti. Wali nyanarti ngurra parlanyanu Jayikapju payamkujirni nyantungumiparni. Yarnta manya pamarrwarnti purlkawarnti mungkurpinya pinalkarrapurru Ngarpu kajalkajalkujirnupurru. Wali kirrarnanila palu nyanayirla Jikimja rawarni.

### 35

#### *Jayikap yani ngurrakarti Pajilkarti*

<sup>1-29</sup> Wali nyanartijangka Ngarpungu parla marni Jayikapku, “Yanku man kurlirra Pajilkarti. Nyanayirla man kirrarnanku. Yarnta manunya pamarrwarnti mungkurpungku ngajuwu kajalkajalkujirnupurru. Ngaju marnangu purlka Ngarpu yangka pajan nyanya jarlu minyayirla ngurranga, nyanartikarra yangka manurlanyanta papajiwu nyantukurawu wurnamipa kitpungani.”

Nyanartijangka Jayikapju manyanangu jularni nyantukurawarntiwu piyirnwarntiwu, “Tarrapungkalunya nyanartiwarnti manawarnti Ngarpujilinywarnti kayilungujangkawarnti yangka mantanya kajalkajalkujilany nira. Nyanartijangka nyumukmalkuliny manta, manala mantanyanu wulyu yutukarrku karrkinta. Nyanartijangka

ngurrajangka parlipa yanku kurlirrara Pajilkarti. Mungkurppungkula marnarla pamarrwarnti nyanayirla Ngarpuwu kankarnimarrangujangkawu kajalkajalkujirnupurru. Nyantungu paja marlamanani yangkartujangka. Warrarni paja Ngarpungu jalarrawurti ngampurrikanana.”

Nyanartijangka piyirnwarntirlu palurla yinya manawarnti Ngarpujilinywarnti. Wali karlarnurla manya nguwanga turnmarni mananga rirringki warnamintirla. Nyanartijangka palu Pajilkarti yani, pirriyanila palu. Mungkurppinyala parla pamarrwarnti Ngarpu kajalkajalkujirnupurru. Wali Ngarpu manyanta pirriyani Jayikapja. Marni parla Jayikapku, “Jalarra marnanta yiniwarlany julawu. Jarlu man nguja Jayikap, jalarra man ngunawu Yijirayil. Ngaju marnanyirrangu purlka Ngarpu. Yapawarnti paja manunya martawu nyuntukurawarntijangka walakuwarntijangka. Kujangkurrajarrala palu ngunanganku. Yarnata palunyanangu majawarnti ngunanganku piyirnwarntiwu kanarlanywarntiwu. Jarlu marnapinya yinya Ayiparanjaa Asik minyarti ngurra Kayinin. Nyuntula marnanta jalarra yungany jirnajangka. Walimpawarlany palurlanyanu yapa-jirnanyunguwarntirlula martarnanku minyarti ngurra nyuntukurawarntirlu.” Nyanartijangka Ngarpungula Jayikap wanyjani.

Wali purtkujirnula pamarra ayil kajalkajalkujirnupurru Ngarpu ngurranga kirlingarni yininga Pajilla. Nyanartijangka Pajilngurni palu jakarni kurlirrara ngurrawarlanykarti. Wali pitparni manyanangurla muntajarti Rajil. Jurumanani palunyanta kaparn. Jamurnjamurnjarrinya parla yapa martarnupurru, parrila palkangawantinya. Ngamajila parla pirlajarrinya parrikura. Kankarlajarrala jularni yini Pinjimin ngarpunyankuraru Jayikapju. Yawiyila palurla lungani. Nyanayirlarni palu turnmani pirlajarrinyjangka. Pamarrpala manyanta yutukani Jayikapju pinalkarrapurru kartunyankurarla.

#### *Nyantukurarla ngarpunga manyanta pirriyani Jayikap*

Yarntarni kurlirrawarlany yanani Jayikap. Pirriyanila ngurranga Mamurirla. Ngarpunyankura parla nyanayirlarni kirrarnani. Nyantu pa purrkujinyangu Asik, yitilalwarntirla pajanga nguja 180. Nyanartijangka walimpa pirlajarrinya purrkujarrinyujangka. Turnmanila pila walakunyankurajarrarlurni Yijuwurlujaa Jayikapju.

## 36

<sup>1-43</sup> Wali purlumanwarnti pilanya paja martarni Yijuwurlujaa Jayikapju kayanta. Yukala palurlanyanu warpijngarnani. Nyanartijangka Yijuwurlu manya pakulkanya ngurrawarlanykarti kurlirra. Nyantukurawarnti manya kanya kuyiwarntijaa kartuwarnti yapawarnti mapirri. Pamarra palu kirrarnani ngurranga Yitimja. Wali ngurrujarra pila kirrarnani Yijuwujarra Jayikap kayilijaa kurlirra. Wali Yijuwukurawarnti yapajirnanyunguwarnti palu nyanayirlarni kirrarnani. Nyanartiwarnti yapawarnti palunya jularnani Yitimkarrajiwarnti.

## 37

#### *Jawujap*

<sup>1-4</sup> Jayikap pa Kayininta kirrarnani. Warrkammarnani palurla walakuwarntirlu 12ju. Ngampurrikanani palunya kukunjawarntijaa nanikutwarnti. Layingu Jawujapju parla jularnani ngarpunyankurawu Jayikapku, “Ngarpu, nyanartiwarnti palu yarr kirrarnani ngajukurawarnti papajiarnti. Ngajungumipa marnanya ngampurrikanana kukunjawarnti.” Kujartikarra parla jakuljularnani Jawujapju Jayikapku ngarpunyankurawu.

Jayikapju parla wulyumarnani walakuwarlanyku kaparnngarrangarrawu Jawujapku. Purrkungu kangujangkarlu parla wirriya ngunangani. Nyanartijangka parla nyantuwmipa mintimmarnani kuwut mana wirrimpurru wulyu. Nyanartijangka papajiarntirlu palurla yakurrmarnani Jawujapku. Marni palurlanyanu, “Ngarpungu ngalimpakurarlu ngajirta parlipangu wulyumanyja. Nyantuwmipa parla wulyumarnani Jawujapku,

ngajirta ngalimpawu.” Wali ngajirta palurla wulyuwulyu wangki manyjarla Jawujapku jarntuwarntirlujal.

### 37:5-11

<sup>5-11</sup> Wali Jawujapju winkirrmarni. Nyanartijangka jularni manyanangu papajiarntiwu winkirjangka. Marni manyanangu, “Warrkammarnani parlipa pirntirrirla. Kayantakujirnani parlipanya yukawarnti miyijartiwarnti. Nyanartijangka karrpirnanila parlipanya warrapurru tukarnupurru. Minyarti layi ngajukura yuka turtangurlala karrinyani, kaparn manyanangurla. Kanarlanywarnti yukawarntiwarlany karrpirnujankawarnti turtangurlawarlanyparni palu karrinyani yangka mantanya nyurrawarntirlu junganurla karrpirni. Wamarn karrinyani palu ngajukurangurni marnpa. Nyanartijangka parntawantinyala palu nyanartiwarnti yukawarnti. Kayanmipala manyanangurla karrinyani kankarnumarrangu yangka marna ngajungu karrpirni. Minyarti marnanyirrangu jularnana winkirjangka. Kujarti marna winkirrmarni.”

Wali kujarti manyanangu ngunangani nyantuwarntikura yurru. Parntawantinyani palunangurla yangka nganawurti piyirn purlka ngunangani kajalkajal. Wali papajiarntirlu palurla marni Jawujapku, “Nyuntungu nganunyanu yutukani kajalkajal jirnajangkarlu. Nganampa marnalu kajalujangkawarnti.” Nyanartijangka palurla yirmarnani Jawujapku winkirruwaluku.

Nyanartijangka yarntarni manya winkirrmarni Jawujapju. Jularni manyanangu papajiarntiwu, “Winkirrmarni marnanya wirwarnti paja 11 yarnta purangujaa yakarn. Nyanartijangka parntawantinyala pajilurla ngajunga kajalkajalkujirnupurru.”

Jayikapjula Jawujap marrarni ngarpunyankuraru. Marni parla, “Nyapartukarra man minyarti kanarlanyarni winkirrmarnani. Ngajungujaa papajiarntirlu nyuntukurawarntirlu ngamajirlu mapirirni kayan ngarnantalu nyuntu kajalkajalkuji winkirruwal. Nyuntu man wartangurnijangka. Kayan ngarnanpangu purlka nguna.” Nyanartijangkarlu papajiarntirlu palurla yakurrmarnani Jawujapku. Ngajirta nganyanangu kajalkajal nguna wartangurnijangka. Yarnta ngarpunyankuraru pa pinapinakarrinyani winkirjangka Jawujapkura.

### *Jawujap palu kanya Yijipkarti jalimkujirnupurru*

<sup>12-36</sup> Nyanartijangka manya yiparni walakuwarnti kayili Jayikapju ngurrakarti Jikimkarti. Kukunjarntijaa nanikutwarnti palunya kanya yukangkurra. Jawujap wartangurni karrarnani. Wali Jawujapku parla marni wartangurni Jayikapju, “Yanku manyanangurla kayili. Nyaku manyanangu papajpurruwarntiwu. Yara ngartalu nguniny yarnta kukunjarntijaa nanikutwarnti, yara ngalunya ngampurrikarralany. Nyanartijangka pajin wangki tikirrkangu papajpurruwarntikura.”

Wali nyanartijangka wurnala jakarni Jawujap kayili. Pirriyanila manyanangurla Jikimja. Jarti manyanangu muwupungani papajiarntiwu. Wali pirriyanila manyanta layinga nganpayirla. Japirryinyala parla Jawujap, “Nganawu manurla muwupungana.”

Jawujapjula parla marni, “Ngajirta, papajiarntiwu marnyanangu muwupungana ngajukurawarntiwu. Nyanya nganunya. Yala palu yani kukunjarntijaa nanikutjarti. Kanya palunya mirnu.”

Nyantungula parla marni nyanartikarrajirlu, “Yu. Nyanya marnanya. Jarlu palu turrinyani ngurrawarlanykarti kayirrara.” Wali nyanartijangka Jawujapju manya kayirrarni puranwaanya.

Nyanartijangka manyanangurla pirriyanila. Parlipinyala palu Jawujap marringurni papajiarntirlu. Marni palurlanyanu, “Yangkarti parri pa pirriyani winkirruwal. Pungku parlipa pirlawurra. Takurrtarrangkula parlipa kurrkunga pulparra willa. Nyanartijangka tikiyanku parlipa kurlirra. Julawu parliparla ngarpuwu ngalimpakurawu, ‘Kunyarwarntirlu palu pajani ngurru wanyjurlaparta.’ Kajiyungku parliparla ngarpuwu ngalimpakurawu kujarti.”

Kanarlanyju kajalurnijangkarlu manyanangu marni yiningu Rupuntu, “Kayan ngarlipa pungka. Yarr parlipa tarrangku wanji kurrkunga.” Nyanartijangka pinapinakar-rinya ranyjingurni Rupuntu. Marni parlanyanu, “Warra marna warntawu parri kurrkunga-jajangka, tikirrkujiwula marnanyanta ngarpukarti ngajarrakurakarti.” Yawiyijarrinya parla Jawujapku papajiwarlanyju.

Wali pirriyanila manyanangurla Jawujap. Langkirrmanila palunyanta mana kuwut. Tarrpartarnurlala palu kanya kurrkukarti. Takurrterranyala palu kurrkunga. Nyanartijangka Rupun manyanangurla yap yani papajiwarlany. Kanarlanywarnti palu ngurrakarti tikiyani. Kurrkungaliny palu takurrterrangurlakani Jawujap.

Miyila palu ngarnani. Nyanyala palunya piyirwarnti kamuljartiwarnti. Pirriyanani palu kayilungu. Kangani palunya manawarnti nganapartu nganapartu Yijipkarti jalimkujirnupurru. Wali nganpayirlu Jutangu manyanangu marni yawiyirlu, “Ngajirta ngarliparlanyanu pungka ngalimpakura ngaja. Yarrwurti parlipanyanangurla yipawu kamuljartiwarntirla. Kangkula palu Yijipkarti jalimkujirnupurru. Manajilinyparni palu jalimkujiwu.”

Kanarlanywarntirlu palurla marni, “Yu. Purpanku parlipa. Yipawula parlipanyanangurla kamuljartiwarntirla.” Nyanartijangka palu turtangkanya kurrkukarti, warntarnila palu Jawujap. Nyanartijangka kanya palunyanangurla kamuljartiwarntikarti. Yungurlakani palunya pamarr papajiwarnti wurnangu. Wali kanyala palurlanyanu nyanarti nganpayi kurlirra Yijipkarti.

Walimpa pirriyani Rupun wartangurni. Jartila parla yanunga nyanya kurrkunga Jawujapku. Nyanartijangka yawiyijarrinyala parla. Langkirrmanila parlanyanu mana karrkintajangka yawiyirlu. Wali tikiyani manyanangurla. Marnila manyanangu, “Jarti marnarla nyanya parriwu, ngurrrpa palu yap kanya. Nyapartujarriwula marna ngaju. Kunyungurla paja marrawu ngarpungu ngalimpakurarlu ngampurrikanungajirtangurni.” Nyanartijangka nanikut palu pinya. Maparnila palurla kuwut nyantukura Jawujapkura nungujawurlu. Kanyala palurla nungujarti ngarpunyanurawu kuwut. Yijingkanyala palunyanta. Marni palurla, “Minyarti mana marnalu parlipinya. Jawujapkura ngarta.”

Wali nginyjirrikanila parla ngarpunyanurawu nyantukurawu walakuwu. Marni manyanangu, “Yu, nyantuwurni parla. Wali paja kunyarru marlalkujirni.” Nyanartijangka parlanyanu langkirrmanila nyantukura kuwut yawiyirlu. Yawiyijarrinya parla walakuwu nyantukurawu maruluwu. Kanarlanyapala manyanu karrpirni payikijangka mana. Nyanartijangka lunganila parla maya yawiyirlu. Nukarninila palurla pirriyani walakuwarntijaa kurntalwarnti ngangakujirnupurru yawiyijangka. Jarti palu ngangakujirni. Nyantungu ngajirta manya pinakarrinyantarla. Juturni parlanyanu lungani maruluwu.

## 39

### *Jawujap yutukani jayilla Patiparlu*

<sup>1-23</sup> Wali kamuljartiwarntirlu palu pirrikanya Yijipja nganpayi yini parla Jawujap. Nyanartijangka purlkangu nyanya Yijipkarrajirlu, pamarrpala manya yinya kamuljartiwarnti. Warntarnila parlanyanu Jawujap warrkammarnupurru. Nyanarti nganpayi parla yini Patipa. Piyirwarntiwu pajawu manyanangu maja ngunangani.

Wali nyanartijangka pa kirrarnani Jawujap purlkakurarla mayarurla. Ngarpu manyanta warrarni ngunangani Kut. Nyanartila parla jirrkirl warrkammarnani Patipawu purlkawu. Nyanartijangkala parla Patipa wirriyajarrinya. Nyantuwujinyangula parla ngunangani warrkammayin Jawujap. Yarnata manyanangu majakujirni Jawujap manawarntiwujaa kanarlanywarntiwu warrkammayinwarntiwu. Mapunparni Ngarpungu marlamanani Jawujap. Nyanartijangka yarrjarrinyurlala kirrarnani Patipa. Jawujap manyanangurla wali pikajarrinya warrkammayinwarntirla. Rukarnila manyanangurla Patiparlu. Miyijaa kuyi ngarnani ngangangu.

Jawujap pa nganpayi wulyujinyangu janginy yarajaa karrkin wulyu. Nyanartijangka marrupunganila Patipakurarlu kartungu. Marnani parla Jawujapku nira kumantawarlany kumantawarlany, “Yanku marnangurla nyuntunga. Wulyumalany marnangu nyuntuwu.”

Nyantungu parla Jawujapju marnani, “Ngajirta. Ngajungu ngajirta marnanta marrupungka. Nyuntu manurla purlkakura Patipakura yangka paja ngaju majakujirni. Wali paja nyantungu jirrkirl nyangana. Yarnta paja ngaju mapirri nyangana Ngarpungu. Kayan ngarnanyanta yakurrjarri nyantunga.”

Wali Jawujapju parla jarti yirrarnmarnani nyanartiwu marninku. Jutungurni parla marnintu marnani, “Ngajirta. Nyuntuwu marnangu wulyumalany. Yanku marnangurla.” Kujarti parla Jawujapku marnintu nyanartirlu marnani.

Kumantawarlanyja pirriyanila parla warrkamku nganpayi Jawujap. Ngajirta palu kanarlanywarnti ngunarla warrkammayinwarnti. Kayanta manyanta pirriyani marninta. Nyanartirlu marnintu parla murtarni tarrpartarni nyantukura kuwut. Marni parla, “Yanku marnangurla.”

Wali nyanartijangka pupurula laparnkarrakanya Jawujap marninkarrarla kujikanukarrarla. Papajanila manyanangu marnin warrkammayinwarntiwu yirri. Marni manyanangu, “Nyaku manta minyarti Jawujapkura kuwut. Wanyjani parlanyanu ngurranga ngajukurarla rayintu. Nyakarla nganta nyurrawarntirlu.” Kujartikarra manyanangu marni marnintu. Yirri manya kajiyinya. Yarnta manyanangu marni, “Jawujapju paja marrupinya ngaju. Kangkarla paja nyantungu. Yangka marnanyirrangu papajani, nyantu pa rayin yap laparni nyurrawarntikarrarla. Nyakarla nganta. Kuwut minyarti parlanyanu wanyjani rayintu.”

Marnintu nyanartirlu martarnani Jawujapkura kuwut kitangarni parla pirriyani ngumparnanyankura Patipa. Nyanartirni wangki parla jularni wapal. “Yangkarti nganpayi man nyuntungu warrkammayinkujirni yarnta manyanangu warrkammayinwarntiwu majakujirni, nyanartirlu paja marrupinya ngaju. Kangkarla paja. Wali partalurnila marnanyanangu papajani warrkammayinwarntiwu. Rayinpala pupuru laparnkarrakanya. Wanyjanurlakani parlanyanu minyarti kuwut rayintu.”

Nyanartijangka wangkijangka kulijarrinyala parla Jawujapku, jirljirljarrinya parla. Marnila manyanangu warrkammayinwarntiwu, “Nganpayi nyanarti manta tarrpartawu, jayillala manta yutukarrku.” Wali tarrpartarnurla palu yutukani jayilla.

Kanarlanywarnti jayilmayinwarnti palu kajalurni kirrarnani yangka manya purlkangu jarlu yutukani kingju Yijipkarrajirlu. Jawujappala manyanangurla kirniny yutukani. Jawujapja manyanta Ngarpu warrarni ngunangani. Nganpayirlu purlkangu limpangu parla wulyumarnani Jawujapku tumaj parla warrkammarnani wulyuwulyu Jawujap. Nyanartijangka limpangu manyanta pikajarrinya nyantunga. Marnila parla Jawujapku, “Nyuntula manyanangu purlka ngunawu jinjinyungupurru. Ngaju marna yarrjarrinyurla kirralku.” Wali Jawujap pa jirrkirljinyangu warrkammarnani tumaj pa Ngarpungu warrarni jirrkirkujirnani.

## 40

### *Jawujap - Winkirrmarni pila jayilla nganpayijarra*

<sup>1-8</sup> Walimpa pilangu purlkangu kulijarrinya kingju Yijipkarrajirlu warrkammayinjarrawu. Jayilla pinya takurrpinya. Kanarlanyju nganpayiwarlanyju parla kingku ngapa pirrikangani wayin ngarnupurru. Warrkam parla nyantukura nyanarti. Kanarlanyju warrkammayintu parla kingku kamparnani miyi. Kukumanu parla nyantu ngunangani. Rawa pila ngunangani jayilla nyanartijarra nganpayijarra. Jawujap pilangu limpangu yutukani warrkammayin ngampurrikanupurru.

Pukanyjawarlany pila nyanartijarrarlu winkirrmarni. Nyanartijangka kumantala pinya nyanya Jawujapju. Kanarlanyparni pila kirrarningurra winkirrjangka. Japirryinya

pinya Jawujapju, “Nganajangka manpila wirriyangajirta. Nyapartukarra manpila pinap-inakarrilany.”

Kanarlanyju parla marni, “Ngajirta, winkirjangka pajarra. Kanarlanyparni pajarra winkirrmarni. Ngurrpa pajarrarla minyartiwu winkirrkku.”

Wali Jawujapju pilangu marni, “Ngarpu parlipangu pinarri nguniny nyanartijilinyku winkirrkku. Nyapartukarra manpila winkirrmarni. Julajipila.”

<sup>9-19</sup> Wali jularni parla nganpayirlu ngapa wayin kanguyungujuwallu, “Wali kayan mana marna nyanya kuriyipjangka. Minyarti mana pa karrinyani wirkijarti murrkurnjarti. Wali yangka warnjal turtapinya partirila manyanta kalarawantinya. Wali jurtantinya manyanta, miyiwartila palu ngujangurra tarnku. Nyanartijangka pakirtila marnarla warntarni wuruwu. Nyulypinyala marna kuriyipjangka, wurula ngujangurra pakirtirla. Yinyala marnarla nganpayi king. Wali kujarti marna winkirrmarni.”

Wali Jawujapju parla marni, “Julawu marnangu, ngaju marnarla pinarri nyanartijilinyku winkirrkku. Nyuntungu man winkirrmarni mana wirkiwarntijarti murrkurnjarti. Wali wirkiwarnti murrkurn palu ngurrawarnti murrkurnjilinyparni. Ngurrawarnti murrkurnwarlany man kirrarnanku minyayirla jayilla, nyanartijangka manta kingju yipawu palkakarti majangu nyuntukuraru. Yarntarni manurla warrkammarnanku kingku, wayin manurla yunganku. Wali yangka man tikiyanku ngurrakarti kingkurakarti warrkampurru, julawu manurla ngaju mapirrirnila paja yipawu. Murtangkurra marna kirrarnana minyayirla jayilla. Wulyumalany marnarla minyartingurni jayilngurni yanupurru palkangkurra.”

Wali nyanartijangka nganpayirlu kukumanurlu parla jularni Jawujapku winkirjangka. Marni parla, “Kujarti marna winkirrmarnani. Pikala marnanya kangani ngurtiwarnti murrkurn larrpuk kankalipil kaninykaniny. Kankarnimarranguwarlany-jangka marnarla kangani purlkawu nganapartu nganapartu miyiwartanti kamparnu-jangkawarnti. Nyanartijangka jirikiwarntirlula pajilurla tawurnkarrapungurla ngarnani miyi nyanarti. Kujartijiliny marna winkirrmarnani.”

Wali Jawujapju parla marni kukumanuwu, “Julawu marnangu. Nyanarti manunya winkirrmarnani ngurtiwarnti murrkurn. Wali nyanartiwarnti ngurtiwarnti palu ngurrawarntijilinyparni murrkurn. Ngurrawarnti murrkurnwarlany man kirrarnanku minyayirla jayilla. Nyanartijangka manta kingju yipawu walimpa palkakarti majangu nyuntukuraru. Julawula manyanangu warrkammayinwarntiwu nyuntu pungupurru. Nyanartijangka mantalu kangkul tilypurrjunganurla turrinylanku. Manangala mantalu tarnikarrku. Jirikiwarntirlula mantalu karrkin ngalku.” Jawujapju pilangu kujarti takijularni winkirjangka.

<sup>20-23</sup> Wali kirrarnani pila jayilla ngurrawarnti murrkurnwarlany. Nyanartijangka kingju pinya yiparni palkangkurra. Layiwarlany nganpayi wayin kanguyungujuwal tikiyani warrkamkarti. Kingku parla yarntarni wayin kanguyungani. Yangkarti nganpayi manya jinjinyinya kingju kukumanu pungupurru warrkammayinwarntirlu. Wali tilypurrjunganila palu pirlawurra kangkul. Yangka pilangu pikakujirni nyantujarrakura winkirjangka, mapunparnila palu layiwarlany pinya, kanarlany wanji ngunangani.

Yangkarti nganpayi wayin kanguyungujuwal parla warrkammarnani majawu kingku. Kajaluwarlany parla Jawujapju jularni jayilla, “Julawu manurla majawu ngaju mapirrirni paja yipawu minyartingurni jayilngurni.” Wali rukarni manyanta wangkinga Jawujapkurarla wayin kanguyungujuwallu. Ngajirta parla majawu manyjarla kingku. Jawujap pa warrarni jayilla kirrarnani.

### *Winkirrmarnani manya kingju*

<sup>1-36</sup> Nyanartijangka winkirrmarnanila manya kingju purlumanwarnti parnanywarnti 7 jirajartiwarnti wulyuwarnti. Kaninymarrangu palu martuwarrangurni kankarral

parayani wurrkalkarti. Ngarnanila palu wurrkal. Nyanartijangka yarntarni kanarlanywarnti purlumanwarnti palu martuwarrangurni parayani parnanywarntiwarlany 7. Nyantuwarnti palu jirangajirtajartiwarnti ngarlawarnti. Nyanartijangka palunyanangurla kirniny yani jirajartiwarntirla. Wali ngarnanila palunya ngarlawarntirlu jirajartiwarnti. Nyanartijangka parnkijarrinyala king pukanyja kaparnkaparn.

Yarntarni king tikirrporni manyanjarrinya. Yarntarni manya winkirmarnani. Yuka talykarrjiliny karrinyani, miyila manyanangurla turtapinya pukarr 7. Nyanarti miyi wulyujinyangu. Mananga kayantarni palu turtapungurla karrinyani miyi 7warlanyporni. Kanarlanywarnti manya lalkawurra, wiliwili luwarni. Nyanartiwarntirlula lalkawarntirlu palunya ngarnani warpij wulyuwarnti. Kujarti manya kingju winkirmarnani.

Nyanartijangka parnkijarrinya king kumanta. Pinapinakarrinyani. Marni parlanyanu, “Nyapartukarrarna minyarti winkirmarnani. Jarti marna pinakarrinyana. Kunyungurla marnanya kanarlanywarnti japirlyungku. Julawu pajilu.” Nyanartijangka yiparni manyanangu wangki piyirwarntiwu pinangurruwarntiwu. Yanku palurla kingku.

Nyanartijangka marni manyanangu, “Julawu marnanyirrangu minyarti winkirringangka. Winkirmarnani marnanya wulyuwarnti purlumanwarnti yarnta ngarlawarnti purlumanwarnti. Ngarnila palunya ngarlawarntirlu jirajartiwarnti. Yarnta kanarlany winkirrwarlany. Miyiwarnti yangka palu kirninyja turtapinya wulyuwarntijaa ngarlawarnti. Ngarlawarntirlu nyanartiwarntirlu ngarni palunya wulyuwarnti warpij. Wali nyapartukarra minyarti winkirr. Ngurrrpa marnarla. Julajilu.”

Jangkumani palunyanta pinangurruwarntirlu, “Ngajirta. Ngurrrpa marnalurla nyanartijilinyku winkirrku. Kunyungurla parlipangu kanarlanyju julawu.”

Wali nganpayi yangkarti wayin kanguyungujuwal parla pirriyani. Jularnila parla Jawujapkurajangka wangki winkirringangka. Marni parla kingku, “Nyantu parla pinarri winkirrku nyanartijilinyku nganpayi Jawujap. Nyantu pa jayilla kirrarnana.”

Wali kingku purlkangu parla wangki yiparni Jawujapku. Purpanila palurla kingku. Japirlyinyala parla purlkangu, “Nyapartukarra minyarti winkirr yangka marna jalarra winkirmarnani. Kunyungurla manurla nyuntu pinarri. Ngaju marnarla ngurrrpa. Kanarlanywarnti mapirrirni palurla ngurrrpa.” Wali nyanartijangka parla kingju marnani Jawujapku wangki winkirringangka.

Nyanartijangka Jawujapju parla marni, “Minyartiwu winkirrku ngajirta marnarla pinarri ngaju, yarnta Ngarpungu kankarnumarrangurlu paji jirrkirl jularnani. Julawula marnangu jalarra winkirringangka. Wali kurrinymarri man winkirmarnani. Kayanparni pila winkirringarra nyanartijarra. Kunyungurla manta Ngarpungu lirrkarnpungana nyapartukarra man walimpa ngunawu. Yitilalwarntiwarlany parlipangu ngapa wulyu ngunawu 7. Miyi manya paja warntarnanku ngapangu. Nyanartijangka yarnta piyirwarntirlu palu ngarnanku miyi nyanarti. Jularnanku palu, Minyarti miyi parlipangu kuyangayi pajakarra. Yarnta parlipangu ngunawu walimpa yitilalwarnti 7. Kayan ngarlipangu ngapa wanti. Yarnta miyiwartni ngajirta ngalu turtangka. Yarnta palurla piyirwarntirlu muwupunganku miyiwu jarti. Murrkurnmipa palu miyi warntarnanku, yarnta marlal.” Kujarti parla tikirringjularnani Jawujapju winkirringangka kingkurajangka.

Yarnta parla kingku lirrkarnpinya Jawujapju, “Parlipungku man nganpayi layi pinangurru. Maja manyanangu ngunawu warrkammayinwarntiwu. Yarnta miyi palu warntarnanku yitilaljangka wulyujangka. Wali takurpungankula palu warrapurru munyal mayaruwarntirla. Minyartirlu majangu manya miyi ngampurrikananku. Yangkaliny palu miyiwartniwarlany pujujarriwu walimpa yitilaljangka yakurringangka, majangula manya piyirwarnti yunganku mayarurlajangka munyaljangka.”

*Jawujap manyanangu majajarrinya Yijipkarrajiwarntiwu*

<sup>37-57</sup> Nyanartijangka kingju parla marni Jawujapku, “Nyuntu man wulyu nganpayi yangka pajin jirrkirl jularni. Kunyungurla Ngarpungu manta pinayinya taki jular-nupurru minyarti wangki. Yarnta marnanta kurajpungku nyuntu. Maja manyanangu ngunawu warrkammayinwarntiwu, yarnta miyiwarti manya ngampurrikananku. Wali marnanyirranggu ngaju king, wali nyuntu manyanangu ngunawu purlka ngajunga wartangurni piyirwarntiwu Yijipkarrajiwarntiwu nukarniwu. Yarnta mangulurla mapunikarrku kanarlanywarntirlu mapirrirni nyuntunga.” Wali yinyala parla kingju kartu nganpayi nyanarti Jawujap. Yarnta parla kuluwuj mapirrirni yinya wirrimkangupurru wulyu.

Mapunparni manyanangu miyi turtapungani ngapa wantinyujangka. Wali kanyala palunyanta miyi nyanarti pukarr warrkammayinwarntirlu Jawujapkarti, yinya palurla. Nyantungula manya yutukanani mayaruwarntirla kaninykaniny. Muntumuntukangani palurla. Purkajarrinya manyanangu nyanarti miyi. Ngunangani manyanangu purlka-jinyangu munyal walimpapurru.

Nyanartijangka walimpawarlany yitilalwarntiwarlanyja ngajirta manyanangu ngapa wantirla. Miyi mapirrirni, ngajirta manyanangu turtangkarla. Marranyanjarrinya palu. Yananila palunyanta majakarti Jawujapkarti. Yinyala manya miyi munyaljangka. Payamkujirni palu miyi nyanarti. Wali ngarnanila palu. Wali piyirwarnti kanarlanywarnti palu marri kirrarnani marranyanjarti. Nyanartijangka palurla yanani Yijipkarti miyi warntarnupurru. Linti palunyanta yanani Jawujapkarti.

## 42

### *Jayikapkurawarnti palu yani Yijipkarti*

<sup>1-38</sup> Wali purrku Jayikap pa warrarni kirrarnani Kayininta Jawujapkura ngarpu. Nyanartijangka pinarrijarrinya parla miyiwu Yijipjangkawu yangka kajilurla jularni kanarlanywarntirlu. Marnila manyanangu walakunyankurawarntiwu, “Kunyungurla miyiwu mantarla muwupungku. Julalany palu miyi paja nguniny Yijipja kurlirra. Wurna manta yanku nyanartikarti Yijipkarti. Miyi mantarlipangulu payamkujiwu. Pirlajarri ngarlipa marranyanjarti miyingajirtajangka.” Wali kurlirrara palu yani Yijipkarti walakuwarnti Jayikapkurawarnti miyi payamkujirnupurru.

Wali pirriyanila palunyanta Jawujapja Yijipja. Parntawantinyala palanta kajalkajal. Nyantungu manya nginyjirrikani Jawujapju. Marni parlanyanu ranyjingurni, “Minyarti pajilu ngajukurawarnti papajiwarti pirriyani.” Nyantuwarntirlu ngajirta palu nginyjirrikarrarla. Jawujapju manyanangu marni, “Wanyjarrangurni manta pirriyani nyurrawarnti.” Yirri manya japirryinya kujawarlanyngurni jarlungurru manya nginyjirrikani.

Nyantuwarntirlu palurla marni, “Kayininngurni marnalu pirriyani. Miyiwu marnalurla muwupungana, payamkujiwu marnalurlanyanu.”

Wali Jawujapju manyanangu yarntarni marni, “Ngajirta. Nyurrawarnti manta kunyungurla pirriyani kulijarti.”

Nyantuwarntirlu palurla marni, “Ngajirta marnalu kulijarti pirriyantarla. Nganampa marnalu paparlangujarti kayankura ngarpu. Nganampa marnalu mapunjiwarnti pirriyani.”

Jawujapju manyanangu marni, “Ngajirta manta miyikarti pirriyantarla. Kulijarti manta pirriyani.”

Marni palurla, “Jarlu marnalu nguja 12. Layiwarlany marnapangu pirlajarrinya. Kanarlany marnalu wanyjani wartangurni. Ngarpunga manyanta kirrarnana nganampakurarla.”

Jawujapju manyanangu marni yarntarni, “Yu. Mapun manta kulijartiwarnti pirriyani. Pungkula marnanya ngajungu pirlawurra. Yarnta marnanya kurlpungany. Yara nganta ngunawu mapunjiwarnti, miyikarti manta pirriyani. Wali layi nganpayi marna kurajpungku nyurrawarntijangka. Jayilla marna martarnanku. Nyurrawarntirlula



manta ruwangu purpanku ngaja nyurrawarntikura. Nyanartijangka marnanyirrangurla mapunikarrku. Wanjila marnanya wanyjarrku.”

Wali mapunikani palunyanta Jawujapja Kayininkarrajiwarntirlu. Marnanila palurlanyanu, “Kujikani parlipanyanu ngalimparlu yangka parlipa ngalimpakura ngaja jarlu yiparni pirlajarrinyupurru. Nyanartila parlipanya purlkangu pungku.”

Nyanartijangka Jawujapju manyanangu marni warrkammayinwarntiwu nyantukurawarntiwu, “Yutukarrarlanangu miyi payikiwarntirla wurnapurru. Mani nyantuwarn-tikura payamjangka manta ranyji yutukarrku miyinga. Pukarr mapirrirni mantanya yungku kaparnpurru.” Nyanartijangka miyila palanangu yutukani wurnapurru. Wali jakarnila palu kayili miyijarti. Papajiwarlany Jimiyin manyanangu wirtinyikani jayilla. Lamala kirrarnani wartangurni.

Wali nyanartijangka pukanya palu juntumani kaparn. Layingu nganpayirlu payiki kurtamani miyijarti tangki yungupurru. Nyanyala nyanarti mani payikirla ngunany-jangka ranyji. Wali japirrpapirryunganila palunyanu rayintu, “Wanyjarrajangka min-yarti mani.”

Wali kayili palu yanani Kayininkarti. Pirriyanila palu, yinyala palunya miyi ngarpu nyantuwarntikurajaa kartuwarntijaa yapawarnti mapirrirni. Jularnila palurla ngarpun-yankurawu, “Kujikani marnalunyanu, yangka marnapangurla layiwarlany wirtinyikani purlkangu Yijipjangkarlu. Yarnta marnapangu jularni kangku marnalurla ngaja wartan-gurnijangka. Kujarti marnapangu marni majangu Yijipkarrajirlu.”

Jayikapju manyanangu marni ngarpunyankuraru, “Ngajirta. Kayan nganta kangka minyarti walaku ngajukura. Marulu paji yangka waliwarlany paji marlaljarrinya kayanku pilarla ngamajiwu. Kunyungurla ngajilu yarntarni pungka pirlawurra. Min-yarti paji kayanparni. Lungungurla ngarnarla pirlajarri.”

## 43

### *Yarntarni palu Jayikapkurawarnti yani Yijipkarti*

<sup>1-34</sup> Wali rawa palu ngunangani nyanayirla Kayininta. Ngajirtarni manyanangu ngapa wantirla miyipurru turtangupurru yarnta yuka kukunjapurru. Yarnta manyanangu Yijipjangka miyi pujujarrinya. Marnila manyanangu Jayikapju walakuwarntiwu nyan-tukurawarntiwu, “Yanku manta kurlirra Yijipkarti. Yarntarni mantarlipangulu ruwangu warntawu miyi.”

Marnila parla layingu Jutangu, “Ngajirta. Yangka marnapangu jularni majangu nyanartikarrajirlu Yijipkarrajirlu pirrikangku marnalurla ngaja nganampakura. Puju ngarnalu yanta ngajangajirtajarti, wali tikirryipanya ngarnapanya miyingajirtajarti.”

Wali Jutawu parla marni ngarpunyankuraru, “Nganajangkarlu manurla jularni ma-jawu nyanartiwi minyarti ngajajpurru. Ranyjimarrarla manurla.”

Jutangu parla marni, “Ngajirta. Japirrpapirryungani marnapanya. Nyanartila marnarla jularni. Wali Pinjimin marna ngajungu kangku. Ngampurrikarrkula mar-nangu. Nyanartijangka wanjila marnangu tikirrkangku.”

Wali pinapinakarrinya ngarpunyankuraru. Marnila parla Jutawu, “Yu. Kangku manta wampurr. Yarr marnarla pikajarriwu. Yarnta mantarla kangku majawu miyi-warnti yiji yarakujirnupurru karlakajaa miyi ngarlakajiliny mapirrirni. Nyanartijangka japirryungkula marnanyirrangurla Ngarpu. Yawiyijarriwula manyirrangula maja nya-nartikarrajii. Wali partalurnila mantapinya tikirrkangku kurrinyarni jayillajangkajaa minyarti ngajajpurru. Kaj. Yantalu miyikarti.” Yiparni manya ngarpunyankuraru. Nyantu pa lama kirrarnani.

Nyanartijangka palu yani kurlirra Yijipkarti. Pirriyanila palurla Jawujapku majawu. Nyanyala Pinjimin Jawujapju. Marnila parla layiwu warrkammayinku, “Kangku ma-nunya minyartiwarnti ngajukurakarti mayaru. Jurumankujilu kajalurni nyanayirla. Tinala marnanya yungku jininyara.”

Papajiwartirlula palurla marni warrkammayinku, “Jarlu marnalu miyiwartni payamkujirni nganampakurajawurlu pamarr. Nyanartirni pamarr kirlirni yarntala marnalunya nyanya payikiwartirla. Nganangu partarnapangurla yutukani payikirla tikirrporni. Minyarti pamarr marnalurla tikirrkanya majawu kajalurnijangka yungupurru. Yarnta pamarrwarntiwarlany nganampakura warntangurnijangka marnalu jalarrapurru martalany payamkujirnupurru.”

Marni manyanangu warrkammayintu, “Wali marnanyirrangu jarlujangka pamarr martalany nyurrawarntikura. Ngajirta nganta rayinjarri pamarrngurni. Kunyungurla manyirrangu Ngarpungu Kuttu nyurrawarntikurlu yutukani yangka manyirrangu purlka nguniny kajalkajal. Nyanartirlu partanyirrangu yutukani nyanarti pamarr.”

Nyanartijangka nganpayila manyanangurla kanya Jimiyin jayillajangka papajiwarlany. Nyanartijangka mapirrikujirnurla manya kanya Jawujapkurakarti ngurakarti. Wartangurnila manyanangurla Jawujap pirriyani tinakarti. Parntawantinyala palunyanta papajiwartni nyangungalku kajalkajalkujirnupurru maja. Yarnta palurla miyiwartni yinya yijiwartni nyantuwarntikura kayilungujangka. Wali Jawujapju manyanangurla japirryinya, “Yara nganta. Yarnta nyurrawarntikura ngarpu wanji nganyirrangu.”

Jularnila palurla, “Yu. Yara pa nyantu wanji mimingajirta.”

Pinjiminpala nyanya Jawujapju ngajanyankura. Marni manyanangu, “Ya. Minyarti nganyirrangu ngaja wartangurnijangka.”

“Yu. Minyartijal marnapangu.”

Nyanartijangka ranyjingurni nginyjirrikani ngajanyankura. Yawiyjarrinyala parla. Yarrparnila turtangkarrakanya nginyjirrikanulalku kulkururni rumkarti nyantukurakarti. Nyanartijangka lunganila kaninykaniny rumja. Wali wajapinyala manyanu minngarli ngapajawurlu lungujangka, tikiyanila manyanangurla. Marni manyanangu warrkammayinwarntiwu, “Miyijaa kuyi kangkarnanpangulu.”

Wali nyanartijangka kirrarnukujirni manya kirri papajiwartni kayanngurla kayanngurla. Kayilungujaa kurlilangu pila kirrarnani papajijaa ngaja, kanarlanywarnti palu kirrarnani kaparnjarti. Nyanartijangka marni palurlanyanu, “Nganajangkarlu parlipanya kirrarnukujirni kayanngurla kayanngurla kajalurnijangkangurni warntangurnijangkakarti. Pinarri ngarlipangu.” Wali rayinjarrinyala palu, mil palu purlkajarrinya. Wali yinyala manya miyijaa kuyi. Pinjiminku parla yutukani purlkajinyangu. Ngarnanila palu kinkijartiwurra.

## 44

### *Pakirti palu parlipinya payikirla*

<sup>1-34</sup> Layiwula warrkammayinku parla marni Jawujapju, “Yutukarranyanangu miyi payikiwartirla wurnapirri. Yarnta man pamarr nyantuwarntikura ranyji yutukarrku payikiwartirla. Ngajukurajinyangu pakirti man yutukarrku layiwarlanykurla pingkayikurla Pinjiminkurla.”

Nyanartijangka kumantawarlanya palu wurnajarrinya kayili. Jawujapju parla marni wartangurni warrkammayinku, “Waangku manunya wartangurni. Yangka manyanangurla pirriyanku, japirryungkanya, ngajukura pajilu pakirti ngurru warntarnkarranya.”

Wali wartangurnila manya warrkammayintu waanya. Pirriyani manyanangurla. Jularni manyanangu, “Yala mantarla pakirti warntarnkarrakanya majakura ngurru, tikirryungkajalu. Marulu parla nyantuwu. Puju kayan ngajanta tikirryungka, wali pungku marnanya. Nyurrawarnti manta ngurrujiwartni pirriyani.”

Marni palurla, “Ngajirta marnalu ngurru warntarnkarrakangkarla nganamparlu.”

Nyantungu manyanangu marni, “Kala nyaku ngarnarla payikiwartirla.”

Marni palurla, “Yu. Nyakarla.”

Wali parlipinyala Pinjiminkurla payikirla. Marnila manyanangu, “Mapunparni mantarla minyarti warntarnkanya.” Wali nyanartijangkarlu palurlanyanu langkirmani

kuwutwarnti papajiwartirlu yawiyirlu. Pujurnila palu tikiyani majakarti kaparnngurni Yijipkarrajkarti.

Wali Jawujap manyanangu kulijarrinya. “Nganajangkarlu pajanta warntarnkarranya ngajukura pakirti,” manyanangu marni.

Jutangu parla marni, “Kayan ngarnangulurla jangkumanta. Minyarti yurru marnalu jarlujangka warrarni martarnana nganamparlu. Kayan ngarnalunyanta rukanyja. Wali warrkammarnanku marnangulu nyuntuwu nirnparni.”

Yarntarni manyanangu marni Jawujapju, “Ngajirta. Kayantu paji ngurrujirlu warntarnkarranya ngajukura pakirti. Nyanartirlu paji warrkammarnanku layingu yangka paji warntarnkarranya pakirti. Nyurrawarnti wali manta tikiyanku kayili ngarpukarti nyurrawarntikurakarti. Pinjimintu paji warrkammarnanku.

Jutangula parla marni, “Ngajirta. Ngarpu nganampakura ngarta pirlajarri. Pinjimin nyantukurajinyangu parla walaku. Kayan ngarnalu tikiyanta marlal. Yawiyi marnalurla ngarpuwu nganampakurawu.”

## 45

### *Jawujapju manyanangurlanyanu yini jularni*

<sup>1-28</sup> Nyanartijangka Jawujapju manyanangu yawiyijarrinya papajiwartiwu. Lunganila manyanangurla. Yini manyanangurlanyanu jularni, “Ngaju marna Jawujap nyurrawarntikura ngaja. Ngajukura ngarpu yara ngarta wanji.”

Nyanartijangka papajiwarnti palurla rayinjarrinya. Ngajirta palunyanta jangkumantarla. Wali Jawujapju manyanangu marni, “Ngajirta nganta rayinjarri. Yantajilurla ngajukarti marnpa. Ngaju marnanyirrangku ngaja yangka manyalu jarlu yinya kamuljartiwarntirlu pamarr. Payamkujirni pajalu ngaju. Wurnala pajanta yiparni minyartikarti Yijipkarti. Ngajirta ngantanyanu nyurrawarntirlu ngirtilykarra jula, ngaju paja Ngarpungu yiparni Kuttu. Ngajirta pajanta nyurrawarntirlu yiparla. Ngarpungu paja kanya. Nyanartijangka paja warrkam minyarti yinya miyi ngampurrikanupurru. Piyirnwarnti paja marrijangkawarnti mapirrirni marnanya yunganku. Nyanartipurru paja minyarti warrkam yinya tuwanga miyi ngampurrikanupurru.”

Yarntarni manyanangu marni, “Kayan ngarlipangu ngapa wanti miyipurru tungupurru. Yukajaa mana warrarni pa lalka ngunanganku. Miyi pa ngunangana minyayirlamiparni Yijipja munyal. Nyanartijangkala paja Ngarpungu yiparni yungupurru ngajukurawarnti piyirnwarnti jarntuwarnti. Kayan ngarlipa pirlajarri. Yapa-jirnyanguwarnti mapirrirni palu ngunanganku wanji. Ngarpungu paja majakujirni minyayirla Yijipja kujartipurru.”

Yarntarni manyanangu marnani, “Tikiyanku manta ngalimpakurakarti ngarpukarti. Julawu mantarla ngaju minyayirla kirrarnujangka, yangka pajalu jarlu yap kanya kamuljartiwarntirlu Yijipkarti. Yara marna wanji kirrarnana. Kujarti mantarla julawu. Partalurnila paji pirriyanku. Kirrarnankula manta nukarni ngajungarni marnpa. Nyanartijangka miyila marnanya yunganku nyurrawarntijaa ngarpu ngalimpakura mapirrirni yangka kajinta ruwanguliny purpanku minyartikarti.” Nyanartijangka lawukanila Pinjimin yarnta ngukupajanurla manyanta lungani. Kanarlanywarnti mapirrirni manya lawukani. Yarnta manyanangurla lungani papajiwartirla. Wali wangkikarra palu kirrarnani. Wurnajarrinyala palu papajiwarnti kayili Kayininkarti.

Pirriyanila palurla Jayikapku. Yinya palurla miyi ngarpunyankura. Marnila palurla, “Nyanya marnalu Jawujap nganampakura ngaja yangka palu jarlu yapkanya. Jalarra manyanangu nyantu maja kirrarnana Yijipja. Miyi manyanangu ngampurrikanana.”

Wali Jayikap parla purrpurrmarni. Marni manyanangu, “Mapun ngartaji ngajukura walaku wanji. Partalurnila pajanta nyantukarti kangku. Ngajirta ngarna pirlajarri jutparni nyangungajirtajangka. Nyaku marnajin wanjingurnikarra.”

Nyanartijangka marni manyanangu walakunyangkurawarntiwu wirriyarlu, “Manawarnti pikakujilu. Wurna parlipa yanku.”

## 46

*Jayikapngurra palunyanta yani Jawujaparti*

<sup>1-34</sup> Nyanartijangka jakarnila palu kurlirra. Kaparn palu lamajarrinya ngurranga. Kamparni parla kuyi Jayikapju kajalkajalkujirnupurru Ngarpu. Nyanartikarra pukanya parla marni Ngarpungu, jularni yini, “Jayikap. Ngajirta ngan rayinkarri Yijipkarti yanupurru. Yara man yanku. Ngaju marnanyirrangurla mapirrirni yananku. Yarnta marnanya pikakujiwu yapajirnanyunguwarnti nyuntukurawarntijangka walakuwarn-tikurajangka. Walimpawarlany marnanya tikirrkangku minyartikarti Kayininkarti yapajirnanyunguwarnti.”

Nyanartijangka kanya manya Jayikapju nyantukurawarnti walakuwarnti kartujarti-warnti lamparrwarntijaa kilakiwarnti yarnta nganapartu nganapartu manawarntijaa kukunjawarntijaa nanikutwarnti kamulwarnti manajartiwarnti mapirrirni. Nukarnini manya kanya nyantukurawarnti piyirwarnti.

Nyanartijangka pirriyani manyanangurla Jawujap. Jirrkirlparnila manyanta yani ngarpunyankurakarti. Ngamurlamanurla pilanyanu lungani wapirrarlu. Nyanartijangka marni parla Jayikapju, “Wali marnanya martarnanku wanjingurnikarra nukarni ngajukurawarnti walakuwarnti.”

## 47

<sup>1-12</sup> Nyanartijangka Jawujapju manya kanya papajinyankurawarnti murrkurn 5 japirlyungupurru king. Marni palurla, “Wanyjarrarla marnalunya yukanga martarnanku kukunjawarnti. Yarnta nganampa mapirrirni, wanyjungu marnalu kirrarnanku.”

Kingju manyanangu marni, “Yu. Wali manta kirrarnanku kakarra ngurranga Kujunta.” Wali kirrarnani palu nyanayirla. Ngampurrikanani palunya kukunjawarnti.

Nyanartijangka Jawujapju kanya ngarpunyankura kingkarti. Nyaku pa kingju. Wali Jawujapjula parla kingku marni, “Minyarti paji ngajukura ngarpu.”

Kingju parla nyangungurla marni Jayikapku, “Nyangurlakarrajangka man.”

“Ngaju marna jarlujangkajinyangu. Yitilalwarnti paja 130 marna ngunangani.” Nyanartijangka Jayikapju parlanyanta japirlyinya Ngarpu kingku. Wali tikiyanila Jayikap kakarra ngurrakarti Kujunkarti. Nyanayirla palu kirrarnani.

## 50

*Jayikap pirlajarrinya*

<sup>1-21</sup> Jayikap pa walimpawarlany pirlajarrinya nyanayirla Yijipja. Lunganila palurla walakuwarntirlujaa jarntuwarntirlu mapirrirni pirlajarrinyujangkawu. Nyanartijangka palu maparni mirrijinjawurlu jarngukarrarla. Yangka palu lungujangka lamajarrinya walimpa, kanyala palu kayili karrkin nyantukura Kayininkarti. Yutukanila palu nyanayirla najinga yangka palunya jarlu yutukani nyanayirla nyantukurawarnti kilakijaa ngawiji ngarpujaa ngamaji mapirrirni. Wali nyanartijangka palu tikiyani kurlirra Yijipkarti.

Nyanartijangka marni palurlanyanu Jawujapkurawarntirlu papajiwartirlu, “Kunyangurla parlipangu Jawujap warrarni nguniny kuli yangkartijangkangurni jarlu-jangkangurni. Jawujapju parlipanya kunyangurla ngunyipungku jirna. Kuli partarlipangu nguniny warrarni yangkajiliny parliparla ngalimpa jarlu kulijarrinya. Ngalimpakura parlipangu ngarpu jarlu pirlajarrinya purntumanupurru.”

Wali Jawujaparti palunyanta yani papajinyankurawarnti. Parntawantinyala palanta, kajalkajalkujirni palu Jawujap. Marni palurla, “Nyuntuwu marnangulu ngunawu warrkammayinwarnti, mapunikanankula marnangulurla nyuntunga.”

Wali Jawujapju manyanangu marni, “Ngajirta ngajinta rayinkarri. Ngaju marna yara. Ngajirta marna ngaju Ngarpu purllka, yarr marna piyirn. Kayan ngarnanya punga yakurrngurni Ngarpujilinyju. Kujarti manta pinapinakarrinya pirlawurra kurrkunga tarrapungupurru, yarnta marri yiparnupurru piyirwarntiwarlanykarti. Ngaju paja

Ngapungu jirrkirkujirni, yangka marnarla jularni minyartikarrajiwu kingku miyi martarnupurru tanyjingu. Nyanartijangka paja jinjinyinya miyi purlkakujirnupurru, yarnta ngampurrikanupurru walimpawu. Nyanartijangka marnanya miyi yinya mar-ranyanjartiwarnti. Yarnta marnanya ngajungu wanji martarni miyi yungujangkarlu. Kujartikarra paja Ngarpungu jirrkirkujirni.”

Yarnta manyanangu marni Jawujapju, “Ngajirta ngajintarla rayinkarri. Ngajungu marnanya ngampurrikananku nyurrawarnti, yarnta yapawarnti mapirri.” Nyanartijangka Jawujapkurawarnti papajiwarnti palurla wirriyajarrinya, yarnta palurla yawiyijarrinya.

*Jawujap pirlajarrinya*

<sup>22-26</sup> Walimpawarlany Jawujap purrkujarrinya. Marnila manyanangu jarntuwarntiwu, “Ngaju marna purrkujinyangu, jamurnjamurnjarrinya paji pirlajarrinyupurru. Nyurrawarnti manya Ngarpungu ngampurrikananku wartangurni. Yarnta manyirrangurla jarrkanganku Yijipngurni Kayininkarti. Jarlu parla Ngarpungu pinakanya Ayiparanku nyanarti ngurrara Kayinin. Ngaju mapirri pajalu kangku karrkin Kayininkarti yapajirnanyunguwarntirlu ngalimpakurawarntirlu.” Wali Jawujapju parlanyanu kujarti pikakujirni. Ngajirta ngalunyanta rukanyja.

Nyanartijangka marlajarrinyala Jawujap. Mirrijinjawurlu palu maparni karrkin nyantukura. Yutukanila palu ngurtinga pirla.

## Marnin Ruj RUTH

### *Ngunyarrirlangu Nayamijarra Ruj*

<sup>1-22</sup> Jarluwarlany ngurra manyanangu Juwujwarntiwu yakurrjarrinya. Miyingajirta palu ngunangani. Ngapa ngajirta wantirla nyanayirla. Ngajirta yatuwurra pajarrarla nyanartipurru miyiwu turtangupurru.

Wali layi nganpayi Juwuj yini parla Limilikjaa kartunyankura Nayami pila. Ngarpukurajarra ngunangani Pajilimja. Nyanartijangka miyi ngajirtajinyangurla palu nguja.

Wali nyanartijangka pila wurna jakarni kakarra parrijarra mapirri pinyalu kanya nyantujarrakura walakujarra. Pajilimngurni pila jakarni kakarra wamarn Muwapkarti. Pakulyani palu Muwapkarti. Nyanartijangka pila nguja yinkirni kitangarni pila parrijarra purlkajarrinyani nyanayirlarni Muwapja. Limilikpala pilangu pirlajarrinya ngarpunyankura Muwapja. Nyanartijangkajarra pilanya kartujarra warntarni Muwapkarrajijarra Limilikkurajarrarlu walakujarrarlu. Nguja palu nyanayirlarni Muwapja. Walimpawarlany pila pirlajarrinya nyanartijarra nganpayijarra paparlangu. Layila pilangu wanji nguja ngamaji Nayami.

Nyanartijangka Nayamirlu parlanyanu marni, “Tikiyanku marna ngajukurakarti ngurrarakarti. Ngajirta ngarna minyayirla kirranya.” Nyanartijangka jakarnkarakanyala tikirr Pajilimkarti karla. Walilpinyala pila ngunyarri nyantukurajarrarlu. Marni pilangu, “Tikiyanku manpilanyanangurla nyurrajarrakurawarntikarti piyirnarntikarti. Kirralku manpila jarntuwarntirlajaa ngamajirlajaa ngarpunga.”

Wali nyanartijangka layiwarlanyju jutungurni wajilpinya. Jarti ngunyipungurla kanyala pa mapirri. Pirrikanyala pa Pajilimja. Pajangu piyirnarntirlujaa marninwarntirlu pinyalu nyanyangurra nyanartikarrajivarntirlu Pajilimkarrajivarntirlu. Nayami palu nginyjirrikani. Marninwarlany palu jarti nginyjirringinyjirrikani ngayi.

## 2

### *Ruju warntarnani miyi kirlijangka*

<sup>1-23</sup> Nyanartijangka pila Pajilimja kirrarnani miyingajirtajarti ngunyarrirlangu nyanartijarra yinijarra Nayamijarra Ruj. Kirrarnani pila pamarrngajirtajarti, tumaj palu Juwujwarntirlu ngajirta palunya kalkarrawarnti pinjina yungantarla.

Nyanayirla ngurranga Pajilimja palurlanyanu ngurrujarra kiyi jurajjiliny tarrapungani, miyila turtangani. Pukarrjarrinyujangka ngurrujarrarni palurlanyanu warrpungani nganpayiwarntirlujaa marninwarntirlu.

Yangka palurlanyanu ngarrjarni warntarnani, yangkala manyanangu purlka ngunangani, wartangurnila palu warrumanani marninwarntirlu pamarrngajirtajartiwarntirlujaa miyingajirtajartiwarntirlu. Nyanarti kirlijangka palurlanyanu warntarnani. Ngur-rakartila palurlanyanu kangani ngarnupurru. Nyanarti miyi palu warrpungujangka kangani ngurrakarti, talykarrjiliny palu rawukarra luwarnani pamarra, kamparnanila palu warlunga.

Wali miyi nyanartikarra pulparr pa ngujangurra warrpungupurru. Japirlyinya parla Nayami Rujju, “Yanku marna warrkamjurra. Miyi marna warntawu, ngalkula parli.”

Jangkumani manyanta, “Yanta ngajukura kurntal. Warrkammalku mantarlingurla miyiwu, nganangula parlanya yungku.”

Wali marnin nyanarti yani nyanartikarti warrkamkarti kirliwarntipurru warntarnupurru. Nyanayirla yartta pa warrkammanani Ruj. Ngurparni parla nganpayiwu nyanartiwu ngujangurra majawu yiniwu Puwajku, Nayamikura parla walakuwarlany

marnpajangka. Pirriyani nyanarti nganpayi maja Puwaj ngurrangurni nyantukuran-gurni. Parlipinyala Ruj warrkammarnujungka. Japirlyinyala parla nyantukura warrkam-mayin, “Ngana marnin minyarti.”

Jangkumani pa, “Marnin nyanarti yangkarti Nayamirlu pirrikanya ngun-yarrinyankura. Nyanawurlu marnintu paja japirryinya warrkampurru minyayirlapurru minyartijangkawarnti kirliwarntiwu japurnupurru. Nyangani marna jarlujangkarlurni warrkammarnani. Ngajirta manyanu jurumanantarla,” marni parla warrkammayintu Puwajku.

“Ya,” marni parla Puwajju. Wali yanungurla parla marni Rujku Puwajju, “Ngajirta ngan pakulyanta minyartingurni yartngurni. Minyayirlarni man warrkammalku ngajukurarlarni nganpayiwarntirla wartangurni.”

Ngurrpangu parla Rujju marni, “Nyapartu pajin ngajuwu wulyuwulyu marnana. Ngaju ngajirta marnangu jarntu, marrijangka marna.”

Nyantungula parla marni Puwajju, “Pinakarrinya marnanya piyirnwarnti wulyu mantalu jularnani, Nayamirla manyanta lapantinya. Wanyjani manunya nyuntukurawarnti jarntuwarntijaa ngamajijaa ngarpu.”

Nyanartijangka miyi palurla Rujku ngarrjala tarrangani nganpayiwarntirlu warrkam-mayinwarntirlu. Nyanartijangka ngarrjala parlanyanu kirninymarnani Puwajkurajangka mapirri. Kanyala nyantukurakarti ngurrakarti Rujju, yinyala parla Nayami miyi purlkajaa wangkiwarnti parla jularnani nyapartukarra nguja warrkamja. Nganpayi parla nyanarti Puwaj jularni Nayamiwu.

### 3

#### *Nayamirlu parla parlipinya nganpayi Rujku*

<sup>1-18</sup> Layimirri parla marni Nayamirlu Rujku, “Nganpayi marnangu jalarra parlipungku nyuntuwu ngumparna, nganpayi nyanarti Puwaj.”

“Yu. Wali. Nyuntunga marnangurla mapunikarrku.”

Nayamirlu parla jinjinyinya, “Yantanyanta Puwajkarti, parlipungku man mayarurla warrpungupurrurla. Yanungurla manyanta jinamartaji yukuyanku.”

Wali Ruj manyanta yani Puwajkarti mayarurlurra warrpungupurrurlurra. Yanun-gurla manyanta jinamartaji yukuyanurramarni, manyan yukarnujangkarla. Pukany-jala parnkijarrinya Puwaj, karrpirlparnila, marninpala parlipinya jinanga yukarnanujangka. Kujartikarra manyanangu nyantuwarntikura kartiny, yangka ngumparnarlu nganpayirlu palunya kalkarra warntarnani.

Puwajju parla marni, “Ngana man nyuntu.”

Jangkumani manyanta, “Ngaju marna Ruj. Nyuntutarti marnangurla yani ngumpar-nakarti jarntukarti.”

Puwajjula parla marni Rujku, “Ngajirta marnangu ngumparna jarntujinyangu. Ngan-payi layiwarlany mangu nguniny jarntujinyangu. Japirlyungku marnalurla nganpayi nyanarti nyapartukarra malku.”

### 4

#### *Ruj palurla yinya nganpayi Puwaj*

<sup>1-22</sup> Nyanartijangka kumantawarlany parla pirriyani nyanartiwu nganpayiwu, marnila parla pajanga purrkuwarntirla majawarntirla, “Warntawu ngan nyuntungu ngurra ngalimpakurlu papajirlu wanyjani pirlajarrinyujangkarlu. Pirlajarrinya parlipangu.”

Jangkumani manyanta nyanawurlu nganpayirlu, “Yu. Warntawu marna ngurra.”

Marnila parla Puwajju, “Ngurra man nyanarti warntawu marnin nyanarti kalkarra mapirri Nayamikura ngunyarri.”

“Ngajirta. Kayan ngarna warnta nyanarti ngurra marnin mapirrijarti. Nyuntungu warnta,” marni parla Puwajku.

Nyanayirlarni pajangarni manyanu nganpayiwarlanyju kurtamani jinangajangka yakapiri kayan, yinyala parla Puwaj. Nyanarti manyanu kurtamani nyanawurlu nyan-tukura jinangajangka, nirn parla wali wulyu nguja. Yakapiri parla yinya pinakar-rinyupurru. Kayan ngarta marninjaa ngurra tikirruji. Kujartikarra palu ngunangani jarlu nyantuwarntikurarla ngurranga Juwujwarnti.

Nyanartijangka ngujala pila nyanartijarra jamirlangu Rujjarra Puwaj. Walimpa pila parrila martarni yini parla Wupit. Nganpayiwarlany Tayipit wartangurnijangka nyanarti parla parri Wupit kilaki.



## Jamiyurl 1 SAMUEL

### *Yanangu parla Ngarpu japirlyinya yapapurru*

<sup>1-28</sup> Nganpayi nyanarti ngunangani marninkujarra kurrinyjarti yini Yilkana. Nyantu pa Ngarpuwura. Marninwarlanyju parlanyanta jarti nyangani yapawu yiningu Yanangu. Yarringarnani parlanyanu marninwarlany yapajarti. Marnani parla, “Nyuntu man yapangajirta.” Yangkala kurntayikujirnani Yana.

Wali yitilalwarlany yitilalwarlany palu yanani ngurrawarlanykarti Jalukarti. Nyanayirla pa ngunangani kaluku Ngarpuwura mayarujilinyparni jupupurrujaa mitingpurru. Wali yangkartiwarrti palu yani jamirlanyjarti. Kujarti palurla kangani yiji Ngarpuwu kuyi. Nyanartikarrarni manyanu yarringarnani nyanarti marninwarlanyju yapajawurlu yitilalwarlany yitilalwarlany. Wali pinapinakarrinyani marnintu Yanangu yapawu martarnupurru. Luyurrmarni ngaru kaninykaniny.

Nyanartijangka pa yani jintanga Ngarpuwu japirlyungupurru. Takurryanila kalukurla. Lungukarrarlul parla Ngarpu japirlyungani. Marni parla, “Parri pajan yungku. Yangka marna martawu nyanarti yapa, tikirryungkula marnanta nyuntu warrkampurru. Warrkammarnanku mangu parrijangkarlu kitangarni purrkujarrinyurla pirlajarriwu.” Pajangal parla japirlyungani tikirrporni tikirrporni Ngarpuwu.

Wali nganpayi parla Ngarpuwura puris kurrarnani warntarrirla takurryanupurrurla, yini Yilayi. Nyanarti warrkam parla nyantukura kalukumiparni ngampurrkanani Ngarpuwura. Wali kirlingirringurni nyangani marnin nyanarti tamtam-marnani lirramipa. Ngajirta pa pinakarrirla wangki marnujangka. Kula pa wangarta marnani ngapajangka. Yilayirlu parla marni, “Ngajirta ngan wangartajarri, wanyjarrku man ngapa nyanarti. Wulyu man ngunawu.”

Jangkumanila manyanta, “Ngajirta marna ngaju wangarta, ngaju marna wulyu. Yawiyi marnajin nguniny, japirlyungani marnarla Ngarpuwu.”

Nyantungula parla purturu marni Yilayirlu, “Wali yanta. Ngarpungu manta yungku, yangka man japirlyungany.” Wali tikiyani manyanangurla jarntuwarntikarti nyanarti marnin, wirriyajarrinyurla.

Nyanartijangka palu tikiyani jampirlangujarti nyantuwarntikurakarti ngurrakarti. Nyanartijangka yapajartijarrinya nyanarti marnin yangka lirramiparni tamtam-marnani, parrila martarni Jamiyurl. Wali purlkakujirni ngamajirlu. Wanyjanila ngamarna, ngajirta ngamarna ngarnantarla purlkajarrinyjangkarlu. Nyanartijangka tikirkanyala Jalukarti marnintu ngamajirlu Ngarpuwura kalukukarti. Yinya parla Yilayi nyanartikarraji puris. Wanyjanila manyanta nyantunga Ngarpuwura warrkam pinarrijarrinyupurru. Walila warrkammarnani kitangarni purlkajarrinya nyanayirla kalukurla.

## 2

### *Parri Jamiyurl warrkammarnani kalukurla Ngarpuwura*

<sup>19-26</sup> Wali yitilalwarlany yitilalwarlany manyanta najanu yanani ngamajinyankura. Kanganila parla mana mintimjangka kuwutjilinyparni. Nyanartijangka yawiyirlula parla yarntarni yinya Ngarpungu. Kanarlanywarnti wartangurnijangkawarnti manya Yanangu yarntarni martarni yapawarntiwarlany parriwarnti murrkurn, mangajarra kurriny. Yangkarti parri kajalurnijangka Jamiyurl warrarni parla warrkammarnani Ngarpuwu kalukurla Ngarpuwura.

Nyanartijangka Yilayikurajarra walakujarra pila purisjarra ngunangani. Warrkammarnani pila Ngarpuwura kalukurla. Ngajirta pila jirrkirl warrkammarnantarla, ngajirta pila Ngarpu mapunikanantarla, kurrinykurriny pila ngunangani.

## 3

*Ngapungu parla marni parriwu Jamiyurlku*

<sup>1-21</sup> Nyanartijangka pukanyjajarti yukarnani rumwarlanyja nganpayi Yilayi. Nyantu pa purrkujinyangu. Mil pa puyujarrinya jamurnku jankawu. Parri pa rumwarlanyja yukarnani. Wali Ngarpungu parla marni. Taj jularni yini jamurnku rakarra kangupurru kunyungurla mungangarni. Wali jangkumani parringu, “Yu,” marni parla. Wali laparnila nganpayikarti Yilayikarti. Marni parla parringu, “Nyuntungu ngajan jularni.”

Nyantungu parla marni, “Ngajirta marnangu ngajungu papajarrarla. Tikiyanta manyankarti.”

Wali tikiyanurla yukarni. Yarntarni jularni Ngarpungu. Marni parla, “Jamiyurl.”

Yarntarni yani Yilayikarti. “Nyuntungu ngajan jularni.”

Yarntarni parla marni Yilayirlu, “Ngajirta. Tikiyanta manyankarti.”

Murrkurnmirri parla marni Ngarpungu. Nyanartijangka nginyjirrikani Yilayirlu, kunyungurla parla Ngarpungu marnana. Wali Yilayirlu parla marni, “Tikiyanurla yukanyja. Puju mangu yarnta malku nyanarti Ngarpungu, wali jangkumanku man. Malku manurla, ‘Pinakarrilany marnanta nyuntukuraru warrkammayintu.’”

Wali tikiyanurla yarntarni yukarni. Nyanartijangka Ngarpula manyanta pirriyani marnpa. Karrinyungurni parla marni, “Jamiyurl.” Kurrinymirri pa taj jularni yini.

Jamiyurllu jangkumani, “Julaji Ngarpu. Pinakarrinyana marnanta nyuntukuraru warrkammayintu.”

Ngarpungu parla jularni, “Yilayikurajarra walakujarra yakurrjarra pila. Ngajirta pila jirrkirl wulyuwulyu warrkammanyja kalukurla ngajukurarla. Ngajirta pilangu Yilayirlu jarmanyjarla. Pungkula marnapinya nyanartingurni warrkamngurni.” Kujarti parla marni Ngarpungu Jamiyurlku.

Wali nyanartijangka Ngarpungu pa wangki nyanarti pujumani. Wanyjanila Jamiyurl. Ngajirta pa Jamiyurl partalurni turtangkarla, warrarni pa yukarnani, kitangarni kumantajarrinya. Nyanartijangka turtapinya wartangurni yangka Ngarpungu wanyjani. Warrkamarnani pa Jamiyurllu kulkururlu, ngajirta parla winkirringangka jularla Yilayiwu, tumaj pa rayinkarrinyani. Nyanartijangka papajani parla parriwu, “Mirnu yanani parri ngajukura.”

Jamiyurllu manyanta jangkumani, “Yu. Minyarti marna.”

Yilayirlu parla marni, “Ngana mangu jularni Ngarpungu. Julaji. Ngajirta ngan kulkuru karrinyanta.”

Nyanartijangka Jamiyurllu manyanta jangkumani. Jularni parla wangkiwarnti nukarnini yangka parla Ngarpungu jularni. Yilayirlula parla marni, “Yu. Wali Ngarpu pa kayan purlka. Maja parlipangu nyantu wulyujuwal.”

## 4

*Jamiyurl manyanangu puraput ngunangani*

<sup>1</sup> Walimpa palu pirriyani Pilijayinwarnti, pinyala palunyanu Juwujwarntirlujaa Pilijayinwarntirlu. Nyanartikarrarni pinyalu pinya Yilayikurajarra walakujarra pir-lawurra, yarnta kanarlanywarnti mapirrirni. Yangka parla jularni takiwurra Jamiyurlku Ngarpungu jarlu. Wali nyanartijangka yangka Jamiyurl purlkajarrinya nganpayjarrinya, wali nira parla kujartijiliny jularnani Ngarpungu takingu. Puralkala manyanangu ngunangani nganpayi Jamiyurl majajilinyparni Juwujwarntiwu puraput.

## 8

*Jamiyurlku palurla marni kingpurru*

<sup>1-22</sup> Nyanartijangka Jamiyurl pa purrkujarrinya walimpawarlany. Kurriny walakujarra pinya martarni. Nyanartijangka pinya purlkakujirni. Maja pilanyanangu ngunawu Juwujwarntiwu. Wali ngajirta pila mapunjijarra Ngarpu mapunikanujuwal, pamarr

warntarnjuwal pila ngunangani. Wali yakurrmarnani pilangulu Juwujwarntirlu nyan-tujarra pila pamarr warntarnujuwalkujarra, ngajirta pila ngarpujiliny ngunangantarla Jamiyurliliny.

Nyanartijangka palanta yani Jamiyurlkarti purrkuwarnti Juwujwarnti jampirlyun-gupurru. Marni palurla, “Kurajpungku marnanpangu nganpayiwarlany. Purlka mar-napangu ngunawu king. Nyuntu man purrkujinyangujarrinya. Kayan ngarnapangupila nguna nyuntukurajarra walakujarra, tumaj pila jirrkirl ngajirta.”

Wali ngajirta parla wulyumanyjarla Jamiyurllu wangkiwu nyanartiwu king kurajpun-gupurru. Ngarpuwula parla purayimarni. Jangkumanila Ngarpungu Jamiyurl, “Yangka palurla majawu wulyumalany kingku, wali nyanarti. Ngajula pajalu wartangurnikujirni. Ngajirta pajalu ngajuwu mapunikarrarla.”

Nyanartijangka jarti manyanangu jarrmarnani Jamiyurllu. Marni manyanangu, “King pa manawarnti warntarnujuwaljaa warrkammayinkujirnujuwal. Nira mantarla warrkammarnanku. Yakurrmalku mantarla walimpa, puju manta yumpaljarriwu.”

Wali jarti manyanangu marni. Nyantuwarntirlu palurla marni jutungurni, “Ngajirta. Kingku marnalurla wulyumalany.”

Wali Ngarpungu parla marni Jamiyurlku, “Mapunikarrku mannyanangu kingpurru warntarnupurru.”

## 9

### *Jamiyurllu manyanta purtkujirni ayil jurlunga Juwulla*

<sup>15-17</sup> Wali kanarlanya purangu yarnta parla marni Ngarpungu Jamiyurlku, “Kumanta marnangu yipawu nganpayi. Nginyjirrikarrku man king. Purtkujiwula mananta ayiljawurlu pinalkarrapurru. Nginyjirrikarrkula manyanu kurajpungujangkarlu.”

Wali kumantajarti manyanta pirriyani nganpayi yini Juwul. Yangka Jamiyurllu nyanya, nginyjirrikanila. Ngarpungu parla marni nyanartikarrarni, “Minyarti pa nyantu.” <sup>25</sup> Nyanartijangka ngurra layi manyanta yukarni Jamiyurlla. Kumantala pila turtapinya. Pakulpala pila yani, rirringkingurni manyanta jatkarrianya.

## 10

<sup>1-17</sup> Wali nyanartijangka Jamiyurllu warntarni ayil, purtkujirnila manyanta jurlunga Juwulla. Marni parla, “Juwujwarntiwu mananangu ngunawu king purlka. Marla-manku manunya, puju ngananguwurti manya pungku kuliparirlu marrijangkarlu. Wali Ngarpungu manta kurajpinya nyuntu, nyanartijangka marnangurla purtkujirnana.” Nyanartijangka wurnala yani Juwul jarntuwarntikarti. Wali ngajirtarni manyanan-gurlanyanu jularla kingkujirnujangka, kulkururni pa kirrarnani.

Nyanartijangka Jamiyurllu manya marurripinya Juwujwarnti mitingpurru jujupurru. Nyanartikarrarnila manyanangu julawu. Yanku palu mayarukarti Mijpakarti. Wali warryani palu, kirrarnanila palu mitingja.

### *Juwul manyanangu king ngunangani*

<sup>22-26</sup> Juwul pa ranyji kirrarnani manawarntirla. Wali Jamiyurllu manya yiparni kanarlanywarnti purpanupurru Juwul, tumaj pa nyantu kunyungurla kurntayi. Palkan-gakujirnila palu nyangupurru. Wali Jamiyurllu manyanangu marni, “Minyarti nganpayi kurajpinya Ngarpungu, maja manyirrangungunawu king.”

Wali ngarrurtarlul palurla papajanani Juwujwarntirlu. Marnani palurla Juwulku, “Rawa marnanpangu ngunawu maja king.” Nyanartijangka lirkarnpinya manya Jamiyurllu nukarnini nyapartukarra pa Juwulkura warrkam ngunawu. Wali miting-pujujarrinya, jaarlanila palunyanu ngurrawarntikarti. Kanarlanywarntirlu nganpayi-warntirlu palu wajilpinya Juwul.

Nyanartijangka rawa manyanangu ngunangani king Juwul. Wali jukuwarnti paja manya martarnani Juwulla, kitangarni palu purlkajarrinya. Wali marrijangkawarnti

palu pirripirriyanani kulipariwarnti pungupurru Juwujwarnti pajangalmirri. Punganila palunya. Juwullu manya tanyjikujirnani nyantukurawarnti. Wali kulipariwarntila palunya Juwujwarntirlu tikirr ngunyipungani purnkungu. Wali yarnta ngajirta pa Ngarpu mapunikarrarla Juwullu, yarnta mapunikanani. Jarlu pa mapunikanani, nya-nartijangka walirni pa pinakarrinyani Ngarpu, yarntawarlany ngajirta.

## 15

### *Ngajirta parla Ngarpuwu mapunikarrarla Juwullu*

<sup>1-9</sup> Layimirri manyanta pirriyani Jamiyurl Juwulkarti wangkijarti. Jularni parla Juwulku, “Ngarpungu paji jularni yakurrwarnti pungupurru. Pungku manunya piyirwarnti Malakayitwarnti. Wali pungku manunya Juwullu pujurni. Ngajirta nganunya kanarlanywarnti jarnmanta, pungku manunya pujurni piyirwarntijaa marninwarnti, yapawarnti kuyiwarnti nyantuwarntikura mapirri. Warpiny manunya pungku purlumanjaa tangki, kamuljaa kukunja. Ngajirta ngan kayanwurti wanyjarra. Nyanartijangka manya Ngarpungu ngulikani. Yangka palunya jarlu pinya Ngarpukurawarnti kilakiwarnti, yangka manya Mujijju ruwa kangani Yijipngurni, nyanartikarra palunya pungani Malakayitwarntirlu Ngarpukurawarnti.”

Wali nyanartijangka Juwul pa yani, marurrpinya manya nyantukurawarnti kulipariwarnti. Pungkula palunya kurlirra. Nyanartijangka ngajirta palunya pujurni pungkarla, layi palu nganpaya wanyjani wanji nyantuwarntikura kingjaa kuyiwarnti jurnankarrawarnti. Tikirrkanya palunya wanji.

<sup>10-15</sup> Wali Ngarpungu parla Jamiyurlku jularni, “Ngajirta paji mapunikarrarla Juwullu, wanji manya kanya kanarlanywarnti.”

Nyanartijangka Jamiyurl manyanta yani Juwulkarti. Juwullu parla marni, “Pinya marnanya yangkartiwarnti, yangka pajin jularni.”

Wali Jamiyurllu marni, “Wayila. Pinakarrilany marnanya purlumanwarntijaa kukunjawarnti lungujangka. Wanyjarrajangkawarnti palu nyanartiwarnti lungana.”

Juwullu manyanta jangkumani, “Ngajirta. Ngajukurawarntirlu palunya kangana. Ngarpuwu marnalurla jarnmani.”

<sup>22-23</sup> Jamiyurllu parla marni Juwulku, “Ngarpungu parla mapunjinyangu wulyumalany mapunikanupurru nyantukura wangki wulyujinyangu, ngananguwurti parla nyantuwu piyirntu mapunikarrku. Kunyungurla man nyuntungu kujarti pinakarrilany yiji yungungurla wirriyakujirrupurru Ngarpu mapunikanungajirtarlu.”

Yarntarni parla Jamiyurllu marni, “Wali manu ngumujilinyarni wanyjarralany Ngarpukura wangki, nyanartijangka manta nyuntu kujartirni rantangakujiwu Ngarpungu. Kanarlany king pa kurajpungku.” <sup>35</sup> Nyanartijangka Jamiyurllu wanyjani Juwul nirnparni. Ngajirta parla yarnta tikiyantarla.

## 16

### *Jamiyurllu manyanta Tayipitta purtkujirni ayil*

<sup>1-5</sup> Wali nyanartijangka Ngarpungu parla marni Jamiyurlku, “Ngajirta nganurla kujarti lunganta Juwulku. Kanarlany marnanta nganpayiwarlany pinarriyungku. Kurajpinya marnangu kingwarlany Jisikurajangka walaku. Yanku man Pajilimkarti ayiljarti purtkujirrupurru.”

Nyanartijangka yani, kanya pinya ayiljaa kuyi. Ayil pa kanya ranyjingu Juwullamarra. Pungka ngarta Juwullu. Kuyi pa kanya warraja yiji yungupurru Ngarpu. Wali pirriyani manyanangurla Pajilimja purrkuwarntirla. Nyanyala palu, marnila palurla, “Nganapurru man nyuntu mirnu pirriyani nganampakarti.”

Jangkumani manyanangurla Jamiyurllu, “Ngajirta. Kuyi marna kanya, Ngarpuwu marnarla pungku. Nyurrawarntirla marnanyirrangurla pungku minyayirla Pajilimja

marnpa. Wali worryanku mantarla mitingpurru, nyanartikarrarnila marnanyirrangku kuyi pungku.”

<sup>6-14</sup> Wali Jisingurra palunyanangurla pirriyani wapirrajarti mitingkartu. Jamiyurllula nyanya layiwarlany nganpayi wulyujinyangu karrkinjaa janginy Jisikura walaku. Pinap-inakarrinya, “Kunyangurla pa nganpayi minyarti kurajpinya Ngarpungu.”

Ngarpungu parla marni, “Ngajirta ngan nyaka karrkinjaa janginy yara, wali ngajungu marna nyangany turlpu kaninykaniny. Ngajirta marna minyarti nganpayi kurajpungka. Kanarlany marna nyangany ngajungu.”

Nyanartijangka kanarlanywarnti manya kanya walakuwarntiwarlany Jisingu Jamiyurllula. Kayanngurla kayanngurla palunyanta pirriyani Jamiyurllula. Jularni parla Ngarpungu, pajangalmirri Jamiyurllula, yangka palanta tirrinnyanani. Marnani parla nyanartikarrarni, “Ngajirta ngan minyarti kurajpungka.” Nyanartijangka Jamiyurllula parla japirlyinya Jisi, “Wayila palu nguniny kanarlanywarnti.”

“Yu,” marni parla, “Layiwarlanyju manya warrkammarnana kukunjawarnti wartan-gurnijangkarlu.”

Wali Jamiyurllula manyanangu marni, “Kaj. Purpantalu. Jurumanku parliparla mitingpurru.”

Wali pirrikanya palu yini Tayipit. Jamiyurllula parla jularni Ngarpungu, “Minyarti nganpayi marnangu jularni. Purtkujiwu mananta ayil.”

Nyanartijangka ayil pa warntarni, purtkujirnila manyanta Tayipitta. Pajangu palu nyanya nyantukurawarntirlu papajiwarntirlu. Nyanartijangka Pirlurr Ngarpukurajangka manyanta takurryani Tayipitta, mayakujirnila. Wali nyanartikarra Pirlurr Ngarpukurajangkarlu Juwul wanyjani, yarnta pirlurrwarlany manyanta yiparni kulipari, takurryanila manyanta Juwulla.

## 17

### *Nganpayi Kilayi*

<sup>1-16</sup> Nyanartijangka palu kakarrangjarti karrinyani Juwujwarnti. Kanarlanywarnti palu karrinyani karlangjarti piyirwarnti Pilijayinwarnti. Pamarrjarrangurni palunyanu jatnyangani kulijawurlu kakarrangurlujaa karlangurlu. Ngurrujarrarni palurlanyanu japantinyani ngurrajarrangurni.

Wali nyanartijangka purlkajinyangu nganpayi pirriyani yini Kilayi karlangujangka purntukangupurru Pilijayinwarntiwu. Nganpayi nyanarti pa purlkajinyangu kaparlawurru. Wali nyantukura kuluwuj purlkajinyangu pa wirrimkujirni tanyji kanarlanyarni. Kayan ngartalu tirrinylanta jirnallu. Jirnal nyurilymanjuwal pa nyanarti kuluwuj. Wali nukarnini manyanu rukukani karrkintajaa jurlunga, yarnta jinajarrarlajaa kurrapajarrarla. Yarnta jirnal kangani purlkajinyangu japirrijarti. Yarnta kanarlanyju nganpayirlu parla jara kangani purlkajinyangu. Marnparni kajalkajal yanani.

Wali nginarrmarnani manyanangu kakarrangjangkawarntiwu. Marni manyanangu, “Warntawu mantarlanyanu kanarlany nganpayiwarlany purntumanupurru. Wali puju paja pungku layingu nyurakurajangkarlu, wali nyurrawarntila manta maja ngunawu. Puju ngajungu marna pungku nyantu, wali nyanarti, nganampala karlangjangkawarnti marnanyirrangulu maja ngunawu.”

Wali pinakarrinyani palu Juwulngurralu kakarrangjangkarlu. Pinakarrinyurla palurla karrartajarrinyurla rayinjarrinya. Wali kumantawarlany kumantawarlanyjaa karuwarrawarlany karuwarrawarlany manyanangurla nginarrmarnani, minyakujala jijijarti pajangalmirri marnani.

Wali papajinyankurawarnti palanta Juwulla kurrarnani Tayipitkurawarnti. Pinakarrinyani palu nganpayi yangka Kilayi nginarrmarnani manyanangurla kuli. Ngajirta pa nyantu Tayipit marnpa kurrarnantarla. Marri pa warrkammarnani kukunjawarnti manya. Yarnta ngarpunga mapirrirni manyanta kurrarnani, yarnta jarntuwarntirla mapirrirni manyanangurla kurrarnani.

<sup>17-22</sup> Wali nyanartijangka nyantukurarlun ngarpungu parla marni Tayipitku, “Miyi mananangu kangku nyuntukurawarntiwu papajiwarntiwu, yangka palanta Juwulla kir-rarnana. Wali nyanartijangka tikirrkangkula pajin wangki nyapartukarra palu nguniny Juwulkurawarnti.” Nyanartijangka kumantajarti pikakujirni manya miyiwarnti. Wali tangkirlala karrpirni wurnapurru. Yanila manyanangurla Juwulngurrakarti. Kanya manyanangu miyi papajiwarntiwu.

<sup>23-31</sup> Nyanartijangka pirriyanurla manyanangurla wangkikarra karrinyani, nyanar-tikarrarnila pirriyani yangkarti nganpayi purlka Kilayi. Wali nginarmarnanila. Marnani manyanangu Juwulkurawarntiwu, kirlingal kirlingal manya liyilanani. Ku-jarti manyanangu marnani, “Warntawu mantarlanyanu kanarlany nganpayi purntu-manupurru.”

Wali pinakarrinyurla palu yaplaparni rayin Juwulkurawarnti. Tayipittu pinakarrinya jalarramiparni wurnakartirlu. Marni manyanangu Tayipittu, “Minyarti nganpayi pa yarr kurajpungana Juwujwarnti Ngarpujiliny. Kajalkajalkujilany manyanu. Nyapartu-jarriwula nganpayirlu puju lankujangka pirlawurra nyanarti nganpayi.”

Jangkumanila palu kanarlanywarntirlu, “Yangka ngananguwurti lanku pirlawurra minyarti nganpayi, wali nyanarti, yungkula parla Juwullu wirriyarlu yiji manawarntijaa pamarrwarnti, yarnta kartu mapirriirni nyantukura kurntal.”

<sup>32-37a</sup> Wali nyanartijangka Tayipittu parla marni Juwulku, “Ngajirta nganta rayinkarri. Ngajungu marna pungku.”

Juwullu parla jarmarni, “Ngajirta. Kayan ngan jintanga yanta. Nyuntu man pingkayi, nyantu parla pinarri kuliwu pungupurru jarlujangka. Nyuntu manurla ngurrrpa kuliwu pungupurru.”

Wali Tayipittu marni, “Ngajirta. Ngaju marnarla pinarri, yangka manyanangurla kukunjawarntirla pirriyanany kulipari layin pajanjuwal, nyanarti marna pungany pirlawurra, kukunja marnarla wanji yungany. Wali ngajungu marna nyangany minyarti nganpayi Kilayi layinjilinyparni. Ngaju paja marlamanku Ngarpungu yangkartijiliny-parni yangka paja marlamani layin pungupurru.”

<sup>37b-40</sup> Juwullu parla marni Tayipitku, “Kaj. Yanta. Ngarpungu manta ngampurrikarrku kulijangka.” Yarnta manyanta Juwullu kuluwuj tanyji yutukani nyantukurajinyangu jirnalamarra yangkarti Kilayikurajiliny. Lanta ngarta Tayipit nyanartirlu purlkangu. Nyanartijangka jarti pa wirrimkangani Tayipittu, tumaj purlkajinyangu. Kunyungurla pa patkanyjirnani.

Wali marni parla Juwulku, “Kayan ngarna minyarti wirrimkangka, ngurrrpa marnarla minyartiwu tanyjiwu.” Wali kurtamanila manyanu, yarnta parlanyanu mana warntarni kanajiliny, yangka warrkamja kukunjawarntirla kangani nira. Yarnta manya pamar-rwarnti kurajpinya ngapangajangka karntalywarnti kurriny kurriny kayan. Takur-pinyala manya payikirla pakittajiliny. Yarnta parlanyanu kangani manawarlany taki luwarnupurru rapajilinyparni, yangka pa nira kangani layinpurru luwarnupurru, kajilurla kukunjawarnti pajarrku. Wali nyanartiwarntijarti manawarntijarti jakarni, ngajirta parlanyanu jirnal kangkarla.

<sup>41-42</sup> Wali nyanartijangka yangarrijarrinya pilanyanu Tayipitjaa Kilayi. Kanarlany parla yanani nganpayiwarlany kaparn karrpirnajarti. Kilayirla manyanta marnpa yanani pilurupungupurru. Nganpayirlu nyanya nyanartirlu purlkangu Tayipit pingkayi jirnalngajirtajartijaa kuluwuj ngajirta kangkarla tanyji, kirlirni pa wirrimkangani.

<sup>43-47</sup> Nyanartijangka Kilayirlu parla nginarmarni, “Wanyjarra manurlanyanu minili kanya jara. Minyarti man pirriyani lamparnjarti mana. Kula marnangu kuyirni karrinyana.” Yarntarni parla marni, “Mirnu yanani. Pungku marnanta, ngumula marnanta tarrapungku. Jirikiwarntirlula mantalu ngalku ngilyki Juwulngurra yarnta marranywarntirlu.”

Wali Tayipittu manyanta jangkumani, “Ngajirta. Ngaju paja Ngarpungu marlamanku. Wali man nyuntu karrinyana jirnaljartijaa purlkawarnti manunya manawarnti martarnana. Nyuntu mantalu manawarntirlu marlamanku, ngaju paja Ngarpungumipa marlamanku Yijirayilkurarlu.” Wali kulijarrinyala parla Tayipit. Marni parla, “Jalarra marnanta luwawu, yarnta marnanta kangkul talypajarrku. Ngumula marnanta tar-rapungku nyuntukurawarnti mapirriini Pilijayinwarnti. Jirikiwarntirlujaa marrany-warntirlu manyalu nukarnini ngalku ngilyki. Nyanartijangkarlu palu nginyjirrikarrku piyirntu pajangu wapalkarrarlu nyapartukarra paja Ngarpungu Yijirayilkurarlu marlamani nyurrawarnti pungupurru.” Kujartikarra pilyanu marrarnani karlungujaa kakarrangu.

<sup>48-51</sup> Wali yanani pilyanu langkarnijarra. Nyanartijangka Tayipit ngarrujarrinya, payikijangka warntarni pamarr pupururlurni. Wali pikala martarni kurraparla. Nyanartijangka wurna jutjutparnila luwarni. Wali janginyjinyangula luwarni, yarrparnila jirrparr wantinya.

Nyanartijangka laparni Tayipit kankarnumarrangu manyanta jatparamani. Nayip warntarni Kilayikura, yarrparnila jungani kangkul taly. Wali jurlula kanya Tayipittu. Yijingkangu manyanangurla kanarlanywarntirlu mapun ngarta minyarti nganpayi pinya. Kanarlanywarntirlu palurla pinarri ngunangani, nyantu pa purlkajinyangu. Nyantuwarntirlu palu nyangani Tayipit pa pingkayi.

<sup>52-54</sup> Wali nyanartijangka Juwulkurawarnti palu laparni Pilijayinwarntikarti pungupurru pirlawurra. Wali wapalkarrala palunya tarrapinya pirlawarnti, mapunparnila palunya ngarnani jirikirlujaa marranyju Pilijayinwarnti yangka parla jularni Tayipittu junganurla tarrapungupurru ngilyki.

<sup>55-58</sup> Wali Juwullu manya japirlyinya, “Nganakura minyarti nganpayi pingkayi. Ngana parla ngarpu.”

Nyantuwarntirlu palurla marni, “Ngurrrpa marnalurla.”

Nyanartijangka Juwullu nyanturni japirlyinya, “Nganakura man nyuntu. Ngana mangu ngarpu.”

Tayipittu manyanta jangkumani, “Ngaju marna Jisikura walaku Pajilimjangka.” Ngajirta parla Juwul pinarri ngunarla Tayipitku yangka manyanta Jamiyurllu purtkujirni ayil, ngurrrpa parla nguja.

## 18

### *Juwullu parla yakurrmarnani Tayipitku*

<sup>1-4</sup> Wali Juwulkura walaku nyanayirla ngunangani yini Janijin. Nyanartijangka wur-nakartijangkarni Tayipit jarntukujirni Janijintu. Wali lamakujirni parlanyanu Tayipit Juwullu. Ngajirta manyanta yipanyjarla tikirr ngarpukarti. Warrkammayinkujirni parlanyanu. Wali jarntukujirnila pilyanu Janijintujaa Tayipittu.

<sup>6-11</sup> Wali nyanartijangka kulijangka palu tikitikiyani ngurrawarntikarti ngurrujarra ngurrujarra. Kanarlanywarnti palu wurnarni tirrinyyanani, kanarlanywarnti palun-yanangurla jarntuwarntirlu kirrarnani. Walimpala palu wartangurni pirriyanani. Yangka palu tirrinyyanani mayaruwarntirlurra, marninwarntirlu palu ngarrurtarlu juju yinparnani, yarnta palu Tayipit kajalkajalkujirni wirriyajangkarlu. Kujarti palu yinparnani, “Juwullu manya pinya murrkurnmartamarta, Tayipittu manya pinya pajajinyangu.”

Wali Juwullu manya kingju pinakarrinya jujujangka yinparnjangkawarnti marnin-warnti, kulijarrinyala. Pinapinakarrinyani parlanyanu, “Wali palu kajalkajalkujilany Tayipit. Kunyungurla pajalu ngaju wanyjarrku. Nyantuwartu ngalu kingkuji Tayipit.” Nyanartijangka Tayipitku parla yakurrmarnani Juwullu. Nira pa ngampurrikanani. Tayipittu nganyanu kajalkajalkujirni king ngunangupurru. Marrkijarrinyanila parla.

Wali nyanartijangka kumantawarlany wangartajarrinyala Juwul. Layilaparnanila pupuru mayarurla nyantukurarla. Yangka parla Ngarpungu yiparni kulipari pirlurr,

nyanartirlu pa wangartakujirni. Wali Tayipittu pa pungani kitajiliny turrinytirriny ngangakujirrupurru Juwul wangartajangka. Nira pa pungani kujarti. Nyanartijangka Juwullu warntarni jirnal. Marni parlanyanu, “Larrpuklanku marna mayaru mapirrirni.” Mapunparni jalikanurla parlanyanta jurtuklani. Nyantungu parla minkiri wanyjani Tayipittu kurrinymirri. Nyanartijangka jarti pa kurlpungani Juwullu, pungkarla pa. Nira manyanta murllkarra ngunangani Juwul pungupurru.

## 22

<sup>1-2</sup> Nyanartijangka yaplaparni Tayipit Juwulkurajangka mayarujangka rayin. Karla pa yani, ranyjiwantinyala pa najinga Juwullamarra parlanyanta.

Nyanartijangka palunyanta jarntuwarnti pirriyani Tayipitkurawarnti. Ngurra palu yukarnani nira nyanayirla najinga papajiarnti mapirrirni. Yangka palurla Juwulku yakurrmarnani, nyanartila palanta yani Tayipitkarti. Nyanartijangka manyanangu Tayipit majajarrinya najikarrajawarntiwu. Pakulyanani palu ngurrawarlany ngurrawarlany Juwulkarrarla. Pungka ngarta Tayipit. Wali Juwullu parla jarti muwupungani. Nyantu pa Ngarpungu marlamananijaa ngampurrikanani.

## 24

### *Tayipittu jungani kuwut Juwulkura*

<sup>1-22</sup> Wali nyanartijangka Juwul jakarni kurlirra, tumaj palurla jularni nyantungurni kurlirrawarlanyjangkarlu. Marni palurla, “Tayipit pa minyayirla kurrarnana.” Juwullu parla muwupungani kulipariwarntijawurlu. Nyantu pa ranyji kurrarnani yininga pamarrwarntirla Pilikutkurawarntirla. Tayipitngurra palu kurrarnani ranyji pamarra najinga. Nyanarti pa naji kakarrangujarti kirlingirri pukanyajilinyparni purllakajinyangu. Pirriyanila palu Juwulngurra. Nyantukurawarnti manya wanyjani, palkangala palu karrinyani. Nyantumipala Juwul manyanangurla takurryani ngapajangkajaa miyijangka. Wali yutantinyala kirlingirrirra jut nganpayi Juwul. Ngajirta manya nyakarla Tayipitngurra. Wali nyanya palu, marnila palurla Tayipitku, “Pungka.” Jinjinyungani palurla. Kujarti palurla marni, “Ngarpungu mangu yiparni pungupurru, pungkula man.”

Wali jarllkarra pirriyani manyanta nayipjarti wartangurni ranyji. Kuwutmpiparnila manyanta jungankarranya. Juwul pa ngurra kurrarnani. Ngajirta parla pinarri. Nyanartijangka Tayipit parla yawiyjarrinya. Pinapinakarrinyani, “Nganpayi minyarti pa Ngarpukura. Ngarpungu pa jarlu kurajpinya. Kayan ngarna ngajungu pungka.” Jarrmanila manyanangu nyantukurawarntiwu ngajirta ngartalu pungka. Nyanartijangka Juwul turtapinya walimpa ngarrjarni kurrarnurla, palkakartila manyanangurla turrinyyani.

Nyanartijangka Tayipit parla partalurni yani kirlingirrikarti. Papajanila parla. Marni parla, “Purllka. Minyarti nyaka.” Jirimartarni parla kuwutjanga kunku yangka manyanta jungani. Yarnarni parla marni Juwulku, “Pungkarla marnanta, yangkala marnanta wanyjani. Ngajukurawarntirlu pajilu marni pungupurru, ngajungu marnangu yawiyjarrinya, tumaj manta Ngarpungu kurajpinya king. Wayila pajin pinarri ngunawu, ngajirta marnangu kulijarrirla. Ngaju nganajangkarlu pajan nira waangana pungupurru nyuntungu.” Yarnata parla marni Tayipittu, “Kunyangurla pajan kunyarr pirla wajilpungana, yarnata pirniny. Wali Ngarpungu parlinya nyangany nyantungu paja wanji yungany.”

Wali Juwullu manyanta jangkumani, “Wara, ngajukura paji karrinyana jarntu.” Nyanartijangka manyanta milngarli pirriyanijaa lungani. Marni parla, “Nyuntungu pajan wanyjani, ngajirta pajan pungkarla. Ngaju marna yakurr.” Kujarti manyanu jularni Juwullu. Yarnarni parla marni Juwullu Tayipitku, “Mapunparni manta Ngarpungu kurajpinya king ngunangupurru. Warra man ngunawu king. Wali ngajirta nganunya pungka ngajukurawarnti jirnanyunguwarnti yangka marna ngaju pirlajarriwu.” Tayipittu parla yu marni.



Nyanartijangka Juwul tikiyani kayili nyantukurarlurra ngurra Kipiyarlurra. Tayipit pa warrarni ranyji kirrarnani Juwullamarra, pungka ngarta.

## 25

### *Jamiyurl pirlajarrinya*

Wali nyanartijangka Jamiyurl pirlajarrinya purrkujarrinyjanga, lunganila palurla nukarnirlu Juwujwarntirlu. Warryani palurla, turnmanila palu.

Wali nyanartijangka yarntarni kujangkurra wamarn wamarn yanani Tayipit Juwullamarra. Pungka ngarta. Yarntarni Juwullu parla warrarni wulumarnani pungupurru, muwupungani parla. Nyanartijangka Tayipittu pinapinakarrinyani parlanyanu yanupurru. Kirninyyanku marnanyangurla kanarlanywarntikarti ngayiwarntikarti Pilijayinwarntikarti. Wali ngajirta Juwul yantarla nyanartikarti wartangurni, yarnta wajilpungkarla Tayipit. Lama pa kirrarnani kakarra. Tayipit pa lamawarlanyparni kirrarnani karla Pilijayinwarntirla manyangurla. Jarntukujirni palu Tayipit Pilijayinwarntirlu.

Wali nyanartijangka walimpa palunyanu pinakujirni Pilijayinwarntirlu kulipurru pungupurru. Pungku palunya Yijirayiljankawarnti Juwulngurra. Ngajirta palu Tayipit kangkarla. Kanarlanywarntimiparni palu yani. Tayipit palu puturu yiparni kurlirra ngurrawarlanykarti.

## 31

### *Juwul pirlajarrinya*

<sup>1-4</sup> Nyanartijangka palu yani kayili Pilijayinwarnti, punganila palunya Yijirayiljankawarnti. Nyanartijangka Juwulngurra palu yaplaparni rayin. Wali wajilpinyala palunya wartangurnirlu. Lanila palunya paja pirlawurra nyantuwarnti mapirri Juwulkurawarnti walakuwarnti. Yarnta palu Juwul lani yarumartarni. Yukarnanila liyimijarti lanujangka, jarti parlanyanu wurnawu kurlarnani. Wali nyanartijangka nayip jalani jiri nyantukarti, wantinyala manyanta tarrparni nayipkarti pirlawurra.

## King Tayipit 2 SAMUEL

### *Tayipit manyanangu kingjarrinya*

<sup>1-4</sup> Wali nyanartijangka Tayipitkartila manyanta yani layi nganpayi kukajarti. Jularni parla yangka palu pirlajarrinya Juwulngurra wapirrajartijaa jarntuwarnti mapirri Janijin mapirri. <sup>12-27</sup> Lunganila manyanangu yawiyijarrinyurla. Yarnta miyi ngajirta palu ngar-nantarla Tayipitngurrarlu. Nguja palu layi ngurra miyingajirtajartijaa kuyingajirtajarti. Lungukarra palu kirrarnani.

### 2

<sup>1</sup> Nyanartijangka lungujangka yarrjarrinyala. Japirlyinyala parla Ngarpu Tayipittu, “Ngaju ngarnanyanangu maja ngunawu Jutajangkawarntiwu.”

“Yu,” marni parla Ngarpungu.

Kurrinymirri parla japirlyinya Ngarpu, “Ngananga mayarurla marnanyanangu ngunawu.”

Ngarpungu parla jularni, “Yipurunta.”

<sup>2-3</sup> Wali nyanartijangka yanila Yipurunkarti. Kanya pinya nyantukurajarra kartujarraja jarntuwarnti mapirrirni manya kanya. Juntumanila palu ngurra nyanayirla. Nyanartijangka warntarni manya kartuwarntiwarlany kurriny kurriny kayan. Yarnta palunya martarni walakuwarnti pajawarlanyparni Tayipitkurawarnti jukuwarnti kurriny kurriny.

<sup>4-11</sup> Kingjarrinyala manyanangu Tayipit Jutajangkawarntiwumipa, ngajirta kayilijangkawarntiwu Yijirayiljangkawu. Nyantuwarntirlu palurlanyanu kurajpinya kingwarlany Juwulkura walakuwarlany. Nyanartijarrajarti palu kirrarnani kurrinyjarti king. Kunyungurla 7 yitilalwarnti. Nyanartikarrarni parla Tayipittu yiparni Juwulkurawu kurntalku kartuwarlanyku yangka parla jarlu yinya Juwullu.

### 4

<sup>7</sup> Nyanartijangka pila nganpayijarrarlu pinya kayilungujangka king Yijirayiljangka.

### 5

<sup>1-3</sup> Wali yanila palanta kayilungujangkawarnti kurlirra Tayipitkartu. Marni palurla Tayipitku, “Nyuntu marnanpangu jarntu yangka manta Ngarpungu kurajpinya king ngunangupurru.” Kayanpala manyanangu king ngunangani.

<sup>6-9</sup> Nyanartijangka kayili yani Jurujulumkarti Tayipit, pinyala manya Jurujulumja pirlawurra ngayiwarnti Ngarpungajirtajartiwarnti. Nyanartijangkala parlanyanu warntarni ngurra nyanarti. Wali nyanartijangkala palu julalany Jurujulum Tayipitkura mayaru.

<sup>13</sup> Nyanartijangka manya warntarni kartuwarntiwarlany paja Tayipittu. Waliwarlany manya kanya kurlangu murrkurnwarlany. Yarnta manya pajawarlanany martarni Jurujulumja jukuwarnti parriwarntijaa mangawarnti.

### 7

### *Ngarpungu parla Tayipitku jarmarni mayaru ngartakpanupurru*

<sup>1-17</sup> Wali Tayipitku palurla purlka mayaru ngartakpani, nyanayirla kirrarnani. Yarnta Ngarpungu ngampurrikanani, ngajirta palu pungkarla ngayiwarntirlu. Nyanartijangka parla jularni nganpayiwu puraputku yiniwu Nayijinku, “Ngaju marna kirrarnana wulyungajinyangu mayarurla. Mana yangkarti Ngarpukura nyangajirtapurru war-rarni pa ngunangana kaninykaniny kalukurlamipa. Ngartakpankula marnarla mayaru Ngarpuwu.”

Jangkumanila manyanta Nayijintu, “Kaj. Ngartakkarrarla, puju manurla wulyu-malany. Ngarpungu manta marlamanku.”

Nyanartijangkala parla Ngarpungu jularni pukanyjajarti Nayijinku Tayipitku jarrmar-nupurru. Marni parla, “Kujarti manurla julawu. Ngajirta ngaji mayaru ngartakpanta. Wali marna kirrarnana kalukurla. Walimpa paji ngartakpanku nyantukururlu walakurlu jirnajangkarlu. Yarnta marna Tayipit ngampurrikananku ngajungu nyantukurawarnti yapajirnanyunguwarnti kilakiwarntijaa jamirtiwarnti mapirrirni marnanya marla-mananku.” Yanila manyanta Tayipitkarti Nayijin. Jularnila parla Ngarpukurajangka wangki nukarnini.

<sup>18-28</sup> Nyanartijangka Tayipit yani kalukukarti kaninykaniny. Japirlyungani parla Ngarpuwu wirriyarlu Tayipittu kirrarnungurni. Kujarti parla marnani, “Ngarpu. Wali pajan marlamani. Wulyu man, nyuntu purlka. Ngaju marna marlal, yangkala pajinunya marlamanku ngajukurawarnti mapirrirni yapajirnanyunguwarnti. Wali pajan nira pinayungany Ngarpu nyuntungu purlkangu. Ngajirta mangurla nyuntujiliny nguna kanarlany. Wali manunya kanya ngajukurawarnti kilakiwarnti Yijipngurni mirnu jarlu minyartikarti wilyukarti ngurra. Wali paji jularni ngampurrikanupurru yapajirnanyunguwarnti, nyanarti marnangurla walirni mapunikarralany.” Kujarti parla japirlyinya Tayipittu Ngarpuwu.

## 8

<sup>1-18</sup> Walimpawarlany yarntarni palunya pinya Yijirayilwarntirlujaa ngayiwarntirlu pajangujinyangu. Wali Tayipitngurrarlu palunya pungani kujawarlanyjanga. Kanarlanywarnti palu warrkammayinkujirnani Tayipitngurrarlu, majajarrinyani palu.

## 11

### *Marnin Pajiyipa*

<sup>1-27</sup> Nyanartijangka Tayipittu manya yiparni kulipariwarnti. Nyantu pa lama kirrarnani mayarurla. Kanya manya nganpayirlu Juwapju. Maja manyanangu nguja kulipariwarntiwu. Kakarra palu yani, pungku palunya ngayiwarnti.

Nyanartijangka Tayipit pa mayarurla kirrarnani wartangurni. Turtapinya pa manyan-jangka karuwarrarla purangu kaninyjarrinyjangkarla. Kankarnumarrangurla parayani mayarurla, wamarn karrinyanila. Wali kanarlanyarni pa nyanarti mayaru. Kujarti palu parayanani kankarral yarnta palu kirrarnani kankarnumarrangu kirtilya. Wali nyanyala kankarnumarrangurlu marnin nyumukarnjanga manangajirtajarti kaniny mayaruwar-lanya. Wali nyangungurla pa muyurrnyanya. Marnila parla warrkammayinku, “Ngana marnin nyanarti yini. Julaji.”

Wali jularni parla, “Marnin nyanarti pa Pajiyipa. Ngumparna nyantukura pa nganpayi Yuraya. Kulikarti parla yani kakarra.”

Nyanartijangka warrkammayinpala parla yiparni purpanupurru. Purpanku parla nyanarti marnin Tayipitku. Pirrikanyala palurla, yukarnanila manyanta Tayipit nyanayirla marninta. Yarnta nyanartikarrarni pukanyja tikiyanila nyanarti marnin ngurrakarti nyantukurakarti. Walimpa ngungkupinyala manyanu, “Kunyangurla marna yapajarti.” Yangkala parla Tayipitku wangki yiparni, “Yapa partarnangu nyuntuwu martarnana.” Wali ngajirta parla ngumparna nyantukura marnpa kirranyjarla. Marri parla nguja kulinga.

Nyanartijangkala parla Tayipittu wangki yiparni Juwapku. Marni parla, “Tikirryipanyjaji nganpayi Yuraya.” Wali tikirryiparnila manyanta Tayipitkarti. Wali Tayipittu parla japirlyungani nganpayi Yuraya, “Yara ngalu ngajukurawarnti nguniny. Warrarni ngalan kuli pungana.” Kujarti pila wangkikarra kirrarnani. Marnila parla Tayipittu, “Ngurrakarti yanta. Marrijangka man pirriyani, yarnta man yukalku manyan.” Kula

manyanta yukanyjarla nyanayirlarni marninta, nyantu manyanangurla yukarni kuli-pariwarntirla mapirri. Tayipittu parla yiparni kujawarlanygurni minya parla nyan-tukura yapa martarnana Tayipitkura, nyantungula nyanarti lanku. Kula parla nyan-tukurarni yapa Yurayakurarni, minya parla Tayipitkura martarnana. Kujartikarrapurru parla Tayipittu yiparni, ngajirta manyanta nyantu yukanyjarla kartunga Yuraya.

Nyanartijangka Tayipittu nyanya ngajirta manyanta yantarla kartukarti. Jut manyanangurla yukarni kanarlanywarntirla. Marnila parla, “Nganajangka mananta yantarla kartukarti ngurrakarti.”

Nyantungula parla marni Yurayarlu. “Ngajirta. Kulimipa marnarla ngaru kayan nguniny. Ngaju marna kayan tikiyani, kanarlanywarnti palu warrarni kulinga ngu-nangana. Kayan ngarnanyanta ngajukurarla kartunga yukanyja, nyanartijangkala marnarlanyanta jutpala lamajarrinya, kulikartiwarlany marna tikiyanku.”

Yarntarni parla marni Tayipittu, “Lama man kirralku minyayirla. Warrala marnanta yipawu kumantawarlany.” Wali miyila japala pila ngarni nyanayirla mayarurla. Yarnta ngapa mapirri parla yinya wangartakujirnujuwal Tayipittu. Kula manyanta nyanarti-jangka yantarlarni kartukarti wangartajarrinyujangka. Wali ngarnujangka ngurrajarra kurriny pa yukarni kingkurarla mayarurla. Kumantawarlany pa tikirryiparni kulikarti kakarra.

Wali kumantajarti mirlimirlila parla lani Tayipittu Juwapku. Kujartikarra parla lani, “Minyarti nganpayi man yutukarrku kulinga kaparn, lankula palu partal pirlawurra.” Kanya parla Yurayarlu mirlimirli nyanarti Juwapku. Wali mapunikani manyanta Juwapju yangka parla Tayipittu yiparni mirlimirli. Kaparnpala yutukani kulinga yangkarti nganpayi Yuraya. Nyanartijangka palu lanila ngayiwarntirlu pirlawurra. Wali tikirryiparni parla Juwapju. Kujartikarra parla yiparni Tayipitku, “Yangkartiwarntirlu marnapanyalu kulipurru tintinyinya ngayiwarntirlu, yangkarti nganpayi Yuraya mapir-rirni palu lani.”

Wali jularni palurla kuka Pajiyipawu kartunyankurawu, “Ngumparna mapirri palu lani nyuntukura.” Lunganila parla yawiyirlu. Nyanartijangka karrkarnurlala kirrarnani, yangkala parla Tayipittu yiparni warrkammayin purpanupurru nyantukarti nyanartiwu marninku. Marnin nyanarti warntarnila parlanyanu, mayarurlala kirrarnani nyan-tukurarla Tayipitkurarla. Kartukujirni parlanyanu. Nyanartijangka parrila martarni yangkarti.

Wali yangkartijangkangurni parla Ngarpungu yakurrmarnani. Marnin kanarlanykura parla yapajartikujirni, yarnta purturuyiparni kulikarti nyantukurajinyangu jarntu.

## 12

### *Ngarpungu yiparni Nayijin Tayipitkarti wangkijarti*

<sup>1-15</sup> Nyanartijangka Ngarpungu yiparni nganpayi Nayijin puraput. Jularnila parla Tayipitku wangki kujartikarra. “Wali layiwarlany nganpayi pa ngunangani pajajarti kukunjawarntijaa purlumanwarnti. Kanarlanyju parlanyanu kayanmipa martarni ngamarti lamparn kukunja, yarnta ngurranga kayanta martarnani kurntaljilinyarni. Ngamurlakanganijaa miyi mapirri parla yirrangarni, ngapa mapirri parla yungani kapjangka. Wali nyanartijangka pirriyani manyanta kanarlany nganpayi marrijangka yangkartirla pajajartirla. Marnila parla, ‘Kuyi marnangu pungku. Nyuntu man marri-jangka pirriyani wurnajangka marranyanjarti.’ Mapunparni pa tarrpartarni kayanmipa, yangka marlaljawurlu parlanyanu martarni. Nyanarti manyanta warntarni, pinyala parla. Ngajirta nyantukurajangka kurajpungkarla pajajangka. Nyantungu parlanyanu marulukani.”

Wali nyanartijangka Tayipit kulijarrinyala parla. Marni parla Tayipittu Nayijinku, “Mapunparni palu pungku nyanarti nganpayi ngurriji. Wali nyantuwarlanyju parla tikir yungku pajajawurlu kurriny kurriny kukunjawarnti nyirwirijangkarlu, yangka

manyanta nyantunga kayanmipa kurlmani, tumaj manyanta yawiyingajirtarlu warn-tarni.”

Wali Nayijintu parla marni jirrkirlparni Ngarpukurajawurlu Tayipitku, “Nyuntu man nganpayi nyanarti. Kujarti mangu Ngarpungu julalany. Yarnta manta majakujirni Ngarpungu Juwulkarrarla mapirri, yangka jarlu mantalu pungkarla pirlawurra. Wali manta yinya kartuwarnti paja yarnta Yijirayiljangkawatirlajaa Jutajangkawatirla manta majakujirni Ngarpungu. Kanarlany manta Ngarpungu yungkarla. Ngana-jangkarlu man Ngarpu mapunikarrarla yarnta mananta panypinya. Kanarlany pala manurlanyanu warntarni. Nyanartijangkala manurla puturuyiparni nganpayi Yuraya, lanila palurla. Wali manyanu kujikani nyuntungujaa kanarlanywarnti mapirri manunya kujikani.” Kujarti parla Tayipitku marni Nayijintu Ngarpukurarlu puraputtu.

Tayipittu manyanta jangkumani, “Mapunparni marna ngaju yakurr, Ngarpunga marnanyanta panypinya. Ngajirta marnarla mapunikarrarla.”

Nayijintu parla marni, “Wali Ngarpungu mangurla wajapinya yakurr nyuntukura. Kayan nganta punga, tumaj man panypinya Ngarpu. Nyanartijangkala mangu yapa yangkarti pirlajarriwu.” Nyanartijangka Nayijin pala yapyani ngurrakarti nyantukurakarti.

*Lamparn pirlajarrinya, parriwarlanypala palkangawantinya Jalaman*

<sup>16-24</sup> Wali nyanartijangka parri nyanarti pa mimijarrinya Pajiyipakura. Wali Tayipittu parla jarti japirlyungani Ngarpu parriwu parlanyanta wulyukujirrupuru. Ngajirta pa miyi nganyjarla Tayipittu, yawiyi parla kirrarnani. Jarti palurla yungani miyi ngarnupuru. Nyanartijangka pirlajarrinyala parri nyanarti. Wali ngajirta palurla jularla warrkammayinwarntirlu pirlajarrinyujangka parri nyanarti Tayipitku. Warrkammayinwarntirlu palurlanyanu marni, “Ngajirta ngarliparla jula. Kunyungurla ngartanyanu pirlawurra punga Tayipittu.”

Wali Tayipittu manya pinakarrinya wangkikarra karrinyujangka. Marnila manyanangu, “Pirlajarrinya ngarta.”

Nyantuarntirlula palurla marni, “Yu. Pirlajarrinyajal.” Nyanartijangka Tayipit turtapinya. Kuluwuj parlanyanu warntarni, nyumukkartila yani, jurlu manyanu kumap-kujirni. Nyanartijangkala yani kaninykaninyjurra kalukurlurra purayimarnupuru Ngarpuwu, nyanartijangkarlula tikiyanurla miyi ngarni Tayipittu.

Japirlyinyala palurla warrkammayinwarntirlu, “Nyapartujangka man yangkarti yukarnanijaa lungani, miyi ngajirta man ngarnantarla. Walimpa yangka pirlajarrinya, nyanartikarrarla man ngarni wartangurni.”

Tayipittu manya jangkumani, “Yu. Wali marna lunganijaa yawiyi marna yukarnani. Kula paji Ngarpungu yawiyijangkarlu wulyukujirlarni. Wali pa jalarra pirlajarrinya, kayan ngarna miyi wanyjarra. Wali marna ngarnanku. Tikirrukiwu ngarnanyin lungujangkarlu. Wali manyanta Ngarpungkurra yani, ngaju mapirri marna yanku walimpa yangka marna pirlajarriwu. Kayan ngajirla yarntarni tikiyanta ngajukarti.”

Wali kartunyankurakartila manyanta yani Pajiyipakarti Tayipit. Yarntarni pila walimpa parriwarlany martarni, yinila yutukani Tayipittu Jalaman. Tayipittu parla marni kartunyankurawu Pajiyipawu. Kujarti parla jularni, “Jalaman pa king ngunawu walimpa yangka kajirna ngajuliny purrkujarriwujaa pirlajarriwu.” Kajalkujirni pa wartangurnijangka Jalaman, wartangurnikujirni manya kajalurnijangkawatirni walakuwarnti.

## Jalaman 1 KINGS

### *Jalaman pa kingkujirni*

<sup>1-10</sup> Nyanartijangka parri yangkarti Jalaman purlkajarrinya. Wali Tayipit ngarpun-yankura pa purrkujinyangujarrinya. Kayan ngarta wurna marri yanantarla. Kunyun-gurla tititikarrala yanani.

Wali jarlu pa kurajpinya Tayipittu Jalaman kingkujirnupurru walimpapurru. Nyanartijangka Tayipitkurarlul walakuwarlanyju parlanyanu wulyumarnani nyantu king ngunangupurru kajalujangkarlu ngamajiwarlanykurarlul yiningu Yatinajarlu. Wali jarlu pa kurajpinya Tayipittu Jalaman, ngajirta nyantu. Nyanartijangka pamarrkartila manya kanya Yatinajarlu kingkujirnupurru. Kingkujiwu palu nyantu. Kanya manya ngajanyankurawarntijaa purlkawarnti warrkammayinwarnti. Ngajirta parla Jalamanku jularla Yatinajarlu. Nyantuwarntiwu manyanangu Jalamanngurrawu ranyjimarrarni. Ngarnani palurla wirriyarlu Yatinajangurrarlul miyijaa kuyi, kingkujiwula palu yangkarti nganpayi Yatinaja.

<sup>11-31</sup> Wali nganpayi yangkarti Nayijin Ngarpukura puraput yani manyanta Pajiyipakarti. Jularni parla, “Nyapartu manyanu kajalkajalkujirnana kanarlanyju kingju. Tayipit parla ngurrrpa ngunangana wanyjarra pa ngunawu king.”

Nyanartijangka yani manyanta Tayipitkarti Pajiyipa kartunyankura. Jularni parla Tayipitku, “Yangkartikarra man kurajpinya ngajukura walaku Jalaman kingkujirnupurru. Wayila yangkarti. Jalarra palu kingkujirnana ngamajiwarlanykura walaku. Nyapartukarra manurla malany.”

Wali nganpayila manyanta pirriyani Nayijin yangkarti puraput Tayipitkarti. Marnintu pinya wanyjani, yani pilangurla. Wali kayanparni wangki parla jularni Nayijintu yangka parla kartunyankurarlul Pajiyiparlul kajalurni jularni. Wali yarntarni Tayipittu tikirrkujirni kartunyankura. Marni parla Tayipittu, “Mapunparni marna kingkujiwu nyuntutukura walaku Jalaman wanjingurnikarra. Walirni marna wanji nguniny. Ngajirta marna nyanarti kanarlany ngamajiwarlanyjangka kurajpungkarla kingkujirnupurru.”

<sup>38-49</sup> Nyanartijangka palu Jalaman kanya Ngarpukurawarntirlul puraputwarntirlul. Layingula manyanta purtkujirni ayil Jalamananta kingjarrinyupurru. Nyantuwarn-tirlul palu warrarni ngarnani miyi pamarra wirriyarlu, kula manyanangu nyanartirni nganpayi ngunarla king. Nyanartijangka yani manyanangu layi nganpayi. Jularni manyanangu nyapartukarra pa kingkujirni Tayipittu layiwarlany nganpayi Jalaman. Rayinjarrinyala palu nyanartijangka wangkijangka yangka manyanangu jularni. Ngur-rujarrakujirni palunyanu rayintu.

## 2

### *Tayipit pirlajarrinya*

<sup>1-4</sup> Wali nyanartijangka yangka Tayipit maljarrjarrinya jamurnku pirlawu, kujartikar-rala parla Jalamanku jularnani, “Wali ngungkupungana marnanyanu maljarr jamurnku pirlawu. Lirrkarnpungku marnanta kujayirlarni. Wali Ngarpu man mapunikarrku, yarnta man pinakarrinyanku nyantukura wangki. Puju man Ngarpu mapunikarrku, wali yapajirnyanguwarnti ngajukurawarnti manya Ngarpungu ngampurrikarrku yarnta kingkujiwu manya Yijirayilla minyayirla kilakiwarnti wartangurnijangkawarnti.” Kujarti parla marnani Jalamanku Tayipittu.

<sup>10-12</sup> Nyanartijangka pirlajarrinyala Tayipit. Turnmanila palu Jurujulumja marnpa. Nyanartijangka manyanangu Jalamanpala king ngunangani nyantukura walaku.

## 3

*Jalaman pa jirrkirlikanujuwaljaa yirrikanujuwal*

<sup>3-14</sup> Jalaman pa ngunangani nyantukurajiliny ngarpu Tayipitjiliny. Jirrkirl pa wajilpungani Ngarpu. Wali layimirri yani pamarrkarti, kuyila parla pinya Ngarpuwu. Nyanartijangka yukarni pamarra pukanyja. Ngarpula parla pirriyani winkirr. Ngarpungu parla marni, “Nganawu manurla wulyumalany. Japirlyungku pajanurla ngaju.”

Jangkumani manyanta Jalamanu, “Wali man ngarpu ngajukura marlamanijaa ngampurrikani jarlu, ngajula pajan jalarra ngampurrikarrku. Wali pajan kingkujirni jir-najangka. Ngaju marnarla ngurpa ngunangani minyartiwu warrkamku, nyanartijangkarlu marnanta japirlyungana jirrkirlikanupurru. Yirrikarrku marnanya nyapartukarra palu nguniny wulyujaa yakurr. Nyanartipurru marnanta japirlyungana.” Wali wirriyarrinyala Ngarpu Kut nyanartijangka wangkijangka.

Marni parla Ngarpungu, “Kujarti marnangu julawu. Ngunawu man jirrkirlikanujuwal, yarnta nganawurti piyirn mangurla pirriyanku nyuntukarti yirrijartijaa mapunjarti, wali nyuntungula manurla takijulawu.” Yarntarni parla marni Jalamanu Ngarpungu, “Kula pajanurla japirlyungkarla mayarupurrujaa manawarnti paja martarnupurru nyuntungu, minyakujala pajanurla japirlyunya piyirnwarnti marlamanyupurru. Nyanartijangka marnanta yungku mayaru purlkajaa pamarr purlka, yarnta palurlanyanu piyirnwarntirla jakuljakuljulawu nyuntu nyapartukarra manta nguniny warraja wangki jularnujuwal.”

Wali nyanartijangka parnkijarrinya manyanjangka, jakarnila Jurujulumkarti ngur-rakarti nyantukurakarti. Wali Jalaman pa kirrarnani Jurujulumja.

<sup>16-28</sup> Wali marninkujarra pila kayanta ngurranga yukarnani muntajartijarra. Nyanartijangka kajalurnpala yapawarlany martarni. Yukarnila pila ngurrajarra kurriny, nyanartijangka yapawarlany pala palkangawantinya, wali kurrinyparnila pila ngunangani yapajartijarra. Nyanartijangka pukanyja pila yukarni, kanarlanyju parlanyanu patkanyjirni yapa pirlawurra. Kumantala pila parnkijarrinya, parlipinya pila layi yapa pirla yukarnani. Marnanila pilarlanyanu, “Ngajirta. Ngajukura pa nyanarti yapa. Tikirryungkaja. Nyuntukura mangu minyarti pirla.”

Kanarlanyju parla marni, “Ngajirta. Nyanarti mangu nyuntuwu.” Wali jarti pilanyanu kurllkurlmarni.

Nyanartijangka yanila pilanyanta Jalamankarti. Julawu pilarla yapa pirlajarrinyu-jangka kurriny palkurlu. Wali layingu parla jularni kajalurni nyapartukarra pila yukarni pukanyja. Marni parla Jalamanu, “Kayanta pajarra yukalany ngurranga. Wali ngajungu marna kajalurni yapa martarni, yukarnila pajarra ngurrajarra kurriny, nyanartijangka yapawarlany nyantukura palkangawantinya. Kurrinyparnila pajarra yapajarti ngunangani. Nyanarti pukanyja pajarra yukarni, nyantungu parlanyanu patkanyjirni yapa pirlawurra. Kanyala pajarla pukanyja ngajukarti tujukjirni pajarla, nyantukurala paji jatpankarranya manyantapururla. Wali nyanartijangka parnkijarrinya marna ngamarna yungupurru, nyanyala marna pirla. Nyanartijangka nyanyajinyangu marna. Marnila marnarlanyanu, ‘Minyakata pirla yukarnana yapa.’ Kanginyanya marna kanarlany-parni janginy. Marnila marnarlanyanu, “Ngajirta paji minyarti ngajukura yapa. Minya parla kanarlanykura.”

Nyanartijangka yangka pilanyanta Jalamanu marnpa karrinyani, tilajparni pilarlanyanu. Kanarlanyju parla marni, “Ngajirta. Minyarti paji ngajukura parri wanji. Nyuntukura pa pirla.”

Yarntarni parla marni, “Ngajirta. Nyuntukura pa pirla, ngajukura paji nyanarti wanji.”

Wali Jalamanu pilangu marni, “Kurrinyju pajinpila julalany kanarlanykura wanji kanarlanykura pirla.” Nyanartijangka parla marni Jalamanu warrkammayinku nyan-tukurawu, “Warntaji nayip purlka. Tilypurrjunganta nyanarti yapa wanji. Yungkapinya ngurrujarra.”

Wali nyantukurarlujinyangu ngamajirlu parla marni, “Ngajirta ngan junganta. Wanji pa ngunawu. Yungkarla minyarti marnin.”

Wali yirrijirlu parla marni, “Kaj. Junganta nyanarti yapa. Kayan ngarta nganan-guwurtti wanji marta. Kurrinyparni pajarra ngunawu marlaljartijarra.”

Nyanartijangka Jalamantu nginyjirrikani. Marni parlanyanu, “Kunyangurla parla minyarti ngamaji.” Nyanartijangka parla jarmarni warrkammayinku, “Ngajirta ngan junganta. Minyarti marnin yungkarla. Nyanarti parla ngamaji mapunji.” Wali yinyala parla.

Nyanartijangka kanarlanywarntirlu palu nyanya jirrkirlikanujuwaljaa yirrikanujuwal. Marnani palurlanyanu, “Minyarti parlipangu nganpayi purlka yirrikanujuwal. Wali Ngarpungurni pa jirrkirlikani Kuttu.” Wali palurla wulyumarnani purlkawu nyantuwarntikurawu Jalamanku.

## 4

<sup>20-21</sup> Nyanartijangka Jalaman manyanangu purlka ngunangani piyirnwarntiwu pajawu Yijirayiljangkawujaa Jutajangkawu. Wali palu ngarnani miyijaa kuyi purlka. Wirriya palu kirrarnani. Purlka manyanangu king marnparni kirrarnani, ngurtpala palanta ngunangani Jutakarrajawarntirlu Yijirayilkarrajawarntirlu. Yarnta kanarlanywarntiwu marrijangkawarntiwu mapirrirni manyanangu ngunangani purlka Jalaman. Nyantuwarntirlu marrijangkawarntirlu palurla rayinkarrarlu pamarr yungani. Nyangani palu, “Purlka pa minyarti nganpayi.”

<sup>34</sup> Nyanartijangka palu kingwarntiwarlanyju pinakarrinya nyapartukarra manyanangu Jalaman ngunangani purlka jirrkirlikanujuwaljaa yirrikanujuwal. Wali palunya yiparni kingwarntiwarlanyju nyantu pinakarrinyupurru.

## 5

*Timpul palu ngartakpani*

<sup>1-18</sup> Wali kayilungurlu parla wangki yiparni kingwarlanyju Tayiyajangkarlu. Tayipitku parla jarlu wulyumarnani nyanartirlu nganpayirlu. Nyanartijangka tikirryiparnila parla Jalamantu kayili kujarti wangki. “Wali pa jarlu ngartakkarrarla mayaru Ngarpukura Tayipittu ngajukurarlu ngarpungu, tumaj manya kuli pungani kanarlanywarnti marrijangkawarnti, nyanartila Ngarpungu lamakujirni kankarnumarrangujangkarlu. Ngaju marna kirrarnana kulingajirta jirnajangka. Wali marna ngajungu ngartakpanku mayaru nyanarti Ngarpukura. Wayila nyuntukurarla mayarurla palu pajangal karriyana manawarnti yarnta nyuntukurawarnti piyirnwarnti palu jirrkirl warrkamjuwalwarnti. Pinarri palurla nyantuwarnti nguniny manawu pajanupurrujaa mayaru ngartakanupurru. Ngajukurawarnti palurla ngurru. Wali palu pajarrku manawarnti, yarnta palunya ngajukurawarnti marlamanku nyuntukurawarntirlu. Kayanta palu warrkammalku.”

## 6

<sup>1-38</sup> Nyanartijangka parla tikirryiparni wangki Tayiyajangkarlu kayilungjangkarlu Jalamanku, “Nyuntu manyanangu wulyu Tayipitkura walaku. Mapunparni manta wulyu kurajpinya Ngarpungu Kuttu. Nyanartijangka marnanya yipawu ngajukurawarnti warrkammayinwarnti. Pajarrku palu manawarnti. Wali yipawula marnangulu ngapangal karrpirnurla jawurlatarla kurlirra. Nyuntukurawarntiwu manunyanangu malku japantiwu palurla warntawula mangulu, kangkula palu kakarrara Jurujulumkarti. Wali marnanta yungku manawarnti, nyuntuwarlanyju manunyanangu yipawu miyiwartijaa kuyiwarnti ngajukurawarntiwu warrkammayinwarntiwu.” Kujarti parla marni nyanartipurru warrkampurru kayilungjangkarlu.



Wali nyanartijangka palu Ngarpukura mayaru ngartakpani Jurujulumja yini Timpul. Ngajirta lamparn minyarti warrkam, purlkajinyangu palu warrkammarnani rawangu yitilalwarnti 7.

## 8

### *Ngarpu pirriyani mayarurla Timpulla*

<sup>1-66</sup> Wali nyanartijangka manya marurrpinya Yijirayiljangkawatijaa Jutajangkawarnti kangupurru. Pakulkangku palu kalukujangka mana nyanarti kaninykaniny mayarukarti Timpulkarti. Nyanartipurru manyanangu wangki yiparni. Wali warryani palu kalukurla nyanayirla. Kuyiwarnti palurla pinya Ngarpuwu kukunjarantijaa purlumanwarnti pajajinyangu. Nyanartijangkarlu palu warnkurrmani mana nyanarti puriswarntirlu pajangu, kanyala palu Timpulkarti kaninykaninykarti. Wali kurriny pila pamarrjarra ngunangani ranyji kaninykaniny nyanayirla mananga, yangka parla jarlu Mujij yinya Ngarpungu.

Wali yutukani palu, nyanartijangka palu tikiyani palkakarti piyirnwarntiwarlanykarti. Nyanartikarrarnila ngumurrurlu pa tipani nyanarti rum tumaj pa Ngarpu pirriyani nyantujinyangula kirrarnani. Wali nyanyala palu, parrparmarnanila, mil manya warntarni. Jarti palu tikirr takurryani warrkampurru.

Nyanartijangkarlu manyanangurla karrinyani palkanga Jalaman wangkikarra. Jularni manyanangu nyapartukarra parla Tayipitku jarlu Ngarpungu jularni pikawurra Kuttu mayaru ngartakpanupurru. Nyanartijangkarlu palu mayaru minyarti ngartakpani jirnajangkarlu wirriyarlu. Yarntarni manyanangu Ngarpuwu purayimarnani Jalamantu. Wali nyanartijangkarlu jujula palu wirriyarlu yinparnani. Kirrarnani palu ngurrawarnti 7 purayikarrajaa juju palu yinparnani. Kajalkajalkujirnani palu Ngarpu wirriyarlu. Kumantawarlanyjala manya yiparni Jalamantu ngurrawarlany ngurrawarlanykarti.

## 11

### *Jalaman pirlajarrinya*

<sup>1-6</sup> Wali jarlu manyanangu jularni Ngarpungu Yijirayilkarrariwarntiwujaa Jutajangkawarntiwu kartu palunya warntarnanku nyanartikarrajimipa jarntu ngajirta ngalunya marrijangka warnta. Nyanartijangka Jalamantu manya warntarni marriwarntijangka mapirriini. Paja manya warntarni jarntuwarnti yarnta kanarlanywarnti marrijangkawarnti pajawarlanyparni. Wali marrijangkawarntirlu palu tikirrkujirni Ngarpukurajangka. Wali ngajirta pa Tayipitjilinyju wajilpungkarla Ngarpu jutungu pirlangkurrarni. Yangka pa Jalaman purrkujarrinya, nyanartikarra pa Ngarpu wanyjani. Kanarlanywarnti manya wajilpungani marrijangkawarntikura Ngarpujilinywarnti pamarrwarntijaa manawarnti.

<sup>11</sup> Nyanartijangka parla kulijarrinya Ngarpu, tumaj pa Ngarpu panypinya. Ngajirta pa mapunikarrarla wangki Ngarpukurajangka. Wali Ngarpungu parla marni Jalamanku, “Ngajirta man ngajukura wangki mapunikarrarla. Panypinya pajarurla, nyanartijangka nyuntukurawarntirlu wartangurnijangkarlu kilakiwarntirlu palunyanangu maja ngunawu yarr murrkurnku Jutajangkawarntiwumipa. Kanarlanywarnti palunyanangu king ngunawu Yijirayiljangkawarntiwu pajawu.”

<sup>43</sup> Wali nyanartijangka walimpawarlany purrkujarrinyangka Jalaman pirlajarrinya, turnmanila palu mayarurla Jurujulumja Tayipitkurla. Nyanartijangka walakunyankurala Jalamankura kingjarrinya yini Riyapun.

## 12

### *Kingjarra Riyapunjaa Jirapun*

<sup>1-19</sup> Nyapartukarra palu ngunangani Jutajangkawarntijaa Yijirayiljangkawarnti kayirarajaa kurlirra, yangkala manyanangu kayanparni king ngunangani Jalaman jarlu

kajaluwarlany. Nyanartijangka pa kujarti pinakarrinyani nyantukurarlul walakurlu Riyapuntu. Kula manyanangu nyantu king ngunarla nukarniwurni kayilungujangkawu-jaa kurlirrajangkawu. Nyanartijangka manyanangurla yani Jurujulumjangka kayili kingkujirrupurru Yijirayilkarti. Pinalkarra manyanangu yani, kula palu murtarni kingkujirla. Wali nyantuwarntiliny palu yani kayilungujangkawarnti japorlyungupurru. Japorlyinya palurla, “Ngarpu nyuntukura pa ngunangani warrkam marnapanya yungani purlka, ngajirta yarpal.” Yarnarni palurla marni, “Nyuntungu marnanpangu ngunawu yarpalmartamarta, nyanartila marnangulurla jutungu warrkammarnankujaa wajilpungku marnantalu king.”

Wali marni manyanangu Riyapuntu, “Kirranyjalu ngurrawarnti murrkurn, nyanartijangka marnanyirrangula julawu warra.”

Nyanartijangka yani manyanangurla purrkuwarntikarti pinakarrinyupurru. Minyartiwarnti purrkuwarnti palu lirkarnpungujuwal yangka palurla Jalamanku nira jirrkirlikanani jarlu. Marni palurla lirkarnpungujuwalwarntirlu, “Yarpalmarta manunya warrkam yungku. Ngarpu nyuntukura pa ngunangani purlka warrkam yungujuwal. Nyuntu man ngunawu yarpal yungujuwal warrkam. Nyanartijangka jartamankula manta warramarta.”

Wali ngajirta manyanangurla nyantuwarntirla kingju Riyapuntu mapunikarrarla purrkuwarntirla. Panypinya manyanangurla. Yanila manyanangurla pingkayiwarn-tikarti takijularnupurru yirrkujarrajangkawarntikarti. Japorlyinyala manya pingkayiwarn-ti. Wali kujarti palurla jularni pingkayiwarn-tirlu, “Ngajirta. Purlka manunya warrkam yungku. Wali julanyanangu, ‘Ngarpungu ngajujurarlu manya yinya yarpalmartamarta, ngajungu marnanya yungku purlkajinyangu.’” Kujarti palurla lirkarnpinya pingkayiwarn-tirlu.

Wali pirriyani palu yangkartiwarnti kayilunyangkawarnti Yijirayiljangkawarnti Riyapunkarti pinalkarra. Marni manyanangu Riyapuntu, “Ngajirta. Ngajukurarlul ngarpungu manya yinya yarpalmarta warrkam. Ngajungu marnanya purlkajinyangu yungku warrkam.” Wali ngajirta manya Riyapuntu mapunikarrarla purrkuwarnti, nyantungu manya mapunikani pingkayiwarn-ti.

Nyanartijangka nyantuwarntirlu palurlanyanu marni Yijirayilkarrajiwarntirlu, “Wanyjarrku parlipa minyarti nganpayi Tayipitkura kilaki. Ngurrakarti parlipa yanku.” Wali wanyjani palu kayilunyangkawarntirlu Yijirayiljangkawarntirlu.

Nyanartijangka nganpayi layi yiparni warrkammayin Riyapuntu wangkijarti Yijirayiljangkawarntikarti. Ngajirta palu pinakarrirla, partalurni palurla kulijarrinya. Pinyala palu pamarrjawurlu. Nyanartijangka yangka palurla jularni nyantukura warrkam-mayin pungujangka, nyantula rayinjarrinya Riyapun. Wali partalurni paralaparni ngurtinga. Yawartawarntirlula palu ruwarrakanya, kurlirrala laparni Jurujulumkarti. Nyanartijangka kirrarnanila manyanangurla nyanayirla kurlirra Jutajangkawarntirla. King manyanangurla ngunangani Jutajangkawarntirlamipa. Wanyjani palu kayilunyangkawarntirlu Yijirayiljangkawarntirlu.

<sup>20</sup> Wali kanarlanyapala palu nganpayi kingkujirni kayilunyangkawarntirlu yini Jirapun warrkammayinjangka, ngajirta Jalamankura walaku. Nyanartijangka palu kirrarnani kurrinyjarti king Riyapunjartijaa Jirapunjarti. Yijirayiljangkawarnti palu kirrarnani pajajinyangu Jirapunjarti kayilunyangkawarnti. Kurlirra pa kirrarnani Riyapun murrkurnmartajarti. Jutajangkawarntiwumipa manyanangu king ngunangani Riyapun.

<sup>25-30</sup> Wali nyanartijangka pajajawurlu pinapinakarrinyani Jirapuntu kayilijangkarlu. Marni parlanyanu, “Ngajukurawarnti piyirnwarnti ngalu yanta kurlila Riyapunkurakarti ngurrakarti Jurujulumkarti Ngarpu kajalkajalkujirrupurru. Ngarpu palu kajalkajalkujilany nyanayirla Jurujulumja Timpulla. Yurru marnarla nyangany. Puju kujartikarra ngartalu nira yananta, wanyjarra ngajalu ngaju, pungkala ngajalu wartangurni. Kunyungurla marnanyanangu kanarlanyjarra manajarra ngartakkarrku. Minyayirla palu kajalkajalkujirnanaku.”

Nyanartijangka pinya ngartakpani pamarrjarra purlumanjiliny Jirapuntu. Yutukanila pinya ngurrujarra mayarujarrarla Yijirayilla kayili. Jularni manyanangu Yijirayil-jangkawarntiwu, “Marri manyirrangurla Jurujulum. Minyartijarra marnanya yungku manajarra. Minyayirla manta marnpa kajalkajalkujirnanku Ngarpujarrajiliny.” Nyanar-tijarra manya watanymani purlumanjilinyjarra.

Nyanartijangka purlumanjarra palupinya wajilpungani. Rukarni palunyanta mapunta Ngarpunga Yijirayiljangkawarntirlu piyirnwartirlu. Wali Jutajangkawarnti palu war-rarni ngunangani Timpuljartiwartni. Ngarpu palu wajilpungani kurilirjangkawarntirlu Jutajangkawarntirlu.

## 14

<sup>22-29</sup> Wali ngarrjarni palu wajilpungani Ngarpu Jutajangkawarntirlu. Nyanartijangka walimpa palu yarpalmartajarrinya. Ngarpujilinywarnti palurlanyanu ngartakpani ka-narlanywarnti yiniwarnti Ajirawarnti. Pajajinyangu palunya yutukani ngaluwarntir-lajaa pamarrwarntirla. Yarnta palunya ngartakpani mayaruwarnti yutukanupurru Ajirawarnti. Yarnta palunyanangurla yukarnani nyanartiwarntirla mayaruwarntirla. Kanarlanywarnti mapirriini palunya kartukujirnani. Kujarti manyanangu ngunangani nyantuwarntikura yurru Ajirakurawarntiwu.

Layimirri manyanangurla pirriyani kingwarlany Yijipjangka kulipari pungguwal, yarnta manya kanarlanywarnti kanya piyirnwartni, pinyala palunya Jurujulum-jangkawarnti. Wali nyanartijangka yarnta manya warntarnkarrakanya Timpuljangka jarawarnti wulyuwarntijinyangu muyurpirriwarnti ngurru, yangka manya jarlu yu-tukani Jalamantu. Timpuljangka manya yapkanya Ngarpukurawarnti Yijipjangkarlu kingju.

<sup>30-31</sup> Yarnta palunyanu pungani Jutajangkawarntirlujaa Yijirayiljangkawarntirlu yangka pilanyanangu kingkujarra ngunangani yinijarra Riyapunjaa Jirapun.

Nyanartijangka purrkujarrinya Jutajangka kingwarlany Riyapun. Wali pirlajarrinya, nyanayirlarnila palu turnmani Jurujulumja Tayipitkurla marnparni, tumaj parla Tayipitkura kilaki nyanarti nganpayi Riyapun. Nyanartijangka kingjarrinya walakun-yankura Riyapunkura jirnajangka. Nira palu ngunangani kujarti Jutajangkawarnti. Yangka palunyanangu ngarpuwarnti ngunangani king kajalujangkawarnti, wartan-gurnila palu walakuwarnti kingjarrinyaniwarlanyparni. Kujartikarra palu nira ngunan-gani.

Wali Yijirayiljangkawarnti palu kanarlanyparni ngunangani. Yarnta ngajirta palunya takingu kingkujirnantarla jarlujangkakura walaku. Nyantungurni palunyanu kingkujir-nani punggujangkarlu. Kanarlanywarntiliny palunya pungani kingwarlany pirlawurra, nyanartijangkarlu partalurni palunyanu yarntarni kingkujirnani jirnajangkarlu, yarnta kanarlanywarnti palu pirlajarrinya purrkujarrinyjanga. Kujartikarra kujartikarra palu ngunangani Yijirayiljangkawarnti.

## 16

### *Yilayijajaa Ayap*

<sup>28-31</sup> Nyanartijangka walimpa manyanangu kingjarrinya nganpayi Ayap Yijirayilka-rraji. Wali ngajirta pa Ngarpu wajilpungkarla, munta pilangu kayan ngunangani kurrinywarlanyku Payilkujaa Ajirawu. Nyantujarrawu pilangu ngurt ngunangani Ayap pamarrkujaa manawu. Nira palupinya ngartakpanani Ngarpujilinykujarra Yijirayil-jangkawarntirlu.

Nyanartijangka yarntarni parla Ayapju mayaru ngartakpani Timpul pamarrku Pay-ilku, nyanartila yutukani kaninykaniny timpulla. Ngajirta Ngarpukura Timpul, minyarti kanarlanyparni. Yarntarni marnin parlanyanu kayilunjangka warntarni yini Jisipil. Nyantungu mapirri pinya wajilpungani pamarrjaa mana.

## 17

*Ngapa ngajirta wantirla*

<sup>1-7</sup> Wali nganpayi puraput Yilayija Ngarpukurajinyangu ngunangani. Ayapku parla marni nyantukurawu kingku Yilayjarlu, “Ngarpungu paji jularni. Kayan ngarlipangu ngapa wanti. Yitilalwarnti murrkurn parlipa ngunawu ngapangajirta. Nyanartijangka walimpa marnangu julawu ngajungurni ngapa wantinyupurru.”

Nyanartijangka wanyjanila Ayap. Marni parla Ngarpungu Yilayjawu, “Yanku man. Wanyjarrku man minyarti ngurra. Kakarra man yanku palmakarti yinikarti Jirritkarti. Ranyjiwantiwu man nyanayirla. Yarnarni marnanyanangu wangkarnawarntiwu marni pikawurra, miyi mantalu kangungurla yunganku karuwarrajaa kumantajarti. Ngapa marnangu jarlu jinpinya.” Walila jakarni. Yanungurla pirriyani nyanayirla ngapanga. Walila nyanayirla kurrarnani palmanga ngapajartirla. Miyila palurla jirikirlu kangungurla yungani wangkarnarlu. Miyijaa kuyi palurla yungani karuwarrajaa kumantajarti. Kurrarnani nyanayirlarni.

Walimpa parla kurrkantinya ngapa nyanarti. Pulparrjarrinya lamparn palma. Ngapangajirtarni wantirla kaparnwarlany, yitilalwarnti mungkartu nguja marlalparni ngapangajirta.

<sup>8-16</sup> Ngarpungu parla marni Yilayjawu, “Yanku man kayili Jarapitkarti. Wali marnangu jarlu pikakujirni. Kalkarrawu marnarla jularni miyi manta yirranganku.”

Nyanartijangka yani ngarrjarni. Walimparni pirriyani nyanartikarti ngurrakarti Jarapitkarti. Jamurn marnpajarrinya tawunkarti, kiyittala parlipinya nyanartirni marnin kalkarra. Warlu parlanyanu warntarnani tawunngurni ruwangu. Japirlyinyala parla Yilayjarlu, “Wayila ngapa nguniny lurru. Kangkaji.” Nyanarti kalkarra tawunkarti yani jamurnku ngapawu warntarnupurru. Yarnarni parla pawumarni, “Kangkaji miyi mapirrirni.”

Jangkumani manyanta marnintu, “Mapunparni marnangu malany. Ngajirta marna miyi marta. Yarr pajarrangu lamparn nguniny parriwujaa ngajuwu. Yarr marnajin warluliny karpungany ruwangu, tikirrkangurlala marna miyi kampawu. Pujujarriwu nyanarti miyi, yarrpala pajarra marranyanjarti ngunangurla pirlajarriwu.”

Marni parla Yilayjarlu, “Ngajirta ngankurla yarpal nguna miyiwu nyanartiwu. Yanungurla miyi ngartakkarra nyanarti lamparn, nyanartijangka ngajuliny pajan yungku pukarr ngarnupurru. Nyurrajarrarlula manpila wartangurni ngalku. Kujartikarra paji marni Ngarpungu Yijirayilkuraru, kayan ngarta pujujarri miyi nyanartijangka pakirtijangkajaa kayan ngarta pujujarri nyanarti jira. Kayan ngartapila pujujarri miyijaa jira. Kujartirni pila ngunawu kitangarni ngapa pirriyanku. Ngarpungu parlipangu yipawu ngapa walimpa.” Wali jira nyanarti pa pulawarla purtkujirnuwu ngapajiliny kurrpararlula kirninymanuwu.

Mapunikani manyanta Yilayjarla miyipurru kamparnupurru. Wali ngujala palu. Miyi palu ngarnani puranguwarlany puranguwarlany. Ngajirta pujujarrinyantarla miyijaa jira nyanarti. Kujartirni pila nguja. Nyanartikarra parla takijularni Yilayjarlu Ngarpukura wangki marninku, kayan ngarta pujujarri jirajaa pulawa nyanarti.

<sup>17-24</sup> Wali nguja palu. Nyanartijangka parri mimila wantinya. Yukarnani lamparnpaliny mimi. Nyanartijangka purlkajarrinyanila kujangkurrarni mayajarrinyani mimi. Nyanartijangka pirlajarriyala nyanarti parri kalkarrakura.

Wali marni parla kalkarrarlu kujartikarra, “Purlkajal man nyuntu Ngarpukura nganpayi. Nyapartu man pirriyani mirnu ngajukarti. Kunyungurla mankurla Ngarpuwu jularni ngajukura yakurryakurr. Kunyungurla nyanartijangkala paji Ngarpungula pinya parri minyarti ngajukura.”

Yilayjarlu manyanta ngarntikanya, “Yungkaja parri nyanarti mirnu.” Wali ngamurlumani parri nyanarti, kanyala kankarral nyantukurakarti ngurrakarti, wanyjarrarla yukarnani nganpayi Yilayija kaninykaniny. Nyanartikarti parakangurla tujukujirni nyantukurarla pilangkirra.

Wali Yilayijjarlu parla marni Ngarpuwu, “Nganapurru manurla lunguwu jinjinyinya minyarti kalkarra marnin. Parri manurla pinya. Wulyuwulyu paja nyantungu yungani miyiwartijaa ngurra paja yinya.”

Wali tujukujirnurla manyanta lapartwantinya kankarnimarrangu. Ngarntimani manyanta Ngarpunga kankarral, “Ngarpu jalarra tikirr wanjikuji minyarti yapa.” Yarn-tarni turtapinya, nyanartijangka tikirr manyanta yarntarni lapartwantinya. Yarntarni parla japirlyinya Ngarpu. Nyanartijangka yarntarni tikirr turtapinya, yarnta manyanta lapartwantinya. Japirlyinya parla kirlingalparni Ngarpukarti kankarral murrkurnmirri. Wali nyanartijangka tikirr turtapinya.

Nyanartijangka Ngarpungula parla pinakarrinya wangki Yilayijakura. Mapunikanila Ngarpungu. Nyanartijangka nyanarti parri wanjikujiirnula Ngarpungu. Nyanyala rangarnani Yilayijjarlu. Wali warntarnkarrakanya Yilayijjarlu tikirr manyanta ngamajikarti. Kangurla parla yinya. Wali marnila parla Yilayijjarlu kujartikarra, “Nyaka. Parri mangu wanjijarrinya.” Wali marnintu parla kujartikarra marni, “Wali mapunikarralany marnanta, mapunparni man Ngarpukurajinyangu. Ngarpungu manta yungany wangki, julalany marnanpangu nganampawu mapunparni Ngarpukura wangki.”

## 18

### *Yilayijjarlu manyanu kalarakujirni Ayapja*

<sup>1-19</sup> Wali nyanartijangka murrkurn yitilalwarntirla ngapa ngajirtarni wantirla. Nyanartikarra parla marni Ngarpungu Yilayijawu, “Yantanyanta Ayapkarti. Yanungurla mankurlanyanu kalarakujiwu. Wali ngapala marna yipawu.” Nyanartijangka jakarnila Yilayija kurlirrara. Kaparnparni yanani.

Wali nyanartikarra palu juturni ngunangani ngapangajirtarni wantirla. Wali pujujarrinya manyanangu yuka Jimariyarla yawartawujaa miyulku. Ayapju parla warrpajparni nganpayiwu Wupatayawu. Ayapkura mayaru parla ngampurrikanani nganpayirlu Wupatayarlu. Marni parla Ayapju, “Mirnu yanta. Wangki parli malku. Yawartawartijaa miyulwarnti nyapartukujiwu parlinya. Ngapawu jilawarntiwu muwupungkurlirla yuka-jartiwarntiwu. Marranyanjarti ngarlingulu pirlajarri. Waliwarlany parlipanya pungku partalurni yawiyirlamarra.” Kujartikarra pilarlanyanu marni nyantujarrarlu Ayapjujaa Wupatayarlu.

Nyanartijangkala pilanyanu jaarlani kujangkurrajarra muwupungkarra yukawujaa ngapawu. Martuwarrwarntirla rirringki yukawujaa ngapawu pilarla muwupungani wulyuwulyuwu wurrkajartiwujaa ngapajartiwu. Kunyungurla jilawarntirla nguniny yuka wulyuwulyu yawartapurru ngarnupurru nyanartiwarntirlal, yarnta martuwarraral rirringki.

Wupatayarlu parla Ngarpuwu mapunikanani. Ngajirta manyanangu nganawurtiwu mapunikarrarla kanarlanyku. Ayapkurarlu kartungu manya jarlu puraputwarnti pun-gani pirlawurra nyantungu manya Wupatayarlu kanya pajajinyangu puraputwarnti 100. Ranyjukujirni manya najijarrarla Jisipilkarrarla rayin. Kuyijaa miyi manya ranyjingurni kangurla yungani Wupatayarlu ngapa mapirri.

Wali Wupatayarlu parla yukawu muwupungani ngapawu mapirri. Ngangayanani, nyanartijangka Yilayija murtarni pirriyani. Yangkala parlipinya Wupatayarlu, nginyjirrikanila. Parntawantinya manyanta marnparni Wupataya kajalkajalkujirnupurru nyanarti puraput Ngarpukura. Marnila parla, “Mapun ngan nyuntu Yilayija.”

“Yu. Ngajujal marna,” marni parla Yilayijjarlu. “Jalarra mankurla yanku. Malku mankurla nyuntukurawu majawu purlkawu Ayapku. Pirriyani marna.”

Marnila parla Wupatayarlu, “Nganapurru pajan ngaju jinjinyungana. Yanungurla marnarla malku Ayapku. Parlipinya marnanta. Kayan ngarnarla yanungurla manya ngajungu. Puju marnarla yanku, nyuntu marnanta wanyjarrku minyayirla, wali nyanarti, puju manta Ngarpungu Pirlurru warntarnkarrakanku marri yangkartijilinyarni. Tikiyanurla pajarra Ayapjarrarlu jakarr nyaku, nyapartu malku paji. Nyanarti paja

murtarni pirla pungku. Nyuntu pinarri ngankurla muwupungani mangu ngurrawarlany ngurrawarlany marriwarnti wamarnkujarra. Japirlyungani manya nyuntuwu, wanyjurlajarra manya purlkawarnti japirlyungani. Jirnampungani palurla yangka waliwarlanyarni. Jakarrparni kujala. Nyantungu Ayapju manya jutungu japirlyungani. Ngajirta manya partalurni mapunikarrarla. Panypungani manyanangurla.

“Minyarti nyapartu pajan jinjinyungany, wali kunyungurla pajan kujikanana. Nga-jujal marna Ngarpukura. Jarlujangkarlu marnarla Ngarpuwu mapunikani lamparn-ngurnijangkarlu parringurnijangkarlu kitangarni jalarra. Pinarri pajin nyuntu, yarnta nyuntu pinarri ngankurla ranyjikujirni marnanya puraputwarnti paja 100 tukujarra kurriny najjarrarla, Jisipilkarrarla Ayapkura kartu. Marnintu nyanartirlu Jisipillu manya jinjinyungani piyirwarnti nyantukurawarnti, Ngarpukurajartila piyirwarnti puraputwarnti palunya pungani pirlawurra Jisipilkurawarntirlu.”

Yarntarni parla marni Wupatayarlu Yilayijawu, “Mapunparni marna Ngarpukura. Nyapartu pajan jinjinyungani yanungurla marnarla julawu nyuntu marnanta nyanya nyanarti paja mapunparni pirlala pungku.”

Yilayjarlu manyanta jangkumani. Marnila parla, “Nyuntu man yanku kujangkurra. Malku mankurla Ayapku, ngajungu marnarla jarranyaku minyartingurni. Mapun marnangu malany mapunparni. Ngaju marna Ngarpukurajinyangu.”

Wali Wupataya yani, pirriyani parla Ayapku. Marnila parla Wupatayarlu, “Yangkarti-wu marnarla pirriyani, yangka parliparla worryinyangurra ngurrawarlany ngurrawarlany nganpayi Yilayijawu.”

Wali Ayap jakarni. Yani pa, pirriyanila parla. “Ya. Minyakujalan ngurrawarlany ngurrawarlany marnangulu worryinya yangkarti ngapa lamakujirnujuwal. Kujikarralany manpanya Yijirayilkarrajiwarnti.”

Yilayjarlu parla marni, “Ngajirta marna ngaju ngapa lamakujirnujuwal. Nyuntu mankurlanyanta julngurrujarrinya Ngarpungurni. Jirnangalparni man nyuntukura ngarpu jartamanany. Kanarlany manpila jartamananyjaa kajalkajalkujilany pamarr yini parla Payil. Ngajirta man Kut mapunikarra.”

Jinjinyinyala parla Ayap Yilayjarlu, “Kaj. Marurrpungkanya pamarrkarti Kaamulkarti. Warrwajilpungku parlipanyanu. Marurrpungkanya piyirwarnti Yijirayilkarrajiwarntijaa yangkartiwarnti purlkawarnti Payilkurawarnti kajalkajalwarnti yangka warnjaljilinyarni 450. Yarntarni kanarlanywarnti Ajirrakurawarnti kajalkajalwarnti warnjaljilinywarlanyarni 400. Ajirrakurawarnti piyirwarnti warrkammayinwarnti palurla nguniny Jisipilku. Yungany manya miyi marnintu Jisipillu. Nyaku marnanya yangkartirla pamarra kankarni yininga Kaamulla.”

#### *Yilayijangurra palu yani pamarrkarti Kaamulkarti*

<sup>20-24</sup> Wali nyanartijangka marurrpinya manya Ayapju pamarrkarti Kaamulkarti Yijirayilkarrajiwarntijaa Payilkurawarnti. Worryanila palunyanta pamarra kankarra marri nganpayirla Yilayjarla.

Wali Yilayjarlu manyanangu marni, “Nyapartu manta wampalmany. Nyangurla manta munta kayanjarriwu, puju manta yirrikarralany wanyjarra mapunjinyangu. Wanyjarrawarntirlu manta Ngarpu nyangany purlka kajalkajal, wali jartamantalu. Wanyjarrawarntirlu palu Payil nyangany purlka kajalkajal, waliwarlanyarni manta jartamanku.” Yilayjarlu manyanangu marni kujartikarra. Piyirwarntirlu palu yarr wutangurni pinakarrinyani Yilayija. Yarntarni manyanangu marni Yilayjarlu, “Ngaju marna kayan Ngarpukura karrilany. Kanarlanywarnti yangka 450 warnjaljiliny palurlanyanta lurrpantinya Ngarpungurni. Wajilpungany palu kanarlany yini Payil.”

Yarntarni manyanangu marni kujartikarra kuyijarra purlumanjarra warntarnupurru. Wali marni manyanangu Yilayjarlu, “Kayan nyurrawarntiwu purlkawarntiwu yangka manta Payil wajilpungany. Manawarnti lalkawarnti manta mungkurpungku, wali

kuyila manta yutukarrku kankarnumarrangu warlupurru warrapurru. Jungjungmanurla mantarla kutakutakujiwu purlumanu. Kutakutakujiwurla manta yutukarrku kankarnumarrangu lalkanga manawarntirla. Ngajungu marnajin warntawu kayanwarlanyparni purlumanu jipirra. Ngajungurni marna kutakutakujiwurla yutukarrku mananga kirlingalparni. Ngajirta ngarlipa turkuji warlu tiliwurra, warrarni pila ngunawu. Nyanartijangka mantarla japirlyungku kankarral nyurrawarntikura pamarr Payil warlupurru turkujiwurla. Ngajungu marnarla kujartiwarlanyparni japirlyungku ngajukurawu Ngarpuwu turkujiwurla.” Wali ngarrurtajarrinya palurla piyirnwarnti wangkiwu Yilayijakurawu.

<sup>25-29</sup> Yilayijarlul manyanangu marni Payilkurawarntiwu piyirnwarntiwu, “Nyurrawarntijal manta paja. Nyurrawarntirluliny manta pungku layi purlumanu, jungjungmanurla yutukarrkula manta kutakuta kankarnumarrangu. Ngajirta nganta turkuji.”

Nyanartijangka palu warntarni kuyi nyanarti purlumanu. Pinyala palu kuyi. Jungjungmanurla palu kutakuta yutukani kankarnumarrangu manawarntirla. Kumantajal palurla juntumani. Pawumarni palurla kumantajangkarlu, purayimarnani palurla Payilku kumantajangkarlu. Wamarnkanyjirnani palunyanta kuyinga purayikarrarlul. Payilku palurla purayimarningurra. “Pinakarrinyanpanya Payil. Warlu yiparnanpangu. Japirlyungany marnantalu.” Wali jininyarajarrinya manyanangurla. Yinkirni palu purayimarnani jartijinyangu. Ngajirta manyanangurla jangkumantarla Payillu.

Jininyarajartijarrinyajangka manya Yilayijarlula jingkirrkanya. Kujala manyanangu marni, “Mayamarta purayimanyjalurla. Kunyungurla pa pukurrpukurr kirrnana, kayan nganya pinakarri. Mayarni pawumanyjalurla, yarnta kunyungurla ngapajangka parta karrinyana.” Juturni manya jingkirrtimarnani Yilayijarlul, “Kunyungurla wurna parta yani marri. Kunyungurla manyan parta yukarnana. Mayarni pawumanyjalurla. Parnkimankuwurti manta. Warlu manyirranggu yipawu partalpartal.”

Wali junganani palunyanu nyantuwarntirlu Payilkurawarntirlu. Yarntarni palunyanu jarntungurni jitaklanani nungujartiwurra. Wali nyantuwarntikura kartiny kujarti palunyanu jarlu jungjungmanani Payilkurawarntirlu. Jarlula karuwarrajarrinyani. Wurna yarrpala palu karrkarmarningurra wangartajiliny. Ngajirtarni manyanangurla jangkumantarla marlalparni.

### *Ngarpungu warlu yiparni*

<sup>30-37</sup> Wali Yilayijarlul manyanangu marni, “Mirnu yantanilu. Wamarn karrijalurla ngajunga.” Marnila manyanangu kujartikarra. Marnpakujirni manya piyirnwarnti nyanartiwarnti.

Wali nyanartijangka pamarrpala manya japurnani ngumuwarnti jarlujangkawarnti. Kayantakujiwurla manya. Tikirrkarakujirni manya Yilayijarlul. Jarlu palunya taratarrapinya. Wali kayantakujiwurla manya kirlingarni Yilayijarlul pamarrwarnti nyanartiwarnti. Nyanayirlarni palurla jarlu Ngarpukurawarntirlu pamarra kuyi kamparnani Ngarpuwu purayikarrarlurni. Purayimarnani palurla Ngarpuwu.

Wali yutukani manya Yilayijarlul kirri pamarrwarnti nyanartiwarnti 12 yinijartiwarnti pinalkarrapurru. Jularni manyanangu Yilayijarlul yinijartiwarnti kilakiwarnti, “Minyartiwarnti manyirrangulu kilakiwarnti nyurrawarntikura. Ngarpu palu kajalkajalkujirni jarluwarlany nyurrawarntingajirtarla.” Wali layiwarlany nganpayiwarlany kajaluwarlanyangka manyanangu ngarpu 12ku nyanartiwarntiwu, yini parla Jayikap. Yinijarra kurriny pinya martarnani Jayikapjaa Yijirayil.

Wali Yilayijarlul manya yutukani pamarrwarnti Ngarpupurru kajalkajalkujirnipurru. Nyanartijangkarlu mulnyila karlarni nyanayirlal pamarral. Wamarn karlarni ngarrjarni ngapawu tarrpartarnuwu. Wali nyanartijangka warluwarntila lalkawarnti warntarni. Yutukani manyanta nyanayirla pamarra kankarnumarrangu Yilayijarlul. Wali kuyila warntarni nyantungurni kutakutakujiwurla pa warlupurrupurrurni. Yutukanila manya kutakuta kuyi manawarntirla kankarnumarrangu.

Wali jinjinyinya manya, “Pakirti warntalu ngarrjamartarni ngapawu. Purlantalu, purtkujiwula mantanyanta kuyingajaa nyanayirla warlunga lalkanga.” Wali purtkujirnila palunyanta kuyingajaa warlunga lalkanga kankarnumarrangu. Ngapa jilkarnani manyanta warlunga kankarnumarrangu. Yarntarni manya jinjinyinya Yilayjarlu. Purtkujirni palunyanta, yarntarni manya jinjinyinya, purtkujirni palunyanta. Kitan-garni ngapangu tipani nyanartirni kurrkungal wamarn karlarnujangkarlal. Ngapa manyanta nguja.

Wali karuwarrarlurra purayimarni parla Yilayjarlu. Kujarti palu nira purayimarnani karuwarrarlurra Ngarpukurawarntirlu Jurujulumja, nyanartikarra purayimarningurra Yilayjarlu pamarra Kaamulla. Marni parla Ngarpuwu, “Ngarpu nyuntu manyanangu kajalkajalinyangu jarluwarlanyangka yangkartiwarntijiliny manunya ngampurrikanani Ayiparajaa Jayikapjaa Asik. Nyanartijilinyarni marnangu nguniny Yilayija wartan-gurnijangka warrkammayin nyuntutura. Wali yipanyanangu. Turkujiwu man minyarti warlu kuyi mapirri, nyanartijangkarlu mangulurla mapunikarrku, nginyjirrikarrkula mantalu mapunparni Ngarpu mapunjinyangu mayajarti. Yangka palu nyaku warlu manyjirnujanga, wali nginyjirrikarrkula pajalu ngaju, yangka ngapapurru pajin nyuntungurni marni jarlu, mapunparnila marnanyanangu jularni, ngajirta ngajukura-jangka.”

Yarntarni parla japirlyinya Ngarpu Yilayjarlu, “Ngarpu jangkumantaja. Mapunparni marnangu marnana. Jalarrarni manunya tikirrkujiwu minyartiwarnti piyirwarnti. Wali mapunikarrkula mantalu nyuntu.”

<sup>38-40</sup> Nyanartijangka Ngarpungula yiparni warlu yalkiringurni kanimpal. Wali turkujirnila, manyjirnila manya nukarnini kuyijaa manajaa pamarrwarnti. Pujukujirni manya nukarnini warlungu Ngarpukuraru. Nguwa mapirri manyjirni kurnkurnwurra. Ngapa yangkarti rirringkirla wamarn nguja nyanarti warpiny yilymanyjirni.

Nyanartijangka piyirwarntirlu palu nyanya. Jamurn palu nyanya nyanarti warlu, manawarnti warpiny manyjirnujanga, murtarni palunyanu tarrapinya kanimparral nguwangkurra. Nyanartijangka palu murtarni marningurra, kajalkajalkujirni palu Ngarpu. Nyantu pa Ngarpu kayan parlipangu kajalkajal pajawu, ngajirtarni parla nganawurti tanyji nguna. Nyantu pa kayanjinyangu.

Nyanartijangka manya Yilayjarlu jinjinyinya, “Tarrpartalunya nyanartiwarnti Payilkurawarnti purlkawarnti pujurni. Ngajirta ngarta kayanwurti laparnkarrangka.” Nyanartijangka palunya piyirwarntirlu tarrpartarni. Wali kanimparral palunya kanya martuwarrakarti yinikarti Kijankarti. Yilayjarlu manyanangu jarrkangani. Nyanayirla manya jinjinyinya Yilayjarlu, “Piyirwarnti pungkalunya nyanartiwarnti Payilku-rarwarnti pirlawurra.” Wali nyanartiwarnti palunya pinya Payilkurawarnti purlkawarnti.

#### *Ngarpungu walimpawarlany ngapa yiparni*

<sup>41-46</sup> Nyanartijangka Yilayjarlula parla marni Ayapku, “Miyi nganyja. Jarlu marna pinakarrilany ngapa rangkurrmanujanga.” Wali miyikartila yani Ayap.

Nyanartijangka nyantu Yilayija tikirrparayani kankarni pamarra kirlingarni. Purayipurayimarnani nyanayirla kankarni pamarra Kaamulla. Warrkammayin nyantukura mapirri manyanta nguja. Parntawantinya nguwanga kaniny Yilayija. Janginy manyanu yutukani nimirtijarrarla kaparn nguwangapurru.

Yangka kaji parla purayimarnani Yilayjarlu Ngarpuwu, nyanartikarrarni parla jinjinyinya warrkammayin nyantukura, “Karlarrara parayanta jawurlatakarti, nyaka.” Pajangal yiparnani tikirrparni tikirrparni, yiparnani Yilayjarlu warrkammayin nyantukura. Wali yiparnani parlipungupurru tikirrparni tikirrparni. Walimpa nyanarti warrkammayin tikirrwantinya wangkijarti. Jularni parla Yilayjawu, “Yu. Nyanya marna lamparn yurnturr piyirnjiliny kurrapajiliny. Parayanany jawurlatarlal kankarninyirra mirnu.”

Yilayjarlula parla marni nyantukurawu warrkammayinku, “Yanungurla manyjarla Ayapku. Partapartal pa tikiyanku nyantukurakarti ngurrakarti. Ngajirta ngarta yinki



kirranyja minyayirla, yangkala ngarta lamakuji ngapangu. Manyjarla partalurni pa paralapalku pakinga manyanta, yangkala ngarta yapatamanyja lukanga, puju ngarta warrarni nguna, ngapangu ngarta lamakuji.”

Nyanartijangka yarr partalurni rukantinya ngapa kankarnumarrangu. Mungajar-rinya. Yarrpala wantinyangurra ngapa purlka jipirrarni. Ayappala parayani pakinga. Laparnila wurna Jisrilkarti tikirr.

Nyanartijangka Ngarpungu parla yinya maya Yilayija. Yilayijarlula manyanu kar-pirni kuluwuj nyantukura juwaljangka kutawurra. Jamurnparni pupurupurru la-par-nupurru manyanu karrpirni muntanga. Turitijiliny juwal kujartikarra palu nira kangani nganpayiwarntirlu. Nirn ngarta wiyimantarla palyangu. Laparnila nyantuliny pirrilaparni ngarrjamartarni laparni pupuru. Nyantuliny pala pirrilaparni Jisrilla. Ayap warrarni laparnani wartangurni marnparni. Pirriyanila manyanta nyantukurarla kar-tunga. Jularni parla wangki nyapartukarra palu kankarni nguja Kaamulla. Partalyarru marni parla pujurni wangki. Warrarnila pila ngunangani Jisrilla. Ngajirta pila Ngarpu wajilpungkarla. Ngujala pila yitilalwarnti ngarrjarni, kurlila palunyanu pinya, layingu nganpayirlu lani pirlawurrarni Ayap.

## 19

### *Yilayijajaa Layija*

<sup>19-21</sup> Wali nyanartijangka Yilayija wurna yanani kuwutjarti warnturajarti. Nya-narti kuwut pa Juwujwarntirlu palu wirrimkangani. Parlipinyala nganpayiwar-lany purlumanujawurlu warrkammarnani katin. Pajangu palu warrkammarnani purlumanuwarntijawurlu. Wali jatparamani manyanta yininga Layijanga wirrimku-jirnila manyanta kuwut Layijarla Yilayjarlu, wurnala yani.

Wali Layijjarlu wanyjani purluman nyantukura, wartangurnirlula wajilpinya nganpayi Yilayija. Marni parla Yilayijawu, “Warra. Nurtpungku marnapinya ngajukurajarra ngamajijaa ngarpu. Yankula marnantarla nyuntunga.”

Yilayjarlu jangkumani, “Yantapilangu. Kayan ngarnangu jarrmanyja.”

Wali yuwuk purlumanjarrajangka warntarni Layijjarlu, jungjungpajani, jartkujirnila. Nyanartijangka kurrinypala pinya purlumanujarra. Kamparnila manyanangu yiji. Wurnangu manya yungku. Pujujarrinya manyanta katinta warrkam, Ngarpukurakartila yani warrkam. Wali ngarnila palu nukarnirlu, nyanartijangka wurnala manyanta jakarni Yilayjarla. Nyanartila manyanta mapirrikarrajijarrinya nganpayiwarlanya. Pinarrikujirnani parla nyapartukarra ngunawu puraput Ngarpukura Yilayjarlu. Yarnta pa marlamanani Yilayija nira.

Mapirrila pila yanani. Pinarriyunganila parla takiwurra warrkam Ngarpukura Yilayi-jjarlu.

## Layija 2 KINGS

### 2

#### *Ngapungu yapkanya Yilayija kankarral yapinkarti*

<sup>6-8</sup> Nyanartijangka marni parla Yilayjarlu mapirrikarrajiwu, “Wurna marna yanku martuwarrakarti. Ngarpungu paja jinjinyinya nyanartikarti martuwarrakarti yanupurru. Nyuntu man lama kirralku minyayirla.”

Mapirrikarrajirlu parla marni, “Ngajirta. Ngaju marnangurla yanku mapirrirni, ngajirta ngajan wanyjarra.”

Wali yanila pila mapirri. Nyanartijangka puraputwarnti paja pilangulurla yani. Wajilpinya palupinya martuwarrakarti. Wali jatparamanila pila. Nyantujarra pila kajalurni karrinyungurra, kanarlanywarnti palu karrinya wartangurni. Warntarni Yilayjarlu kuwut nyantukura, nyanartijangkarlu rulumapkujirni. Karlpinyala kaparn ngapa nyanarti. Kayirraja kurlirra pila ngapajarra laparningurra. Pulparrala pila kakarrara tirrinyyani karlpungujangkarlal.

<sup>9-14</sup> Nyanartijangka karrinyanila pila. Marni parla Yilayjarlu, “Nyapartu malku marnangu wurnangu, yangka paja yapkangku Ngarpungu.”

Nyantungu parla marni mapirrikarrajirlu, “Wulyumalany marnarla nyantukura-jilinyku mayawu, yangka manta Ngarpungu yinya jarlu.”

Yilayjarlu parla marni, “Puju pajan nyaku yapkangujangka, mayajartila man ngunawu ngajukurajarti wartangurni.”

Nyanartijangka wangkikarra pila wamarn kitpungani. Wali kankarnumarrangu pilangu murtarni wurlurlupajani ngurtijiliny yawartajarti. Kaparnjarryniala pilangurla. Wali kanarlanyparni pa nyanarti warlujartijiliny. Wali walypajilinyjurni tawurnpinya nganpayi Yilayija, yapkanyala kankarral yapinkarti. Jamurn kankarnijarrynya Yilayija, kuwutpala manyanta wilantinya. Wali nganpayi nyanarti mapirrikarraji, yarrpala wampalkarra karrinyangurra wartangurni. Nyanartijangka pawumarningurra parla, “Ngarpu ngajukura. Ngarpu ngajukura. Yap nganu yani. Purlka marnanpangu nyuntu Yijirayiljangkawarntiwu.” Yarnta ngajirta nyakarla, nirnparni parlanyanta yapyani. Nyanartijangka Layijarlula langkirrmani parlanyanu kuwut karrkintajangka yawiyirlu. Wali nyantuwarntikura yurru manyanangu kujarti langkirrmanani palurlanyanu kuluwuj yawiyirlu.

Wali warntarnila nyanarti kuwut Yilayjakura nganpayirlu mapirrikarrajirlu yangka manyanta wantinya. Martarnanila wartangurni, Tikiyanila martuwarrakarti. Nyanartijangka karlpinyala Yilayjakurajawurlu kuwutjawurlu. Marnila, “Wanyjurla Ngarpu Yilayjakura.” Nyanartijangkarlu yarntarni karlpinya kurrinymirri, ngurrujarrajarryniala pila ngapajarra. Kayilijaa kurlirrala pila murrulaparni. Wali tirrinyyanila pulparral.

<sup>15-18</sup> Nyanartijangka parlipinyala palu puraputwarntirlu. Marni palurlanyanu, “Minyarti nganpayi pa pirriyani mayajarti Yilayjakurajarti.” Wali japiirlyinyala palurla puraputwarntirlu mapirrikarrajiwu, “Wanyjungu yangkarti nganpayi maja nyuntukura. Kunyungurla pa Ngarpungu wanyjani pamarra marri. Muwupungku marnalurla.”

Nyantungu manyanangu jarmarni, “Ngajirta nganta yanta.” Wali tilajparni palu jutungu nyantuwarntirlu, kitangarni manya yiparni. Marni manyanangu, “Kaj. Yantalu.”

Nyanartijangka muwumuwpungani palurla ngurrawarnti murrkurn. Ngajirtarni palu parlipungkarla. Tikiyanurla palurla jirnapiya. Marnila manyanangu nyantungu, “Mapunparni marnanyirrangurra jarlu jarmarni. Ngajirta pajanta mapunikarrarla, panypinya pajantalu.”

## 5

*Nganpayi Nayiman*

<sup>1-6</sup> Wali nyanartijangka kayilungjangka palu pirriyanani Jiriyajangka Yijirayilkarri. Ngajirta palurla pinarri Ngarpuwu. Wali pungani palunya Yijirayilkarri. Walimpawarlany manya kanya nganpayirlu kurlirra Yijirayilkarti kulipurru yiningu Nayimantu. Pungani palunyanu. Kanarlanywarnti palunya pungani pirlawurra, kanarlanywarnti palunya wanjirni kangani. Wali kangani palunya warrkamkujirrupuru nyantuwarntikurakarti ngurrakarti kayili. Manga layi Yijirayiljangka parlanyanu warrkammayinkujirni purllakuraru marnintu Nayimankuraru kartungu.

Wali nyanartijangka nganpayi nyanarti purllka Nayiman mimijartijarrinya. Yarr pa mimi nyanarti putajilinyarni. Wali mangangu nyanartirlu Yijirayiljangkarlu parla yawiyijarrinya. Ngarpuwu parla ngurru ngunangani Nayiman. Marni parla marninku Nayimankurawu kartuwu, yangka manyanta warrkammarnani, “Puju pa yanku kurlirra Yijirayilkarti, nganpayi nyanayirla kurrarnana puraput Ngarpukura. Kunyungurla pa nyanartirlu wulyukujiwu mimijangka nganpayirlu puraputtu.”

Jularnila parla Nayimanku kartunyanuraru wangki mangakura nyanartikura, “Jularni paji mangangu nyanartirlu nganpayi nyanayirla wulyukujirnujuwal kurrarnana. Kunyungurla mananta nyanartikarti yanku.”

Nyanartijangka Nayiman manyanta yani purllakarti kingkarti Jiriyakarrajikarti japirlyungupuru. Purllka manyanangu ngunangani Jiriyakarrajiwantiwu. Jularni parla Nayimantu mangakura wangki nyanarti. Wali kingju Jiriyakarrajirlu manyanta jangkumani, “Wali yanku man Yijirayilkarti kingwarlanykarti. Mirlimirli marnangu lanku, kangkula manurla kingwarlanyku, yarala mangu ngunawu.” Kujartikarra parla lani mirlimirli, “Minyarti nganpayi marnangurla yiparnana ngajukura warrkammayin Nayiman nyuntukarti. Wulyukujiwu pajin mimijangka.”

Nyanartijangka jakarnila kurlirra. Kangani manya pamarrwarnti paja yijipuru, yarnta kuluwujwarnti paja wulyuwarnti. Yungku parla nganpayi nyanarti wulyukujirnujangka yiji.

<sup>7-11</sup> Nyanartijangka pirriyanila manyanta nyanarti nganpayi Nayiman kingkarti Yijirayilkarri, yinyala parla mirlimirli Nayimantu. Marnila parla kingju, “Nganpurru manta mirnu yiparni ngajukarti. Kayan ngarnanta wulyukuji ngajungu. Ngajirta marna ngaju Ngarpu, ngajirta marna wulyukujirnujuwal ngaju.”

Jularni palurla kanarlanywarntirlu nganpayiwu Layijawu puraputtu, “Nganpayi layi kayilungjangka pirriyani mimijarti wulyukujirrupuru minyartikarti.”

Nyanartijangka parla yiparni kingku. Marni parla, “Yipanyaji mirnu. Ngaju marna Ngarpukura japirlyungujuwal.” Nyanartijangka yiparnila manyanta. Wali nyantukura ngurti Nayimankura parla yawartaru ruwarrakanya. Marnpala manyanta jatparakujirni mayarurla puraputkuraru. Nyantu pa kaninykaniny kurrarnani nganpayi yangkarti puraput. Ngajirta pa palkakarti pirriyantaru, yiparnila parla warrkammayin wangkijarti. Marni parla warrkammayintu Nayimanku, “Nyanartirlu puraputtu mangu jularni, ‘Yanku man martuwarrakarti yinikarti Jutunkarti. Nyanayirla man nyumukmalku ngapanga tikirparni tikirparni 7mirri kitangarni mangurla Ngarpungu mimi nyanarti luwumanku layimirrini.’ ”

Nyanartijangka kulijarrinyala nganpayi nyanarti Nayiman. Wurnarnila nguyi jakarni. Marni manyanangu, “Kula paji warrajarni pirriyantaru, minyakujala paji jutngurni yiparni. Kula pajirla Ngarpu nyantukura japirlyungkarla palkangarni pirriyanungurla marnpangurni, yarnta panymanurla pajirla japirlyungkarla, nyanartila paja wulyukujirni partalurni wulyuwurra.” <sup>12-15</sup> Yarnarni manyanangu marni Nayimantu, “Ngajukuraru yalayirla pila martuwarrajarra kurriny nguniny wulyujarra, nyanayirla marna nyumukmanyarlu jarntunga, wulyukujirlala paja.”

Nyantukurawarntirlu palurla jularni warrkammayinwarntirlu Nayimankurawarntirlu, “Nganajangka manurla wakirrmarni. Nyantungu mangu jularni marnpa nyanarti martuwarra nyumukarnupurru. Wayila man mapunikanurla nyumukmalku wulyuwurra nyanayirla martuwarrarla.”

Wali mapunikanila manyanangurla, yanila martuwarrakarti, nyumukmarnanila nyanayirla ngapanga tikirrporni tikirrporni 7mirri. Nyanartijangka wulyujarrinyala. Nukarnini manyanta jutantinya nyanarti mimi, wulyula ngujangurra. Wali tikiyanila manyanta puraputkartarti. Marni parla, “Mapunikarralany marna Ngarpu Yijirayilkura. Nyantu pa kayan purlka. Kanarlanywarnti palu yarpalmarta.” Wali tikiyanila kayili.

*Kingwarnti Yijirayilkarrajiwarnti*

Wali kayantarni ngurranga Yijirayilla palu ngunangani. Kingwarntiwarlany palunyanangu ngunangani kaparnwarlany. Nyanartijangka yarntarni wartangurniwarlany palu turtapungani kingwarntiwarlany. Walakuwarntiwarlany palunyanangu ngunangani. Nira palu ngunangani kujartikarra kujartikarra. Kajalurni palu pirlajarrinyani kanarlanywarntiwarlany, yarntarni palunyanangu kingjarrinyani wartangurniwarlany-jangka. Nira palu ngunangani kujartikarra kujartikarra. Kanarlanywarntirlu kingwarntirlu palu Ngarpu wajilpungani. Kanarlanywarntirlu ngajirta palu mapunikanantarla, yarr palu ngunangani wapalkarra.

*Piyirnwarnti yapkangujangkawarnti*

## 17

*Jimariyakarrajiwarnti piyirnwarnti*

<sup>5-7a</sup> Nyanartijangka walimpawarlany kakarrangu palu pirriyani kulipariwarnti Yajiriyajangka. Wali Yijirayiljangkawarnti palunyanangu rayin karrinyani kakarrang-jangkawarntiwu. Rukukanila palunyanu mayarurla kaninykaniny kulipariwarntirlamarra rayintu. Pungka ngalunya. Mayaru nyanarti yini Jimariya yangka palu rukjarti kirrarnani. Wali jarranyanganila palunya kulipariwarntirlu, nyangurlakarra palu turtanganku kaninykaninygurni mayarungurni. Nyanartijangka palunya jarranyangani yitalaljarra kurriny. Wali miyi manyanangu kitangarni pujujarrinya kaninykaniny-jangkawarntiwu, yarrpala palu kirrarnani marranyanjarti. Maljarrjarrinya palu miyinjajirtajangka. Nyanartijangka palunya warntarnurla yapkanya kakarra, warrkam-mayinkujirnila palunya.

<sup>24-28</sup> Yarnta palunya kanya kakarrangjangkawarnti purtayan Jimariyakarti karlarrara. Wali nyanayirlarnila palu kayanta kirrarnani mayarurla yininga Jimariyarla. Kakarrang-jangkawarntirlu palu Ngarpu ngajirta mapunikarrarla, ngurra palurla ngunangani. Nyantuwarntirlu palurlanyanu kangani pamarrjaa mana Ngarpujilinyarni.

Wali juntumani palu ngurra nyanayirla Jimariyarla kakarrangjangkawarntirlu. Nyanartijangka nira palu pirriyanani purlka miyawujilinyarni piyirn ngarnujuwal. Piyirnpala palunya pajarurla ngarnani. Wali kakarrangjangkawarntirlu palurlanyanu pinapinakarriyani. Marni palurlanyanu, “Kunyangurla parlipangu Ngarpungu kulijarrinya minyartikarrajirlu. Kunyangurla parlipangurla Ngarpungu yiparni minyartiwarnti miyawujilinywarnti. Ngalimpa parlipanya ngalku pirlawurra.”

Wali parlipinyala palu nganpayi Yijirayiljangka yangka parla Ngarpu pinarri ngunangani. Wali pinarriyinyala manya kakarrangjangkawarnti Yajiriyajangkawarnti Ngarpu Yijirayiljangkawarntikura.

<sup>41</sup> Nyanartijangka palurla walimpa Ngarpu pinarrijarrinyala. Pamarr palurlanyanu warrarni jutungurni martarnanijaa ngartakpanani. Ngajirta palu wanyjarrarla, marulu manyanangu. Kurrinykurriny palurla ngunangani pamarrkujaa Ngarpuwu. Wali yapajirnyanguwarnti palu nira kujartikarra ngunangani Jimariyakarrajiwarnti. Kur-rinykurriny palurla mapunikanani pamarrkujaa Ngarpuwu.

*Jutajangkawarnti manya yapkanya kingju Nipikinjarlu*

Kayilungjangkawarnti Yijirayiljangkawarnti palunya yapkanya kakarra Yajiriyakarti. Jutajangkawarnti palu warrarni kirrarnani Ngarpukurawarnti kanarlanywarnti kurlirra. Kingwarlany manyanangurla mapirrirni kirrarnani, yini parla Yijikaya. Nyantungu pa Ngarpu mapunikanani nira, ngajirta parla pamarrku mapunikanantarla kanarlanywarntirlujiliny. Yangka manya kakarra yapkanya Jimariyajangkawarnti, nyantula manyanangurla kirrarnani nyanartikarra nganpayi Yijikaya.

Wali nyanartijangka pirlajarrinyala purrkujarrinyangka nganpayi nyanarti Yijikaya. Yarntarni palunyanangu wartangurniwarlany kingjarrinyani walakuwarntiwarlany. Nira palu ngunangani kujartikarra kujartikarra. Kajalurni palu pirlajarrinyani kanarlanywarntiwarlany, yarntarni palunyanangu kingjarrinyani wartangurniwarlany-angka. Yijikayangurni wartangurni nganpayi Ngarpu ngajirta mapunikarrarla. Nyanartijangka nganpayiwarlany wartangurni Ngarpu ngajirta wajilpungkarla. Nyanartijangka yarntarni nganpayiwarlany wartangurnijangka wulyu Ngarpu mapunikanujuwal. Yarnta jirnanyunguwarnti palu yakurrmipa ngunangani, ngajirta palu Ngarpu mapunikanantarla.

Walimpawarlany nganpayiwarlany kakarrangu manyanangurla pirriyani yini parla Nipikinija. Wali pajajinyangu manya kulipariwarnti kangani, yarnta manyanu nyanayirla ngurranga Jutanga majakujirni, nyantungula manya warrkammayinkujirni nyanartikarrajivarnti. Walila palu ngunangani.

Nyanartijangkawarnti palurla Jutajangkawarntirlu yakurrmarnani. Yipanyjarla palu. Jarti palu ngunyipungani, nyantu pa mayaparijinyangu, yarnta manya paja martarnani kulipariwarnti. Yarnta manya yapkanya Jutajangkawarnti Nipikinijarlu kakarra. King nyantuwarntikura mapirrirni manya kanya. Wali nyantukurarla ngurranga manya martarnani, warrkammayinkujirnila manya.

Kanarlanywarnti palu warrarni kirrarnani Jutanga murrkurnmipa Ngarpukurawarnti. Ngajirta palurla nyanartiwu kingku marrijangkawu warrkammanyjarla Nipikinijawu.

## 25

### *Timpul palu turlkujirnijaa tarrapinya*

<sup>1-13</sup> Nyanartijangka kulipariwarntila manya yiparni Jutakarti kakarrangjangkarlu Nipikinijarlu. Takurryanila palu mayarurla Jurujulumja. Parrparrpinya palu mayaru nyanarti, yarnta palu turlkujirni warlungu. Ngurrawarnti palunya turlkujirni purllkawarntikura mayarujaa kingkura mayarujaa jujupurru Ngarpukura mayaru, yini Timpul mapirrirni. Yarnta palunya tarratarrapinya pamarrwarnti ngartakpanujangkawarnti. Yarnta palunya kanya piyirnwarntijaa manawarnti mapirrirni Timpuljangkawarnti. Ngurru palu warntarnkanya kakarra.

<sup>21</sup> Kujartikarra palunya pakulkangani nyantuwarntikurajangka ngurrarajangka Jutajangkajaa Jurujulumjajangka. Kakarrala palunya pakulkanya nyantuwarntikurangurni ngurraragurni kanarlanykarti ngurra yini Papulun. Kanarlanyja ngurra palunya martarnani Papulunta.

## Wangkijarra kutajarra PSALM 1

### 1

*Ngapukurawarnti piyirnwarntijaa marninwarnti*

<sup>1-6</sup> Puju nganawurti piyirn parla ngajirta Ngarpuwu jingkirti warralpunka, yarnta ngajirta manya mapunikarra lirrkarnpungujuwal ngarlajawurlu. Nyanarti piyirn pa wirriya nguniny Ngarpukurarlal. Yarnta pa Ngarpukura wangki tapungmanany. Wangkingu Ngarpukurarlal pa ngarrurtakujilany. Ngarpukura wangki pa pinapinakar-rilany nira jutungu. Yangka kumantajaa jininyara pukanyja pa pinapinakar-rilany. Nyanarti piyirn, nyanarti marnin pa manajilinyarni yangka ngapanga karrilany martuwarrarla rirringkirla. Ngapangu kalypajarrilany, kirtily martalany, wulyuwulyurni martalany. Kayan ngarta lalkajarri warnjaljaa kayan ngarta miyingajirtajarri. Yitilalwarlany yitilalwarlany manya miyi martalany. Manangu parlipanya pinayungany. Yangka piyirn manajilinyapala nguniny, wulyungal yanany nira. Martalany pa wulyu miyijilinyarni. Kujarti pa nguniny Ngarpukura piyirnjaa marnin.

## Isaiah

### 41

<sup>1-9</sup> Wali yakurrwarnti piyirwarnti palu kanarlanyparni nguniny Ngarpungajirtajartiwarnti. Nyanartiwarnti palu yukajiliny lalkajiliny. Walypangu manya karankanganyjaa tupluwalany manya ngumu. Kujarti palu nguniny piyirn yakurrwarnti. Yangka walimpa parlipanya Ngarpungu kurajpungku, yakurrwarntijaa wulyuwarnti ngurrujarrakujiwula parlipanya. Kayan nganyanangu Ngarpungu wilyumanyja nyanartiwu piyirku yakurrku. Kayan ngalunyanangurla yakurrwarnti Ngarpungajirtajartiwarnti nguna kirninyja Ngarpukurawarntirla kurajpungujangkawarntirla. Ngarpu manyanangu pinarri nguniny nyantukurajartiwarnti nyapartukarra palu nguniny ngampurrikaralany manya Ngarpungu. Nyanartiwarnti kanarlanywarnti Ngarpungajirtajartiwarnti kayan ngalu wanji nguna kujawurlurra. Wirlmalku palu.

#### *Kurraparla parlipanya martalany Ngarpungu*

<sup>10</sup> Ngarpungu parlipangu jularni kujarti, “Ngajirta nganurlanyanu karrartajarri, minyarti marnangurla nguniny mapirrirni ngaju. Ngajirta nganunyanu yartajkarramanta yawiyirlu, minyarti marnangurla nguniny marnparni ngaju Kut. Ngajungu marnanta tanyjikujiwu, minyarti marnangurla nguniny mapirrirni. Ngajirta man nyuntumipa kayan, kurraparla pajanurla nguniny nyuntu ngajunga.”

## Jawuna JONAH

Juwujwarnti palu ngunangani - Jarlu palu ngunangani piyirwarnti Juwujwarnti. Mapunikanani palu Ngarpu nyantuwarntirlumipa. Pinarri palurla Ngarpuwu ngunangani. Yarnta piyirwarnti kanarlanywarnti palu nyanayirla ngunangani, kanarlanywarnti marnpa, kanarlanywarnti marri. Ngajirta palurla pinarri Ngarpuwu. Ngurrpa palurla ngunangani, Juwujngajirta palu. Nyanartiwarntirlu palunya mapunikanani manawarnti. Kut manyanangu nyantuwarntikura mana Ngarpujiliny. Nyanartijangka yakurrmarnani palunyanangu Juwujwarntirlu kanarlanywarntiwu. Yakurr palunya nyangani. Juwujwarntirlu palu nyangani kujarti, “Ngalimpawumipa parlipangu wulyumarnana Ngarpungu. Kanarlanywarnti palu yakurr. Ngajirta manyanangu wulyumanyja Ngarpungu.” Kujarti palu nyangani Juwujwarntirlu.

Wali Jawuna pa Juwuj ngunangani yangka parla marni jarlu Ngarpungu yanupurru Ninipakarti yangkala manyanta panypinya Ngarpunga. Ngajirta manyanangu jularla piyirwarntiwu Ninipakarrajiwarntiwu, tumaj palu Juwujngajirtawarnti.

### *Jawunarlu manyanta panypinya Ngarpunga*

<sup>1-17</sup> Ngarpungu parla marni Jawunawu, “Yanta kakarra mayarukarti Ninipakarti. Purlkajinyangu pa nyanarti mayaru. Julanyanangu piyirwarntiwu nyanartikarrajiwarntiwu minyarti wangki ngajukurajangka. Yakurrjinyangu palu nguniny pujurni. Pinarri marnyanangu, nyanartijangka marnyanangu kulijarrinya yangkala marna mayaru pungku, piyirwarnti mapirri marnanya pungku.”

Wali Jawuna lurrpantinykarrany karla. Ranyjiwantinya parlanyanta Ngarpuwu. Pirriyani mayarurla yininga Japanga. Nyanartijangka parlipinya ngurtti ngapakarraji pawut karrinyujangka marnpa. Nyanarti pawut parla wurnawu jamurnkujarrinya karlapurru. Nyanartijangka parayankarrany manyanangurla piyirwarntirla. Pamarr manya yinya wurnapurru. Takurryanila pawutta kaninykaniny. Nyanartijangka wurnakujirni palu pawut warrkammayinwarntirlu pawutkarrajiwarntirlu. Karla palu marri yantarla Payinkarti. Wali Jawuna pa manyanjarrinya wurnanga wurnanga. Ngurrurnkarra pa yukarnani kaninykaniny manyan.

Wali jamurn palu kaparnjarrinya, walypa manyanangu yiparni Ngarpungu walypa purlkajinyangu. Yarr pa pawut wirrinjalkarra pinya. Nyanartijangkarlu mana palu tarratarrapinya. Tarrapinya palunya manawarnti purlkawarnti yarpalwurra. Nyanartiwarntirlu warrkammayinwarntirlu palurla ngarntikanya nyantuwarntikura mana marlamanupurru Ngarpujilinyparni.

Nyanartijangka piyirn purlka takurryanini kaninykaniny. Pawutku parla maja nyanarti. Jawuna pa nyanya manyanjangka, parnkimani. Mani parla, “Parnkijarri. Nyapartujarrinyana man. Turtapungka Jawuna. Japirryungku manurla nyuntukura Ngarpu kankarral, mulawurtu ngarlipangu yawiyijarri. Lamakuji ngartapinya walypajaa ngapa, ngapangu ngarlipanya nganyja.”

Nyanartijangka warrkammayinwarntirlu palurlanyanu marni, “Ngantungurlipanya kujikani. Yiniwarnti nyakurlipanyanu.” Nyanyala palunyanu yiniwarnti, yinijarti yinijarti wali. Layi palu kurajpinya yini Jawuna. Marni palurla, “Nyuntungu marnanpanya kujikani Jawuna. Nyuntungu marnanpanya kujikani. Minyartila pinya yiparni walypajaa ngapa Ngarpungu kujikanujangka. Nyapartujarrinyana man minyayirla pawutta. Wanyjurlajangka man pirriyani, julanyanu taki.”

Wali jangkumani manyanangurla Jawunarlu, “Ngajirta, ngaju marna Juwuj. Ngarpu marna japirlyungany, nyantu pa kayan kankarni nguniny. Jarlu pinya ngartakpani mulnyijaa ngapa. Yap yani marna Ngarpungurni marri. Nyanartila marnanyirrangurla



parayanukarranya.” Wali nyanartijangka wangkijangka rayinjarrynyala palu warrkam-mayinwarnti. Marni palurla, “Ngajirta ngan kujartijarri. Mapunikarrarla manyanta Ngarpunga. Nganajangkarlu manyanta panypinya.”

Nyanartijangka kulijarrinya pa walypa. Jamurn pa tirlpurjungantarla nyanarti pawut. Wali marni palurla warrkammayinwarntirlu Jawunawu, “Nyapartukujiwu parlipa walypajaa ngapa lamakujirnupurru.”

Wali Jawunarlu manyanangurla jangkumani, “Tarrapungkajalu ngapanga kaparn, nyanartila pila lamajarriwu walypajaa ngapa. Ngajungu marnanya kujikani.”

Wali jarmarni palurlanyanu warrkammayinwarntirlu. “Ngajirta, warra ngunawu yawiyi. Yarr parlipa kangku, ngajirta ngarlipa tarrapungka. Tikiyanku parlipa rirringkikarti.” Nyanartijangka jarti palu ngurti jawukangani rirringkikarti. Karlalani palu ngapa mayajinyangu manawarntijawurlu. Kaparnparni pa walypangu kurinyjikarra kangani pawut nyanarti. Jarti palu wurnakujirni.

Nyanartijangka japirlyinyala palu Ngarpu kankarral. Marni palurla, “Ngarpu, nganpayi minyarti marnalu tarrapungku. Lamajarriwula pila walypajaa ngapa. Nyanartijangka ngajirta ngarnanpanya punga purntungu. Minyarti nyuntukura ngapajaa walypa yangka man yiparni.” Wali warntarni palu nganpayi Jawuna, tarrapinyala palu jupuk ngapanga kaparn muntanga. Wali nyanartikarra partalurnila pila lamajarrinya walypajaa ngapa. Rayinjarrynyala palu warrkammayinwarnti. Nyanya palu walypajaa ngapa pila lamajarrinya. Mapunikani palurla nyanartikarra Ngarpuwu. Nyanartijangka kuyila palurla kamparni warlunga. Minyjurrminyurr parla kankarral yani kamparnujungka. Parntimanila Ngarpungu. Marnila palurla, “Nyuntuwu marnangulu mapunikarralany Ngarpu.”

Nyanartijangka takingurni parla Jawunawu yiparni kapi purlka yawiyijarrynyurla Ngarpungu. Parlipinya kapingu, nyurnungkujirnila. Muntanga pa martarnani kaninykaniny wanji. Ngajirta pirlajarrirla, yararni pa wanji martarnani muntanga.

## 2

### *Jawunarlu manyanta ngarntimanani Ngarpunga*

<sup>1-10</sup> Wali kapingurni manyanta kaninykaninyngurni ngarntimanani Jawunarlu Ngarpunga. “Ngarpu, japirryungana marnanta. Nyuntungujal pajan nyangany. Kujikani marnanyanu ngajungu, nyanartijangka marna ngunangana ngapanga kaninyjinyangu. Jarti marna kalayilanana marlamanupurru. Nyuntu marnanta japirryungana kankarral. Wali pinakarrinya pajan. Kaninyjinyangu marna ngunangana pirlawarntikurarla. Japirryungana marnanta, nyuntungula pajan pinakarrinyana mapunparni. Yarnta pajan nyuntungu tarrapinya, ngapakarti kaninypparral. Yarnta ngapa pajarla pirriyani. Kuparlparla pajarla yani kankarnumarrangu. Kulajan walirni ngunyipinya, minya kujalajan warrarni pinakarrinyani. Kayan ngarnangu nyaka yarntarni mayaru nyuntukura yangka marna pirlajarrirla. Ngapangu paja ngarni, nyanartila paja ngayila rukukani. Jurlu paja karrpirni kurrjangu.”

Yarntarni Jawunarlu parla marni Ngarpuwu, “Ngapanga marna nguja kaninyjinyangu yangka pirlawarntikurarla ngurranga rukjawurla rukjartijinyangu. Kayan ngarta nganawurti tikirrturtapungkarla. Nyanayirla marna nguja. Ngarpu, nyuntungu pajan tikirrkujirni kaninyjjangka. Nyuntungu pajan wanjikujirni. Purlka pajin nyuntu. Kularna walirni pirlajarrinya, minya kujalajan tikirrkujirni kaninyjjangka nyuntungu. Japirlyungani marnanta, pinakarrinyala pajan nyuntungu. Jangkumani pajanurla nyuntukurangurni mayarungurni. Piyirnwarntirlu kanarlanywarntirlu palunya japirlyungany manawarnti marlamanupurru. Purllakujilany palunya manawarnti Ngarpujilinyparni. Minyartiwarntirlu mantalu wanyjani nyuntu. Jarlu mantalu ngarntikangani

nyuntu marlamanupurru. Jalarra palurlanyanu ngarntikangana manawarnti Ngarpujiliny nyantuwarntikura. Ngarpu, wirriya marnangu nguniny. Nyuntungu pajan kaninyjanga warntarni ngapangajanga. Marlamani pajan. Wanjikujirni pajan nyuntungu kaninyjanga.”

Wali yarntarni parla marni Ngarpuwu, “Kuyi marnanta yungku, kampawu marnangu. Parntimankula man kujiririny. Ngapajanga kaninyjanga pajan marlamani. Wanjikujirni pajan nyuntungu. Nyanartila marnangu kampawu kuyi warlunga. Parntimankula man kujiririny kankarnumarrangurlu. Jarlu marnangu marni wangki mapunikanupurrujaa warrkammarnupurru. Jalarra marnangu nyuntuwu warrkammalku. Ngajirta yangkartijiliny jarlu, yangka marna lurrpantinya. Jalarra marnangu nyuntuwu warrkammalku mapunjinyangu. Mapunikarralany marnangurla nyuntunga. Ngarpu, nyuntu man kayan marlamanujuwaljaa wanjikujirnujuwal.”

Wali Jawuna pa nyanayirla ngunangani kapinga ngurrawarntirla murrkurnta. Nyanartijanga kapiwu parla Ngarpungu marni, “Kangka nyanarti nganpayi rirringkirlurra. Kurlpakarrku man pulparra.” Wali kapingu parla mapunikani, kanyala, kurlpakkanila rirringkirla pulparra.

### 3

#### *Jawunarlula parla mapunikani Ngarpuwu*

<sup>1-10</sup> Wali nyanartijangkarlu yarntarni parla Jawunawu marni kirlirni wangki yangka parla jarlu marni Ngarpungu. Marni parla, “Jawuna, yanta yangkartirlurra mayarurlurra purlakangkurra. Julawu manyanangu wangki ngajukurajanga yangka marnangu jarlu marni.” Wali mapunikani Ngarpu jamurn kurlpakkanila kapingu. Jirrkirlparnila tungkarranya kakarra wurnarni. Ngurra manyanangu nyanarti Ninipa purlka mayaru ngurruwarlanyparni jirrkirlyanupurrungajirta, kakurrkakurrjinyangu. Ngurrawarnti murrkurn palu yukalany kaparnwarlanyparni yangka piyirn jina yanany walimparni pirriyanupurru.

Wali pirriyani Jawuna mayarurla. Tirrinyyanani mayarujarrarla kaparn, nyanartijanga karuwarrakaruarra lamajarrinya mayarurla kaparn. Jularnanila manyanangu wangki Ngarpukura. Marni manyanangu, “Minyarti mayaru pa wajapungku Ngarpungu. Ngajirta yinki yarr jalarrarni. Ngurrawarnti paja, 40 manta ngunawu, nyanartijanga Ngarpungu mannya wajapungku.”

Nyanartijanga mapunikani palurla pujungurni piyirntu. Kuyijaa miyi palu wanyjani pujungurni, ngajirta kayantuwurti nganyjarla. Jaminy palurla nguja pujurni. Yarnta ral nanikutkurajanga palu ngartakpani wirrimkangupurru. Wirrimkanganila palunyanu pirtilypayikjiliny. Kurnakwantinya palu yakurrjanga, nyanartijanga palunyanu wirrimkanganu kujarti. Yawiyijarrinya palurla Ngarpuwu. Nyaku manya Ngarpungu yawiyijarrinyujanga.

Wali Jawunakura wangki palurla kanya piyirnwarntirlu purlkawu nyantuwarntikurawu. Kirrarnani mayarurla nyantukurarla. Jularni palurla. Jamurn pinakarrinya jularnujanga, kurtamanila parlanyanu nyantukura kuwut yangkala manyanu yutukani nanikutkura ral ngartakpanujanga. Nyanartijanga jurnpullala kirrarnani.

Nyanartijanga tikirr yiparni manyanangu wangki purlkangu majangu wanyjanupurru. “Kuyijaa miyi ngapa mapirri ngajirta nganta nganyja piyirntujaa marnintujaa yapangu mapirri. Pujungurni manta wanyjarrku. Yarnta purlumanwarntirlujaa kukunjarwarntirlu mapirri ngajirta ngartalu nganyja miyi yuka.” Kujartikarra palu nyanartikarrajawarnti ngunangani. Yurru manyanangu nyantuwarntikura Ninipakarrajawarntiwu. Yawiyijarrinya palurla Ngarpuwu ngangangunangujangkarlu.

Wangkiwarlany manyanangu yiparni purlkangu, “Karrkintapirri palu wirrimkangu yangkarti kukunjarlujaa purlumanurlu piyirnwarntirlu mapirri. Pujungurni parlipa wirrimkangu mana yangkarti karrkintapirri. Nyanartijanga japirlyungku parlipa

Ngarpu kankarral yarnta yakurrjangka parlipa kurnakwantiwu wulyungkurra. Nyanartijangka kunyungurla parlipangu Ngarpu kurnakwantiwu munta yakurrjangkawu kurnakwantinyujangkawarntiwu. Kayan ngarlipangu kulijarri, wanji parlipa ngunawu. Ngarpungu parlipanya nyaku kurnakwantinyujangkawarnti. Nyanartila parlipanya wanyjarrku Ngarpungu mayarujaa piyirnwarnti mapirri yangka parliparla kurnakwantinya nyantuwu.” Nyanarti wangki manyanangu yiparni purlkangu.

## 4

*Jawuna parla kulijarrinya Ngarpuwu*

<sup>1-11</sup> Nyanartijangka Jawuna ngajirta pa wirriya ngunarla. Kulijarrinya parla Ngarpuwu. Ngajirta manya pungkarla piyirnwarntijaa mayaru mapirri. Nyanartijangka Ngarpuwu parla kulijarrinya. Marnila parla Jawunarlu, “Ngarpu, yangka marna warrarni kurrarnani ngajukurarla ngurranga kurlirra, kujarti marna pinapinakarrinyani. Kayan nganunya pungkarla nyuntungu piyirnwarnti Ninipakarrajiwarntijaa nyantuwarntikura mayaru. Wali mapunparni ngajirta manunya pungkarla. Jirrkiriparni marna pinapinakarrinyani. Nyanartijangkala marna laparnkarrakanya karla. Wali nyuntu man Ngarpu wulyu. Ngajirta man partalurni kulijarrinyujuwal. Yarnta marna pinapinakarrinyani, nyuntu man piyirn tapungmanujuwal, yarnta yawiyijarrinyujuwal. Kayan nganurla partalurni kulijarri piyirnku. Jarranyangujuwal man nyuntu Ngarpu. Kayan nganunya partalurni pungka. Wulyu man. Nira man kujarti nguniny. Nyuntu man tapungmanujuwaljaa marlamanujuwal yakurrjangka. Nyuntu man partalurni munta kurnakwantinyujuwal. Ngajirta man pungujuwal. Nira man warrarni jurumanujuwal. Kujartikarra man nira nguniny. Yarrwurti marna ngaju pirlajarriwu. Wulumalany marnarla pirlajarriyupurrujaa ngajirta ngarna wanji nguna.”

Nyanartijangka Ngarpungu parla marni Jawunawu, “Nganajangka man kulijarrinya Jawuna. Ngajirta ngan kujartjarri, wulyu man ngunawu.”

Wali turtangkarranya mayarungurni marri kakarra. Nyanartijangka yutantinya jintanga, kurrarnani. Nyanartijangka ngartakpani parlanyanu ngalu kurrarnupurru. Nyanartijangka kurrarnanila ngalunga, pinapinakarrinyani kurrarnungurni. Ngarpungu nyangurla pungku nyanarti mayaru Ninipa. Nyanartijangka Ngarpungu parla tarapinya kiyi. Nyanartila turtapinya mana. Ngalu parla turtapinya. Kurrarnani nyanayirla ngalunga nganpayi Jawuna. Wulumalany parla Jawunarlu manawu kurrarnupurru ngalunga.

Nyanartijangka kumanta jamurn rarrpajarrinya kakarra, Ngarpungu parla yiparni pirniny. Manala parla lakarrngarni nyanawurlu pirninyju. Wali manala parla lalkajarrinya. Nyanartijangka jamurn purangu turtapinya walypala parla yiparni Ngarpungu parrparrjinyangu kakarrangu. Walypangu nganpayi wiliwililuwarni parrparrwurra, yarnta purangurlu lani mirrmaruwurra. Jamurn wantirla Jawuna. Nyanartijangka nyan-tungula manyanu pirlalakani. Yarnarni marni, “Kayankurrarni marna pirlajarriwu.”

Yarnarni Ngarpungu parla marni, “Nganajangka pajin kulijarrinya manangurni.”

Jangkumani manyanta, “Mapunparni marnangu kulijarrinya, kulijartirni marna pirlajarriwu.”

Wali Ngarpungu parla marni, “Mana minyarti pukanyjaliny turtapinya nyanartijangka purlkajarrinya, kumantala lalkajarrinya. Minyarti mana ngajirta man nyuntungu purlkakujirla. Ngajirta man nyuntungu ngampurrikarrarla. Yarnta manurla yawiyi nguniny manawu minyartiwu.”

Yarnarni Ngarpungu parla marni, “Ngajirta manyanangu yawiyijarrirla piyirnwarntiwu Ninipakarrajiwarntiwu. Yapawarnti palu nyanayirla nguniny pajajinyangu Niniparla warnjaljiliny yangka 120 jawujan. Kuyi mapirri palu nguniny paja yawarta purluman kukunja. Ngajirta manyanangu yawiyijarrirla nyanartiwarntiwu. Manawumiparni mankurla yawiyijarrilany.” Wali kujartikarra parla Ngarpungu marnani Jawunawu. Lirrkarnpungani.

## Matthew

### *Mayiri pa warntarni Jawujapju*

<sup>18-19</sup> Walimpa Mayiri yapajartijarrinya. Pirlurraliny manyanta takurryani Ngarpukurajangka. Warrarni pila ngurrujarra ngunangani Mayirijarra Jawujap purntajangkajarra. Ngajirta manyanta Mayirirla yukarnantarla Jawujap. Walirni parla nyantukura kartu purntajangka Jawujapku. Kujarti manyanangu ngunangani Juwujwarantikura yurru. Puju kanarlanyju muntajartikujilany marnin piyirnwarlanyju, wali nyanarti, tampirni palunya wanyjanani ngumparnarlu. Kurntayikujirnani palunya marnin.

Wali Jawujapju nyanya nyantukura purnta, marnin nyanarti jarlu parla muntajartijarrinya. Jawujapju muntangu nyantukurarlu pirtinyikani Mayiri nyantukura purnta. Yakurrmarni parla muntajartiwu Jawujapju. Nyantungu pa nira luwu Juwujwarantikura martarnani, walirni pa ngajirta Mayiri wanyjarrarla tampingu. Pinapinakarrinyani pa, “Wanyjarrku marna ranyjingu. Ngajirta tampingu. Kayan ngarna kurntayikui marnin nyanarti.”

<sup>20</sup> Wali nganpayi Jawujap pa yukarnani munta yakurr. Pinapinakarrinyani parlanyanu purntajangka marnin wanyjanupurru, yangkala parla pirriyani winkirr yinjil Ngarpukurajangka purlkakurajangka. Marni parla Jawujapku yinjillu, “Ngajirta. Warntawu mankurlanyanu nyantukura nyanarti marnin. Kangku man. Ngajirta ngan rayin nyaka muntajarti. Nyanarti yapa muntanga martarnana Ngarpukura walaku Kutkura. Jarlu manyanta takurryani Pirlurr Ngarpukurajangka, yangkala muntajartijarrinya. Ngajirta manyanta nganpayirla yukanyjarla kanarlanyja.”

<sup>21</sup> Yinjillu parla yarntarni marni, “Nyanarti yapa martalany muntanga kaninykaniny walaku parla Kutku. Puju manyanu tarlkujiwu, yini man julawu Jesus. Wali purlkala ngunawu, piyirn manya tikirkujiwu yakurrjangka.”

<sup>24</sup> Wali Jawujap parnkijarrinya manyanjangka. Mapunikani parla yinjilku. Yanungurla parlanyanu warntarni Mayiri purntajangka.

<sup>25</sup> Wali pa warntarni Mayiri yangkala pila ngurrujarrarni ngunangani. Jurumanani pilarla yapawu palkangajarrinyupurru. Walimpa yapangu manyanu tarlkujirni. Yinila jularni Jesus Jawujapju.

## 2

### *Piyirnwarnti pinangurruwarnti*

<sup>1-2</sup> Yangka kaji manyanu tarlkujirni Jesusju, nyanartikarra pa ngunangani nganpayi Yarrit. Purlka manyanangu maja Juwujwarantikura. Nyanartijangkala palu kakarrangu yanani marringurni pinangurruwarnti piyirnwarnti. Pinarri palurla ngujangurra nyapartukarra wirl pirriyanku. Walimpawarlany palu nyanya wirl nyanarti turtapinya.

Wali turtangkarranya palu kakarrangu, jartamanani palu wirl, jarrkangani manyanangu Jurujulumkarti. Japirlyungani palunya kujangkurrajarra piyirn, “Wayila pinarri ngantarla murlawu purlkawu yapawu, wanyjurla marnalu parlipungku yapa minyarti. Juwujwarntikurajangka manyanangu maja. Wirl nyantukura marnalu nginyjirrikani kakarrangurlu, yangkala marnalu pirriyani minyayirla nyangupurrujaa kajalkajalkujirrupurru.” <sup>3</sup> Tampi palunyanta marnani wangki, yangkala manya pinakarrinyani purlkangu Yarrittu.

Wali nyanartijangka malykunyananya pa nyanarti yapa Yarrittu, nyantu manyanangu ngunarla purlka nganpayi Yarrit. Munta yakurrjarrinya, kurnakwantinya nganpayi Yarrit wangkijangkarla. Kanarlanywarnti mapirri palu piyirnwarnti munta yakurrjarrinya, kurnakwantinya palu nyantukurawarnti Jurujulumkarrajiwarnti.

<sup>4</sup> Wali nganpayirlu Yarrittu manya marurrpinya kurayipwarntijaa piyirnarnti purlkawarnti yiniwarnti puriswarnti. Japirlyungani manya, “Wanyjurla manyanu tarlkujiwu yapangu yiningu Kurayijju.”

<sup>5</sup> Marni palurla Yarritku nyantuwarntirlu, “Kurlila manyanu tarlkujiwu ngurranga Pajilimja Jutiyarla. Kujarti marnalu nyangany kurrumparla Ngarpukurla. Wali jarluwarlany Ngarpungu parla yinya layi nganpayi wangki yapapurru tarlkujirrupurru, lanila pa nganpayirlu nyanawurlu wangki kurrumparla yungujangka. Jularnani palu nganpayi nyanarti puraput.”

<sup>7</sup> Wali piyirntu purlkangu Yarrittula manyanangu yiparni wangki ranyji purpanupurru piyirnarntiwu nyanartiwarntiwu pinangurruwarntiwu kakarrangu-jangkawarntiwu. Pirriyanila palunyanta Yarritta. Wirlku nyanartiwu manya japirlyinya Yarrittu. “Wayila. Nyangurla manta nyanya nyanarti wirl turtapungujangka.”

Wali jangkumani palunyanta, “Ngajirta. Nyanya marnalu kakarrangurlu yitilaljar-rarla kurrinyja.”

<sup>8</sup> Marni manyanangu Yarrittu, “Wali Pajilimkarti yantalu. Warpiny muwupungkalurla yapawu. Parlipungku manta, tikirr pajinta kangku wangki ngajuwu. Nyaku marna ngajunguwurti. Kajalkajalkujiwu marna yapa nyanarti.”

<sup>9-10</sup> Nyanartijangka Jurujulumjangka palu turtangkarranya. Yani palu Pajilimkarti kurlirrara piyirnarnti pinangurruwarnti. Yarntarni palu nyanya wirl, yangkarti palu jarlu nyanya kakarrangurlu. Wirl yanani kankarral kajalkajal, nyantuwarntirlu palu wartangurni jartamanani wirl nyanarti. Jarlungurru wirl manyanta lamajarrinya mayarurla yapakurla kankarnimarrangu. Yangka palu wirl nyanya, wirriyajarrinyala palu, ngarrurtajinyangula palu yanani nyangupurru yapa lamparn.

<sup>11</sup> Pirriyani palunyanta, takurryanila palu mayarurla, nyanyala palupinya ngamarlangu. Yapa parlanyanu martarnani ngamajirlu.

Nyanartijangka palunyanta parntawantinya yapanga, kajalkajalkujirrupurru yapa nyanarti. Kujarti palu nyanartikarrajirlu piyirnarntirlu kajalkajalkujirrnani piyirn purlka piyirnarntirlujaa marninwarntirlu pujungurni. Parntawantinyani palunyanangurla purlkawarntirla. Yangkala palunyanta yapanga parntawantinya kujarti.

Wali nyanartijangka palunya manawarnti warntarni yijipurruwarnti yungupurruwarnti nyantuwarntikurajangka ngurti. Yijiwarnti nyanartiwarnti palurla nganapartu nganapartu yinya. Layi parlipa julalany pamarr wulyu marulu yini kuwul. Yijjarrawarlany pila kurrinywarlany mirrijinjilinyjarra wulyu parntimanupurru yinijarra purakinjanjaa miya. Wali yinyala palurla yijiwarnti murta. Wulyuwulyu palurla kanya yijiwarnti yapawu Jesusku.

<sup>12</sup> Pakul palu yani, ngurrala palu yukarnani pinangurruwarnti. Jarmarni manyanangu Ngarpungu winkirra, “Ngajirta ngantarla yanta Yarritkarti. Wurna tikiyantalu rantanga nyurrawarntikurakarti ngurrakarti.”

Wali turtapinya palu, rantanga palu tikiyani kujartirni. Ngajirta palurla yantarla Yarritku, wurnala palu tikiyani.

#### *Jawujapju pinya kanya Yijipkarti*

<sup>13</sup> Nyanartijangkala wartangurni pila ngunangani jampirlangu Jawujapjarra Mayiri. Yinjillu purlkakurlu parla marni pukanya winkirra Jawujapku. “Yanku man wurna jalarrarni. Kangku manpinya ngamarlangu karla Yijipkarti. Nyanayirla manpila martawu. Walimpa marnanypilangu malku tikirrkangupurru. Muwupungku parla Yarrittu wartangurni pungupurru. Nyuntungu man kangku jalarrarni Jesus lamparn karlarrara Yarritkarrarla. Yarrittu ngarta punga lamparn Jesus.”

<sup>14</sup> Nyanartijangka palu pukanya jakarni karla Yijipkarti. Jawujapju pinya kanya ngamarlangu.

#### *Yapawarnti manya pinya Yarrittu*

<sup>15-16</sup> Jurumanani parla Yarrittu pinangurruwarntikurawu wangkiwu tikirrkangupurru Jesus. Pungkarla pa yapa nyantungu. Wali kajiyinya palurla Yarrit pinangurruwarntirlu. Yarrit parla jarti jurumanungurla wirriyijarrinya. Wali pinapinakarrinyani wangki yangkartirni jarlu palurla marni pinangurruwarntirlu. Wirl yangkarti palurla jularni. Nyantungu pa nyanarti wangki jutungu pinapinakarrinyani Yarrittu. “Kunyangurla yangkarti parri purlkajarrinya pakatkarrala yanany kurrinyja wurrkallajangka.”

Nyanartijangka pawumarnila manyanangu nyantukurawarntiwu kulipariwarntiwu piyirwarntiwu, “Yantalu. Pungkalunya lamparnlamparn parriparri yangka pakatkarra yanany kurrinyja wurrkallajangka ngurranga nyanayirla Pajilimja kujangkurrajarra. Ngajirta ngantanyanangu yawiyjarri. Pungkalunya pujurni. Warpinyungkalunya pirlawurra.”

Wali mapunparni palu turtangkanya nyanartiwarnti Yarritkurawarnti. Pinya palunya paja yapa parriparri lamparnlamparn Pajilimkarrajiwarnti. Kula palu walirni pinya nyantu Jesus.

Wali kirrarnani pila Jawujajarra Mayiri karla Yijipja. Ngunangani pila, martarnani pila yapa nyanarti Jesus. Walimpa Yarrit pirlajarrinya.

Wali jarluwarlany parla Ngarpungu purlkangu wangki marni nganpayiwu puraputku, lanila pa wangki Ngarpukura kurrumparla puraputku. Ngarpungu parla marni, “Ngurrangurni Yijipngurni marna purpankanya walaku ngajukura.” Wali kurrumparla pa lani takingu. Kujartikarra pa Jesus pirriyani pikanga wangkinga jarluwarlanyangka Yijipngurni.

#### *Yijipngurni palu tikirrwantinya*

<sup>19</sup> Wali Yijipja parla pirriyani yinjil purlkakurajangka Jawujapku, kaji Yarritpaliny pirlajarrinya. Marnila parla winkirr Jawujapku, <sup>20</sup> “Yanku manpila yangkartikarti ngurra nyurrawarntikurakarti Yijirayilkati. Tikirrkangu manpila yapa nyanarti. Martarnanku manpila nyanayirla. Jarlu pa Yarrit pirlajarrinya. Kayan ngarta pungka nyanarti yapa. Yara manpila wanji martarnanku nyanayirla.”

<sup>21</sup> Wali tikiyani pila ngurrakarti nyantujarrakurakarti. Kanya pinya ngamarlangu, ngunanganila pila nyanayirla ngurranga Yijirayilla.

## 6

#### *Kujarti manta Ngarpu japirlyungku*

<sup>5</sup> Jesusju manya pinarriyungani mapirrikarrajawarnti, “Ngajirta nganta yangkartiwarntijilinyjarri yangka palunyanu kajalkajalkujilany yarr piyirntu yarringarnupurru. Yangka palu purayimalany piyirwarntirlu nyangupurru mayarurla Ngarpukurlajaa warntarrirla piyirnkurla. Wali palurlanyanu ngurtnguniny, tumaj palunyanangurla kanarlanywarntirlu yarringalany.

<sup>6</sup> Nyurrawarnti manta kanarlanyparni ngunawu. Yangka kayantuwurti parla Ngarpuwu purayimalku, wali kirralku man jintanga piyirwarntingurni ranyji. Rukukarranyanu kaninykaniny mayarurla, nyanartikarra manta purayimarnanku Ngarpuwu nyuntukurawu kankarnijangkawu ranyjikarrajawu. Ngarpungu parlipanya nyangany tirriny ranyjingurni. Ngungkupungkula manyanu wirriya, Ngarpungu manta ngurtkujiwu. <sup>7</sup> Yangkawurti manta purayimalany, ngajirta nganta wangkimipa pajakujirnanta kanarlanywarntijilinyju yangka palu wapalkarra purayimalany ngurpangurrparlu lirrangumipa wangki juwal. Nyantuwarnti palu malany kula manya Ngarpungu pinakarrilanyparni yangka palu wangkimipa purlkajinyangu juwal purayimalany. <sup>8</sup> Wali ngajirta nganta kujartijarri nyantuwarntijiliny lirrangumipa purayimarnujuwal. Ngarpu manyirrangu pinarri. Jarlurni kajaluwarlany mannya nyangany nyantungu, nyapartukarra manta nguninyjaa nyapartukarra mantarla purayimalany.

<sup>9</sup> “Nyanartijangkala yangka mantarla purayimalku kujartikarra manta Ngarpu japirlyungku.

Ngarpu nganampakura, kankarnumarrangu man nguniny.

Nyuntu marnantalu yini julawu ngirrrpiri nukarnirlu.

<sup>10</sup> Japirlyungana marnantalu nyuntu maja ngunangupurru wapalkarrawu.

Nukarnirlu marnangulu mapunikarrku yangka marnanpangu kurajpungany jirrkirl ngunangupurru nyuntukurral. Kayanparni marnantalu mapunikarrku nguwakarrajawarntirlujaa yalkirikarrajawarntirlu Ngarpukurawarntirlu.

<sup>11</sup> Yungkarnanpanya miyijaa kuyi jalarrapurru ngarnupurru yangka marnanpanya jininyarawarlany jininyarawarlany yungany.

<sup>12</sup> Wajapungurla rukanyjanpangurla yakurryakurr nganampakura, yangka marnalunyanangu nganampa ngaru kirtilyjarrilany kanarlanywarntiwu.

<sup>13</sup> Ngajirta ngarnanpanya kangka yakurrwarntirlal warntarrirlal. Marlamantarnanpanya warntarrirlaljangka pirlakuralaljangka yangkawurti ngarnalu tarrpantilany.

<sup>14</sup> Yarntarni manya pinarriyungani Jesusju, “Puju mantanyanangu kanarlanywarntiwu ngaru kirtilyjarrilany, wali nyanarti, Ngarpungula kankarnumarrangurlu manyirrangurla yakurryakurr wajapungurla rukalku. <sup>15</sup> Yarnta puju ngajirta mantanyanangu kanarlanywarntiwu ngaru kirtilyjarri, wali nyanarti, ngajirta manyirrangurla yakurryakurr nyurrawarntirla wajapungurla rukanyja Ngarpungu kankarnimarrangurlu.”

## 11

### *Jesuskura yuwuk pa wulyujinyangu*

<sup>28-30</sup> Purlumanurlu palu martarnani nyankangal, warrkammarnanila palu, yini parla yuwuk. Kangani palu yuwuk wulyu nyankangal jiralyjinyangu, wulyu palu warrkammarnani wirriyarlu. Yarnta puju palu jatkajatka kangani yuwuk japalmartamarta, tumaj pa mimikujirnujuwal.

Yarntarni piyirnjaa marninjaa yapa palu wulyuwulyu niranira yanany Ngarpukurarlal, yangkala palu yumpalyjarrilany niranirajangka. Patkanyjilany manya yakurryakurru, yangkala jarti palurla Ngarpuwu muwupungany. Kujarti palu yanany piyirnjaa marninjaa yapa purlumantujiliny martalany yuwuk nyankangal. Yuwukju manya yumpalykujilanyjaa patkanyjilany.

Wali Jesusju parlipangu malany, “Mirnu yantajalurla ngajukarti piyirnjaa marninjaa yapa pujurni yumpalyjartiwarntijaa patkanyjirnujangkawarnti. Kunyungurla manta yumpalyjarrinya warrkamjangka Ngarpukurajangka. Niranira manta yanany Ngarpukurakarti. Ngajungula marnannya wirriya yungku, rinymalkula manta. Ngajukura yuwuk pa wulyujinyangu jiralyjinyangu, ngajirta jatkajatka. Kayan nganta patkanyji ngajukururlu yuwukju. Warntarnurla tarrjakkujilunyanu.”

Yarntarni Jesusju marni, “Yungku marnanta wangki yuwukjilinyparni. Pinayungku marnanya ngajungu Ngarpuwu. Pinarrijarriwula mantarla Ngarpuwu. Ngaju marna wulyu. Ngajirta marnanyanu kajalkajalkuji. Puju pajin kangku wangki ngajukura yuwukjilinyparni, wali nyanarti, parlipungkula mankurlanyanu wirriya. Pirlurr man kirtilyjarriwu. Ngarpu man parlipungku. Wajapungku mangurla yakurr.”

## 27

### *Jesus palu ngampurrikani najinga*

<sup>62</sup> Purayitirla palu Jesus yutukani najinga, wali kumantawarlanyja Jarritirla palurla yani puriswarntijaa Parajiwarnti Payilitku japirlyungupurru.

<sup>63-64</sup> Marni palurla Payilitku, “Limpawarnti manunya yipawu. Ngampurrikarrku palu Jesus najinga yukalany karrkin. Warntarnkarrakangka ngartalu wartangurni mapirrikarrajawarntirlu nyantukurawarntirlu. Jarlu manyanangu Jesusju yirrijirlu marni wanjingurnikarra kujartikarra ngurrajarrarla kurrinyja yukarnuwu. Nyanarti-jangka kumantawarlanyja wanjikujiwu paja Ngarpungu. Pinapinakarrilany marnalu

nyanarti wangki, yangkala marnantalu japirlyungana nyuntu murrkurnmirri ngampurrikanupurru Jesus. Puju mapirrikarrajiwarntirlu palu warntarnkarrakangka Jesus karrkin, kunyungurla ngalunyanangu jakuljakulkangka mapirrikarrajiwarntirlu yirrawarlanyku. Yirri ngalunyanangu jula Jesus wanjikujirnujanga. Kujarti pa yakurrjinyangu. Nyanayirlamarra manunya yipawu limpawarnti. Ngampurrikarrku palu marrkijinyangu, warntarnkarrakangka ngartalu karrkin najingajanga kanarlanywarn-tirlu.”

<sup>65</sup> Payilittu manyanangurla jangkumani, “Kaj. Kangkalunya limpawarnti. Rukukarrku mantanyanta najinga mayajinyangu.”

<sup>66</sup> Wali yanani palu najikarti. Purlka paljarr pamarr palunyanta rukukani kirlingir-rirla. Nyanartijangka palunyanta pajkarrpirni juntu pamarra. Puju ngananguwurti pamarr rirripkangku nyanarti paljarr, wali nginyjirrikarrkula palu juntu jungany-janga. Kujartipurru palu yutukani juntu nyanarti. Wali tikiyanila palu nyanartiwarnti puriswarntijaa Parajiwarnti mayarukarti. Wanyjani palunya limpawarnti murrkurn najinga ngampurrikanupurru.



## Mark

### *Nganpayi Jun pulukkujirnujuwal*

<sup>2</sup> Wali jarluwarlany parla Kuttu marni nganpayiwu Yajayawu, lanila wangki nyanarti kurrumparla Yajayarlu, Ngarpungu parla yinya. Nganpayi nyanarti parla puraput ngunangani Ngarpuwu. Julalany parlipa nganpayi Ngarpukura puraput, yangka Ngarpungu parla wangki yungany piyirnwarntiwarlanyku jularnupurru. Kujarti pa kurrumparla lani Yajayarlu Ngarpukura wangki. Ngarpungu marni, “Pinakarrilu. Ngajungu marna julawu wangki Ngarpungu. Yipawu marna nganpayi ngajukura wangkijarti. Kajalurni marnangurla yipawu nyuntunga ngajukurarla walakurla pikakujirnupurru. Jakurpungku mangu kajalurni warntarri. <sup>3</sup> Nganpayirlu nyanawurlu yiparnujangkarlu pa jularnanku pawukarrarlu pintirningurni. Jularnanku manyanangu, ‘Jakurpungkalurla warntarri parla Ngarpuwu purlkawu. Jirrkirrkujilurla nyanarti warntarri.’” Kujarti parla jarlu marni Ngarpungu Yajayawu lanupurru.

<sup>4</sup> Nyanartijangka wangkijangkarla pikakujirnujangkarla yangkarti nganpayi Junpala pirriyani. Nganpayi Jun parlipa julalany pulukkujirnujuwal. Wali pintirningurni manyanangu pawukarrarlu jularnani, “Kurnakwantilu Ngarpukurarlurra, pulukkujir-nankula marnannya ngapanga kurnakwantinyujangkawarnti. Ngarpungu manyirrangurla wajapungku yakurr nyurrawarntikurajangka. Kayan nganyirrangurla yutukarra yakurryakurr nyanarti Ngarpungu. Wajapungku manyirrangurla.”

<sup>5</sup> Wali nyanartijangka piyirnwarnti ngurrawarntijangka palu pirriyani pajajinyangu. Junkarti palunyanta yanani pinakarrinyupurru. Paja piyirn palu yanani mayarujangkawarnti Jurujulumjangkawarnti. Mayaruwarntiwarlanyjangka Jutiyakarrajiwarnti mapirrirni palu warryanani. Nyanartijangka pulukkujirni manya ngapanga martuwarrarla yininga Jutunta. Nyantuwarntirlu piyirnwarntirlu palunyanu tampirni jularnani yakurr nyantuwarntikura.

<sup>6</sup> Wali parlanyanu Juntu kangani karrkinta kuluwuj yangka raljangka parlanyanu ngartakpani kamulkurajangka. Nyantungumipa pa kujarti kangani, kanarlanywarntirlu palu kanarlanyparni kangani. Yarnarni pa ngantinga kangani manawarlany jarrjangka pilkujiliny. Nyantukura miyi pa karlaka. Kuyi pa ngarnani jarrjurnwarntimipa.

<sup>7</sup> Jularnani manyanangu Juntu. Marnanila manyanangu, “Wartangurni pajarla yanana nganpayi. Nyantu pa tanyjijinyangu mayapari, ngaju marna wartangurnijangkarni. Nyantu pa purlka kajalkajal, ngaju marna wartangurnijangkarni.” <sup>8</sup> Yarnarni manyanangu marnani Juntu, “Pulukkujilany marnannya nyurrawarnti ngapanga. Kanarlany wartangurni pirriyanku, nyantungu manya pulukkujiwu Pirlurra Ngarpukurajangkarla ngapajilinyja.”

### *Jesus ngapanga pulukkujirni Juntu*

<sup>9</sup> Nyanartijangka Jesus yani Najuritjangka Kalalijangka. Pirriyani manyanta Junta. Wali Jesus pulukkujirnila Juntu ngapanga martuwarrarla Jutunta. <sup>10</sup> Jesus ngapanga pulukkujirni. Jamurn turtapinya, nyanartijangka nyanyala kankarral ngapangurni yalkiri langkirrlaparni. Kirlingirrijarrinyani kankarni yapin. Pirlurr Ngarpukurajangka pa nyanya kankarni jirikijiliny kiluwutujiliny. Kankarnimarrangu manyanta kanimparaljarrinya Pirlurr Ngarpukurajangka Jesusja, takurryanila manyanta. <sup>11</sup> Pinakarrinya pa Jesusju lin Kutkura marnujangka kankarnimarrangujangka. Marni parla Ngarpungu Jesusku, “Nyuntu pajin walaku ngajukurajinyangu. Wulyumalany marnangu. Muntanga marnanta martalany wulyu. Ngarrurta marnangu nguniny.”

### *Jesus pa kurlpungani pirlangu purlkangu*

<sup>12</sup> Nyanartijangka partalurnila wurnakujirni Jesus Pirlurru Ngarpukurajangkarlu pintirnikarti kanya.

<sup>13</sup> Nyanartijangka Jesus ngunangani pintirni jintanga piyirnngajirtarla. Nyanayirla pa ngunangani yakarn layijaa ngurrawarnti paja. Ngurrawarnti 40 pa ngunangani. Jesus pa kurlpungani pirlangu purlkangu. Ngarpungurni pa tikirrkujirla. Jarti kurlpinya. Wali piyirnwarlany ngajirta palu ngunarla. Kuyiwarntirlamipa manyanangurla ngunangani Jesus, kuyiwarnti yangka rayinjiwarnti. Yarnta ngampurrikanani palu Jesus yinjilwarn-tirlumipa, ngajirta piyirntu.

*Nganpayiwarnti Jayimin Yanturu Jayimji Jun*

<sup>14</sup> Nyanartijangka nganpayirlu purlkangu pa tartpartarni yangkarti Jun pulukkujir-  
nujuwal. Yutukanila Jun jayilla.

Wali nyanartijangkala Jesus yani Kalalikarti wangkijarti. Wangki wulyu Ngarpukura manyanangu jularnani Jesusju nyapartukarra Ngarpu parlipangu kajalkajal nguniny.  
<sup>15</sup> Kujarti manyanangu marnani Jesusju, “Jalarra pa kutajarrinya Ngarpupurru maja-jarrinyupurru, jalarrarni pa Ngarpu kajalkajaljarriwu. Kurnakwantilu yakurrjangka, mapunikarralula wangki wulyu.

<sup>16</sup> Wali Jesus kurlangu yanani rirringkirla ngapangal purlkangal yiningal Kalalirlal. Parlipinyala pinya nganpayijarra nyanartikarrajijarra Jayiminjaa Yanturu, paparlangu pila. Tarrapungani pilarla niting kapi purru warntarnupurru, warrkam pilangu nyanarti ngunangani. Wali kapi pila purlkapurika warntarnani, yijila pilanya yungani pamar-purru.

<sup>17</sup> Wali Jesusju pilangu marni, “Pa. Waangkajapila ngaju. Nyurrajarralal manpila takiparijarra kapi warntarnujuwaljarra. Pinayungku marnanypinya ngajungu piyirn warntarnupurru taki.” <sup>18</sup> Jamurn pilangu marni Jesusju, partalurnila pila wanyjanurlakani nyanartijarrakura niting, wurnala pila waanya Jesus.

<sup>19</sup> Nyanartijangka yanungurla pinya nyanya Jesusju jirna kurrinywarlany nganpayijarra Jayimjijaa Jun. Martarnani pinya paparlangu purrkungu yiningu Jipitirlu ngarpungu nyantujarrakurarlu. Jesus manyanangurla pirriyani. Niting palu ngartakpanani wapirrajawurlu, ngurtinga ngapakarrajirla palu kirrarnani. Purrkungu pinya martarnani walakujarra. <sup>20</sup> Jesusjula pinya purpankanya Jayimjijaa Jun. Wanyjanurlakani pilanya ngurtinga nyantujarrakura ngarpujaa kanarlanywarnti warrkammay-inwarnti mapirriirni pilanya wanyjanurlakani. Yanila pilanyanta Jesusja.

*Pirla manyanta jurramani Jesusju nganpayijangka*

<sup>21</sup> Kurlangu palu yani Jesusjaa Jayiminjaa Yanturujaa Jayimjijaa Jun, Kapaniyakarti palu yani. Jarritijarrinya manyanangurla. Jarriti palu kirrarnani Juwujwarnti warrkamngajirta. Wali mayarurla jujupurrurla pinayungani manya Jesusju. <sup>22</sup> Jesusju manyanangu marni wangki, purrpurrmarnila palu nyanartiwarnti piyirnwarnti Juwujwarnti, Jesusjula wangki manya pinayungani pinangurrurlujinyangu. Pinayungani manya purnkungu. Kanarlanywarnti piyirnwarnti palu tarrukuwu nyantukurawu pinangurruwarnti yini kurayip. Yangkartiwarntirlu kurayipwarntirlu palunya ngajirta kujarti pinayungkarla purnkungu, Jesusju manya purnkungu pinayungani.

<sup>23</sup> Wali murtarni pirriyani nganpayi layi pirlajarti mayarukarti jujupurrukarti. Jarlu manyanta pirla takurriyani muntanga. Papajani pa nganpayirlu Jesusku, <sup>24</sup> “Jesus, nganajangkarlu marnanypanya kujartikujilany. Pirriyani ngan wajapungupurru, wajapungku ngarnanypanya nganampa pirlawarnti. Pinarri marnangu nyuntuwu. Nyuntu man yangkarti wulyujinyangu Ngarpukura.” <sup>25</sup> Jesusju parla pirlawu jarrmarni, “Kulkurujarri. Jarntakpanyarlanyanta nganpayijangka nyanartijangka.”

<sup>26</sup> Nyanartijangka purtulykujirni pirlangu, pilpilmarnanila. Mayajinyangula papajani pirla. Jarntakparnila parlanyanta nganpayijangka. <sup>27</sup> Wali jamurn palu nyanya nyanarti nganpayi wulyujarrinyujangka, purrpurrmarnila palu. Japirlyungani palunyanu nyan-tuwarntirlu piyirnwarntirlu, “Nyapartukarra minyarti. Pirlawu parla jarrmalany Jesusju, mapunikarralanypala manyanta jarrmarnujangka pirlangu, pinangurrulijinyurni manyanangu jarrmalany pirlawu.”

<sup>28</sup> Wali pujungurni palunyanangu Kalalijangkarlu Jesus jakuljakuljularni wapalkar-rarlul wulyukujirnujanga.

*Mimijartiwarnti manya wulyukujirnani Jesusju*

<sup>29</sup> Nyanartijangka mayarungurni jujupurrungurni palu yani kanarlanyjurra mayaru. Jesus Jayimijjaa Jun mapirri palu yani, pirriyanila palu mayarurla Jayiminkurlajaa Yanturukurarla. <sup>30</sup> Takurryani palu mayarurla. Mimijarti pa yukarnani kaninykaniny mayarurla marnin Jayiminku parla mali. Nyanartijangkarlu palurla marni Jesusku, “Mimijarti pa parrparr yukarnana minyarti marnin Jayiminku parla mali.” <sup>31</sup> Wali Jesusju yanungurla ngarrpirtimani, marnin kurrarnukujirni. Parrparr kurrkantinyala, marnin nyanarti kirtilyjarrinyala. Miyila manya yinya malingu Jayiminkurla.

<sup>32</sup> Nyanartijangka karuwarrarla mungangkurrarla palu yani Jesuskarti. Puranguliny takurryani. Piyirn mimijartiwarntijaa piyirnwarntiwarlany pirlajartiwarnti palunya Jesuskarti kanya piyirnwarntirlu nyanartikarrajawarntirlu. <sup>33</sup> Piyirnwarnti nukarnini tawunjangkawarnti palu kirlingirriarla ngunangani mayarurla. <sup>34</sup> Mimijartiwarnti paja manya wulyukujirnani Jesusju. Yarnta pirlawarnti manyanangurla jurramanani piyirnwarntiwarlanyjanga. Kulkurukujirnila manya pirlawarnti, tumaj palurla Jesusku pinarri ngunangani, yangkala manya Jesusju kulkurukujirni.

*Ngapukura wangki manyanangu jularnani Jesusju*

<sup>35</sup> Nyanartijangka kumantarla pa Jesus turtapinya manyanjanga. Pukanyjarti pa mayarungurni yani. Kayanwarlany pa. Purayimarnani parla Ngarpuwu, Ngarpuwu parla wangki marnani. <sup>36</sup> Wali muwupungani palurla pajangu. Jinamanurla palu wajilpinya Jesus Jayimintujaa kanarlanywarntirlu, kitangarni palurla pirriyani. <sup>37</sup> Parlipinya palu. Marni palurla, “Muwupungana mangulu piyirnwarntirlu nukarnirlu.” <sup>38</sup> Nyantungu manyanangu marni, “Yankurlipa mayaruwarntiwarlanykarti. Julawu marnanyanangu Ngarpukura wangki kanarlanywarntiwuwurti. Minyartipurru wangki marna pirriyani.”

<sup>39</sup> Nyanartijangkala Jesus kitpungani Kalalirla. Wamarn jularnani manyanangu wangki Ngarpukura mayaruwarntirla jujupurruwarntirla. Yarnta pirlawarnti manyanangurla jurramani piyirnwarntijanga.

## 2

*Nganpayi mimijarti kanyjijarra yakurr*

<sup>1</sup> Nyanartijangka Jesus pa tikiyani mayarukarti tawunkarti Kapaniyakarti. Ngurrawarnti murrkurn pa kurrarni nyanayirla mayarurla Jesus. Nyanartijangka piyirnwarntirlu Kapaniyakarrajawarntirlu palurlanyanu jakuljularnani, “Jesus pa nyanayirla mayarurla marnpa kiralany.” Piyirnwarntirlu palurlanyanu jakuljularnani.

<sup>2</sup> Nyanartijangka mayarurla pa kurrarnani Jesus kaninykaniny. Mayaru pa nyanarti lukajiliny. Jarlu palu ngartakpani lukajanga. Wali pirripirriyanani palunyanta Jesuskarti. Wali nyanarti mayaru palu tipani piyirntu, kurayipwarnti murrkurnjaa kanarlanywarnti piyirnwarnti paja palu ngunangani mayarurla nyanayirla. Tipani palu, kanarlanywarnti palu palkangala karrinyani kirlingirriarla. Kaninykaninygurni manyanangu wangki wulyu jularnani Jesusju. Kalpurwarlanyju piyirntu ngarlkarlala palu pinakarrinyani. <sup>3</sup> Kanarlanywarntirlu palurla pirrikanya nganpayi layi nyanarti mimijarti kanyjijarra yakurr yanungajirtajinyangu. Jesuskula palurla kanya kurrinykurrinyju wulyukujirrupurru nganpayiwarntirlu kalukurla. <sup>4</sup> Kanya palu mayarukarti kaninykaninyjurra, yangkala palu jatajatalani. Jarti palurla nyanyangkurra kirlingirriwu takurryanupurru. Paja palunyanta ruk karrinyangurra kirlingirriarla. Parakanya palu nganpayi mimijarti kankarral kurrinykurrinyju kankarnumarrangurlu yungupurru.

Nyanartijangkala palu numpurrkarlarni mayaru kankarnumarrangu, kirlingirriala ngujangurra. Wali nyanarti piyirn palu takurppinya kirlingirri lal kalukujarti kanimparral. Kankarnumarrangurni palurla nganpayi kanimpalkujirni. Jesusja palunyanta marnpa yutukani.

<sup>5</sup> Wali Jesusju manya nyangani, ngurtparnani palurla Jesusku. Nyanartijangka marni parla nganpayiwu mimijartiwu Jesusju, “Nganpayi. Jalarrarni marnangu wajapungana yakurr nyuntukurajangka.”

<sup>6</sup> Wali piyirnwarntirlu nyanartiwarntirlu kurayipwarntirlu palu nyanya. Pinapinakarrinyani palu wangki yangkarti Jesuskura, Jesusju parla marni minyartiwu. Marnani palurlanyanu nyanartiwarntirlu kurayipwarntirlu muntanga kaninykaniny ranyji, <sup>7</sup> “Nganajangka pa nganpayi minyarti kujarti malany. Kayan ngartanyanangurla ngananguwurti wajapungka yakurryakurr piyirnngurni. Ngarpungumipa pa wajapungany. Nyapartu manyanu Jesusju kajalkajalkujilany, Ngarpula wartangurnikujilany. Kayan ngartanyanangurla nyantungu wajapungka piyirnngurni.” Kujarti palu kurayipwarntirlu pinapinakarrinyani.

<sup>8-9</sup> Jesusjula manya nyangani yangka palu pinapinakarrinyani muntanga kaninykaniny. Wali marnila manyanangu Jesusju kurayipwarntiwu, “Nganajangkarlu manta kujarti pinapinakarrinyana muntanga. Pinapinakarrilany manta ngulikanupurru. Ngulikarrkula pajanta minyartingurni wangkingurni ngajukurangurni.”

Nyanartijangkarlu manyanangu marni, “Nganpayi minyarti marna wulyukujiwu mimijangka, yarnta marna piyirnjangka minyartijangka yakurryakurr wajapungkuwurti. <sup>10</sup> Ngarpungu paja yiparni minyartikarti nguwakarti. Ngarpukura maya marna ngajungu martalany, yangkala marna yakurryakurr wajapungany piyirnjangka, marninjangka yapajangka pujurni. Wali kujartikarra marnarla malku nganpayiwu minyartiwu, yangkala pajanta pinarri ngunawu mayawu ngajuwu.” <sup>11</sup> Marnila parla nganpayiwu mimijartiwu Jesusju, “Pinamantaja nganpayi. Turtangka. Kaluku warntarlanyanu, wurnala man turtangurla yanku ngurrakarti.”

<sup>12</sup> Nyanartijangka turtapinya pa. Turtangurla warntarni parlanyanu kaluku, partalurnila wurna yani. Tirriinyanila manyanangurla piyirnwarntirla palkakarti.

Wali nyanartijangka purppurrmarnila palu piyirnwarnti nukarni. Milpala palu purlkajarrinya. Nyangani palu nganpayi wurnajangka yananyjangka. Nyanartijangka wirriyarrinya palu nukarni, Ngarpupala palu kajalkajalkujirni. Marnani palurlanyanu wirriyarlu, “Ngajirta parlipa nyakarla kujartijiliny jarlu. Minyarti parlipa nyangany jalarramipa.”

#### 4

##### *Nganpayi kiyi tarrapungujuwal*

<sup>1</sup> Walimpa ngapanga purlkanga pa Jesus kirrarnani rirringkirla. Wali piyirn paja palunyanta pirriyani yalartiwarntingurni wartangurniwarlany wartangurniwarlany. Ruklaparnani palanta piyirnwarnti paja Jesusja. Ngajirta parla kirlingirri ngunarla. Warpiny palanta rukukani, yangkala ngurtingala parayani ngapakarrajirla Jesus. Piyirnwarnti nyanartiwarnti paja piyirn palu palkangala rirringkirla ngunangani, Jesus pa kirrarnani ngurtinga. Parayanurlala wangki manyanangurla marnani ngurtingurni ngapakarrajingurni.

<sup>2-3</sup> Pinarriyungani manya Jesusju wangki purlka ranyjikarraji. Jularnani manyanangu piyirnwarntiwu, “Piyirnwarnti pinakarrilu.

“Layi nganpayi pa kiyi tarrapungujuwal yanani, tarrapungku pa kiyi jirajijiliny miyipurru turtapungupurru. Nyantukurla yartta nguwanga pikanga manya tarrapungku.

<sup>4</sup> “Nyanartijangkarlula yartta manya tarrapungani kiyi nyanawurlu piyirntu. Tarrapungani manya wamarnkujarra. Kiyiwarnti palu wantinyani kujangkurrarra. Kanarlanywarnti palu wantinya kirliwarntirla kirninyja. Kanarlanywarnti palu wantinya

nguwanga paljarra. Kanarlanywarnti palu wantinya warntarrirla patinga. Nukarnini palu wantinya wulyuwulyu kiyiwarnti tarrapungujangkawarnti, yangka manya tarrapungani piyirntu. Wanyjani manya, walimpa palu wartangurni ngapajangka turtapungku.

“Wali wartangurnila palu yukarnani kiyiwarnti nyanartiwarnti. Kanarlanywarnti palu yukarnani warntarrirla palkanga. Jirikiwarntila palu laparni, parlipinyala palunya kiyiwarnti palkangajangka. Yutantinyala palunyanangurla kiyiwarntirla, ngarnanila palunya nyanartiwarnti kiyiwarnti.

<sup>5</sup> “Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti wulyuwarnti palu yukarnani nguwanga lartanga. Kankarnumarrangu pa nguwa nyanarti yaru, kaninymarrangu pa paljarr, pamarr ngunangani purlka ranyji kaninymarrangu. Nguwa nyanarti parla kiyiwu larta, ngajirta parla nguna warnamintiwu tartayanupurru kanimpal. Wali partalurnila palu turtapinya warnjal kiyiwarntijangka, turtapungurla kutarni karrinyani. <sup>6</sup> Purangurlula lani lalkawurra warnjal, lalkajarrinyala wurrkal nukarni, yangka nyanarti warnaminti kiyikura ngajirta kaninyparral tartayantarla.

<sup>7</sup> “Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti wulyuwarnti palu yukarnani nguwanga kirlinga. Jarlu pa piyirntu jakurripinya nguwa. Warnaminti kirlikura warrarni ngunangani kaninykaniny nguwapuru. Kula walirni warpinykujirni, minyakujala warrarni ngunangani kaninykaniny.

“Nyanartijangkarla palunyanangurla yukarnani kirliwarntirla kiyiwarnti piyirntu tarrapinya. Wali kirninyjarni pila turtapinya ngarlajaa wulyu. Ngarlanguninyju parla tinyungani mana wulyunguniny. Wali ngarlangu manangu nyanawurlu wajapunganila nyanarti mana wulyunguniny. Ngajirta pa nyanawurlu manangu wulyungu martarnantarla miyi, yangka pa nyanawurlu ngarlangu wajapungani.

<sup>8</sup> “Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palu yukarnani nguwanga wulyunga yatunga. Wali nyanartijangka kiyiwarnti palu turtapinya yukajiliny, kankarralparni lani turtapungurla palu karrinyani. Yingkinjarti palu karrinyani. Purlkajarrinyala kiyijangka. Yangka palu nguwanga yatunga wantinyani, nyanarti palu miyi martarnani yingkinjarti nukarnirlu. Kanarlanywarnti palu karrinyani murrkurnjarti miyi. Yingkintu manya martarnani 30 kiyiwarnti jirajijilinywarnti. Kanarlanywarnti palu karrinyani ngarrjamartajarti miyi. Yingkintu manya martarnani 60 kiyiwarnti jirajijilinywarnti. Kanarlanywarntiwarlany palu karrinyani pajajartijinyangu miyi. Yingkintu manya martarnani 100 kiyiwarnti jirajijilinywarnti.”

<sup>9</sup> Marnanila manyanangu Jesusju, “Puju manta pinangu tarrpartawu, wali nyanarti, pinakarriwu manta.”

<sup>10</sup> Walimpawarlany manyanangurla ngunangani piyirnwarntirla mapirrikarrajiiwarntirlajaa piyirnwarntiwarlanyja murrkurnta. Japirlyungani palurla Jesus, “Nyapartukarra yangkarti man marni, kiyiwarnti tarrapungujangkawarnti manunya jularni.”

<sup>11</sup> Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajiiwarntiwu, “Jarlu marnanyirrangu jularni wangki ranyjikarrajii. Jalarrala marnanyirrangu wangki yangkarti kalarakujiwu nyurrawarntiwu, yangkala mantarla wangkiwu pinarri ngunawu. Pinarri mantarla ngunawu nyapartukarra Ngarpu parlipangu kajalkajal nguniny.

“Wali nyurrawarntiwu mapirrikarrajiiwarntiwu marnanyirrangu ngajungu kalarakujilany wangki, yangkala nyanartiwarntiwu kanarlanywarntiwu marnanyanangu julawu ngajungu wangki rantangangurni.”

<sup>13</sup> Yarntarni Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajiiwarntiwu, “Puju kayan nganta pinangu pinakarri minyarti wangki kiyi tarrapungujangka, kayan nganta pinangu pinakarri wangki nganawurti minyartijiliny ranyjikarrajii nyurrawarntirlu.”

<sup>14</sup> Wali nyanartijangka Jesusju manyanangu kalarakujirni mapirrikarrajiiwarntiwu wangki ranyjijangka nyapartukarra parlipangu kiyiwarntirlu pinajulalany. Kujartikarra manyanangu marni, “Nyanarti piyirn Ngarpuwura yangka manyanangu julalany, nyanartijilinyparni piyirn minyarti kiyi tarrapungujawal ngunangani. Wali nyanarti

kirilingalparni piyirntu julalany Ngarpukura wangki lirrangu, nyanartijilinyparni kiyi tarrapungujangkajiliny nguwanga yukarnani.

<sup>15</sup> Wali kiyiwarnti kanarlanywarnti palu yukarnani palkanga warntarrirla, jirikirlula palu ngarnani. Nyanartijilinyparni palu piyirnwarnti kanarlanywarnti nguniny. Wangki palu pinakarrilany Ngarpukura jularnujangka. Ngajirta palu mapunikarra. Pirlangu purlkangu yap kangany partalurni. Kulmanurla manyanangurla kangany wangki nyanarti. Piyirnwarnti nyanartiwarnti palu kiyijilinyparni nguniny palkanga.

<sup>16-17</sup> Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palu yukarnani nguwanga paljarra, partalurnila palu turtapinya. Walimpa purangurlula manya lani lalkawurra. Nyanartijilinyparni palu nguniny piyirnwarnti kanarlanywarnti. Pinakarrilany palu nyanarti wangki Ngarpukura, wirriyajarrilanypala palu. Walimpa jingkirrikangany palunya piyirnwarntiwarlanyju, yarnta kujikarralany palu kanarlanykanarlanyju piyirntu tumaj palu mapunikarralany wangki Ngarpukura. Nyanartijangka ngajirta palurla mapunikarra jutungurni.

<sup>18-19</sup> Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palunyanangurla yukarnani kirlinga. Turtapinyajal palu wurrkal wulyuwarntijaa ngarlwarnti. Tintinyinyala palunya ngarlanguninyju kirliwarntirlu, yangkala ngajirta palu wulyuwarntirlu miyi martarla. Wali nyanartijilinyparni palu nguniny piyirnwarnti kanarlanywarnti. Pinakarrilany palu wangki Ngarpukura, mapunikarralanyypala palurla kaparnwarlanyparni. Ngajirta palurla munta kayan nguna Ngarpuwu. Wali pinapinakarrilanypala palu pamarrjaa manawarnti. Nganapartu nganapartu palu pinapinakarrilany jutungu. Ngajirta palu Ngarpu pinapinakarri. Yarnta palurla yakurr nguniny munta kayan kujikanurlamarra. Ngajirta palu nurrurrurlu mapunikarra.

<sup>20</sup> Yarntarni kanarlanywarnti kiyiwarnti palu yukarnani nguwanga wulyunga. Turtapinyala palu, purlkajarrinyala palu, walimpa palu nukarnini miyijartijarrinyala. Kanarlanywarntirlu palu murrkurn martarnani kiyiwarnti 30 yingkintu, kanarlanywarntirlu palu ngarrjamarta martarnani kiyiwarnti 60 yingkintu, kanarlanywarntirlu palu pajajinyangu martarnani kiyiwarnti 100 yingkintu. Nyanartijilinyparni palu piyirnwarnti kanarlanywarnti nguniny. Pinakarrilany palu wangki Ngarpukura. Mapunikarralanyypala palu, munta kayan palurla nguniny Ngarpuwu. Nurrurrurlu palurla mapunikarralany. Nguninyypala palu nyapartukarra manyanangu Ngarpungu wulyumalany.

### *Ngapa purlka*

<sup>35</sup> Nyanartijangka karuwarrarla Jesusju manyanangu marni piyirnwarntiwu mapirrikarrajawarntiwu, “Wurna parlipa yanku rirringkiwarlanykarti kurlirninyirra kurlirninyirrakarti.” <sup>36</sup> Jesus pa kirrarnani juturni ngurtinga. Nyanartijangka palu mapirrikarrajawarnti parayanukarrakanya ngurtinga. Kanyala palu Jesus ngurtijarti. Wali paja piyirn palunya wanyjani ngurtijawurlu ngapakarrajijangkajawurlu. Ngurtiwarntiwarlany palu mapirriini jakarni.

<sup>37</sup> Nyanartijangka walypa purlka pirriyani. Kuparlparla purlkajarrinya manyanangurla, walypangu ngapa kuparlparla purlkakujirni. Ngapa manyanta yimpirlmarnani ngurtikarti, tipanani manyanta ngurtinga. <sup>38</sup> Jesus pa ngurtinga yukarnani wartangurni jiwaljirla. Yukarnani manyan wurnanga wurnanga ngurtinga ngapakarrajirla. Wali parnkimani palu manyanjangka, marnila palurla, “Purlka. Nganajangka man manyanmipa yukarnana. Ngapangujal parlipanya ngalku jalarra. Jalarrajal parlipa pirlajarriwu.”

<sup>39</sup> Purlka nyanartijangka parnkijarrinya. Wali jarmarnila parla walypawu, marnila parla ngapawu Jesusju, “Lamajarri.” Wali lamala larlnguja ngapa nyanarti walypangajirtajarti. <sup>40</sup> Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajawarntiwu, “Ngapangu manya rayinkujilany. Ngajirta manta pinakarri Ngarpu mapunjinyangu. Pinakarrilany manta rayinkarrinyupurru.”

<sup>41</sup> Wali rayinjarrinyala palu, purlkajinyangu rayin. Wali jularnani palurlanyanu, “Nganaparta nganpayi minyarti. Minyajal pilanyanta mapunikarralany walypanguwurtijaa ngapanguwurti. Jarmalany pilangu.”

## 5

*Nganpayi wangarta*

<sup>1</sup> Nyanartijangka Jesusjaa piyirn nyantukurawarnti mapirrikarrajawarnti palu pirriyani ngurtijarti ngapakarrajijarti kakanikakani ngapanga purlkanga. <sup>2-3</sup> Piyirn yini Karrajiiyin palu ngunangani nyanayirla. Jamurn Jesus jupantinya ngurtijangka, marnpa parla pirrilaparni piyirn kayan najijangka, wanyjarrarla palunya pirlajarrinyujangka tartakujirnani.

Minyarti nganpayi pa pirlajarti ngunangani nyanayirla najinga. Muntanga manyanta pirla ngunangani. Pirlangu pa wangartakujirnani. Pajamirru palu jakarr karrpirni jinajaa kurrapa. <sup>4</sup> Manangu nyanawurlu tanyjingu ngajirta pa tartpartarnantarla. Nyan tungu pa yarrparni tulungjunganani nyanarti mana tanyji kurrapajarrajangka. Nyamar punganila manyanu tanyji nyantukurajangka jinajarrajangka. Mayaparijinyangu pa ngunangani, yangkala ngananguwurti piyirntu ngajirta pa lamakujirla. <sup>5</sup> Kakarra piyip karla takurr pukanyja julngurru kujartirlurra wampalmarnaninyirra pirlawarntikurarla ngurrangajaa pamarra. Nira pa papajananinyirrajae junganani manyanu pamarru jiringu.

<sup>6</sup> Wali piyirntu nyanawurlu Jesuspala parlipinya marringurni ngurtijangka jupantinyujangka. <sup>7-8</sup> Nyanartijangka pupurula laparnkanya yalartingurni. Mirtijurrurn-jurrurn wantinyala manyanta Jesusja. Jesusju parla marni, “Nyuntu pirla jarntakpanyjarlanyanta nyanartijangka nganpayijangka.”

Nyanawurlu nganpayirlu parla nganymarni Jesusku, marnila parla, “Jesus, walaku Ngarpukura purlkakura, nganajangkarlu paja kujartikujilany. Ngajirta ngajan wala-jiyungka. Ngajirta ngajan pirlapirlakarra.” Nurrurrurlu parla marni nganpayirlu.

<sup>9</sup> Jesusjula japirlyinya, “Ngana man nyuntu yini.”

Nyantungula manyanta jangkumani, “Ngaju marna yini Paja, tumaj marnalu paja nguniny.” <sup>10</sup> Nyanawurlula piyirntu parla marni nurrurrurlurni, “Ngajirta nganunya ngunyipungka minyartiwarnti pirlawarnti ngurrajangka minyartijangka.”

<sup>11</sup> Wali nyanartikarra marnparni palu paja pikipikiwarnti karrinyani pamarra rir-ringki, miyi palu ngarnani. <sup>12</sup> Wali nyanartiwarntirlu pirlawarntirlu palu nurrurrurlu ngarntimani, “Jesus, yipawu manpanya pikipikiwarntikarti. Takurryanku marnalunyanangurla.”

<sup>13</sup> Nyanartijangka yiparnurlakani manya Jesusju. Nyanartiwarnti pirlawarnti palu pirriyani, tartayanila palunyanangurla pikipikiwarntirla pajanga. Nyanartiwarnti pikipikiwarnti pajajinyangu palu karrinyani kunyungurla 2 jawujun. Pujurnila palu laparni kanimpal ngalalangurni. Puluklaparni palu ngapanga purlkanga, yurrantinyala palu pujurni. <sup>14</sup> Nyanartijangka laparnkanyala palu piyirnwarnti nyanartiwarnti pikipiki ngampurrijawarnti. Nyanartirni wangki palunyanangu jakuljularnani piyirnwarntiwu mayarukarrajawu.

Wali mayaruwarntijangkala palu pirriyani nyanartikarra piyirnwarnti nyangupurru. <sup>15</sup> Marnpa pirriyanurla parlipinyala palu Jesus. Piyirn wulyujarrinyujangka manyanta karrarnani marnpa, nyanartirni piyirn yangka pirlawarnti paja manya martarni. Mana karrkinta martarnani, pinangu jirrkirpala pinakarrinyani. Purrpurrmarnila palurla piyirn paja nyangujanga. <sup>16</sup> Jularnila palunyanangu mayarujangkawarntiwu kanarlanywarntirlu, “Yangkarti nganpayi marnalu nyanya wangartajangka, wulyujarrinya pa. Yarnta pirlawarnti palunangurla takurryani pikipikiwarntirla. Puluklaparnila palu ngapanga nukarnini pirlawarnti mapirriini.”

<sup>17</sup> Nyanartijangka piyirnwarntirlu pujungurnila palurla Jesusku nurrurrurlu ngarntimani, “Yanku man ngurrajangka minyartijangka.” <sup>18</sup> Wali jamurn Jesus parayanani ngapakarrajirla ngurtinga, nganpayirlu nyanawurlu wulyukujirnujangkarlu parla juturni ngarntimani. Marni parla Jesusku, “Mapirri marnangurla yanku.”

<sup>19</sup> Jesusju lamakujirni. Kujala parla marni, “Tikiyantanyanangu nyuntukurawarntiwu. Julawu manunyanangu nyapartukarra manta Ngarpungu purlkangu yarakujirni. Yarn-tarni manunyanangu julawu nyapartukarra mangu yawiyijarrinya Ngarpungu.”

<sup>20</sup> Wali nganpayi nyanarti turtangkanya, jularnanila manyanangu wangki mayarurla Tikapalijja. Piyirnwarntiwu pajawu manyanangu jularnani nyapartukarra Jesusju wulyukujirni, purrpurmarnila palu piyirnwarnti nyanartiwarnti pinakarrinyujangka.

*Manga pirlajarrinya, Jesusja manyanta palya palymani marnintu*

<sup>21</sup> Wali nyanartijangka Jesus tikiyani karlanikarlani ngapanga purlkanga. Nyanayirla rirringki palunyanta marnpajarrinya Jesusja piyirnwarnti paja. <sup>22</sup> Layi nganpayi manyanta pirriyani Jesusja yini parla Jarij. Warrkammarnani pa mayarurla jujupurrurla. Parlipungurla jinanga Jesusja manyanta lapart parntawantinya kajalurni japirlyungupurru. Ngartimananila parlanyanta nurrurrurlu Jarijju mangawu kurntalku. Marni parla, “Ngajukura yapa pa yukalany purlka mimi jamurnku pirlawu. Yanungurla man palymanku yarakujiwujaa wanjikujiwu.” <sup>24</sup> Nganpayi nyanarti turtapinya. Jarrkanya parla Jesusku, yananila pila. Piyirn paja palunyanta warryani Jesusja, marnpa palunyanta lawuwantinyani tirntirnkarra.

<sup>25</sup> Layi marnin manyanangurla ngunangani yitilalwarnti paja 12 ranyjipirrajarti. Marninkurajiliny martarnani. <sup>26</sup> Jarti palurla mirrijin yungani maparnwarntirlu lamakujirrupurru. Pamarr manyanangurla pujumani maparnwarntirla. Ngajirta wulyujarrirla, mayajarryniala. <sup>27</sup> Jarlu palurla jularni Jesus wulyukujirnujuwal. Nyanartijangka Jesusja palanta paja warrlaparni, wali marnin nyanarti manyanangurla mapirri yanani. <sup>28</sup> Pinapinakarrinyani parlanyanu, “Palymanku marnanyanta Jesusja palya, wulyujarriwula marna.”

<sup>29</sup> Nyanartijangka palymani parla Jesuskura palya marnintu, lamajarryniala nyanartikarra. Ngungkupungani manyanu kaninykaniny lamajarrynyujangka. <sup>30</sup> Jesusju manyanu ngungkupunya nyantukura maya manyanta tirrinyyani karnalanyjurra. Nyanartijangka kurnakwantinya. Marni manyanangu, “Nganangu paji ngajukura palya palymani.”

<sup>31</sup> Mapirrikarrajawarntirlu palurla marni, “Paja marnangulurla wamarn karrilany. Kunyungurla nganangu partanta palymani. Ngurppa marnalurla.”

<sup>32</sup> Jesusju parla nyangani kulkururlu wanyjarrarlu palymani. <sup>33</sup> Marnintu manyanu ngungkupungani kaninykaniny Jesuskurarlu mayangu lamakujirni. Nyanartijangka yanila manyanta Jesuskarti parntawantinyala manyanta jinanga rayintu. Jularni parlanyanu nukarnini. <sup>34</sup> Jesusjula parla marni nyanartiwi marninku, “Mapunikani pajan, wulyujarryniala man. Wali marnanta wulyukujirni, wurnala man yanku wirriya.”

<sup>35</sup> Walimpawarlany kukajartila palurla pirriyani nyanartiwi nganpayiwu Jarijku. Marni palurla, “Kurntalku man marlaljarrinya. Nganapurru man jutungu ngarntimalany nyanarti nganpayi pinayungujuwal Jesus.”

<sup>36</sup> Jesusju manya jamulu pinakarrinya. Marnila parla Jesusju nganpayiwu nyanartiwi Jarijku, “Ngajirta ngankurlanyanu karrartajarri, yarr pajanurla ngurtngunawu ngajunga.” <sup>37</sup> Jarmarni manyanangu Jesusju, “Ngajirta nganta piyirn paja pirriyanta. Yarr murrkurnmipa yantajilurla.” Kanya manya Pitajaa paparlangu Jayimjijarra Jun.

<sup>38</sup> Nyanartijangka pirriyanila palunyanta Jarijkurarla mayarurla. Piyirnpala paja palunya parlipinya nyanayirla, maya palu lungani kujangkurrajarra. <sup>39</sup> Tartayanurla marnila manyanangu Jesusju, “Nganapurru manta kuja warawaramalany. Nyanarti manga ngajirta pirla, yarr pa manyan yukalany.” <sup>40</sup> Yarrparnila palurla jingkiirti warralpinya nyanartiwarntirlu pajangu. Nyantungu manya yarmipa ngunyipinya



palkakarti. Murrkurn manya tartakujirni Pitajaa Jayimijjaa Jun. Ngamajijaa ngarpu, mapirrirni manya tartakujirni.

Wali nyanartijangka yanila palu mangakarti ngurra wanyjarrarla yukarniyirra.<sup>41</sup> Jesusjula tarrpartarni kurrapa nyanarti manga, marnila parla, “Turtapungka manga.”<sup>42</sup> Manga nyanarti mapunparnila turtangurla kitpungani. Nyanartiwarntirlula palurla purrpurrmarni, mil palu purlkajarrinya. Manga yangka purlka yitalalwarnti 12 parla.<sup>43</sup> Jarmarnila manyanangu nyanartiwarntiwu mapirrijangkawu Jesusju, “Ngajirta ngantanyanangu jula kujangkurrarrawu kanarlanywarntiwu.” Miyiwula manya jinjinyinya yungupurru manga nyanarti marranyan.

## 6

### *Kapijaa miyi manya yinya Jesusju*

<sup>31</sup> Jesus manyanangurla piyirwarntirla mapirrikarrajivarntirla ngunangani. Piyirwarnti kanarlanywarnti paja palu pirripirriyanani. Mirnpungani palu nyanartiwarntirlu piyirwarntirlu, yangkala miyi ngajirta palu nganyjarla Jesusjuaa nyantukurawarntirlu mapirrikarrajivarntirlu.

Nyanartijangka marni manyanangu Jesusju nyantukurawarntiwu mapirrikarrajivarntiwu, “Wurna parlipa yanku. Jintanga parlipa kurralku piyirwarntingurni rantanga.”<sup>32</sup> Ngapakarti palu turtangkanya ngurtikarti ngapakarrajikarti Jesusjaa mapirrikarrajivarnti piyirwarnti. Ngapangal purlkangal palu yani ngurtijarti pin-tirnikarti.

<sup>33</sup> Nyanartijangka piyirwarntirlu palunya pajangu nyanya nyanartiwarnti turtangkanyajangka ngurtijarti. Nginyjirrikani palunya, jinala palu wamarn laparni ngapangal rirringki. Mayaruwarntijangka palu pirripirrilaparni piyirwarnti nyanartiwarnti kanarlanywarnti. Kajalurni wantinya palu, Jesus jupantinyala ngurtijangka.

<sup>34</sup> Nyanartijangka jupantinyurla piyirwarnti pupurujangkawarnti manya nyanya Jesusju. Yawiyijarrinyala manyanangu, tumaj palu yarr wampalmarnani, ngananguwurti ngajirta manya ngampurrmanantarla. Wali purlka wangki manya pinayungani Jesusju.

<sup>35</sup> Nyanartijangka karuwarrajarrinya. Piyirwarnti mapirrikarrajivarnti palunyanta yani Jesuskarti. Marni palurla Jesusku, “Minyarti ngurra pa walmarta, miyi ngajirta parlipangu nguna. Purangu pa kutajarrinya.”<sup>36</sup> Manyjanyanangu minyartiwarntiwu piyirwarntiwu. Mayarukarti palu yanku. Warntawu palurlanyanu ngurrujarra ngurrujarra miyi pamarrjawurlu.”

<sup>37</sup> Wali jangkumani manyanangurla Jesusju mapirrikarrajivarntiwu, “Kayan ngarnanya marri yipanyja, nyurrawarntirlu mantanya yungku miyi ngarnupurru marnpajangka.”

Marni palurla Jesusku, “Nyapartukarrala marnalunyanangu miyi warntawu nyanartiwarntiwu piyirwarntiwu. Ngajirta marnalu marta pamarr purlka yangka \$200 miyiwu warntarnupurru.”<sup>38</sup> Japirlyinya manya Jesusju, “Yanungurla nyakulurla, nyarrjangu manta miyi martalany kanarlanywarntiwu yungupurru.”

Nyangungurla palurla jularni Jesusku, “Miyi kurriny kurriny kayanjaa kapijarra kurriny marnalu nyanya.”

<sup>39</sup> Nyanartijangka piyirwarnti nukarnini manya jinjinyinya Jesusju, “Yutantilu yukanga wurrkalla tukuwarlany tukuwarlany.”<sup>40</sup> Kajalurnijaa wartangurni palu yutantinya kirri, nganimpirriwarlany nganimpirriwarlany palu kurrarnani.

<sup>41</sup> Miyiwarntijaa kapijarra manya warntarni Jesusju. Millu kankarral nyanya, Ngarpuwula parla ngarntikanya Jesusju, miyila manya jungani Jesusju. Yinya manya mapirrikarrajivarnti. Marni manyanangu, “Yungkalunya.” Yarnartarni kapi manyanangu jungani.<sup>42</sup> Ngarni palu nukarnirlurni, kinkijartijarrinyala palu.

<sup>43</sup> Nyanartijangka miyijaa kapi jakarrngarnujangka palu warntarni mapirrikarrajivarntirlu, ngurtiwarntirla purlkawarntirla 12ja palu takurrpinya.<sup>44</sup> Yangka piyirn palu nguja nyanartikarra paja 5 jawujun.

*Jesus kankarninyirra yani ngapangal*

<sup>45</sup> Nyanartijangka piyirnarntiwu mapirrikarrajiwarntiwu manyanangu marni Jesusju, “Kajalu manta yanku ngapanga purlkanga ngurtijarti ngapakarrajiarti. Ngur-rakarti Pijayirtakarti kakanikakani manta yanku.” Yarntarni kanarlanywarnti piyir-nwarnti nukarnini manya yiparni. Pujurni palu tikitikiyani pulparral ngapangajir-tarlal ngurrawarntikarti. <sup>46</sup> Yiparnurlakanungurla pamarrkartila yani nyantu Jesus. Nyanayirla parla purayimarnani Ngarpuwu, Ngarpuwu parla japirryungani.

<sup>47</sup> Wali mungajarrinyala manyanangurla mapirrikarrajiwarntiwu. Kaparn muntanga palu karrinyani ngurtijarti, Jesuspala pamarra warrarni kirrarnani. <sup>48</sup> Pamarrngurni manya nyanya Jesusju wampalmarnanujangka. Kayan ngartalu turrinyantarla ngurti-jarti. Walypangu manya lamakujirni.

Nyanartijangka munganga jamurn yangka rarpajarrinyani kakarra, Jesuspala manyanangurla pirriyanani mapirrikarrajiwarntirla. Waangani manya wartangurni. Kankarninyirra yanani ngapangal, kula nguwangalparni. <sup>49</sup> Nyanya palu ngapangal yananjungka. “Warawu,” marni palu. Kula palu pirlarni nyanya. <sup>50</sup> Nyangungurla palu rayinjarrinya. Partalurnila manyanangu marni Jesusju, “Ngajirta nganta rayinjarrni. Ngaju marna Jesus. Purnkujarrilu.”

<sup>51</sup> Nyanartijangka Jesus manyanangurla takurryani ngurtinga mapirrikarrajiwarntirla, lamajarrinyala walypa, purrpurrmarnila palurla. <sup>53a</sup> Nyanartijangka juturni palu yanani ngapangal, pirriyanila palu rirringki.

7

*Nganpayi pina rukjarti jalany kuta*

<sup>31</sup> Jesus yani tawunjangka yini parla Tayiya. Tayiyajangka yani pa kayirrara Jayi-tankarti. Jayitanjangka yani Jesus wamarn kakarrangu. Tikapalijangka pirriyani ngapanga purlkanga yininga Kalalirla. <sup>32</sup> Nganpayi palu kanya piyirnarntirlu Jesuskarti pina rukjarti jalany kuta. Ngajirta pa wangki manyjarla, ngajirta pa wangki pinakar-rinyantarla. Yapajangkarni pa ngunangani pina rukjarti jalany kuta. Wali ngarntimar-nanila palunyanta Jesusja piyirnarntirlu nurrururlu, ngarntimarnani palurlanyanta nganpayiwu palymanupurru.

<sup>33</sup> Nyanartijangka Jesusju kanya piyirnarntijangka palkakarti nganpayi pina rukjarti jalany kuta. Kangungurla manyanta takurryani Jesus kurrapajarra nganpayirla pina-jarrarla. Juwajpanila manyanu Jesusju jamarnta kurraparla, kurraparlurnila palymani piyirn jalany.

<sup>34</sup> Nyanartijangka Jesus mil kankarraljarrinya, marnila parla Jesusju, “Kirlingirrijarri pinajarra.” <sup>35</sup> Wali partalurni pinajartijarrinya nganpayi nyanarti, yarntala larrakarn-jarrinya, marnanila manyanangu larrakarn.

<sup>36</sup> Nyanartijangka Jesusju manyanangu marni, “Ngajirta ngantanyanangu piyirnku ngantuwurti jula.” Wali Jesusju nurrururlu manyanangu jarmarni. Nyantuwarntirlu ngajirta palurla mapunikarrarla Jesusku, jutungurni palunyanangu jakuljakuljularni wapalkarraru. <sup>37</sup> Purrpurrmarni palurla piyirnarnti pinakarrinyujangka. Marni palurlanyanu, “Nganpayi minyarti Jesus pa wulyukujirnujuwal. Minyakatanya kirlin-girrikujilany pina rukjartiwurti, yarnta piyirnarnti jalany kutajangka manya juwalku-jilany.”

8

*Nganpayi jankajarti*

<sup>22</sup> Jesusja piyirnarnti mapirrikarrajiwarnti palu pirriyani tawunta yininga Pijayirtarla. Kanarlanywarntirlu piyirnarntirlu palunyanta purpankanya Jesuskarti

nganpayi jankajarti. Ngarntimarni palurla piyirnwarntirlu palymanurla wulyukujir-nupurru. <sup>23</sup> Jesusju tawunngurni ngarrpirtimankanya pintirnikarti jankajarti. Juwajpani manyanta milla jankajartirla jamarnta, palymanila Jesusju kurraparlu. Palymanurla parla marni, “Wayila man nyangany nganawurti.”

<sup>24</sup> Ngalaramarni nyantu nganpayi jankajarti. Marni parla Jesusku, “Piyirnwarnti marnanya nyangany kitpungujangka. Kula manawarntirni purlkawarnti, minyakujala palu piyirnwarnti.”

<sup>25</sup> Yarnarni pa palymani mil kurraparlu Jesusju, warrpunyanyala jankajawurlu, milpala lirrjinjarrinya. <sup>26</sup> Nyanartijangka Jesusju nganpayi yiparni ngurrakarti nyan-tukurakarti. Marni parla, “Ngajirta ngan tikiyanta tawunkarti.”

## 9

### *Jesus kanarlanyparnijarrinya*

<sup>2</sup> Jesusjaa murrkurn piyirnwarnti mapirrikarrajiwarnti kankarral pamarra palu parayani jintanga Pita Jayimijaa Jun. Jesus karrkin kurnakwantinya, kanarlanyparni-jarrinya. <sup>3</sup> Mana wirrimpurru nyantukura palypalymanani parpjartijinyangu. Kayan ngarta ngantunguwurti lukurpungka nyanartijilinywurra parpjartiwurra.

<sup>4</sup> Nyanartijangkarlu nyanya palupinya mapirrikarrajiwarntirlu karrinyujangka Mujijaa Yilayija. Wangkijarti palupinya nyanya, wangki pilanyanta marnani Jesusja. Nyangungurla palu rayinjarrinya mapirrikarrajiwarnti. <sup>5-6</sup> Pita ngajirta parla pinarri ngunarla wangkiwu marnupurru, yangkala parla paparmarni Jesusku, “Purlka.” Turtuk parlipa nguniny minyayirla. Yutukarrku marnanyirrangulu wurriny minyayirla kayan nyuntuwu, kayan Mujijku, kayanwarlany Yilayijawu.”

<sup>7</sup> Nyanartijangka pirriyanila yurnturr, kutantinyala manyangurla wangarr. Kaninykaninyngurni yurnturrngurni palu pinakarrinya lin Ngarpukura marnujangka. Marni manyanangu Ngarpungu, “Minyarti paji walaku ngajuwu, wulyu marna kangany muntanga. Pinakarrilunyanta nyantunga.” <sup>8</sup> Jamurn palu pinakarrinya lin, warrpkarra nyanyala palurla mapirrikarrajiwarntirlu, jartila palupilangulu nyanya. Jesumipala palu nyanya, wirlmarni pila kurrinywarlany nganpayijarra yinijarra Yilayijjaa Mujij nyanayirlarni.

<sup>9</sup> Nyanartijangka jupantinyanila palu Jesusjaa mapirrikarrajiwarnti kanimpal tikirr. Marnila manyanangu Jesusju, “Ngajirta ngantanyanangu jula piyirnku ngantuwurti wangki nyangujanga. Mularnpungku mantanyanangu kajirna pirlajangka wanjijarriwu. Nyanartijarra mantanyanangu julawu piyirnku walimpa.” Jarmarni manyanangu Jesusju.

<sup>10</sup> Wali mularnpunganila palunyanangu nyanarti wangki kanarlanywarntiwu pamarra nyangujanga, yangkala japirlyungani palunyanu mapirrikarrajiwarntirlu, “Nyapartukarra wangki minyarti manyanu jularnani pirlajangka pa wanjijarriwu. Ngurra marnalurla.”

### *Mapirrikarrajiwarntirlu palunyanta jarti jurramani pirla*

<sup>14</sup> Wali nyanartijangka palu turtuyani piyirnwarnti yiniwarnti Pitajaa Jayimijaa Jun-jaa Jesus pamarrngurni kaninypparral. Pirriyani palunyanangurla kanarlanywarntirla mapirrikarrajiwarntiwarlanyja. Kajalu palu karrinyani mungkurr mapirrikarrajiwarnti-jaa piyirnwarnti kurayipwarnti. Piyirnwarntiwarlany paja mapirri palu karrinyani. Wali nyanya palunya Jesus mapirririlu. Kurayipwarntirlu palunya japirlyungani mapirrikarrajiwarntiwarlany yapapurru wulyukujir-nupurru.

<sup>15</sup> Nyanartijangka Jesus palu nyanya piyirnwarntirlu. Wali ngarrurtajarrinya palu Jesus nyangujanga, pupurula palanta laparni Jesuskarti, jamurn palu nyanya. Marni palurla, “Ngurt marnangulurla nguniny nyuntunga.” <sup>16</sup> Jesusju manya pinakarrinyani marnujangka yangka kurayipwarntirlu palunya japirlyungani mapirrikarrajiwarnti

mayangu kajaluwarlany wangki. Nyanartila manya jampirlyinya Jesusju nukarnini, “Ngana wangki mantarlanyanu marnana. Julajilu.”

<sup>17</sup> Nganpayirlu layingu manyanta jangkumani, “Yu, julawu marnangu. Pirrikanya marnangu nyuntuwu minyarti parri walaku ngajukura. Nyakarla man nyuntungu, minyakujala man yap yani, yangka marnangurla wartapuran pirriyani. Minyarti parri ngajirta wangki manyja, lirra pa nguniny numjarti. Pirlangu pa patanyjakujilany. <sup>18</sup> Pirlangu pa tartpartalany, palypongany manyanta nguwanga, nyanayirla manyanu nartwarntalany. Pirlangu pa rukukarralany ngayila. Kayan ngarta ranganyja parri nyanarti. Lirra manyanu kinyirrkarra pajarralany. Jamarntala manyanta pirriyanany parringa. Kayanmirri kayanmirri pa kujartijarrilany, nyanartijangka marnanyanganurla kanya parri mapirrikarrajiwarntikarti nyuntukurawarntikarti. Jarti marnanya jampirlyinya pirla jurramanupurru. Jarti palu ngunyipinya pirla parringajangka.” Kujarti parla marni nganpayirlu nyanawurlu ngarpunyankuraru Jesusku.

<sup>19</sup> Nyanartijangka Jesusju manyanangu marni piyirnwartiwu nukarniwu, “Nyurawarnti manta Ngarpu mapunjingajirtawarnti. Kayan nganta mapunikarra mapunjinyangu. Warrarni manta mapunikarralany kaparnwarlanyarni. Jarlujangka kartarna ngunangani marnanyirrangurla. Larrkikanani marnanyirrangurla wangki Ngarpukura. Nyapartujangkarlu pajantarla nganga pinakarrinyani.” Nyanartijangka manyanangu marni Jesusju, “Kaj. Parri warntajilu.” <sup>20</sup> Kanyala palanta Jesuskarti parri nyanarti.

Wali pirlangu parlipinya Jesus. Jamurn nyanya Jesus pirlangu palytarrapinyala parri nguwangkurra kanimpal. Wantinyala parri yangkala witawitakarninyirra nguwanga kaniny, jamarntala manyanta pirriyani lirrangu. <sup>21</sup> Jesusju pa jampirlyinya ngarpunyankura parrikura. “Nyangurlakarrajangka kujartijarrinyani parri.”

Ngarpungu nyantukurarlula manyanta jangkumani, “Yarr pa lamparnjangkarni kujartijarrinyani. <sup>22</sup> Yangka paji tarrapungani yapa ngajukura, warlunga pulukkujirni pirlangu. Yarntarni ngapanga pulukkujirni. Kunyungurla pajarla kulmanku pirlangu.” Yarntarni parla marni piyirntu, “Kunyungurla man pirla jurramanujuwal, kunyungurla ngajirtaparta. Puju man nyunturru pirla jurramanujuwal, wali nyanarti. Puju manpangu yawiyijarrilany, wali pirla jurramantanyanta ngajukurarlajangka parringajangka.”

<sup>23</sup> Nyanartijangka Jesusju parla marni, “Nganajangkarlu pajan jampirlyungany kujarti, kunyungurla marna pirla jurramanujuwal. Mapunparni marnanyirrangurla kujarti nguniny ngaju. Puju manta mapunikarrku ngananguwurti, wali nyanarti, ngajungu marnanya marlamanku. Marlamanjuwal marna ngaju puju piyirntu mapunikarralany.”

<sup>24</sup> Wali partalurnila manyanta jangkumani piyirntu, “Yu. Mapunikarralanyjal marnanta. Pinayungku pajan, mapunikarrkujinyangu marnangurla nyuntunga.”

<sup>25</sup> Nyanartijangka warriyanani palunyanangurla yalartiwarntingurni, jarlula palu pajarrinyani piyirn. Jesusjula manya nyanya. Nyanartijangka pa warntajpani pirla. “Jarntakpanyanyanta parringajangka nyuntu pirla. Nyuntuwu marnangu marnana pirlawu. Nyuntu man wangkingajirtakujirnujuwaljaa wangartakujirnujuwal. Ngajirta ngan yarntarni tikiyanta minyartikarti parrikarti. Ngunyipungany marnanta parringajangka minyartijangka pirla.”

<sup>26</sup> Nyanartijangka pirla pa papajani mayajinyangu. Parrila pilpilmarni pawujangkala. Nyanartijangka jarntakparnila manyanta pirla parringajangka. Wali wawuljarrinyala pa nyanarti parri yangkala palurla marni kanarlanywarntirlu, “Wali pa pujujarrinya nyanarti parri.”

<sup>27</sup> Nyanartijangka ngarrpirtimani parri Jesusju, karrinyukujirnila. Parrila karrinyangurra. <sup>28</sup> Nyanartijangka palu yani ngurrakarti mayarurla kaninykaniny. Jampirlyinyala palurlanyanta parriwu ranyjingurni, “Nyapartujangkarlu marnalu pirla jarti jurramani. Ngajirta manpangurla mapunikarrarla pirlangu.”

<sup>29</sup> Jesusju manyanangu marni, “Puju mantanyanta ngarntimanyjarlangurra jutungu, wali nyanarti. Ngarpungu manya pinakarriwujaa marlamanku. Nyanartila manta jurramanku pirla minyartijiliny parringajangkajiliny.”

## 10

### *Yapawarnti palu yani Jesuskarti*

<sup>13</sup> Walimpa kanarlanywarnti piyirwarnti palunyanta pirriyani Jesuskarti. Yapawarnti palunya kanya Jesuspuru palymanupuru. Wali mapirrikarrajawarntirru palunyanangu jarmarni piyirwarntiwu nyanartiwarntiwu. “Ngajirta ngantanyanta kanganta yapawarnti Jesuskarti.”

<sup>14</sup> Jesusju manya pinakarrinya mapirrikarrajawarnti. Kulijarrinyala manyanangurla mapirrikarrajawarntiwu tumaj palunya lamakujirnani yapawarnti. Nyantungula manyanangu marni Jesusju, “Ngajirta. Yara pajilurla yankurni ngajukarti yapawarnti. Ngajirta ngantanya lamakuji. Yankurnijalurla ngajungawu yapawarnti. Pinakarri-lany pajalu wangki ngajukura yapawarntirru. Mapunikarralanypala palunyanta Kutta, yangkala manyanangu Kut kajalkajal nguniny yapawarntiwu. <sup>15</sup> Kujartikarra pajanta pinakarriwu nyurrawarntirru wangki ngajukura mapunikanupuru. Mapunikarrkula mantanyanta Kutta yapajilinyju. Nyanartijangkala kajalkajalparni manyirranggu ngunawu Kut nukarniwu,” marni manyanangu kujarti Jesusju.

<sup>16</sup> Nyanartijangka Jesusju manyanangu warrpajparni yapawarntiwu kurrarnungurni. Nyanartijangka palunyanta pirripirriyani. Jatpanurla manya kurrarnukujirnani nyan-tukurarla jinkarrirla kayanngurla kayanngurla. Nyanartijangka manya palymanani kurraparlu jurluwarnti kayanngurla kayanngurla ngarntimanukarrarlul. Palymanukarrarlurni parla Ngarpu japirlyungani ngarrurtakujirnupuru yapawarntiwu.

### *Jesusju pa wulyukujirni nganpayi jankajarti*

<sup>46</sup> Nyanartijangka karlarrara palu yanani Jesusjaa piyirwarnti mapirrikarrajawarnti, kanarlanywarnti piyirwarnti paja mapirri. Mayarukarti palu yanani Jurujulumkarti, yangka layi mayaru kaparn karrinyani yini parla Jariku. Wurnarni palu tirrinyanani mayarurla nyanayirla. Ngajirta palu lamajarrirla. Karlarrara lanirni palu yani.

Wali kajalurni pa kurrarnani mayarungurni pakul layi jankajarti. Kakarrangu palun-yanta jamurnparni yanani Jesusngurra warntarrirla rirringkirla. Wali kurrarnani ngan-payi nyanarti yini Parramayaj. Ngarpu parla nyanartiwu yini parla Timayaj. Ngajirta parla warrkammarnantarla pamarrku jankajawurlu, yarr pa kurrarnani. Kurrarnungurni manyanangurla ngarntimarnani piyirwarntirru pamarr yungupuru. Pamarr palurla yungani piyirntu tirrinytirrinyanujangkarlu.

<sup>47</sup> Wali jularni palurla nyanartiwarntirru piyirwarntirru yangka palunyanta Jesusju mapirri yanani. Marni palurla, “Kangana marnapanya Jesusju Najuritkarrajirru.”

Nyanartijangka wangki nyanarti takijularnujangka pa jankajawurlu nginyjirrikani. Papajanila parla Jesusku, “Jesus, Tayipitkura, yawiyjarriji yarrwurti.” Minyarti ngan-payi Tayipit parla kilakinyankura Jesuskura jarluwarlanyjanka. <sup>48</sup> Jarti palu kanarlany-warntirru marrkukani. Jarti palurla jarmarni jankajartiwu. Ngajirta manyanangurla mapunikarrarla jankajawurlu. Jurni parla pawumarnani Jesusku. Marni parla jankajawurlu, “Jesus, Tayipitkura, yawiyjarriji yarrwurti.”

<sup>49</sup> Wali Jesuspala lamajarrinya, nyanartijangka ngalaramarnila. Parlipinyala Jesusju jankajarti kurrarnujangka. Marnila manyanangu Jesusju piyirwarntiwu, “Purpantajilu nganpayi nyanarti.”

Nyanartijangka yani palunyanta, marni palurla. “Pa. Turtapungka. Purnkujarri. Ngajirta ngan rayinjarri. Jesusju mangu malany. Nyaku manta.” <sup>50</sup> Jamurn palurla marni piyirwarntirru jankajartiwu, tarrapungurlakani parlanyanu pirlangkirr nyantukura. Partalurnila piwu turtapinya. Turtapungurla yani manyanta Jesuskarti. <sup>51</sup> Jesusju pa japirlyinya jankajarti, “Nyapartukujiwu marnangurla.”

Jankajawurlu parla marni Jesusku purlkawu, “Ngajirta. Mil pajan wulyukujiwu.”

<sup>52</sup> Jesusjula parla marni jankajartiwu, “Kaj, yanta. Nyuntu man wulyujarrinya. Mapunikani pajan ngaju yangkala man wulyujarrinya.” Nyanartijangkala partalurni manya nyanya piyirnwanti pujurni nganpayirlu. Nguwa mapirri nyanya. Nyanartijangkala Jesuspala wajilpinya wurnarni.

## 11

### *Jesus manyanangurla yani tangkijarti*

<sup>1</sup> Wali mayarungurni Jurujulumngurni kakarrara pila ngunangani kurrinywarlany mayarujarra lamparnjarra yinijarra Pipayijjaa Pijani. Pamarra pila ngunangani kakarrangukakarrangujarti rirringkirla. Pamarr nyanarti yini parla Yalapjarti. Pirriyani palu ngurrajarrarla Jesusjaa mapirrikarrajiwarntijaa kanarlanywarnti piyirnwanti. Yanani palu Jurujulumkarti. Kaparn palu jatparamarni warntarrirla mayarujarrarla.

Nyanayirla pilangu marni nganpayijarrawu mapirrikarrajjarrawu Jesusju wangki takurryanupurru mayarurla. <sup>2</sup> Marni pilangu Jesusju, “Yantapila nyanawurlurra mayarurlurra warntarrirlalparni. Yanungurla manpila parlipungku tangki. Karrpirnjangka karrinyana. Nyanarti pa ngurrpangurra, ngajirta parla pinarri jarnakangupurru. Wali kurtajpankula manpila. Tikirrkangku pajinpila mirnu.” <sup>3</sup> Kujarti pilangu marnani Jesusju, “Puju manpilangulu malku ngananguwurti, ‘Nganapurru manpila kurtajpanany nyanarti tangki,’ wali julawu manpilanyanangu, ‘Ngajirta. Kangku pajarrarla majawu nyantukurawu. Warrkamjangkarlu pa partalurni tikirryipawu.’” Kujarti pilangu marnani Jesusju mapirrikarrajjarrawu wangki pikawurra.

<sup>4</sup> Wali nyanartijangka jakarni pila wangkijarti Jesuskurajarti warntarrirlal, pirriyanila pila ngurranga. Parlipinyala pila tangki nyanarti. Jarlu palu karrpirni mananga. Karrinyani pa warntarrirla marnparni mayarurla kiyitta. Wali jamurn pila kurtajpani tangki, <sup>5</sup> japirlyinya palupinya piyirnwantirlu karrinyujangkawarntirlu, “Nganapurru manpila kurtajpanany tangki nyanarti.”

<sup>6</sup> Jangkumanila pilanya, “Ngajirta. Kangku pajarrarla majawu nyantukurawu. Warrkamjangkarlu pa tikirryipawu partalurni.”

Marnila pilangulu karrinyujangkawarntirlu, “Kaj, kangkapila.”

<sup>7</sup> Nyanartijangka tikiyanila pila, kanya pilanyanta tangki Jesuskarti. Jamurn pila pirriyani tangkijarti, wurnarni palu kurtajkurtajpani karrkintajangka mana pirlangkirrijilinyarni mapirrikarrajiwarntirlujaa kanarlanywarntirlu. Palpungala palunyanta pulpulpinya tangkinga pikawurra Jesus kirrarnupurru. Jesuspala parayani, kirrarnanila jarnaka tangkinga.

<sup>8</sup> Nyanartijangka kanarlanywarntirlu piyirnwantirlu palu kurtajpanani pulpungupurru nguwangal warntarrirlal, yangkala tangki yanani puwullal pulpungujangkarlal. Kanarlanywarntirlu palu junganani manajangka jaljarr yangkala palu warntarrirlal tarrapungani jaljarr. Tangki manyanta yanku puwullal warntarrirlal. Kujarti palu ngunangani piyirnwanti Juwujwarnti yangka palunya piyirn kajalkajalkujirnani. Kujarti palunyanangu pulpungani.

<sup>9</sup> Wali kajalurni palu yanani warntarrirlal piyirnwantiwarlany. Jesus pa yanani kaparnwarlany, kanarlanywarnti wartangurni palu yanani. Piyirnwanti pujurni palu pawupawukarra yanani ngarrurta. Parrayiparrayi jularnani palurla, “Nyuntu man purlka Ngarpu. Wirriya marnalu nguniny. Minyarti Jesus manpanya yinya takingu, yangkala marnalunyanta nyantunga ngurtnguniny.”

## 12

### *Marnin kalkarra*

<sup>41</sup> Wali nyanartijangka layimirri Jesus pa kirrarnani mayarurla Timpulla, tirinyanani palu nganpayiwarntijaa marninwarnti. Yutukanani palurla pamarr Ngarpuwu, ngurtinga palu pamarrpururla takurrpungani wurnangu. Nyanganila

manya Jesusju kurrarnungurni. Wali kanarlanywarntirlu purlkajartiwarntirlu pamarrjartiwarntirlu palu takurrrungani pamarr purlka.<sup>42</sup> Nyanartijangka layingu kalkarrarlu takurrrunya pamarrjarra kurriny kurnkurnjarra. Ngajirta pamarr purlka martarla kalkarrarlu nyanawurlu.

<sup>43</sup> Jesusjula manya nganpayiwarnti mapirrikarrajiwarnti marurrrunya. Marnila manyanangu Jesusju, “Mapunparni kalkarrarlu minyawurlu purlka takurrrunya. Kanarlanywarntirlu nukarnirlu palu lamparn takurrrunya.<sup>44</sup> Yangkartiwarntirlu pamarrjartiwarntirlu palu yutukani purlkajawurlu, pamarr purlka palu kirli martarnani. Marnintu minyawurlu yutukani lamparnjawurlu, pujurni pa yutukani pamarr nyan-tukura. Yungungurla pa pamarrngajirta nguniny, pamarr ngajirta pa martarla miyiwu warntarnupurru.”

## 14

### *Jutajju manyanangurla pirtinyikarrku Jesus pungupurru*

<sup>1</sup> Wali pinalkarrapurru pinyalu ngarnani miyijaa kuyi piyirwarntirlu pujungurni Juwujwarntirlu. Minyarti kuyi pa kukunja lamparn yarnta miyi pa pulawa yiyijngajirta. Kujarti palu pinapinakarrinyani nyapartukarra jarlu Ngarpungu manya kanya Yijijangka. Kumantawarlanya pa ngarnuwu miyijaa kuyi pinalkarrapurru.

Wali nganpayiwarnti kurayipwarntijaa puriswarnti palunyanta mulkara ngunangani Jesusja warntarnurla pungupurru, ranyjingu palu warntarla Jesus.<sup>2</sup> Marnani palu, “Kayan ngarlipa Jesus warnta tampi miyingajaa kuyinga pinalkarrapururla. Piyirwarnti ngarlipangulu kulijarri, pungka ngarlipanyalu.”

<sup>10</sup> Walimpa yani Jutaj Yijkarriyat yangkartiwarntikarti piyirwarntikarti puriswarn-tikarti. Yani pa Jutaj. Jesus manyanangurla pirtinyikarrku pungupurru. Jutaj minyarti pa nganpayi Jesuskurajangka mapirrikarrajiwarntijangka. Wangki manyanangu jularni piyirwarntiwu puriswarntiwu, yangkala wirriyajarrinya palu Jutajkurajangka wangk-ijangka.<sup>11</sup> Wangki manyanangu jularni. Jurrmartakani palu. Marni palurla Jutajku, “Puju marnanpangu Jesus pirtinyikarrku, pamarr marnantalu yungku.” Nyanartijangka kujalarnipurru pirtinyikanupurru Jesus pa jarranyangani Jutajju.

### *Pikakujirni pila kuyijaa miyi*

<sup>12</sup> Wali jamurnjamurnjarrinyani parla kuyiwujaa miyiwu. Kukunjawarnti lamparnwarnti palunya pungani. Jesuspala palu japirlyinya mapirrikarrajiwarntirlu, “Wanyjurla marnalu pikakujiwu kuyijaa miyi.”

<sup>13</sup> Jesusjula pilangu jularni nganpayijarrawu, “Yantapila tawunkarti. Pirriyankula manpilarla layiwu nganpayiwu, ngapa pa kangana pikala. Puju manpila parlipungku, mapirrirnila manta yanku kirninyja.<sup>14</sup> Puju yangka mayarurla takurr yanku pikalajarti, wali japirlyungku manpila nganpayiwarlany nyanartikarraji mayarukarraji. Kujarti manpila japirlyungku, ‘Minyarti wangki pa pinayungujuwalkura. Malany mangu, wanyjarrarla marnalu ngalku kuyijaa miyi pinalkarrapurru ngajungujaa mapirrikarraji-warntirlu.’”

<sup>15</sup> Jesusju pilangu juturni marni, “Minyartijangka wangkijangka manypinya kangku mayarurlurra kaninykaniny. Nyanayirlajal manpila parlipungku pikakujirnujanga. Wali nyanayirla marnanpangupila kuyijaa miyi pikakujiwu.” Kujarti pinya jinjinyinya Jesusju nganpayijarra mapirrikarrajiarra, yiparnila pinya Jesusju wangkijarti.

<sup>16</sup> Wali nyanartijangka jakarni pila nganpayijarra. Yani pila tawunkarti. Jirrkirljinyangu pilangu jarlu marni Jesusju. Kujartirnila pila parlipinya jirrkirlparni. Pikakujirnila pila kuyijaa miyi.

<sup>17</sup> Karuwarrarla rarrpangarni palu yani Jesusjaa mapirrikarrajiwarnti ngarnupurru.

<sup>18</sup> Yangka palu kurrarnungurni ngarnani, wali Jesusju manyanangu marni, “Layingujal paja pirtinyikarrku pungupurru minyayirlajangkarlu ngarnujangkarlu.”

<sup>19</sup> Yawiyijarrinyala palu. Layingu parla marni, “Kayan ngarnanta ngajungu

pirtinyikarra. Kanarlanywarntirlu mantalu pirtinyikarrku.” Nyanartijangka palurla kujarti marni nukarnirlu. Kayanngurla kayanngurla palurla marni.

<sup>20</sup> Wali marnila manyanangu Jesusju, “Layingu paja pirtinyikarrku, minyayirla parlipangurla kirralany mapirri kayanta. Ngurtinga pulayitta pajarla jurrpukujilany miyi.”

*Miyijaa wuru manya yinya*

<sup>22</sup> Yangka palu warrarni miyi ngarnani, Jesusju miyi warntarni pulawa yiyijngajirta. Warntarnurla parla marni Ngarpuwu. Miyi junganujangka manya yinya piyirwarnti, marnila manyanangu Jesusju, “Warnta. Minyarti miyi paji karrkin ngajuwu.”

<sup>23</sup> Yarntarni Jesusju pakirti warntarni. Yarntarni parla Ngarpuwu marni wurupuru.

Nyanartijangka manya yinya, ngarnila palu pakirtijangka nukarnirlu. <sup>24</sup> Jesusju manyanangu marni, “Minyarti wuru paji nungu ngajuwu jurmartajangka Ngarpukurajangka. Purtantiwu manyirranggu pajawu piyirnkku ngajukurajangka nungu. <sup>25</sup> Mapunparni. Kayan ngarna wuru linyngurru kujartijiliny yarnta nganyja minyayirla. Yarntawarlanya marna ngalku kanarlanyparni Ngarpungajangka.”

<sup>26</sup> Wali yinparni palu juju. Turtangurla yanila palu kakarrara pamarrkarti. Pamarr nyanarti parla yini Yalapjarti. <sup>27</sup> Jesusju manyanangu marni wurnangu, “Wanyjarrkujal pajanta. Laparnkarakangku manta.” Yarntarni manyanangu marni kurrumparlanjanga Jesusju, “Kujartila pa nguniny kurrumparla Ngarpukurarla. Ngarpungu pa pungku ngampurri, kukunjarntila palu lurrplurp yanku. <sup>28</sup> Yangka paja wanjikujiwu pirlajangka, yankula marnanyirranggu kajalurni Kalalikarti. Wartangurni pajinta pirriyanku Kalalirla.”

<sup>29</sup> Pitangu parla marni Jesusku, “Kayan ngarnanta wanyjarra ngajungu. Kunyungurla mantalu kanarlanywarntirlu wanyjarrku nukarnirlu, kayan ngarnanta ngajungu wanyjarra.” <sup>30</sup> Jesusju parla marni Pitawu, “Mapunjinyangu marnangu julalany. Wali pajan nginyjirrikarrku pukanya jalarra, yangkala pajan rayintu murrkurnmirri kanginypungku. Nyanartijangkarlu pawul man pinakarrku kurrinymirri.”

<sup>31</sup> Pitangu manyanta nurrurrurlu jangkumani, “Pujuwurti manyanangurla pirlajarriwu nyuntungarni, wali kayan ngarnanta rayintu kanginypungka. Nginyjirrikanurla kayan ngarnanta kanginypungka ngajungu.” Kujarti Pitajilinyju palurla Jesusku marni piyirwarntirlu nukarnirlu.

<sup>32</sup> Nyanartijangka pirriyani palunyanta wurrkalkarti yinikarti Kijiminikarti mapirrikarrajawarntijaa Jesus. Marni manyanangu Jesusju, “Kirranjalu minyayirla. Purayimalku marna. Wangki marnarla malku Ngarpuwu.” <sup>33</sup> Wanyjanila manya wartangurni kanarlanywarnti. Minyarti murrkurn manya kanya Pitajaa Jayimjijaa Jun. Jesuspala yawiyijinyangujarrinyajaa karrartajarrinya. <sup>34</sup> Marni manyanangu, “Munta marna yakurrjarrinya. Jamurn marna pirlajarrirla yawiyijangka. Minyayirla jurumantajilu, warrpunyangantalu.”

<sup>35-36</sup> Jesus yanila manyanangurla nganpayiwarntingurni, parntawantinyala nguwanga, purayimarnanila. Ngartimanani manyanta Jesusju Ngarpunga, “Ngarpu. Ngungkupungana marnanyanu munta kaninykaniny, wirriyangajirta marna yanupuru. Ngajirta mangu nganawurti nyuntuwu tanyji, nganawurti ngajirta mangu majajarri. Warntawu pajanurla minyarti yawiyi ngajungajangka, puju man nyunturni wulyumalany.”

<sup>37</sup> Nyanartijangka Jesus manyanangurla tikiyani nganpayiwarntikarti murrkurnkarti. Nyantuwarnti manyan palu yukarnani kajaluwarlany. Marni parla Pitawu, “Jayimin. Manyanjarrinya ngan. Ngajirta pajin warrpunyangantarla parnkingu. Partalurni ngan manyanjarrinya.”

<sup>39</sup> Yarntarni Jesus yani purayimarnukarti. Purayimarni pa wangki kirlirni. <sup>40</sup> Yarntarni manyanangurla tikiyani murrkurnkarti. Yarntarni manya parlipinya manyanjangka. Mil purtuly palu ngunangani manyanjartijinyangu. Kurntayijarrinyala palu, ngajirtala palu Jesus jangkumantarla.



<sup>41</sup> Yarnarni manyanangurla pirriyani yangkartiwarntirlarni purayimarnujangka. Yarnarni manya manyanjinyangu nyangurramarni. Marni manyanangu, “Warrarni manta manyan yukarnana. Wali manta yukarnani rawa. Jamurnparni paji kutajarrinya, pirtinyikarrku paja. Yakurrwarntirlu piyirwarntirlu pajalu tartpartawu. <sup>42</sup> Pa. Tur-tangkalu. Yankurlipa. Nganpayi yangkarti paji pirriyani, pirtinyikarrkula paja.”

*Jesus palu tarrpartarni*

<sup>43</sup> Nyanartijangka Jutaj manyanta pirriyani Yesusja wangkingarni. Jutaj yangkarti mapirri manyanangurla nguja miyinga mapirrikarrajiwartirla. Purlkawarntirlu palunyanta Jutajja yiparni kanarlanywarnti piyirwarnti kuturujartiwarntijaa nayipjartiwarnti purpanupurru. Minyartiwarnti purlkawarnti palu nguja puriswarntijaa kurayipwarntijaa piyirnkur majawarnti.

<sup>44</sup> Wali jarlu manya lirkarnpinya Jutajju. Marni manyanangu, “Puju marna ngukupajarrku nganpayi yangkarti, wali nyanarti nyantu. Wartangurni manta tarrpartawu. Ngajirta nganta yartajpanta, nurrurrurlu manta tarrpartawu.” Wali Jutajju manyanangurla jarlu wangki pikakujirni.

<sup>45</sup> Partalurni manyanta Jutaj yanungurla pirriyani Yesusja, marnila parla Jutajju, “Purlka.” Jutajjula ngukupajani. <sup>46</sup> Nyanartijangka palu Yesus warntarnurla tarrpartarni. <sup>47</sup> Karrinyujangkarlurnila layingu piyirntu manyanu ruwarramani nayipjuwal, junganila marnparni nganpayi karrinyujangkawarlany. Pina rulany jungani. Nyanarti piyirn pina junganujangka parlanyanu martarnani warrkampurru purlkangu Purisju.

<sup>48</sup> Yesusju manyanangu marni, “Nayipjartiwarnti juwaljartiwarnti pajantarla pirriyani ngajunga kuturujartiwarnti. Pirriyani pajantarla warntarnupurrujaa tarrpartarnupurru. Ngaju marna ngajirta ngurriji. Nyapartujangkarlu pajanta warntawu nayipjawurlujaa kuturujawurlu. <sup>49</sup> Nira marna ngunangani Timpulla. Pinayungani marnanya kumantawarlany kumantawarlany, yangkala pajanta ngajirta warntarla. Nyanartikarra marna palkangarni nguja. Wali wangki nguniny ngirrpirla kurrumparla, nyanayirlalparni kirlingal wangkijilinyjal pajanta warntalany. Jamulu marnyanu pikayungku wangkijangkarlaljal.”

<sup>50</sup> Nyanartijangka palu murtarni laparnkarranya maya nukarnini mapirrikarrajiwartni yap nyangurla. Wanyjani palu Jesusmipa karrinyujangka. <sup>51</sup> Pingkayirlu nganpayirlu layingu Yesus jartamani. Piyirwarntirlu palu tarrpartarni nyantu kangupurru. Pingskayi nyanarti pa palyajarti. Palyamipa pa kangani ngilykinga karrpirnujanga, palyajartirnila palu tarrpartarni. <sup>52</sup> Yulajpani palunyanta palya piyirwarntirlu, laparnkarranyala pupuru pingskayi kurtangarri rayin.

*Jesus palu kanya purlkawarntikarti*

<sup>53</sup> Nyanartijangka Yesus palunyanta kanya nganpayikarti purlkakarti Puriskarti. Yijingkanya palunyanta. Nyantuwarnti palu kirninyajarrinya Juwujwarntiwarlany. Puriswarntijaa piyirnkur majawarntijaa kurayipwarnti palu kirninyajarrinya. <sup>54</sup> Wartangurni yanani juturni marringurni Pita. Purlkakurakarti mayarukarti manya wajilpungani wartangurni, kitangarni manyanangurla pirriyani wartangurni mayarurla purlkakurarla. Warlunga manyanangurla kirninyani. Makurru kurrarnani.

<sup>55</sup> Wali jarti palu muwupunganijaa karlayilanani wangkiwu piyirwarntirlu purlkawarntirlu. Ngajirta palu wangki parlipungkarla ngirtilykarra jularnupurrujaa ngirtilykarra jularnujuwal. Yesus ngulikanurla pungupurru palu parlipungkarla. Ngajirta palu parlipungkarla, jarti palunyanu jampirlynya purlkawarntirlu. <sup>56</sup> Ngajirtala palu yirrijiwarntirlu jirrkirlikarrarla. Ngangamarnila palu wangki.

Wali ngurrujarra ngurrujarra palunyanangu marni purlkawarntiwu. <sup>57</sup> Wangkiwarlany palu yirrijiwarntirluwarlany warntarnkanya. Turtapungurla palu marni. <sup>58</sup> “Nganpayi minyarti marnalu pinakarrinya. Kujarti pa marni, ‘Mayaru minyarti Timpul marna wajapungku yangka piyirntu palu ngartakpani. Nyanartijangkarlu kumantawarlanya marna mayaruwarlany ngartakpanku yangka piyirntu ngajirta

ngartakpanta, wali nyanarti.” ’ Kujartirni palunyanangu minyartiwarntirlu yirrijirlu marni. <sup>59</sup> Wali minyartiwarntirluwurti palunyanangu ngurrujarra ngurrujarrarni marni.

<sup>60</sup> Nyanartijangka manyanangurla purlka nganpayi Puris turtapinya, japirlyinyala Jesus purlkangu nyanawurlu, “Pinakarrilany nganunya nyuntungu nyapartukarra mantalu ngirtilykarra jularnana. Wayila. Jangkumanku nganunya. Nyapartukarra mantalu ngirtilykarra jularnana.” <sup>61</sup> Nyantu kulkururni karrinyani Jesus. Yartarni parla japirlyinya purlkangu nganpayirlu, “Nyuntu ngan nganpayi Kurayij. Kutkura walaku ngartan nyuntu.”

<sup>62</sup> “Yuwayi,” marni parla Jesusju. “Nyaku pajanta kirrarnujangka. Kirralku marnanyanta mayajartirla Ngarpunga mayakarti. Yurnturra pajanta nyaku. Yurnturra marna pirriyanku kankarnumarrangu.”

<sup>63</sup> Wali kuluwuj manyanu larrmani purlkangu nyanawurlu kulijawurlu. Marnila manyanangu piyirnarntiwu, “Wali pawu. Kayan ngarlipanyanangu yartanta muwupungka jakuljularnupurruwarntiwu piyirnarntiwu. <sup>64</sup> Wanyjarrkurlipanya. Pinakarrinya nganta wangki Jesuskura yakurr. Wayila. Nyapartukarra manta pinakarrilany.” Wali ngulikani palu pirla pungupurru piyirnarntirlu Jesus.

<sup>65</sup> Wali nyanartijangkala palu tarrpartarni. Juwajpanani palunyanta karrkinwarntirla. Kutikani palunyanta janginyja, pinyala palu kurraparlu ngangapururla. Japirlyinyala palurla, “Nganangu manta pinya kurraparlu piyirntu. Manyarnanypangu. Nganangu manta pinya.” Tarrpartarnujuwalwarntirlula palu kanya, pinyawarlanyparni palu kanarlanywarntirlu.

#### *Pitangu Jesus kanginypungani*

<sup>66</sup> Pita warrarni kirrarnani warlunga. Mangala pirriyani warlukarti, parlipinyala Pita. Manga nyanarti pa warrkammayin nyanartikarraji. Warrkammarnani parla purlkawu. Purlka yangkarti palu jularnani nganpayi Puris purlka. <sup>67</sup> Nginyjirringinyjirrikanani mangangu warlunga kirrarnujangka Pita. Marni parla Pitawu, “Nyuntu man mapirrikarrajijangka Jesuskurajangka. Nyuntu mapirri manunyanta ngunangani nganpayirla Najuritkarrajirla.”

<sup>68</sup> “Ngajirta,” marni parla mangawu. “Ngajirta marnarla pinarri ngaju. Ngurrrpa marnarla. Ngana partajin jularnana.” Kujarti Pitangu Jesus kanginypinya, pakulyanila pa warlungurni kiyitkarti. Wali pawulpala papajani.

<sup>69</sup> Yartarni pa Pita nyanya, marnila manyanangu mangangu karrinyujangkawarntiwu. “Jesusku parla nyantu mapirri.” Jularnani manyanangu mangangu pajawarlanyku. Yartarni Jesus kanginypinya Pitangu.

<sup>70</sup> Nyanartijangka piyirnarntirlu karrinyujangkawarntirlu palurla Pitawu marni, “Nyuntujal man Jesusjanga mapirrikarrajijangka, tumaj man nyuntu Kalalijangka Jesusjiliny,” marni palurla.

<sup>71</sup> Jularnila manyanu mapunjilinyarni. Marni manyanangu, “Ngarpungu paji pinarri ngajuwu. Mapunparni marna malany. Ngurrrpa marnarla nyanartiwu nganpayiwu.”

<sup>72</sup> Jamurn Pita wangki marni, nyanartikarrarnila papajani pawul. Jarlurni pa papajani layimirri. Wali Pitangu pinapinakarrinya wangki Jesuskurajangka jarlujanga. Jesusju parla jarlu marni Pitawu, “Nginyjirrikarrku pajan, yangkala pajan rayintu murrkurnmirri kanginypungku. Nyanartijangkarlu pawul man pinakarrku kurrinymirri.” Pinapinakarrinyurla pa luyurrjarrinya, lunganila Pita.

#### *Jesus palu kanya nganpayikarti Payilitkarti*

<sup>1</sup> Jamurn purangu turtapinya, purlkawarnti palu kirrarnani piyirnarnti. Puriswarnti kajalkajalwarnti, kurayipwarnti, purlkawarnti Juwujkurajangkawarntijaa wangki yirrikanujuwalwarnti palu kayantajarrinyurla yirrikanani. Nyapartukujiwu palu Jesus.

Nyanartijangka karrpirnila palu Jesus, kanyala palu purlkawarlanykarti yinikarti Payilitkarti. Payilit yangkarti manyanangu maja ngunangani piyirnwartiwu Jurujulum-jangkawartiwu. <sup>2</sup> Wali Payilittu parla Jesus jampirlyinya, “Nyuntu nganunyanangu maja Juwujwarntikurajangka.”

Jangkumanila parla Jesusju, “Yuwayi, kujarti man malany nyuntungu.”

<sup>3</sup> Nyanartijangka ngirtilykarra palurla marnani Jesusku piyirnwartirlu puriswarn-tirlu. Wangkiwarnti yakurrwarnti palurla pirripirrikangani. <sup>4</sup> Yarnarni parla Payilittu jampirlyinya, “Jangkumanumulu ngan karrinyana. Pinakarrilany manunya nyapartukarra mantalu ngirtilykarra jularnana.” <sup>5</sup> Ngajirta pa Jesusju yarta jangkumantarla, kulkuru pa ngunangani. Payilit parla wampalmarnila kulkurujangkawu Jesusku.

### *Jesus palu ngulikani pungupurru*

<sup>6-10</sup> Nyanartijangka Juwujwarntirlu palu jampirlyinya nganpayi Payilit. “Yulajpanku marnanypangu nganpayi nurtungajangka jayillajangka.”

Jampirlyinyala manya Payilittu, “Yulajpanku ngarnanyirrangu nganpayi Juwujwarntikurajangka maja, nyantu ngantarla ngurtpalany.” Wali Payilit pinarri manyanangu ngunangani Juwujwarntiwu yurruljangkawu. Yurruljangkarlu palu Jesus tarrpartarni.

Wali minyarti pa nyantuwarntikuraral palu ngunangani Juwujwarnti. Miyi palu ngarnani pinalkarrapurru. Juwujwarntirlu palu jampirlyungani miyikarramipa kapuman, “Nyangurla man yulajpanku nganpayi layi jayillajangka.” Nirawarlany nirawarlany miyikarra palu jampirlyungani nganpayi Payilit. Yulajpanurlapala yiparnani nganpayi layi jayillajangka. Nyanartiwarnti nganpayiwarnti Juwujwarnti murrkurn palurla jarlu kulijarrinya kapumanku, yangkala pinya palunya piyirnwartiri pirlawurra. Nyanartijangka palunya takurrpinya jayilla. Nganpayi yini Purapij mapirri palu takurrpinya jayilla kulipariwarntirlu.

<sup>11</sup> Wali puriswarntirlu purlkawarntirlu palunyanangu piyirnwartiwu wangki jirrkir-lkujirnani. Lirrkarnpungani palunya, “Kujarti mantarla malku. Kujarti manta jampirlyungku Payilit. Layiwu mantarla jampirlyungku Purapijku, yulajpankula jayillajangka Payilittu,” marni palunyanangu.

<sup>12</sup> Yarnarni manya jampirlyinya Payilittu, “Nyapartukarra manta malany. Nyapartukujiwu marna yangkarti yangka manta julalany Juwujwarntikurajangka maja. Nyapartukarra manta malany nyurrawarnti.”

<sup>13</sup> Pawupawumarnanila palurla Juwujwarntirlu, “Mananga tarnikarralu. Pirlajarriwu pa manangarni.”

<sup>14</sup> Marnila manyanangu Payilittu, “Ngana parla yakurr minyartiwu nganpayiwu. Nganangurni manta pungku.”

Yarnarni palu maya papajanani. Pawupawumarnani palu, “Mananga tarnikarralu. Pirlajarriwu pa manangarni kankarni.” <sup>15</sup> Yulajpanila nganpayi Purapij Payilittu jayillajangka piyirnwartiri wirriyakujirrupurru. Wirriyakujirra manya nyanartiwarnti. Nyanartijangka manya yinya Jesus wipjawurlu pungupurru. Wijkarra pinya palu Jesus. Nyanartijangka manya yiparni mananga tarnikanupurru Payilittu.

### *Marnani palurla jingkirrkarra Jesusku*

<sup>16</sup> Wali kulipariwarntirlu palu kanya Jesus mayarukarti kaninykaniny kanarlanywarn-tikarti. Kanarlanywarntiwarlany kulipariwarntiwarlany palu ngunangani mayarurla.

<sup>17</sup> Kurtajpani palunyanta kuluwuj ngilykingajangka, yutukanila palunyanta kuluwujwarlany pirljijiliny. Yarnarni janngujiliny palu ngartakpani mana jirijarti jirijarti pampilyijiliny. Jatkajatkan palunyanta tarrjakujirni jurlunga jirijirijarti. <sup>18</sup> Marnani palurla majajilinyku, yangkala palurla warralpungani jingkirrkarra. Kujarti palurla marnani jingkirrkarra, “Nyuntu manunyanangu maja Juwujwarntikurajangka.” <sup>19</sup> Yarnarni manajawurlu palu pungani jurlu, yarnarni palunyanta mirtijurrurnjurrurn wantinyani jingkirrkarra purlkanga, yarnarni palunyanta juwajpungani.

<sup>20</sup> Wali jingkirrangurla palu pujujarrinya. Nyanartijangka palunyanta kurtajpani kuluwuj mana pirljijiliny ngilykingajangka, yarntarni palunyanta yutukani kuluwuj nyantukura. Nyanartijangkarlu palu wurnakujirni tarnikanupurru mananga kankarni.

#### *Jesus palu tarnikani mananga*

<sup>21</sup> Wali nganpayi layi pirriyani marrijangka Jayimin Jarinikarraji. Wali jinjinyinyala palurla nyanartiwarntirlu kulipariwarntirlu. Marni palurla, “Kangkarla mana Jesusku tarnikanupurru.” Walirnila parla kanya Jayimintu. <sup>22</sup> Kanyala palunyanta pamarrkarti yinikarti Kulikutakarti. <sup>23</sup> Pamarr nyanarti pa kujijiliny jurlujiliny. Wuru mirrijinjarti palurla kanarlanywarntirlu kanya. Yijingkanya palunyanta Jesusja. Ngajirtala nganyjarla Jesusju. <sup>24-25</sup> Tarnikanila palu mananga. Mana jirijarti palunyanta parrpurupinya. Yangka purangu kankarnijarrinya, nyanartikarra palu tarnikani.

Wali mana nyanarti kuluwuj nyanarti palurla rijimanani ngilykingajangka kulipariwarntirlu. Rijimanani palurla wanyjarrarlu nganpayirlu kangku. Manajawurlu kartjilinyjawurlu palurla rijimanani.

<sup>26</sup> Kujarti palu lani kurrumparla wangki Jesus ngulikanupurru. “Juwujwarntikurajangka manyanangu maja.”

<sup>27</sup> Jesus palu yutukani kaparn mananga. Kanarlany palu yutukani mayakarti ngurriji. Kanarlany palu yutukani jampukarti ngurrijawarlany. Tarnikani palunya murrkurn. <sup>29</sup> Nyanartiwarntirlu kanarlanywarntirlu palurla jingkirti warralpungani. Marnani palurla, “Nyuntu man yangkarti Timpul wajapungujawaljaa kumantawarlanya ngartakpanujuwal. <sup>30</sup> Tikirrkujinyanu pirlajangka, yulajpantanyanu manangajangka.”

<sup>31</sup> Yarntarni kanarlanywarntirlu kurayipwarntirlujaa puriswarntirlu palurla jingkirti warralpungani Jesusku. Nyantuwarntirlu rantangangurni palurlanyanu marnani jingkirtikarrarlu, “Walirni pirlajangka manya wanjikujirni piyirwarntiwarlany, kayan nganyanu nyantungu wanjikuji.” <sup>32</sup> Nyanartijangkarlu marnila palurla Jesusku, “Yangkajal manunyanu yulajpantarlangurra purlkangu. Nyuntungurni manunyanu julalany maja Juwujwarntikurajangka yini Kurayij. Puju manunyanu yulajpanku, nyanarti marnangulu mapunikarrku nyangungurla.” Wali ngurrijarrarlu mapirri pirla manajarrangurni jingkirti warralpungani.

#### *Jesus pirlajarrinya*

<sup>33</sup> Jamurn purangu kankarnimarrangujarrinya, ruklaparnila munga, nukarni mungajarrinya. Wali pa pukanyajilinyjarrinya. Wali karuwarrarlurrala pa purangu tikir parralani.

<sup>34</sup> Yangka karuwarrajarrinya, Jesuspala maya papajani, “Kut ngajukura. Nganajangkarlu pajan wanyjani.” <sup>35</sup> Karrinyujangkawarntirlu palu pinakarrinya. “Pinakar-rilu,” marni palu, “Papajanana parla Yilayijawu.”

<sup>36</sup> Nyanartijangka nganpayi yani, warntarni mana karrpirnujangka palya, yangkala jurrpukujirni ngapanga yininga pinikarla. Palya manyanta karrpirni mananga juwalla. Wali kangungurla manyanta yijingkanya Jesusja lirranga. Marni manyanangu jingkirrkarra, “Warra. Jarranyakurlipa. Kunyungurla Yilayija pirriyanku, yulajpankula manyanta manangajangka.” <sup>37</sup> Jesus pa papajani maya, papajanungurlala pa pirlajarrinya.

<sup>38</sup> Wali mana karrpirnujangka pa ngunangani palyajiliny mayarurla Timpulla. Rukjarti pa ngunangani. Wali yangka Jesus pirlajarrinya, larlaparnila mana nyanarti kankarnimarrangungurni kanimparral.

<sup>39</sup> Layi nganpayi purlka manyanangu kulipariwarntiwu maja. Langkarnijarti pa karrinyani. Nyangani Jesus kitangarni pirlajarrinya. Pirlajarrinyujangkarla marni, “Mapunparni pa minyarti nganpayi ngunangani Kutkura walaku.”

<sup>40</sup> Marninwarnti palu marri karrinyani. Marringurni palunya nyangani. Yinijartiwarnti minyartiwarnti palu karrinyani Mayiri Miktilinjaa Jalayimijaa Mayiri Jayimjiwu parla ngamaji. <sup>41</sup> Marninwarntirlu kanarlanywarntirlu mapirri palunya nyangani.

*Jesus palu najikarti kanya pirla*

<sup>42-43</sup> Nira palu Juwujwarnti ngunangani, kamparnani palu karuwarrarla pikawurra. Kumantawarlanya Jarritirla palu ngarnani miyi. Warrkamngajirta palu ngunangani. Wali karuwarrarla yangkartirla pa yani Payilitkarti Jawujap Yaramatiyakarraji. Nganpayi Jawujap pa purlka Juwujwarntikurajangka. Purnkujarrinya pa. Yanungurla purnkungu jampirlyinya Jawujapju Payilit. Marni parla, “Jesus ngarna kangku pirla najikarti.”

<sup>44</sup> Payilittu pa pinapinakarrinya, “Kala jarlu ngarta pirlajarrinya.”

Nyanartijangkarlu Payilittu parla yiparni wangki purlkawu kulipariwu, pirriyanila manyanta Payilitta kulipari nyanarti. Payilittu parla jampirlyinya purlka. “Wayila pirlajarrinya ngarta.”

<sup>45</sup> “Yu,” marni parla purlkangu kuliparirlu.

Payilittula parla marni Jawujapku, “Yuwayi. Warnta.”

<sup>46-47</sup> Nyanartijangka yani, warntarnila parla Jawujapju japalyarr parpjarti wulyu. Nyanartijangka manakartila yani, manangajangkala kurtajpani Jesus. Japalyarrjawurlu pa karrpirni. Karrpirnurla kanya parla najikarti, yutukanila kaninykaniny. Pamarr manyanta rukukani. Kurrinyju marninjarrarlu pila yanungurla nyanya naji. Minyartijarrarlu yinijarrarlu pila nyanya Mayiri Miktilintujaa Mayirirlu Jayimjikurarlu ngamajirlu. Najinga pa yutukani Jesus. Kaninyjarti rukukani. Jarlurni pikakujirni pamarr pirlapurru naji.

## 16

*Jesus pa turtapinya pirlajangkarni*

<sup>2</sup> Nyanartijangka kumantala palu turtapinya wiyikja. Jamurn purangu pirmarnani, marninwarnti palu rakarrarlarni yani najikarti pirlapurrukarti. <sup>3</sup> Wurnanga wurnanga palurlanyanu marnani marninwarntirlu, “Nganangu parlipangu pamarr rirripkangku. Pamarr manyanta ruknguniny kirlingirrirla najinga.” <sup>4</sup> Pamarr nyanarti pa purlkajinyangu. Warrpunyanya palurla najiwu. Nyanya palu pamarrngajirta, kirlingirrila palu nyanya. Karrinyani pa pamarr nyanarti marnparni rirripkangujangka.

<sup>5</sup> Wali tartayani palu najinga marninwarnti, parlipinyala palu nganpayi layi kurrarnujangka, nganpayi pingkayi parpjartijarti mana juwaljarti kuluwuj kurrarninyirra. Karrartajarrinyala palu marninwarnti. <sup>6</sup> Marni manyanangu pingkayirlu, “Ngajirta nganta karrartajarri. Jesusku mantarla muwupungana Najuritkarrajiwu. Yangkarti palu jarlu mananga tarnikani. Yangka pa turtapinya, ngajirta nguna minyayirla. Nyakalu. Minyayirla palu yutukani.” <sup>7</sup> Yarnarni manyanangu marni pingkayirlu, “Tikiyanku manta, malku mantanyanangu mapirrikarrajiwarntiwujaa Pitawu mapirrirni. Kujarti mantanyanangu malku, ‘Yanku manta Kalalikarti wartangurni, kajalurni pa yanana Jesus, nyakula manta Jesus Kalalirla. Minyarti wangki manyirranggu jarlu marni Jesusju.’”

<sup>8</sup> Wali jamurn palu marninwarnti turrinyyani najijangka, nyanartijangkala palu laparnkarranya pupuru rayin karrarta. Rayin palu laparni, ngajirta palunyanangu jularla piyirnwartiwu kanarlanywarntiwu.

## Nganpayi Jesus

*Yinjillu parla Jakarayiwu marni yapa martarnupurru*

<sup>5</sup> Jarlu pa ngunangani nganpayi Yarrit. Nyantu manyanangu purlka ngunangani king Jutiayangkawarntiwu. Nyanartikarrarnila ngunangani nganpayi Jakarayi. Nyantu pa puris Ngarpukura. Kanarlanywarnti palu ngunangani puriswarntiwarlany. Nyan-tuwarntikura warrkam pa ngunangani Ngarpukura ngirrpieri. Warrkammarnani palu mayarurla Timpulla. Minyarti Jakarayi pa ngunangani Payijajarti wangarr. Kujarti palunyanu jularnani kilakiwarntikurajaa jamirtiwarntikura jarlujangka wangarr.

Wali Jakarayirlu parlanyanu martarnani kartu yini parla Lijipit. Kurntal parla yinya puriswarlanyjurni lamparnnyankurarlu nganpayi Jakarayi. <sup>6</sup> Nyanartijarra jamirlangu pila wulyujinyangu ngunangani. Ngarpungu pinya nyangani wulyu jirrkirl. Nyantujar-rarlu pila pinakarrinyani Mujijkura luwu jarlujangka jutungurni. Ngajirta pilanyanta rukanyjarla. Nyanartijangkala pila mapunikanani. <sup>7</sup> Lijipittu ngajirta yapa martarla. Yarr pila kirrarnani yapangajirtajarti. Purrkujaa parnanyjarrinyala pila.

<sup>8</sup> Layimirri Jakarayijaa puriswarntiwarlany palu warrkammarnani mayarurla Tim-pulla Payijakarrajartiwarnti. Kumantawarlany kumantawarlany palu warrkammarnani. <sup>9</sup> Puriswarntirlu palurlanyanu yirrikanungurla kurajpinya nganpayi Jakarayi. Marni palurla, “Nyuntu manurla takurryanku Timpulla Ngarpuwu. Pirninpaljiliny manurla warlunga yutukarrku.” Wali nira palurlanyanu puriswarntirlu layi kurajpungani kujarti yitilalwarlany yitilalwarlany warrkampurru.

Wali takurryanila mayarurla kaninykaniny Jakarayi. Kanya parla pirninpaljiliny warlunga yutukanupurru pamarra paljarra. Lurnturumarnankula parla Ngarpuwu ngunyjurr. Purayijilinyparni manyanta tirrinyyanku Ngarpukarti kankarral. <sup>10</sup> Nyanartikarrarni palu piyirnwarntirlu pajangu japirlyungani Ngarpu karrinyungurni palkangurni. Kujartikarra palu nira purayimarnani ngunyjurrjawurlujaa lirrangu. Nukarnirlurrarnila kayantajarrinyurla manyanangurla tirrinyyanku wangki Ngarpukarti ngunyjurrjilinyparni Jakarayikurajangkajaa karrinyujangkawarntikura.

<sup>11</sup> Jamurn parla Jakarayirlu pirninpaljiliny yutukarrarla kaninykaniny, yinjilpala nyanya Ngarpukura kurlilanyjarti karrinyujangka. <sup>12</sup> Pilpilmarnila karrarta Jakarayi nyangujanga. <sup>13</sup> Marni parla yinjillu, “Jakarayi. Ngajirta ngan karrartajarri. Wangki-jarti marnangu pirriyani. Ngarpukura marnangu julawu. Pinakarrinya manta japirlyun-gujangka Ngarpungu, nyanartijangka mangu yawiyijarrinya. Kartungu nyuntukurarlu mangu martawu Lijipittu walaku. Yinila man julawu Jun. <sup>14</sup> Wirriyajarriwula manurla nyanartingurni. Yarnta kanarlanywarnti mapirri palurla wirriyajarriwu yangka pa yapa palkangawantiwu.

<sup>15</sup> Nyanartijangka yinjillu parla marnani Jakarayiwu wangki pika, nyapartukarra pa ngunanganku nyantukura walaku. Marni parla Jakarayiwu, “Walimpa yangka yapa purlkajarriwu, nganpayi wulyu pa nyanganku Ngarpungu. Ngajirta ngan yungka ngapa wayinjaa kanarlanywurti ngapawarlany kulipari nyuntukura walaku. Muntan-gajangkarla manyanta Pirlurr Ngarpukurajangka takurryanungurla ngunanganku ya-panga.

<sup>16</sup> Yarntarni marnangu julawu walimpapurru pikawurra wangkiwarlany. Nyuntuku-rarlu walakurlu manyanangu jularnanku Ngarpukurajangka wangki piyirnwarntiwu pa-jawu Juwujwarntiwu. Tikirrkujiwula manya Ngarpukarti. Ngarpula manyanangu ngu-nanganku maja. <sup>17</sup> Nyuntukura walaku manyanangurla kajalurni yanku, wartangurnila manyanta kanarlany pirriyanku. Wali jarluwarlany nguja Ngarpukura puraput Yilayija. Nyantungu manyanangu jularnani piyirnwarntiwu purnkungu mayajawurlu Ngarpuku-rajawurlu. Wali narangalparni manyanangu jularnanku nyuntukurarlu walakurlu Yilayijajilinyju purnkungu.”

Yarntarni parla yinjillu marni, “Wali nyuntukurarlu walakurlu manya lirrkarn-punganku piyirnwarnti. Nyanartijangka palunyanta tikiyanku Ngarpukarti, yarnta palunyanangu nganpayiwarntirlu yawiyijarriwu walakuwarntiwu. Wulyuwulyula palu ngunawu.

Yarntarni marnangu julawu. Nyuntukurarlu walakurlu manyanangu jularnanku piyirnwarntiwu Ngarpu panyungujuwalwarntiwu. Kurnakkujiwu manya wangkijawurlu. Pinarrijartila palu ngunawu mapunjiwarntijiliny. Wali kujartikarra manyanangu nyuntukurarlu walakurlu pikakujiwu piyirnwarnti. Wartangurniwarlany manyanangurla pirriyanku purlka.” Wali lamajarrinyala yinjil wangkijangka.

<sup>18</sup> Nyanartijangka Jakarayirlu parla marni, “Nyapartukarrarlu marnanta mapunikarrku. Ngurrrpa marnarla wangkiwu nyuntukurawu. Kayan ngajarra yapa marta purrkungjaa parnanyju.”

<sup>19</sup> Yinjillu parlanyanu jularni, “Ngaju marna yini Kayipil. Ngarpu paji maja. Nira marna nyantu mapunikarralany. Wali nyantungu paja yiparni nyuntukarti wangkijarti wulyujarti. <sup>20</sup> Wali wangki minyarti marnangu takijularni, ngajirta pajan mapunikarrarla. Wangkingajirtajartila man ngunawu. Walimpa man yarntarni malku, yapaliny palkangajarriwu.” Wali lamajarrinya yinjil wangkijangka.

<sup>21</sup> Wali piyirnwarntirlu palurla palkanga jurumanani Jakarayiwu japirlyungu-jangkarlu. Marnani palurlanyanu, “Nyangurla parlipangurla nganpayi Jakarayi pirriyanku. Kaninykaniny pa rawajinyangu karrinyana.”

<sup>22</sup> Wali Jakarayi manyanangurla pirriyani kaninykaninyngurni palkakarti. Jarti parlanyanu kurlpinya marnupurru wangkiwu. Kurraparlu manyanangu jirnapungani, “Kayan ngarna manyja, lirra ngajukura patanyjarrinya.”

Nyanartiwarntirlu palurlanyanu marni, “Nganaparta nyanya kaninykaniny minyajal kulkuru pirriyani. Kunyungurla pa winkirjangka.”

<sup>23</sup> Wali nyanartijangka Jakarayi pa warrarni warrkammarnani mayarurla Ngarpukurarla kulkururlurni kumantawarlany kumantawarlany kitangarni pujumani. Nyanartijangka wurnala tikiyani ngurrakarti. <sup>24</sup> Kirrarnanila pila lama nyanayirla.

Walimpa muntajartijarrinyala Lijipit. Nyanartijangka kaninykaninymipala kirrarnani ngurranga yakarnwarntirla murrkurnta 5ja. Ngajirta kitpungantarla palkangal.

<sup>25</sup> Lijipittu parlanyanu marnani, “Ngarpungu paji walimpawarlany yawiyijarrinya parnanyku, nyanartila paji yiparni yapa. Wali wulyula marna nguniny wirriya. Jarlu marna kurntayikarra kirrarnani yapangajirtajarti, jalarra ngajirta marna kurntayikarra kirranyja. Wirriya marna nguniny.” Wali kujartikarra palu marninwarnti ngunangani Juwujwarnti jarlu. Puju palu yapa ngajirta martarnantarla, wali kurntayijarrinyani palu.

### *Yinjillu parla Mayiriwu marni yapa martarnupurru*

<sup>26-27</sup> Walimpa yangka Lijipit warrarni kirrarnani muntajarti, Ngarpungu manyanta yinjil yiparni marninkarti wangkijarti Mayirikarti. Marnin nyanarti pa kirrarnani mayarurla Najuritta Kalalirla. Ngajirtarni palunyanta ngurrangakujirla ngumparnarla, warrarni parla purnta ngunangani nganpayiwu Jawujapku. Nganpayi Tayipit jarlu-jangka kilaki parla Jawujapkura jirnajangka. Wali Mayiri parla purnta ngunangani warrapurru Jawujapku.

<sup>28</sup> Wali pirriyani parla Mayirikarti yinjil kankarnumarrangu. Ngarpungu parla yiparni Mayirikarti yinjil nyanarti yini parla Kayipil. Marnila parla Mayiriwu, “Yu, Ngarpu mangu wirriya nguniny. Nyantu mantarla purlka nguniny nyuntunga.”

<sup>29</sup> Marnin nyanarti pa tuputupu ngunangani munta kaninykaniny wangkijangka. Pinapinakarrinya pa, “Nyapartukarra paji kujarti marni yinjillu.”

<sup>30</sup> Yinjillu parla marni, “Ngajirta ngan karrartajarri Mayiri. Ngarpungu manta kurajpinya, tumaj mangu wirriya nguniny. <sup>31</sup> Nyuntungu man martawu yapa. Yapa pa nyanarti ngunawu parla Ngarpuwu, Kutkura walaku. Nyuntungu man martawu, yinila man julawu Jesus. <sup>32</sup> Nyantu pa purlka ngunawu. Julawu palu Ngarpukura walaku

kajalkajalkura. Ngarpungu pa majakujiwu kingkujiwu Tayipitjiliny nyantukurajiliny kilakijiliny yangka manyanangu Juwujwarntiwu ngunangani king jarluwarlany. Nyanartijilinywarlanyarnila Ngarpungu majakujiwu. <sup>33</sup> King manyanangu ngunanganku Juwujwarntiwu. Kujawurlurra manyanangu ngunangurla ngunawu purlka.”

<sup>34</sup> Wali nyanartijangka nyantungula parla marnintu marni, “Ngajirta paja nganpayirlu kangkarla, nyapartukarra marna minyarti yapa martawu ngumparnangajirtajawurlu.”

<sup>35</sup> Marnila parla yinjillu, “Ngajirta. Tartayanku mangurla Pirlurr Ngarpukurajangka, yangkala man yapa nyanarti martawu ngirrpiri. Yapa palu julawu Kutkura walaku.

<sup>36-37</sup> Nyuntukura jarntujinyangu jalarra kirrarnana Lijipit muntajarti parnany. Walaku pa martarnana muntanga jarlujangka yakarnwarntirla 6ja. Marnani palu kanarlanywarnti kayan ngarta yapa marta. Wali pa Ngarpu wulyujinyangu yungujuwal. Waliwurti parla yarr yinya yapa.”

<sup>38</sup> Marnila parla Mayirirlu, “Yu. Ngarpuwu marnarla purlkawu mapunikarralany jalarra wangkingarni. Wali pirriyanku pajirla Pirlurr Ngarpukurajangka, jamulu takur-ryankujirla jalarra.” Nyanartijangka yinjillu wanyjani Mayiri.

#### *Mayiri manyanta yani kurlirra Lijipitkarti*

<sup>39</sup> Nyanartijangka wurnala jakarni Mayiri wartangurni kurlirra. Jarntukarti manyanta yani Lijipitkarti. Pamarrwarntirla Jutiyarla pa kirrarnani kurlirra.

<sup>40</sup> Lanirni pa yani kitangarni manyanta pirriyani ngurranga Lijipitkurarla. Takur-ryanila, marnila parla parnanyku, “Yu, pirriyani marnangu najanu.” <sup>41</sup> Jamurn pa wangki pinakarrinya Lijipittu, yapa nyantukura jarntakparni kaninykaniny muntangajangka wirriya. Nyanartikarrarnila manyanta Pirlurr Ngarpukurajangka takurriyani Lijipitta.

<sup>42</sup> Nyanartijangka parla Lijipittu marni Mayiriwu mayangu wirriyarlu, “Nyuntu manta Ngarpungu witparni kurajpinya kanarlanywarntingurni marninwarntingurni layimipa. Nyanarti yapa yangka man walimpa martawu Kuttu parla wulumalku. Marulu parla Kutku ngunawu parri nyanarti.”

<sup>43</sup> Yarnarni parla marni Lijipittu, “Nyuntu man kurajpungujangka wulyu marnin. Ngamaji manurla ngunawu purlkakurawu Kutkurawu. Wali pirriyani pajin, wirriyaku-jirnila pajan ngaju. <sup>44</sup> Yangka pajin marni pirriyanujangkarlu, wali ngungkupinya marnyanu yapa jarntakparnujangka muntangajangka. Kunyungurla pajirla wirriya jarntakparni. <sup>45</sup> Yangka yinjillu mangu marni Ngarpukurajangka wangki yapa martar-nupurru, wali murtarnila manurla mapunikani wangkijangkarla takijularnujangkarla. Nyanartijangka manta wirriyakujirnila Ngarpungu.”

#### *Mayirirlu parla juju yinparni Ngarpuwu*

<sup>46</sup> Nyanartijangka Mayirirlu parla parrayiparrayi jularnani. Kujarti parla marni, “Ngajungu marna Ngarpu kajalkajalkujilany.

<sup>47</sup> Wirriya marna nguniny Ngarpungurni wanjikujirnujuwalngurni.

<sup>48</sup> Nyangungurla paja jarluwarlany junpinya, ngajirta purlka, yarr warrkammayin.

Wali julawu pajalu piyirnwarntirlu wirriya, nyanartijangka jirnanyunguwarntirlu pajangu mapirrirni pajalu jularnanku wirriya, <sup>49</sup> nyapartukarra paja nyantungu kurajpinya minyartipurru lamparnpurru martarnupurru.

Nyantu pa mapun ngirrpiri Kut.”

<sup>50</sup> Yarnarni parla jularni Mayirirlu,

“Ngarpu manyanangu yawiyi nguniny piyirnwarntiwu yangka palurla Ngarpuwu mapunikarralany, yarnata manyanangu jirnanyunguwarntiwu yawiyi nguniny.

<sup>51</sup> Ngarpu pa mayapari purlka.

Kajalkajaljuwalwarntirlu piyirnwarntirlu palu jarti kurlpungani, nyantu pa marrirni mayapari.

<sup>52</sup> Purlkawarnti manya kaninykujirnani, warrkammayinkujirnani manya.



Yarnta warrkammayinwarnti manya kankarnikujirnani, kajalkajalkujirnani manya Ngarpungu.”

<sup>53</sup> Yarntarni parla jularni Mayirirlu,

“Yangka palu ngunangani marranyanjarti marlaljarti, Ngarpungu manya yinya wulyuwarnti, wali kinkijartila palu nguniny ngurt.

Yangka palu kanarlanywarnti ngunangani pajajarti, Ngarpungu manyanangurla warn-tarni, wali marlaljartila manya wanyjani.

<sup>54</sup> Jarlu parlipangu kilakiwarntiwu ngalimpakurawarntiwu kajalunypawarntiwu takijularni marlamanupurru Ngarpungu, walimpawarlany manya mapunparni marlamani Juwujwarnti.

<sup>55</sup> Ayiparan pa ngampurrikanani, yawiyijarrinyani parla.

Yarnta yapa jirnanyunguwarnti Ayiparankarrajangkawarnti manya marlamanani yawiyirlu.

Kujawurlurrarni manya marlamananku, kayan ngarta pujujarri.”

<sup>56</sup> Wali Mayiri lamajarrinya wangkijangka. Nyanartijangka manyanta Mayiri kirkarnani Lijipitta yakarnwarnti murrkurn. Nyanartijangka walimpa kayili tikiyani ngur-rakarti nyantukurakarti. <sup>57</sup> Wali Lijipittu nyanartikarrarni martarni parri wartangurni.

#### *Yapa pa martarni Lijipittu*

<sup>58</sup> Nyanartijangka piyirnwarnti marnpajangkawarnti jarntuwarnti Lijipitkurawarnti mapirrirni palurla wirriyajarrinya, tumaj palu pinakarrinya wangki nyapartukarra Ngarpungu parla yawiyijinyangujarrinya Lijipitku parnanyku.

<sup>59</sup> Jamurn palkangajarrinya nyanarti yapa, wali ngarrjarni nguja ngurrawarnti 8. Wali nyanartikarra palu jarntuwarntirlu pirriyani piyirnkujirnupurru. Juwujwarntikura yurru manyanangu nguja kujarti. Yarnta palunya nira yini jularnani nyanartikarrarni. Minyarti parri Lijipitkura palu piyirnwarntirlu jularla yini Jakarayi yangka parla ngarpunyankura ngunangani yinijarti kayanparni. Yini palu jularla ngarpunyankurajiliny. <sup>60</sup> Yarnta ngamajinyankurarlu manyanangu jarmarni. “Ngajirta,” marni manyanangu, “Yini manta julawu Jun.”

<sup>61</sup> Nyanartiwarntirlu palurla marni, “Ngajirta manpila jarntu martarla yini Junjarti. Kanarlanyparni parlipa yiniwarnti nguniny.”

<sup>62</sup> Nyanartijangka purrku palurla japirryinya Jakarayi. Warrarni pa ngunangani wangkingajirtajarti. Marni palurla kurraparlu, “Ngana yini marnalu julawu parri nyuntukura.”

<sup>63</sup> Jakarayirlula manyanangu marni kurraparlu, “Mana partanpartan kangkajilu, yini marnanyirrangu lanku.” Wali lanila mananga kujartikarra, “Yini pa ngunawu Jun.”

Jartijinyangula palu pinapinakarrinya, “Nganajangkarlu pa yini kujarti kurajpinya.”

<sup>64</sup> Nyanartikarrarni wangkijartijarrinya Jakarayi kulkuru ngunangujanga. Ngarpula kajalkajalkujirni wurnarni.

<sup>65</sup> Wali nyanartijangka karrartajarrinya palu piyirnwarnti nyanartikarrajiwarnti marnpajangkawarnti. Jakuljakuljularnanila palunyanangu wangki kanarlanywarntiwu Jutiyajangkawarntiwu. <sup>66</sup> Nyanartiwarntirlu pinakarrinyujangkawarntirlu palunyanu japirryungani, “Nganajiliny parta ngunawu minyarti parri Jakarayikura.” Tumaj palu nyanya nyanarti yapa mayajarti Ngarpukurajarti.

## 2

#### *Jesus pa palkangawantinya*

<sup>1</sup> Nyanartijangka manyanangu kapumantu purlkangu Jija Wukajaju manyanangu marni pajawu piyirnkuru, “Wurna manta yanku nyurrawarntikurakarti ngurrara. Yini mantanyanu yutukarrku pajangu piyirntu. Yini manya nyaku kapumantu.” <sup>3</sup> Marni manyanangu nukarniwu piyirnwarntiwu wapalkarrawu. Wali ngurrarawarntirlurra palu yanani kujangkurrarra.

<sup>4</sup> Wali Najuritjangka Kalalijangka pila yani Pajilimkarti Jutiyakarti ngurrara nyan-tukura Jawujapkura. Pajilim pa Tayipitkura ngurrara jarlujangka kajaluwarlanyjangka. Yarntarni Jawujap pa nyanartikarrajawarlanyparni Tayipitjiliny wartangurniwarlany kirlingalparni ngunangani, yanila Jawujap Pajilimkarti. <sup>5</sup> Purpankanya parlanyanu marnin purntajangka yini parla Mayiri, muntajartirni kanya Jawujapju. Yani pila, yini pilanyanu yutukarrku kapumanta. <sup>6</sup> Pirriyani pilanyanta Pajilimja.

Wali kutajarrinya parla yapa martarnupurru. Nyanayirlala manyanu tarlkujirni yapangu purlumankurarla yartta. <sup>7</sup> Nyanartikarra pa tipani piyirntu pajangu mayaru purlka piyirnpurru yukarnupurru wurnakartirlu, yangkala pila yukarnani purlumankur-  
rarla.

Wali nyanartijangka Mayirirlu martarni yapa walunyungu. Lamparntu manyanu tarlkujirni Pajilimja. Wali ngamajirlu Mayirirlu parla pulpinya palya, yutukani lam-  
parn Jesus, nyanayirla mirurrumanurla pajkarrpirni palyajawurlu. Kujarti palunya ngamajirlu nira yapa karrpirnani. Takurppinyala ngurtinga, kaninykaninypala ngunan-  
gani ngurtinga nurlunga. Yangka palu ngarnani kuyiwarntirlu jarntuwarntirlu miyi, nyanayirla pa yutukani lamparn Jesus Mayirirlu.

#### *Piyirnwarnti ngampurrjiwarnti*

<sup>8</sup> Wali nyanartijangkarla kukunjawarnti palurlanyanu ngampurrikanani marnparni palkanga piyirnwarntirlu pukanya. <sup>9</sup> Pirriyani manyanangurla yinjil purlkakurajangka Ngarpukurajangka. Parralani manya tilingu purlkakururlu Ngarpukururlu mayangu. Karrartajarrinya palu. Rayin purlka palu ngujangurra.

<sup>10</sup> Nyanartijangka marni manyanangu nyanawurlu yinjillu nyanartiwarntiwu piyirn-  
warntiwu, “Ngajirta nganta karrartajarri. Wulyu wangki marnanyirrangu pirrikangany. Minyarti wangki marnanyirrangu julawu. Piyirnwarnti paja palu wirriyajarriwu wangk-  
ijangka minyartijangka.”

<sup>11-12</sup> Marnila manyanangu, “Jalarra pa yapa palkangawantinya Pajilimja Tayipitku-  
rarla ngurrararla. Piyirn manya tikirrkujiwu yakurrjangka. Nyanarti yapa pa purlka Kurayij. Nginyjirrikarrkula manta yapa nyanarti. Parlipungku manta yukarnana pa ngurtinga. Yangka palu kuyiwarntirlu jarntuwarntirlu miyi ngalany, nyanayirla pa jalarra yukarnana palyajarti pajpajkarrpirnujangka.”

<sup>13</sup> Wali pirriyanila palu partalurni pajajinyangu yinjilwarnti kankarnimarrangu. Nyanartijangkarlu palu yinparni juju, kajalkajalkujirni palu Ngarpu Kut. <sup>14</sup> Marni palu, “Mapunparni pa wulyu Ngarpu kankarnijangka kajalkajalkujirnpurru, nyantu yini Kut. Yangka manyanangu piyirnwarntiwu ngurtnguniny, wali nyanarti, kirtilypala palu nguniny nyantuwarnti.” <sup>15</sup> Tikiyanila palu yinjilwarnti kankarral. Jamurn palunya wanyjani, kankarral palu tikiyani.

Marnila palurlanyanu piyirnwarntirlu ngampurrjiwarntirlu wartangurni. “Pa. Yankurlipa Pajilimkarti. Nyaku parlipa yapa. Ngarpungu purlkangu parla marni yinjilku, nyanartijangka wangkijarti parlipangu pirriyani. Pinajularni parlipangu yapa.”

<sup>16</sup> Nyanartijangka partalurni palu yani, pirriyani pilangulurla Mayirirlajaa Jawujapja jampirlangurla. Nyanganila palu yapa yukarnujangka. Kuyiwarntikurarla jarntuwarn-  
tikurarla ngurtinga yukarnani, nira palunya yungani miyi, nyanayirlarnila yukarnani.

<sup>17</sup> Yapa palu nyanya ngampurrjiwarntirlu.

Nyanartijangkala palunyanangu piyirnwarntiwu jakuljularnani nyangungurla, nya-  
partukarra manyanangu jarlu jularnani nyangungurla, nyapartukarra manyanangu jarlu jularni yinjillu yapa nyanarti. <sup>18</sup> Kanarlanywarntirlu palunyanangu purrpurrmarni ngampurrjiwarntikurawu wangkiwu. Jularnani palunyanangu ngampurrjiwarntirlu yinjilkura wangki. <sup>19</sup> Yangkala Mayirirlu pa pinapinakarrinyani wutangu. Wangki ngam-  
purrrjiwarntikura pa muntanga tarrrpartarnani jutungu. Ngajirta manyanta rukanyjarla.

<sup>20</sup> Wali nyanartijangka ngampurrjiwarnti palu tikiyani kukunjawarntikarti. Ngarrur-  
tajarrinya palu. Yinparni palu juju, ngarrurtawurra palu yinparni. Kajalkajalkujirnani

palu Ngarpu. Takingu manyanangu marni yinjillu, nyanartijangkala palu ngarrurtarlula yinparnanijaa jularnani.

### *Jesus pila kanya Timpulkarti*

<sup>41</sup> Yitilalwarlany yitilalwarlany palu Juwujwarnti yanani Jurujulumkarti kuyijaa miyi yiyijngajirta ngarnupurru pinalkarrapurru. Jarluwarlany manya Ngarpungu wanji yinya Mujijngurra Yijipja. Kakarrala manya kanya Kayinankarti. Nyanartipurru palu Juwujwarnti yanani Jurujulumkarti pinalkarrapurru. Mayirijaa Jawujap mapirrirni pila yanani.

<sup>42</sup> Yangka Jesus purlkajarrinya yitilalwarnti 12 ngarrja, nyanartikarra pilarla kanya Jurujulumkarti miyiwujaa kuyiwu ngarnupurru Ngarpuwu pinalkarrapurru.

<sup>43-44</sup> Wali kirrarnanila palu Jurujulumja. Yangka palu pujujarrinya miyi ngarnujangkajaa kuyi ngarnujangka, wali piyirwarnti palu tikiyani kayili Mayirijaa Jawujap mapirrirni. Kula manyanangurla Jesus mapirrirni yani. Nyantu pila wanyjani nyanayirlarni lama mayarurla Jurujulumja. Wali nyantujarramipala pila yanani kayiliwarlany.

Yananyjangkala pilangurla karuwarrajarrinya. Nyanartijangka kaparnpala pilarla jartijarti nyanyangurra yapawu Jesusku. Wali jarntuwarntirla wurnajartiwarntirla pilarla jarti wamarn muwupungani. Murlanyanangurla nyanartiwarntirlarni yanani.

<sup>45-46</sup> Nyantuwarntirlu pilangulu jirnapinya.

Wali yarntarni pila tikiyani kurlirra Jurujulumkarti tikirparni. Wamarn muwupunganila pilarla mayaruwarntirlal puranguwarnti murrkurn.

Walimpawarlany pila parlipinya mayarurla Timpulla. Kirrarnani manyanangurla wangkikarra Juwujwarntirla purlkawarntirla pinangurruwarntirla. Nyanartiwarntirlu palurlanyanu jularnani, Jesusju manya pinakarrinyani. Nyanartijangkarlu japirrpapirryungani manya tikirparni tikirparni Jesusju. <sup>47</sup> Wali pinakarrinyurla palurlanyanu marni piyirwarntirlu, “Minyarti parri pa pinarrijartijinyangu. Wangkiwarntiwu parla nukarniwurni pinarrijarrilany.”

<sup>48</sup> Mayirijaa Jawujap pilarla karrpirlmarni. Purrukuwarntirlaliny manyanangurla kirrarnani Jesus. Mayirirlu parla Jesusku marni, “Nganajangka mantarrangurla yap yanungurla kirrarni. Minya pajarrarnangu wamarn muwupungani karrartarlu mayaruwarlany mayaruwarlany. Nyuntu man lamajarrinya minyayirla. Marringurni pajarrarnangu nyirrwiri tikiyani.”

<sup>49</sup> Wali parringu pilangu marni, “Nganajangkarlu pajinpila wamarnwamarn muwupungani. Pinarri nganpilarla minyayirla Timpulla marna kirrarnana. Wangki ngajukurajangka Ngarpukurajangka marnarla pinarrijarrinyana.” <sup>50</sup> Nyantujarrarlu ngajirta pilarla nginyjirrikanantarla nyapartukarra pilangu jularnani.

<sup>51</sup> Wali nyanartijangka pilangurla Jesus yani kayili. Pirriyanila palu mayarurla Najuritta, nyanartijangka palu kirrarnani. Nganawurti pilarla jinjinyungani, nyantungu pilangurla mapunikanani walakurlu Jesusju.

Wali Mayirirlu pinapinakarrinya yangkartijangka wangkijangka yangka pilarla Jurujulumja marni Jesusju.

<sup>52</sup> Wali Jesus karrkin purlkajarrinya. Milyilyirlu mapirri jirrkirl pinakarrinyani. Kuttu parla wirriyajarrinya, yarnta kanarlanywarnti piyirwarnti palurla wirriyajarrinya nyangujangka.

## 3

### *Jun pa yutukani jayilla*

<sup>18</sup> Marnani manyanangu Juntu wulyu wangki piyirwarntiwu warriyanujangkawarntiwu, yarnta kanarlany mapirrirni wangkiwarntiwarlany manyanangu jularnani. Lirrkarnpungani manya kurnakwantinyupurru.

<sup>19</sup> Wali layimirri nganpayiwu parla jirrkirl marni Juntu purlkawu Yarritku. Marni parla, “Nyuntu man ngurriji. Ngurru manurla kartu warntarni papajikurajangka nyuntukurajangka. Yarnta man yakurrjinyangu ngunangani.” <sup>20</sup> Nyanartijangka kulijarrinya parla Yarrittu, jayilla yutukani Jun.

*Kilakiwarnti Jawujapkurawarnti*

<sup>23</sup> Jesusju manya mimijartiwarnti wulyukujirnani, jankajartiwarntijaa kirrarnumar-tajangkawarnti. Yarnta manyanangu jularnani Ngarpukura wangki purnkungu. Wali yitilalwarnti nguja 30, nyanartikarra manyanangurla warrkammarnani purnkungu.

Wali piyirwarntirlu palu ngurpangu jularnani Jawujapkura walaku Jesus. Kilakiwarnti palurla kujarti kajalurnijangkawarnti.

Jawujapkura ngarpu parla yini Yilayi,

<sup>24</sup> Yilayikura ngarpu parla yini Matat,

Matatkura ngarpu parla yini Lipayi,

Lipayikura ngarpu parla yini Milki,

Milkikura ngarpu parla yini Janayi,

Janayikura ngarpu parla Jawujapwarlany,

<sup>25</sup> Jawujapkura ngarpu parla yini Matatayij,

Matatayijkura ngarpu parla yini Ramas,

Ramaskura ngarpu parla yini Niyam,

Niyamkura ngarpu parla yini Yijili,

Yijilikura ngarpu parla yini Nakayi,

<sup>26</sup> Nakayikura ngarpu parla yini Mayat,

Mayatkura ngarpu parla Matatayijwarlany,

Matatayijkura ngarpu parla yini Jimiyan,

Jimiyankura ngarpu parla yini Jawujik,

Jawujikkura ngarpu parla yini Jawuta,

<sup>27</sup> Jawutakura ngarpu parla yini Juwanan,

Juwanankura ngarpu parla yini Rija,

Rijakura ngarpu parla yini Jarapapil,

Jarapapilkura ngarpu parla yini Jiyaljiyal,

Jiyaljiyalkura ngarpu parla yini Niri,

<sup>28</sup> Nirikura ngarpu parla Milkiwarlany,

Milkikura ngarpu parla yini Ratiyi,

Ratiyikura ngarpu parla yini Kujam,

Kujamkura ngarpu parla yini Yilmamatam,

Yilmamatamkura ngarpu parla yini Yiya,

<sup>29</sup> Yiyakura ngarpu parla yini Jajuwa,

Jajuwakura ngarpu parla yini Yaliyija,

Yaliyijkura ngarpu parla yini Jaram,

Jaramkura ngarpu parla Matatwarlany,

Matatkura ngarpu parla Lipayiwarlany,

<sup>30</sup> Lipayikura ngarpu parla yini Jimiyin,

Jimiyinkura ngarpu parla yini Juta,

Jutakura ngarpu parla Jawujapwarlany,

Jawujapkura ngarpu parla yini Janam,

Janamkura ngarpu parla yini Yilayakim,

<sup>31</sup> Yilayakimkura ngarpu parla yini Miliya,

Miliyakura ngarpu parla yini Mina,

Minakura ngarpu parla yini Mataja,

Matajakura ngarpu parla yini Nayijin,

Nayijinkura ngarpu parla yini Tayipit,

<sup>32</sup> Tayipitkura ngarpu parla yini Jisi,  
 Jisikura ngarpu parla yini Wupit,  
 Wupitkura ngarpu parla yini Puwaj,  
 Puwajkura ngarpu parla yini Jala,  
 Jalakura ngarpu parla yini Najan,  
<sup>33</sup> Najankura ngarpu parla yini Minatap,  
 Minatapkura ngarpu parla yini Yatmin,  
 Yatminkura ngarpu parla yini Yanyi,  
 Yanyikura ngarpu parla yini Yajuran,  
 Yajurankura ngarpu parla yini Parij,  
 Parijkura ngarpu parla Jutawarlany,  
<sup>34</sup> Jutakura ngarpu parla yini Jayikap,  
 Jayikapkura ngarpu parla yini Asik,  
 Asikkura ngarpu parla yini Ayiparan,  
 Ayiparankura ngarpu parla yini Tira,  
 Tirakura ngarpu parla yini Niyuwu,  
<sup>35</sup> Niyuwukura ngarpu parla yini Jaruk,  
 Jarukkura ngarpu parla yini Riyiwu,  
 Riyiwukura ngarpu parla yini Pilik,  
 Pilikkura ngarpu parla yini Yipa,  
 Yipakura ngarpu parla yini Jiyila,  
<sup>36</sup> Jiyilakura ngarpu parla yini Kayinan,  
 Kayinankura ngarpu parla yini Pajkit,  
 Pajkitkura ngarpu parla yini Jiyim,  
 Jiyimkura ngarpu parla yini Nawa,  
 Nawakura ngarpu parla yini Lamik,  
<sup>37</sup> Lamikkura ngarpu parla yini Tujala,  
 Tujalakura ngarpu parla yini Yinak,  
 Yinakkura ngarpu parla yini Jarat,  
 Jaratkura ngarpu parla yini Malaliyal,  
 Malaliyalkura ngarpu parla Kayinanwarlany,  
<sup>38</sup> Kayinankura ngarpu parla yini Yinaj,  
 Yinajkura ngarpu parla yini Jaaj,  
 Jaajkura ngarpu parla yini Ratam,  
 Ratamkura ngarpu parla Kut.

## 5

*Nganpayi mimijarti putajarti*

<sup>12</sup> Nyanartijangka Jesus pa ngunangani mayarurla tawunta. Nganpayi layi pa ngunangani mimijarti putajilinyjarti. Wali Jesus nyanya nganpayirlu mimijawurlu, yanila manyanta Jesuskarti. Nyanayirla manyanta parntawantinya jinanga Jesusja ngarntimarnupurru. Nira palu kujartikarra ngunangani nyanartiwarnti Juwujwarnti parntawantinyani palunyanangurla piyirnwarntirla purlkawarntirla ngarntimarnupurru nurrurrurlu.

Wali nurrurrurlu parla ngarntimarnani Jesus nganpayirlu mimijawurlu. Marnani parla, “Purlka. Puju man wirriya nguniny wulyukujirnupurru, wali wulyukujija nyuntungu.”

<sup>13</sup> Nyanartijangkala palymani nganpayi mimijarti kurraparlu jutinyngurni. Marnila parla Jesusju, “Wirriyajal marna nguniny wulyukujirnupurru. Wulyukujiwujal marnanta.” Partalurni wulyujarrinya, mimingajirtajartijarrinya. <sup>14a</sup> Jesusju parla jarmarni,

“Ngajirta nganyanangu ngantuwurti jakuljula.”<sup>15</sup> Walirni palunyanangu jakuljakuljularnani wangki Jesus wulyukujirnujuwal mimijangka. Nyanartijangka palunyanta pirriyanani piyirnwartni pajajinyangu, Yanani palunyanta Jesuskarti pinakarrinyupurrujaa wulyukujirrupurru mimijangka, yangkala pajajinyangu palanta pirriyanani. Ngajirta parla Jesusju Ngarpuwu marnantarla, tumaj piyirnwartirlu pajangu palurla japirlyungani nira wulyukujirrupurru, yarnta nyantukura wangki pinakarrinyupurru.

<sup>16</sup> Wali piyirnwartningurni manyanangurla turtangkarrakanganu Jesus jintangarlurra pintirnikarti. Japirlyunganila parla Ngarpuwu pintirningurni Jesusju.

## 7

### *Kalkarrakura walaku wanjikujirni Jesusju*

<sup>11</sup> Nyanartijangka Jesus yani kayilungu tawunwarlanykarti yinikarti Nayinkarti. Nyantukura mapirrikarrajawarntijaa piyirnwartni paja mapirrirni palunyanta yani. <sup>12</sup> Jamurn palu takurryantarla kiyitta, pirriyanila palu kanarlanywarnti. Piyirn palu layi pirla kangani kalukurla. Nyanarti nganpayi pirla parla layikura marninkura kalkarrakura walaku layirni. Nayinkarrajawarnti paja palunyanta yanani mapirri.

<sup>13</sup> Wali Jesusju nyanya, yawiyijarrynyala parla nyanartiwu marninku. Marni parla, “Ngajirta ngan lungka.” <sup>14</sup> Nyanartijangka Jesusju yanungurla tarrpartarni nyanarti kaluku, lamajarrynyala palu nganpayiwarnti kangujangkawarnti. Jesusjula parla marni piyirnkunyanartiwu pirlawu, “Nganpayi turtangka. Malany marnangu ngajungu.”

<sup>15</sup> Nyanartijangka nganpayi nyanarti turtapinya. Kirrarnungurnila wangki marninyirra. Jesusjula parla marni nganpayikurawu nyanartikurawu, “Wanjikujirni marnangu. Tikirrkangku man.” <sup>16</sup> Rayinjarrynya palu nukarni nyanartijangka. Wirriyajarrynyala palu. Ngarpula palu jamalkanya. Marnani palurlanyanu, “Purlka parlipangurla pirriyani Ngarpukura puraput. Ngarpu parlipangu pirriyani wanjikujirrupurru.”

<sup>17</sup> Wali wangki parla nyanarti jalyyani Jesusku wamarn mayaruwarlany mayaruwarlany Jutyapurtarra.

## 15

### *Ngangayanujangkawarnti*

<sup>1</sup> Piyirnwartirlu kanarlanywarntirlu palurla pamarr warntarnani kapumanku piyirnwartniwarlanyjangka. Kapumantu manya jinjinyungani pamarr warntarnupurru piyirnwartniwarlanyjangka, nyanartila palurla pamarr warntarnani piyirnwartniwarlanyjangka yini manyanangu ngunangani takkirlaka.

Yarntarni kanarlanywarnti nira palu ngunangani kujartikarra ngarlangalparni Ngarpungajirtajarti, yangkala Juwujwarntirlu palunyanangurla yakurrmarnani. Nyanartiwartni piyirnwartni palunyanta yanani Jesuskarti pinakarrinyupurru.

<sup>2</sup> Nyanartijangka palu Jesus ngirtilykarra jularnani kurayipwarntirlujaa Parajiwartirlu. Marnani palurlanyanu, “Jesus manyanangurla wirriya kirralany pamarr warntarnujuwalwarntirlajaa piyirnta ngarlangarlarla. Yarntarni manyanangurla miyi ngalany nyantuwarntirla.”

<sup>3</sup> Nyanartijangka wangkila manyanangu marni Jesusju wangki ranyjickarraji kujarti.

### *Kukunja ngangayani*

<sup>4</sup> “Kinyin yangka piyirntu manya martalany kukunja paja 100, puju layi yap yanany, wali piyirntu kukunja ngampurrjirlu manya wanyjarralany kukunjawarntiwarlany yukanga palkanga. Nyanartiwartni 99 palu yukanga karrilany. Nyanartijangka kayanku parla muwupungany yap yanujangkawu, kitangarni parlipungany. <sup>5</sup> Parlipungurla ngarrurtajarrilany parla. Ngamurlamanangurla wanturala kangany tikir kukunja nyanarti.

<sup>6</sup> Kangujangkarlu manyanangu pawumalany jarntuwarntiwu. Malany manyanangu, ‘Pawu. Nyaku mantawu. Parlipinyajal marna minyarti ngangayanujangka.’ ”

<sup>7</sup> Nyanartijangka Jesusju manyanangurla larrkkujirnani. Wangki manyanangu marni, “Kujartikarrarni manyirrangu nguniny nyanartijilinyarni kirlingalparni. Puju piyirn kayan yakurrngurni kurnakwantilany, wali nyanarti, Ngarpu parla wirriyajarriwujinyangu. Wulyuwarnti piyirnwarnti manya 99 nyangany wulyu Ngarpungu. Yarnta kaji piyirn yakurrngurni kurnakwantilany, nyanarti parla Ngarpu ngarrurtajarrilany purlkajinyangu wirriya parla nguniny.”

*Pamarr wilantinya*

<sup>8</sup> Yarntarni manyanangu marnani Jesusju, “Puju marnintu manya martalany pamarrwarnti murrkurn yangka parlanyanu marulu martalany 10 jilpa, wali nyanarti. Puju manyanta wilantilany, wali marulu parla muwupungany. Turkujilany pala tili, tilijawurlu rarrpalany ngurra nyantukura. Wamarn warrilany parla maruluwu kitan-garni parlipungany. <sup>9</sup> Parlipungurla manyanangu papajarralany jarntuwarntiwu, ‘Pawu. Nyaku mantawu. Parlipinyajal marna yangkarti marulu wilantinyujangka.’”

<sup>10</sup> Larrkkujirnani manyanangurla Jesusju. Marni manyanangu, “Kujartikarrarni manyirrangu nguniny nyanartijilinyarni kirlingalparni. Nyanartiwu kayanku palurla wirriyajarriany yinjilwarnti Ngarpu mapirriini, puju palu nyangany piyirn kayan yakurrngurni kurnakwantinyujangka.”

*Nganpayi ngangayani*

<sup>11</sup> Yarntarni manyanangu marnani Jesusju, “Kayan ngarpungu pinya martarnani kurriny walakujarra. <sup>12</sup> Jirnajangkarlu manyanta ngarntimarni ngarpunga. “Ngarpu, jalarra pajan yungku nyentukura pamarrjaa manawarnti munyaljangka, yangka pajin yutukani walimpapurru munyal.” Wali ngurrujarrakujirni pilangu walakunyan-kurajjarawu munyaljangka pamarrwarntijaa manawarnti. Jarlu pilangu yutukani munyal ngarpunyan-kurjarlu. Warntarla pila manawarntijaa pamarrwarnti munyaljangkawarnti, yangka pilangu ngarpunyan-kura pirlajarrirla. Walirni wanjingarni manyanta japir-lyinya ngarpunyan-kurjarla. <sup>13</sup> Nyanawurlu nganpayirlu jirnajangkarlu manya marur-pinya pamarrwarntijaa manawarnti munyaljangkawarnti, wurnapurru parlanyanu.

Nyanartijangkarla murrkurn ngurrawarnti kumantawarlanya jakarnkarakanyala wurna ngarpukurangurni ngurrangurni. Yap yani pa nyanarti nganpayi marri. Marrijinyangu yap yani, ngajirta marnpa. Nyanayirla ngurranga marriwarlany manyanangurla pirriyani purlkanga tawunta. Nyanayirla warntarnani parlanyanu pamarrjawurlu wulyuwulyuwarntijaa yakurrwarnti. Nyanartijangkala yarnta manya yungani piyirnwarnti pamarr pinakarrinyumulu. Ngarlangaljinyangu ngunangani. <sup>14</sup> Pujumani parlanyanu nyantukura pamarr. Warpinykujirni parlanyanu kitangarni parlanyanu pujumani pamarr nyantukura. Marlal pala nguja pamarrngajirta.

Ngajirta manyanangu ngapa pirriyantarla piyirnku nyanartiwu pajawu. Ngajirta manyanangu turtapungkarla miyi. Piyirn nyanarti palu paja kirrarnani miyingajirtajarti. Ngapa ngajirta manyanangu pirriyantarla yitalal. Marlal nguja nyanarti nganpayi miyingajirtajarti marranyanjarti. Munyal ngajirta parlanyanu jarlu yutukarrarla pamarr nyanawurlu nganpayirlu. Pujumani palunyanu pamarr nyantukura munyaljangka.

<sup>15</sup> Nyanartijangka nganpayi walimpa marranyanjarti manyanta yani purlkakarti nyanartikarrajikarti linti. Warrkampurru parla japirlyinya. Wali yinyala parla warrkam pikipikiwarnti. Ngampurrikanani manya pikipikiwarnti nyanawurlu nganpayirlu.

<sup>16</sup> Nyanartijangka miyi ngarla manyanangurla ngarnantarla marranyanjawurlu pikipikiwarntirla jamurn. Ngajirta parla ngananguwurti yungkarla miyi piyirntu.

<sup>17</sup> Wali nyanarti nganpayi pinarrijartijarrinya. Pinapinakarrinyani. Marni parlanyanu marranyantu, “Paja palunyanu warrkammayin nguniny ngajukurarla ngarpunga. Martalany palu miyi pajajinyangu. Ngaju marna minyayirla nguniny purlka marranyan. Yangkartiwarntirlu palu ngalany miyi kinkiwurra, yangkajal manyanangu paja miyi nguniny. <sup>18</sup> Yanku marnanyanta ngajukurakarti ngarpukarti. Tikiyanku marnanyanta,

malkula marnarla, 'Ngarpu, yawiyijarrilany marnangu. Mapunparni marnanta wanyjani. Yarnta marnarla yawiyijarrilany Kutku. <sup>19</sup> Ngajirta marnangu turtuk nguna walaku nyuntukura jularnupurru. Yarr marnangu ngunawu warrkammayin. Nyuntuwu marnangu warrkammalkula tikiyanungurla.' Kujartikarra parlanyanu wangki pikakujirnani nganpayirlu nyanawurlu. Pinapinakarrinya parlanyanu kujartirni nyantukura ngarpu wartangurni. Warrarni pa marrirni kirrarnani.

<sup>20</sup> Nyanartijangka tikiyanila manyanta nyantukurakarti ngarpukarti. Marringunila pa nginyjirrikani ngarpunyankurlu walaku nyantukura. Luyurrmarni parla ngarpunyankurlu, marringuniliny nginyjirrikani.

Nyanartijangkala parla laparni langkarni ngarpunyankura, ngamurlamanila. Linyala manyanta ngarpunyankura. <sup>21</sup> Marnila parla ngarpuwu walakurlu, "Ngarpu, yawiyijarrilany marnangu. Mapunparni marnanta wanyjani. Yarnta marnarla yawiyijarrilany Kutku. Ngajirta marnangu turtuk nguna walaku nyuntukura jularnupurru." <sup>22</sup> Ngajirtala mapunikarrarla ngarpunyankurlu. Jinjinyina manya warrkammayinwarnti nyan tungu. Marnila manyanangu warrkammayinwarntiwu, "Partalu pirrikangkalurla kuluwujjaa ringjaa yakapiri, yangka marnanya munyal martalany. Yungku marnarla kuluwuj wulyu, yutukarrku manyanu ngajukururlu piyirntu. Kurraparla manyanu tarrjakkujiwu ring. Yakapiri marnarla yungku, jinanga manyanu karrpiwu."

<sup>23</sup> Yarntarni manyanangu marni, "Warntalu kuyi nyanarti purlumanu ngajukura jirajartijinyangu. Pungkalu. Kuyijaa miyi purlka parlipa ngalku nukarnirlu. Wirriyajarriwu parliparla ngajukurawu walakuwu. <sup>24</sup> Kula pirlajarrinyani walaku ngajukura, minyakujala wanji tikirrwantinya. Jarlu pa ngangayaniliny jalarra marna parlipinya tikiyanujangka." Nyanartijangkarlu palu ngarnani kuyijaa miyi, nyanartila palu wirriyajarriyani.

<sup>25</sup> Wali nyanawurlu nganpayirlu papanyankurlu wartangurni warrkammarnani yanungurla mayarungurni ruwangu.

Nyanartijangkarlu warrkamjangkarlu tikirrwantinya nyanarti nganpayi, pinakarrinyala manya wangki marnujangka. Paja palu marnani wirriya. <sup>26</sup> Papajani parla warrkammayinku. Marni parla, "Nyapartujangka palu wirriya marnana nyanartiwarnti piyirnwarnti."

<sup>27</sup> Jangkumanila manyanta nyanawurlu warrkammayintu. Marni parla, "Ngajirta. Nyuntukura ngajajipurru pirriyani, yangka jarluwarlany yap yani. Wanjila wulyu pirriyani. Kula ngangayanirni, minyakujala wanjirni tikirrwantinya yara. Ngarpujipururla parla wirriya nguniny walakuwu nyantukurawu. Nyanartijangkala ngarpujipururlu parla pinya kuyi nyanarti jirajartijinyangu purlumanu."

<sup>28</sup> Nyanartijangka nyantu pa kulijarrinya nganpayi kajalurnijangka. Jutparnila karrinyani. Ngajirta manyanangurla kirninyantarla piyirnwarntikarti. Ngarpunyankura parla langkarni yani. Jarti pa purpani nyanartikarti piyirnwarntikarti.

<sup>29</sup> Marnila parla ngarpunyankurawu, "Ngajirta. Nira marnangu warrkammarnani nyuntuwu. Ngajirta marnangurla panypungantarla. Mapunikanani marnangu. Wulyuwulyu marnangu warrkammarnani nira. Ngajirta pajan kujarti yungantarla kuyi nanikutwurti lamparnwurti wirriyakujirnupurru kujartijilinypurru. Puju marnanyanangurla ngajungu nganyjarla jirajarti kuyi, nyanartila marna wirriyajarriarla, nyanarti wali. <sup>30</sup> Minyarti mankurla jalarra pinya nyanarti jirajarti purlumanu nyuntukurawu walakuwu tikirrwantinyujangkawu. Yangka mantarrangu yutukani munyal, nyanartila manya nyantungu warntarnkarrakanya munyaljangka pamarrwarntijaa manawarnti. Wanyjanurlakani manta wurnangu. Nyanartijangkarlu nyuntukururlu walakurlu mangu tarrapungurlakani pamarrwarntijaa manawarnti. Nyuntukura walaku pa marninjuwal ngunangani. Nyanartijangka marlalpala mangurla tikirrwantinya nyuntukarti ngarpukarti, nyanartila manurla pinya kuyi nyanarti purlumanu jirajarti nyantuwumipa, ngajirta ngajuwu, nyantuwumipa."



<sup>31</sup> Ngarpungula parla marni walakuwu nyantukurawu, “Ngajajipurru pa yani, kanyala parlanyanu pamarrwarntijaa manawarnti pujurni munyaljangka. Nyuntungu ngajirta pajan wanyjarrarla. Nira pajanurla nguniny ngajunga, yangkala pamarrwarntijaa manawarnti pujurni mangu warrarni nguniny minyayirla ngurranga.”

<sup>32</sup> Yarntarni parla marni walakuwu nyantukurawu, “Minyarti marnalurla ngajajipurruwu pinya purlumanu jirajarti. Kula walirni pirlajarrinya, minyakujala yararni pirriyani wanjirni. Kula walirni ngangayani, parlipinyala marna tikirrwantinyujangka. Nyanartila marnalurla purlumanu pinya ngajajipurruwu, ngajula marna wirriyajar-rinya.”

## 21

### *Jesus manyanangu jularni Timpul palu tarrapungku*

<sup>5</sup> Yangka palu Timpulla karrinyani Jesuskurawarnti mapirrikarrajiwarnti, wali marnani palurlanyanu, “Wulyujinyangu pa minyarti mayaru, yarnta pamarrwarnti wulyuwarnti nganapartu nganapartu, yangka palurla jarlu Ngarpu yinya yiji.”

Jesus manyanangu marni, <sup>6</sup> “Wali manta nyangany jalarra. Walimpa palunya tarrapungku pamarrwarntijaa mayaru minyarti mapirri. Minyartiwarnti pamarrwarnti palu ngunanganku wantinyujangka.”

### *Piyirnwarnti pungujuwalwarntijaa yakurrwarnti*

<sup>7</sup> Wali japirlyinya palurla Jesus, “Pinarriyungujuwal. Nyangurla pa kujartjarriwu. Nyapartukarra marnalu nyaku kutajarrinyujangka, yangka parla kutajarriwu mayaruwu tarrapungupurru.”

<sup>8</sup> Wali Jesusju manyanangu marni, “Ngajirta ngantanya wajilpungka kajiyungujuwalwarnti yirrijiwarnti.” Yarntarni manyanangu takijularni Jesusju, “Pirriyanku palu kanarlanywarnti yirrijiwarnti. Julawu palunyanu, ‘Yangkarti marna ngaju yangka pajinta jurumanani.’ Yarntarni manyirrangulu julawu kutajanyupurru. Wali ngajirta ngantanya wajilpungka yangkartiwarnti.”

<sup>9</sup> Yarntarni manyanangu Jesusju takijularni, “Kanarlanywarntirlu palunyanu kajalkajalkujiwu wartangurnijangkarlu, yarnta palunyanu piyirnwarntirlu punganku. Wali pinakarrinyanku manta kujarti. Ngajirta nganta rayinkarri. Ngajirta paji kutajarri ngajupurru tikiyanupurru, walimpa pa ngunawu kujartikarra.”

<sup>10</sup> Yarntarni manyanangu Jesusju marni, “Piyirnwarntirlu pajangu palunyanu punganku kuli marriwarntijangkarlu mapirrirni, ngajirta murrkurntumipa. <sup>11</sup> Yarnta ririmarnanku nguwa langkirrlaparnupurru, yarnta ngapawu mapirrirni palurla kanarlanywarntirlu jarti jurumanku miyiwu mapirrirni turtapungupurru. Marranyanjarti palu ngunanganku. Yakurrwarnti manyanangurla pirriyanku nganapartu nganapartu. Yarnta yalkirijangka palu nyaku nguukarrikanupurru karrartakujirnujuwal.”

<sup>12</sup> Wali yarntarni manyanangu takijularni Jesusju mapirrikarrajiwarntiwu, “Wali tarrpartawu manyalu pungupurru, yarnta kangku manyalu purlkakarti kuwutkarti. Kuwutjangkarlu manyalu kangku jayilkarti. Nyanartijangka manyalu kangku purlkawarntikarti kingwarntikarti, tumaj pajinta ngajukurawarnti mapunjiwarnti. <sup>13</sup> Wali nyanayirla purlkawarntirla mantanyanangu julawu ngajukurajangka wangki wulyu. <sup>14-15</sup> Wali ngajirta nganta rayinkarri. Ngajungu marnanya purnkukujiwujaa tanyjikujiwu. Nyanartikarra marnanyirrangulu julawu ngajukurajangka wangki nyapartukarra mantanyanangu tikirjulawu. Ngajirta nganta kajaluwarlany rayin pinakarri. Wali marnanyirrangulu julawu wangki, nyanartijangka kayan nganyalu jangkumanta nyanartijangka ngajukurajangka wangki.”

<sup>16</sup> Yarntarni manyanangu marni Jesusju, “Kangku manyalu jarntuwarntirlu pungupurru ngamajirlujaa ngarpungu, yarnta papajirlujaa ngajungu mapirririlu. Pungku manyalu kanarlanywarnti pirlawurra. <sup>17</sup> Yarnta manyirrangulu yakurrmarnanku nukarnirlu piyirnwarntirlu ngajungurni, nyurrawarnti pajinta ngajukurawarnti. <sup>18</sup> Wali

ngajungu marnanya martarnanku kurraparla. <sup>19</sup> Lani manta ngunawu ngajukurarlal, yangkala manta pirlurr ngunawu wanji.”

*Jesusju manyanangu jularni tarrapungku palu Jurujulum*

<sup>20</sup> Wali yarntarni manyanangu Jesusju takijularni mayaru tarrapungupurru, “Yangka mantanya nyaku marrijangkawarnti palu marnpa pirriyanku kulipariwarnti Juwujngajirtawarnti, mapunparni palu minyarti mayaru tarrapungku Jurujulum timpul mapirirni. <sup>21</sup> Wali nyanartikarra palu lapalku pamarrwarntikarti marri pungungamarra, mayarujangkawarnti palu lapalku. Ngajirta ngartalu rantangajangkawarnti lapanya mayarukarti takurr. <sup>22</sup> Puraputwarntirlu palu jarlu lani kujartikarra, puju ngajirta palu mapunikarrarla, pungkula manya Ngarpungu. Jalarra marnanyirranggu jularnana, mapunparni manya pungku Juwujwarntijaa mayaru mapirri. <sup>23</sup> Yangka marninwarnti muntajartiwarntijaa lamparnjartiwarnti, wali yawiyi palurlanyanu ngunawu. <sup>24</sup> Wali kanarlanywarnti Juwujwarnti palunya marrijangkawarntirlu lanku pirlawurra, kanarlanywarnti palunya kangku ngurrujarra ngurrujarra. Jarntuwarntingurni palunya wirrpakangku. Warrkammayinkujiwula palunya Juwujwarnti marrijangkawarntirlu. Mayaru minyarti Jurujulum palu tartalykanyjiwu Juwujngajirtawarntirlu kitangarni manya Ngarpungu lamakujiwu.”

*Yarntarni Jesus pirriyanku*

<sup>25</sup> Jesusju manyanangu marni mapirrikarrajiwarntiwu yangkartiwarntiwu, “Purangujaa yakarn, wilwarnti palu kanarlanyarnijarriwu. Nginyjirrikarrkula manta. Kaniny nguwanga jawurlata purlkajarriwu, yangka manya takulanku manawarntijaa mayaruwarnti, kaparnpala palu karrinyanku. Pinakarrinyanku palu, rangkurrmarnanku pa jawurlata nyanarti. Purpurrmalkula palu piyirnwarnti nukarnini wapalkarra, yangka palu nyaku nyanarti ngapa parayanujangka. <sup>26</sup> Yarntarni yalkirikarrajiwarnti purangujaa yakarnjaa wilwarnti palu turtapungku kanarlanykartingurni wapalngurni. Wali nyanartijangka palu piyirnwarnti yalyyanurla wantiwu karrarta purpurrmarnujangka. Ngurrrpangurrrparlu palunya nyaku yangkartiwarnti yalkirikarrajiwarnti piyirnwarntirlu.”

<sup>27</sup> Wali yarntarni manyanangu Jesusju marni, “Nyanartikarra marna ngajula pirriyanku. Yurnturra marnanyanta kirrarnanku. Wulyu pajalu nyaku pajangu piyirntu mayajarti. <sup>28</sup> Yangkartiwarnti mantanya nyaku yalkirirlajaa jawurlatarla, wali manta nginyjirrikarrku. Mil manta kankarraljarti karriwu purnku. Kurraparla marnanya martawu. Partalurnila marnanyirrangurla rayin pujukujiwu.”

*Nyapartukarra parlipa nginyjirrikarrku Ngarpu majajarrinyupurru*

<sup>29-30</sup> Nyanartijangka Jesusju manyanangu warraja marni, “Yangka manta pinakarilany jiriki kirtirr marnujangka, nginyjirrikarrkula manta ngapa partalurni pirriyanupurru. <sup>31</sup> Nyanartijiliny manta nyaku yalkirijaa jawurlata kanarlanyarnijarriwu pila, nginyjirrikarrkula manta Ngarpu manyirranggu partalurni majajarriwu.”

<sup>32</sup> Wali yarntarni manyanangu marni Jesusju, “Mapunparni marnanyirranggu jularnana, yangka manta jalarra wanji nguniny, kujartikarra marnanyirranggu marnani yangkarti jarlu. Kunyungurla manta yirrawarlany kajalurni pirlajarriwu, yirrawarlany manta wanji ngunawu, nyaku manta minyarti. <sup>33</sup> Yalkirijaa nguwa pila pujujarriwu, wali nyanarti jamulu. Kayan ngarta ngajukura wangki pujujarri.”

*Marni manyanangu marrki ngunangupurru*

<sup>34</sup> Yarntarni manya lirrkarnpinya, “Kujarti marnanyirranggu marnani, pinalkarra mantarla ngunawu. Ngajirta nganta pinapinakarri jutungu kanarlanywarnti miyijaa ngapa ngarla, pamarrjaa warrkam, yarnta kanarlanywarnti nganapartu nganapartu. Yarr manta ngunawu lani. Puju manta yarr kirrarnanku nganganganga, wali murntarni manyirranggu kanarlanyarnijarriwu yalkirijaa jawurlata, yangka kunyarrjiliny

kitpananany manangu kitpanjuwallu. <sup>35</sup> Yangka kunyarrwurti jakalany, wali murtarnila manyanta pajarralany manangu kitpanjuwallu.”

Yarntarni Jesusju marni, “Kujartikarra manyanangurla murtarni pirriyanku piyirnwarrntirla nukarnirla wapalkarrarla yangka kunyarrjiliny warntalany, yangka marnanyirranguru jarlu jularni. <sup>36</sup> Wali marrki manta ngunawu pika, japirlyunganku mantarla Ngarpu nira yangkartirlamarra. Purnkula manta ngunanganku. Yangka marnanyirranguru pirriyanku, marnpa pajantarla karriwu ngajunga kurntayingajirta, tumaj manta pikajarti kirralany.”

<sup>37</sup> Wali nyanartijangka Jesusju manya kumantawarlany kumantawarlany pinarriyungani nyanayirla Timpulla. Yarnta karuwarrawarlany karuwarrawarlany pa jintanga yapyanani pamarrkarti yinikarti Yalipjartikarti.

<sup>38</sup> Wali piyirnwarrnti nukarnini palurla pirripirriyanani Timpulkarti kumantawarlany kumantawarlany purangu kankarraljarrinyjangkarla pinakarrinyupurru.

## 23

### *Jesusju parla marni ngurrijiwu*

<sup>39</sup> Wali layiwarlanyju ngurrijirru parla Jesusku nginarmarni. Marni parla kujartikarra, “Julalany manyanu Ngarpukurajinyangu yini Kurayij. Nganajangkarlu manyanu tikirwanjikujirra. Ngajarra mapirriini mantarranya tikirwanjikujirru.”

<sup>40</sup> Nyanartijangka ngurrijiwarlanyju parla jarmarni, “Nganajangka man. Ngarpuwu ngajirta manurla rayinkarri.” Yarntarni parla marni, “Nukarnini parlipanyalu mananga tarnikani nyantu mapirriini. <sup>41</sup> Ngaliarramipa parli yakurr, pirlakujilany pala parlipanyalu tumaj parli ngurrijjarra. Yurru parli jungani ngaliarrarlu. Nyanarti nganpayi kaparnjangka yakurrngajirta. Ngajirta pa yurru jungantarla nyantungu.”

<sup>42</sup> Nyanartijangka Jesusku parla marni jarmarnujuwallu, “Yangka man purlka pirriyanku maja, wali ngajula pajan pinapinakarriwu.”

<sup>43</sup> Wali Jesusju parla marni, “Mapunparni pajinurla ngunawu ngajunga kankarni wungkurra jalungurrurla jalarrarni.”

## 24

### *Ngarpungu kanya Jesus kankarral yapinkarti*

<sup>50</sup> Jesusju manya kanya mapirrikarrajivarnti kurlila mayarukarti Pijanikarti. Nyanayirlarni palu jatparamarni. Nyanartijangka Jesusju kurrapajarra kankarnikujirnurla japirryungani parla Ngarpu, mapirrikarrajivarntiwu manyanangurla jutujikujirrupurru. <sup>51</sup> Nyanartikarrarnila japirryungujangkarlu manya wanyjani wartangurni. Kankarral pala kanya Ngarpungu yapinkarti.

<sup>52</sup> Nyanartijangka mapirrikarrajivarntirlu palu Jesus kajalkajalkujirni wartangurni kankarralyanujangka. Wali tikiyanila palu kayili Jurujulumkarti wirriyajinyangu.

<sup>53</sup> Nyanartijangka nira palu Ngarpu kajalkajalkujirni mapirrikarrajivarntirlu mayarurla Timpulla.

## John

## 8

*Marnin palu kanya Jesuskarti*

<sup>2</sup> Jamurn yangka purangu kankarnijarrinyani kumantajarti, Jesuspala yani mayarukarti Timpulkarti. Piyirnwarntila palunyanta paja yani Jesuskarti. Jesuspala manyanangurla yutantinya nyantuwarntirla, pinayinya manya kirrarnungurni.

<sup>3</sup> Nyanartijangka marnin palunyanta Jesuskarti kanya piyirnwarntirlu. Minyartiwarnti piyirnwarnti palu kanarlanywarnti tarrukuwu nyantukurawu pinangurru, yini manyanangu kurayip. Kanarlanywarntiwarlany palu tarruku nyantukura tartpartarnujuwal, yini manyanangu Paraji.

Wali yangkarti marnin palu warntarni yukarnujangka, kanarlanykurarla ngumparnarla manyanta yukarni. Wali kaparnpala palu marnin karrinyukujirni. Piyirn palunyanta marnparni wamarn karrinya. <sup>4</sup> Marni palurla Jesusku kurayipwarntirlujaa Parajiwartirlu, “Minyarti marnin marnalu parlipinya kanarlanyjarti ngumparna yukarnani. <sup>5</sup> Ngarpukurajangka Mujijju parlipanya jinjinyinya nyantukurarlul tarrukurulu jarlujangkarlal kujartijilinyku pamarrjawurlu pajanuwu pirlawurra. Nyapartu mankurla malku nyuntungu.” <sup>6</sup> Wangki palurla Jesusku kuja marni kajiyungupurru, kajiyungkarla palu Jesus. Jesuspala palu ngirtilykarra jularla.

Nyanartijangka mirtijurrurnjurrurn wantinyurla Jesus kulkururlurni wirntipungani nguwanga. <sup>7</sup> Jutungurni palu Jesus japirlyungani kurayipwarntirlujaa Parajiwartirlu, yangkala manya nyanya kankarral. Marnila manyanangu, “Pamarrjawurlu pa luwawu kajalurni nyanawurlu piyirntu jurnanyakarrarlul. Yangka yakurrwurti ngajirta manyanta nguna.”

<sup>8</sup> Wali Jesus warrarnila kirrarnani. Kurraparlu wirntipungani nguwanga kulkururlurni. <sup>9</sup> Jamurn palu pinakarrinya nyanarti Jesuskura wangki, wurnarnila palu kurntayikarra tirrinytirrinyani nukarnini kurayipwarntijaa Parajiwartiri. Kayangurla kayangurla palu tirrinytirrinyani purrkuwarntiliny pingkayiwartiri wartangurni. Jesuspala palu wanyjani kirrarnujangka wartangurni. Kuja manyanta marnin karrinyani linyja. Nyanartiwarnti paja piyirn palu yap yani. <sup>10</sup> Jesus ngalaramarnila parla. Kankarral nyanya karrinyujangka. Marni parla marninku, “Marnin. Wanyjurla palu yani yangkartiwartiri, ngananguwurti manta ngulikani kuliparirlu.”

<sup>11</sup> Jangkumanila manyanta marnintu, “Ngajirta, marlal.”

Jesusju parla marni, “Ngajungu lakarra, ngajirta marnanta ngulikarra. Yanta. Ngajirta ngan yarnta yakurrjarri.”

## 11

*Nganpayi Lajuras*

<sup>1</sup> Layi nganpayi yini parla Lajurasjaa rimpinyankurajarra mapirrirni palu ngunangani mayarurla yininga Pijanirla marninjarra yinijarra Mayirijaa Maaja. Nyanartijangka Lajuras wantinya purlka mimi. <sup>2</sup> Layirni Mayiri yamparrajarti yangkarti manyanta Jesusja jinajarrarla purtkujirni wulyu parntimanupurru, yangkala murupinya nyantukurajawurlu purturnjawurlu yamparrajawurlu. Murupinya manyanta jinanga Jesusja jurlungajangkajawurlu rallu. Nyantukurala Mayirikura parla papaji mimi nguja Lajuras.

<sup>3</sup> Nyanartijangka pilarla wangki yiparni Jesusku ngapurlunyanjurajarrarlul purlkawu, “Nyantukura mangu mirt mimijarrinya.”

<sup>4</sup> Jamurn pinakarrinya Jesusju marringurni, marnila manyanangu mapirrikarrariwarntiwu, “Nganajangka pa yukarnana. Ngajirta pirlajarrinyupurru. Yarr pa yukalany, mimijangka palu nyaku kanarlanywarntirlu pajangu Ngarpukura maya. Nyaku pajalu,

ngajungu marna maya martalany, ngaju marna Kutkura walaku. Minyarti nganpayi mimijangka palu wulyula nyaku kanarlanywarntirlu.”

<sup>5</sup> Jesusju manya tapungmanani nyanartiwarnti rimpirlangujarti mapunjinyangu Maa-jajaa ngajanyankura yarnta Lajuras mapirrirni. <sup>6</sup> Jamulurni manya pinakarrinyurlakani, jularnani palurla Lajuras mimijarrinyujangka, yalayirlarni Jesus kirrarnani lama, kurrinywarlany ngurra yukarni. Ngajirta manyanangurla wurnajarrirla partal.

<sup>7</sup> Nyanartijangka kurriny ngurra yukarnkarrakanya. Marni manyanangu Jesusju mapirrikarrajiwarntiwu, “Yankurlipa karla Pijanikarti tikirr Jutiyarlalparni Lajuraskurakarti ngurrakarti.”

<sup>8</sup> Mapirrikarrajiwarntirlu palu marrkukani Jesus, “Ngajirta. Jarlurni mantalu pamarr-jawurlu luwarla pirlawurra Juwujwarntirlu Pijanirla marnpa. Nyapartu man tikiyanany nyanayirlurra.”

<sup>9-10</sup> Jesusju manyanangurla jangkumani, “Jininyara parlipangu purlka kitpungupurru, kayan ngarlipa takurrkarra wanti pukanyajilinyarni. Jininyara parlipa kitpungany, purangurlu parlipanya tili yungany. Pukanyja parlipa yanany, nyanarti wantilany parlipa kurrkunga, tumaj tili ngajirta manyanta nguna.” <sup>11</sup> Yarntarni manyanangurla marni Jesusju, “Ngalimpakura piyirn Lajuras parlipangu manyan yukalany. Yanungurla marna parnkimanku ngajungu.”

<sup>12</sup> Mapirrikarrajiwarntirlu palurla marni, “Purlka. Puju pa manyan yukalany, nyanarti pa wulyu turtangku nyanturni.” <sup>13</sup> Nyanartiwarntirlu palurla marni, kula manyanparni yukarnani, minyangurru manyanangu Jesusju kujawarlaningurnu jularnani. Ngajirta manyanangu pirlajarrinyujangka jularnantarla jirrkirl.

<sup>14</sup> Nyanartijangka manyanangu kalara jularni jirrkirl Lajuras pa pirlajarrinya. <sup>15</sup> Wali marni manyanangu Jesusju, “Lamajarrinya marna minyayirla ngurranga takiwarlany-parni. Ngajirta marnanyanta jarlurni yantarla Lajuraskarti. Jalarra parliparla yanku, yangkala pajanta nyaku nyanayirla ngajukura maya, mapunikarrkula pajintarla. Kujartikarrapurru marnanyirranggu ngarrurta nguniny.”

<sup>16</sup> Marnila manyanangu nganpayirlu yiningu Tamijju mapirrikarrajiwarntiwarlanyku, “Yanku parlipanyanta Jesusja Pijanikarti mapirrirni. Puju palu Jesus pungku, wali ngalimpa mapirrirni parlipanyalu pungku.”

<sup>17</sup> Nyanartijangka palu yani, pirriyanila palu Pijanirla, jarlungurru palu Lajuras yutukani pirlajarrinyujangka najinga ngurrawarntila murrkurntajaa ngurra kayanta.

<sup>18-19</sup> Wali nyanarti mayaru Pijani marnparni manyanta nguja Jurujulumja karlar-rara, yangkala palu Juwujwarntiwarlany Jurujulumkarrajiwarnti yani nyanartikarti mayarukarti Pijanikarti. Wali Mayirijaa Maaja pila ngunangani nyanayirlarni Pijanirla lungujangka pinyalu mapirrikujirni. Papajiwu pilarla pirlajarrinyujangkawu lungani. <sup>20</sup> Jamurn palurla jularni Maajawu Jesus yanujangka nyantukurakarti ngurrakarti, yanungurla parla japantinya Maajarlu. Mayiri pa lamarni kirrarnani kaninykaniny mayarurla.

<sup>21-22</sup> Maajarlu parla marni Jesusku, “Purlka. Puju man jarlu pirriyantarla, wanjirni pa ngunarla warrarni papaji ngajukura. Wulyukujirlala man nyuntungu, yangka man partalurni pirriyantarla. Yangka mannyanta ngarntikangany Ngarpunga nira, nyanarti wali pinakarrilany mangu. Ngajungu marnarla mapunikarralany, mapunparni mangurla jangkumanany.”

<sup>23</sup> Jesusju parla marni, “Nyuntukura papaji mangu pirlajangka wanjijarriwu.”

<sup>24</sup> Maajarlu manyanta jangkumani, “Yuwayi. Ngaju marnarla pinarri, walimpa turtangku. Yangka ngurra kutajarriwu, nyanartikarra palu wanjijarriwu walimpa pirlajangkawarnti jarlujangkawarnti, mapirrirni manyanangurla turtangku papaji ngajukura.”

<sup>25-26</sup> Jesusjula parla marni Maajawu, “Ngaju marna kayan wanji yungujuwal pirlajangkawurti marnarla wanji yungany. Puju ngananguwurti pajirla mapunikarralany piyirntu, nyanarti pa wanji ngunawu. Puju yangka pirlajarriwu, pirlurr pa wanjirni

ngunawu. Puju ngananguwurti pajirla wanjingurni mapunikarralany, kayan ngarta pirlurr nyantukura pujujarri.” Japirryinyala parla Jesusju, “Mapunikarralany ngan Maaja.”

<sup>27</sup> Marnila parla Maajarlu, “Yuwayi. Mapunikarralanyjal marnangurla. Nyuntu man yangkarti Kurayij Kutkura walaku. Pirriyani manpangu Ngarpungurni kankarnimarrangungurni, yangka marnangulu pinalkarra ngunangani jarluwarlanyjangka.”

<sup>28</sup> Nyanartijangka wanyjanurlakani Jesus Maajarlu. Kajalkajal pa yani Maaja mayarukarti. Parlipinyala ngajanyankura, yangkartiwarntingurni manyanangurla ngar-rpirtimankarranya. Nyantu manyanangurla kirrarnani Jurujulumjangkawarntirla, jularnila parla Jesus pirriyanujangka. Marni parla, “Purlka parlipangu pirriyani pinayungujuwal. Japirlyinya mangu nyuntuwu. Nyaku manta.” <sup>29-30</sup> Wali partalurni pa Mayiri turtanya wangkingarni, yanila manyanta Jesuskarti warntarrirlal. Jesus pa warrarni karrinyani kirlingarni. <sup>31</sup> Jamurn palu nyanya Mayiri turtangujangka piyirnwarntirlu lungujangkawarntirlu, wajilpinya palu. Kula Mayiri pa yantarla najikarti jintanga. Najinga palunyanta lungkarla nyanayirla, minyangurru manyanta Jesuskarti yani.

<sup>32</sup> Wali pirriyani manyanta Jesusja Mayiri. Lapart parntawantinya manyanta jinanga kajalurni. Marnila parla lungukarrarlu, “Purlka. Puju man jarlu pirriyantarla, wanjirni pa ngunarla warrarni papaji ngajukura. Wulyukujirlala man nyuntungu.”

<sup>33</sup> Mayarujangkawarntirlu palu pirriwajilpinya wartangurni Mayiri, yangkala palu lungani, Jesusjula manya nyanya lungujangkawarnti. Munta yawiyijarrinyajaa luyurrmarni mapunjinyangu. <sup>34</sup> Japirlyinya manya Jesusju, “Wanyjurla manta yutukani pirla karkin.”

Jangkumanila palunyanta, “Pa. Pinakangku marnangulu.”

<sup>35</sup> Wali linyala Jesus. <sup>36</sup> Kanarlanywarntirlu palu Jesus nyanya lungujangka. Marnila palurlanyanu, “Mapunparni kujala tapungmanani nganpayi minyarti pirlajangka.”

<sup>37</sup> Wali kanarlanywarntirlu palurlanyanu marni, “Nganpayiwarlany wulyukujirni mil jankajartijangka. Kula Lajuras nyanartijiliny wulyukujirla nganpayijiliny jankajartijiliny.”

<sup>38</sup> Yarnarni pa luyurrmarni Jesus. Wali yanila najikarti. Jarlu palu yutukani najinga, pamarrpala palunyanta rukukani kirlingirrirrla. <sup>39</sup> Jesusju manya jinjinyinya. “Pamarr nyanarti rirripkangkalunyanta.”

Maajarlu parla marni Jesusku Lajuraskurarlu rimpingu, “Jarnngu pa jungkujpalany. Jarlu pa pirlajarrinya ngurrawarnti kurrinykurriny.”

<sup>40</sup> Jesusjula parla marni Maajawu, “Yangkakatarnangu jarlu jularni. Rukarni nganunyanta. Puju pajanurla mapunikarralany, nyaku man Ngarpukurajangka maya.”

<sup>41-42</sup> Mapunparnila palu rirripkanya pamarr nganpayiwarntirlu, Jesusjula kankarral warppunyanya, Ngarpula parla japirlyinya. Marni parla Ngarpuwu, “Mapunparni marnangurla mapunikarralany. Pinakarrilany pajan nyuntungu, jangkumanany pajanurla. Minyartingurni jalarra pajilurla mapunikarrku piyirntu, nyuntungu pajan yiparni minyartikarti.”

<sup>43</sup> Nyanartijangka mayajinyangula papajani, “Lajuras turtangka. Palkangajarri.”

<sup>44</sup> Wali mapunparnila pirriyani Lajuras. Warrarni pa pajpajkarrpirnujangka ngujangurra warpiny miljarrajaa jinajarrajaa kurrapajarra nukarnini. Jesusju manyanangu marni, “Yulajpantalanta, wurna pa yanku.”

<sup>45</sup> Yangka palu Jesus nyanya wanjikujirnujangka Lajuras, wali pajangu palu mapunikani yangkartiwarntirlu Mayiri palu wajilpungani najikarti lungujangkarlu. Nyanartijangkawarntirlu palu mapunikani yangka Jesusju wulyukujirni nganpayi Lajuras. Nyanyala palu pajangu wanjikujirnujangka.

<sup>1</sup> Rakarrarlarni wiyikja pa jakarni Mayiri Miktilin najikarti pirlapurrukarti. Parlipinyala kirlingirri ngaamarnujangka. Nyanarti paljarr purlka rirripkangujanga pa marnparni karrinyani. <sup>2</sup> Wali jamurn nyanya kirlingirri, mayarukartila tikirrlaparni Mayiri. Mapirrikarrajjarrarla pilangurla pirrilaparni. Kanarlany pa mapirrikarraji yini parla Pita, kanarlany pa mapirrikarrajiwarlany yangka Jesusju tapungmanani. Nyanartijarrarla pilangurla Mayiri pirrilaparni. Wali marnila pilangu, “Warawu. Yap kanya palu purlka ngalimpakura najingajangka. Ngurrpa parliparla, wanyjarrarla partalu yutukani.”

<sup>3</sup> Wali jamurn pilangu marni Mayiri Miktilintu, wurnarnila pila jakarni najikarti mapirrikarrajjarra. <sup>4</sup> Laparni pila pupuru. Wali nyanarti nganpayi mapirrikarrajiwarlany mayajinyangu manyanta tirrinylaparni Pitanga. Kajalurni wantinyala najinga. Pita pa warrarni laparnani. <sup>5</sup> Wali Jesusku parla kijinyanya mapirrikarrajirlu najingajangkawu. Parlipinyala palya karrkintajangka Jesuskura. Ngajirtarni takurryantarla kaninykaniny. Warrarni pa karrinyani palkanga.

<sup>6</sup> Wali nganpayi Jayimin Pita pa wartangurni pirrilaparni. Ngajirta pa lamajarrirla kirlingirrirla. Murtarni manyanta takurryani najinga pirlapururla kaninykaniny. Parlipinyala palya karrkintajangka yukarnani. <sup>7</sup> Palyawarlany Jesuskura jurlungajangka parla yukarnani pakulwarlany. Rulumapkujirnurla parla jarlu wanyjani.

<sup>8</sup> Wali takurryanila manyanta nganpayi mapirrikarraji wartangurni Pitanga kaninykaniny. Karrkin ngajirtarni parlipungkarla wartangurnijangkarlu. Wali jarti nyangungurla parla mapunikani Jesusku wanjijarrinyujangkawu. Minyajal parla palyamipa yukarnani.

<sup>9</sup> Wali jarlu pa wangki lani kurrumparla nganpayirlu puraputtu Jesus tikirwanjijarrinyupurru. Wali pila pinakarrinya wangki puraputkura. Yarnta ngajirta pila mapun nginyjirrikarrarla yangkarti wangki jarlujanga mapirrikarrajjarrarlu. Nyanartikarramiparni pilarla mapunikani kaji pila palyamipa nyanya. <sup>10</sup> Nyanartijangka tikiyanila pila ngurrakarti.

#### *Mayiri Miktilintu Jesus nyanya*

<sup>11</sup> Wali nyanartijangka Mayiri pilangurla wartapuranjarrinya nganpayijarrarla. Karinyani palkanga najinga marnpa. Lungani. Ngajirtarni takurryantarla kaninykaniny. Lungukarrarlurni parla kijinyangani najinga Jesusku. <sup>12</sup> Nyanyala pinya yinjiljarra kurriny. Kirrarnaninyirra pila kaninykaniny. Kuluwuj parpjarti pila wirrimmartarnani. Kirrarnani pilanyanta manginga nyapartukarra Jesus yukarni. Kanarlany kirrarnani jurlunga. Kanarlany pa jinanga kirrarnani. <sup>13</sup> Wali yinjiljarrarlu pilarla marni Mayiriwu, “Marnin, nganajangka man lungana.”

Marnila pilangu Mayirirlu, “Yangka pajilu warntarnkarakanya ngajukura purlka. Ngajirta marnarla pinarri. Wanyjurla partalu yutukani.” <sup>14</sup> Wali tikirrkurnakwantinyala Mayiri. Parlipinyala Jesus. Wartangurni manyanta karrinyaninyirra. Ngajirtarni pa nginyjirrikarrarla Jesus. Warrarni pa kanginypongani.

<sup>15</sup> Nyanartijangka Jesusjula parla marni Mayiriwu, “Marnin, nganajangka man lungana. Ngantuwu mankurla muwupungana.” Mayirirlu nganganyanya. Kularni yangkarti nganpayi warrkammayin nyanartikarraji. Ngajirtarni nginyjirrikarrarla Jesus.

Wali Mayirirlu parla marni, “Nyuntungu partan warntarnkanya. Julaji. Wanyjurla man yutukani. Wali nyanartijangka puju pajin julawu, yanungurla marna warntawu.” Kujartikarra parla marni Mayirirlu.

<sup>16</sup> Wali Jesusju parla marni Mayiriwu, “Mayiri, nyakaja.” Mayirirlula manyanta warrpunyaanya, nginyjirrikanila.

Marnila parla Mayirirlu, “Rapuni.” Nyanarti wangki Mayirirlu parla marni Juwujwarntikura. Kayanparni wangki parlipa julalany pinayungujuwal.

<sup>17</sup> Nyanartijangka parntawantinya manyanta jinanga Jesusja, tarrrpartarnila jina Mayirirlu. Marnila parla Jesusju, “Ngajirta ngajan tarrrparta. Warrarni. Ngajirta

marnanyanta tikirrwantirla kankarral Ngarpukarti. Yanku manyanangurla mapirrikarrajiwarntikarti ngajukurawarntikarti. Julawula mannyanangu minyarti wangki ngajukurajangka. Kankarral marnanyanta yanku Ngarpungkurra ngajukurarlurra, nyurrawarntiwupurrupurru manyirranguru mapirri.”

<sup>18</sup> Wali Mayiri Miktilin mayarukarti yani. Mapirrikarrajiwarntiwu manyanangu jularni. “Ngalimpakura purlka marna nyanya.” Yarntarni Mayirirlu manyanangu marni nyapartukarra parla Jesusju wangki yinya.

#### *Mapirrikarrajiwarntirlu palu Jesus nyanya*

<sup>19</sup> Karuwarrajarti wiyikja nyanartikarrarni manyanangurla pirriyani Jesus mapirrikarrajiwarntirla mayarurla kaninykaniny. Jarlu palurlanyanu rukukani kiyijawurlu tuwarwanti, yangkala ngartalu pirriyanta Juwujwarnti majawarnti pungujuwalwarnti. Rayinjarrinyani palunyanangurla mapirrikarrajiwarnti Juwujwarntirla. Wali takurryanila manyanangurla Jesus. Takurryanangurla manyanangurla jatparamarni kaparn. Marnila manyanangu, “Pirriyani marnanyirrangurla.” <sup>20</sup> Wali jirimartarnila manyanangurla Jesusju kurrapajarraja ramarra. Nyanyala palu mapirrikarrajiwarntirlu limiwarnti kurrapajarraja ramarra. Nginyjirrikanila palu Jesus. Makijarriyala palu yangka palu purlka nyanya.

<sup>21</sup> Wali jularnila manyanangu Jesusju, “Wirriya nganta nguniny.”

“Yu,” marni palurla.

Jularnila manyanangu, “Ngajukuraru Ngarpungu paja yiparni nyurrawarntikarti. Wali kirlingalparni marnanya nyurrawarnti yipalany ngurrawarlany ngurrawarlany. Wangki mantanyanangu takijulawu.” <sup>22</sup> Wali rangmarnungurla manya puwumarni Jesusju mapirrikarrajiwarnti. Marnila manyanangu, “Pirlurr Ngarpukurajangka marnanya yungany. Nyurrawarntirla manyirrangurla ngunawu. <sup>23</sup> Puju mantarla malku piyirnkuru nganawurti yakurryakurr wajapungupurru, kujartikarra mantarla malku, ‘Ngarpungu mantarla wajapungurla rukarni yakurryakurr nyuntukura.’ Wali mapunparni manyanangurla wajapungurla rukarni Ngarpungu. Yarnta puju mantarla takingu malku piyirnkuru nganawuwurti, ‘Ngarpungu ngajirta mantarla wajapungurla rukanyjarla yakurryakurr nyuntukura.’ Wali mapunparni Ngarpungu ngajirta wajapungurla rukanyjarla.”

#### *Nganpayi Tamij*

<sup>24</sup> Wali nyanartijangka Jesus manyanangurla yap yani mapirrikarrajiwarntingurni. Wartapuranjarrinyala manyanta Jesusja nganpayi mapirrikarraji Tamij. Yiniwarlany parla ngunangani Titimaj. <sup>25</sup> Jamurn pirriyani Tamij, marnila palurla mapirrikarrajiwarntirlu, “Purlka ngalimpakura marnalu nyanya.”

Wali Tamijju manyanangurla panypinya. Marni manyanangu, “Yangka kaji marna nyaku kurrapajarra limijarti parnpungujangka, yangka marna kurrapajarra palymanku, nyanartila marnarla mapunikarrku Jesusku wanjijarrinyujangkawu. Yarnta yangka marnanyanta kurrapa takurryanku ramarrarla liminga Jesusja nyanartikarrala marnarla mapunikarrku.”

<sup>26</sup> Wali wiyikwarlanyja Jesus manyanangurla pirriyani mapirrikarrajiwarntirla, yangka kaji pujurni palu kurrarnani mayarurla. Rukjarti palurlanyanu martarnani. Tamij manyanangurla mapirri kurrarnani. Takurryanangurla manyanangurla Jesus jatparamarni. Marnila manyanangu, “Yu. Ngaju marnanyirrangurla pirriyani.”

Wali yijingkanya manyanu Jesusju. <sup>27</sup> Tamijku parla marni panypungujangkawu, “Palymantaja kurrapajarra. Palymanungurla nyakaja limi. Yarnta talmanungurla takurryantajarla kurrapa ramarrarla. Ngajirta ngajankurla panypunganta. Mapunikarrkuwurti pajankurla.”

<sup>28</sup> Wali marni parla Tamijju Jesusku, “Yu. Nginyjirrikarralany marnanta. Purlkajal pajin. Kutjal pajin.”



<sup>29</sup> Jesusjula parla marni Tamijku, “Mapunikani pajanurla nyangujangkarlamipa. Ngajirta pajan mapunikarrarla jarlu. Yangka pajan millu nyanya, wali nyanartila pajan mapunikarralany. Ngarrurtajarrinyala pajin. Karlpurrrwarlanyju piyirnwarntirlu pajilu murturni mapunikarrku nyangungajirtajangkarlu. Kayan ngajalu nyaka millumiparni, yangkala nyantuwarntirlu pajilu mapunikarralanywurti. Wali ngarrurtajinyangu pajilu nguniny.”

<sup>30</sup> Wali mapirrikarrajiwarntirlu palu nyanya Jesus wulyukujirnanujuwaljaa jurra-manujuwal. Millu palu nyanya warrkamjangka. Ngajirta marna pujurni lantaranla minyayirla kurrumparla, nyapartukarra Jesusju wulyukujirnani mimijangkajaa pirla manyanangurla jurramanani. Nira pa warrkammarnani Ngarpukura, ngurrrpa kujawurlurra.

<sup>31</sup> Minyayirla kurrumparla nyangungurla manta mapunikarrku Jesus. Nginyjirrikarrkula manta Jesus yangkarti yiparnujangka Ngarpukura, yini palu julalany Kurayij. Yarntarni manta nginyjirrikarrku Kutkura walaku. Yangka manta mapunikarrku, wanjila manya yungku kujawurlurra Jesusju.

## 21

### *Kanarlanywarntirlu palu Jesus nyanya*

<sup>1-4</sup> Wali nyanartijangka palu kayirrara yani mapirrikarrajiwarnti Kalalikarti. Wali yiniwarlany parla ngapa nyanarti Tayipiriyij. Mapirrikarrajiwarnti palu yani yinijartiwarnti Jayimin Pitajaa Tamij Titimajjaa Nataniyal. Wali minyarti nganpayi Nataniyal pa tawunjangka Kayinakarrajjjaa Kalalikarraji. Mapirriirni pila yani kurriny walakujarra, nganpayiwu Jipitiwu pilarla. Yarnta kurrinywarlany mapirrikarrajjjarrawarlany. Wali warriyanangurla palu kirrarnani.

Wali nganpayirlu manyanangu marni Jayimin Pitangu mapirrikarrajiwarntiwu, “Kapikarti marna yanku.”

Karlpurrrwarlanyju palurla marni, “Yanku marnangulurla mapirri.” Wali jakarnila palu pujurni. Yanungurla palu parayani ngurtinga ngapakarrajirla. Jamurn purangu karla takurryanani, nyanartikarra palu jakarni. Wali wamarn ruwarraruwarrakangani palu langkunawurra kapi warntarnupurru, nyanartikarrarni pukanyja purlka kakarrara. Ngajirtarni palu kapi warntarla. Marlalparni.

Nyanartijangka Jesusju manyanangurla kalarawantinya yarntarni mapirrikarrajiwarntirla. Jamurn purangu kakarra pirmarnani, nyanartikarra pa Jesus karrinyani ngapanga rirringki. Nyanartiwarntirlu mapirrikarrajiwarntirlu ngajirta palu nginykirrikarrarla. Kula nganpayiwarlanyparni. <sup>5</sup> Japirlyinya manya, “Wayila manta kapi warntarni piyirnwarnti.”

Jangkumanila palu, “Marlal. Jarti marnalu ruwarraruwarrakangani.”

<sup>6</sup> Marnila manyanangu Jesusju, “Tarrapungkalurla langkunawurra kujangkurra. Nyanartijangka kapila manta warntawu.” Wali tarrapinyala palurla. Kapila palu pajajinyangu warntarni. Nyanartijangka jartila palu jatpanani. Patkanyjirnani manyanangu kapingu pajangu langkunawurra.

<sup>7</sup> Wali layingu parla marni Pitawu, “Nyaka. Nyanarti purlka parlipangu karrinyana.” Wali kujarti parla marni yangkartirlu nganpayirlu yangka Jesusju tapungmanani. Wali wangki pinakarrinyurla Pitangu manyanu yutukani mana jaat partalpartal. Jarlu pa warrkammarnani jaatngajirtajawurlu. Nyanartijangka wurnarnila jarntakparni ngapakarti ngurtingurni. <sup>8</sup> Ngurti ngapakarraji ngajirta pa marri karrinyantarla. Rirringkirlarni yarr marnparni karrinyani. Kanarlanywarnti mapirrikarrajiwarnti palu wartangurni yani ngurtijartirni rirringkikarti. Langkunawurra palu ruwarrakangani kapiwarntijarti. <sup>9</sup> Nyanartijangka palu jupantinya mapirrikarrajiwarnti. Wurnala palu yani rirringkikarti pulparrkarti. Wali nyanyala palu warlu manyjirnaninyirra. Kapiwarnti palu nyanya pirrkinga, manyjirnani palu warrarni. Rapuwarnti mapirri palu warlunga rirringki yukarnani. <sup>10</sup> Wali Jesusju manya ngarntikanya, “Kapi kangarnilu mirnu ngajukarti

yangka manta warntarni.”<sup>11</sup> Wali ngurtikartila tikirrakarni Jayimin Pita. Kurtajpanila langkunawurra, ruwarrakanyala rirringkikarti kapi pajajarti. Kapiwarnti purllkapurllka pajajinyangu palu ngunangani 153. Yangka kapiwarnti pajajinyangu palunya warntarni, langkunawurra ngajirtarni palu langkirmantarla kapingu. Wulyuwulyurni pirrikanya.

<sup>12</sup> Nyanartijangka Jesusjula manyanangu marni, “Yanarnilu. Jarlu kuyi pukar-rjarrinya. Ngalkurlipa.” Wali palu nginyjirrikani. Ngajirta palu yarnta japir-lyungkarla, “Ngana man nyuntu.” Mulkarra palanta ngunangani japirlyungupurru tumaj manyanangu purllka.

<sup>13</sup> Nyanartijangka rapuwarntila manya warntarni Jesusju, yinyala manya. Yarntarni kapiwarnti manya yinya. <sup>14</sup> Wali nyanartikarra Jesusju manyanu wanjjarrinyu-angkarlu kalarakujirnani mapirrikarrajiwarntirla. Jarlu manyanu kalarakujirni kurrinymirri.

<sup>15</sup> Nyanartijangka jamurn palu kapi ngarni, wurnajarrinyala palu Jesusjaa mapirrikar-rajiwarnti. Wali Jesusju parla japirlyinya Jayimin Pita wurnanga wurnangarni, “Jayimin, Junkura, ngurtpalany ngajin ngajuwu. Kunyungurla ngajirtaparta. Kunyungurla manurla ngurtpalany kapiwu, kapi man warrkammarnanku.”

Wali Pitangu jangkumani, “Ngajirta. Pinarri pajin ngajuwu. Wulyumalany marnangu.”

Wali Jesusju parla marni, “Ngampurrikarranya ngajukurawarnti piyirwarnti yangka pajanta waangany.”<sup>16</sup> Yarntarni Jesusju japirlyinya, “Jayimin, Junkura, ngurtpalany ngajin ngajuwu.”

Marnila parla Pitangu, “Yu. Pinarri pajin ngajuwu, wulyumalany marnangu.”

Wali Jesusjula parla marni, “Ngampurrikarranya ngajukurawarnti piyirwarnti yangka pajanta waangany.”<sup>17</sup> Yarntarni Jesusju parla marni Jayiminku, “Jayimin, Junkura, wulyumalany ngajin.”

Wali Pita pa yawiyjarrinya kaji Jesusju parla japirlyinya yarntarni kirlingalparni. Marnila parla Jesusku, “Yu, nyuntu man pinarrijinyangu. Wulyumalany marnangu.”

Wali Jesusju parla marni, “Ngampurrikarranya ngajukurawarnti piyirwarnti yangka pajanta waangany.”<sup>18</sup> Wali Jesusju parla takijularni Pitawu, “Minyarti wangki marnangu mapun marnana. Yangka man jarlu ngunangani pingkayi, kuluwuj manyanu yutukanani wurnapurru, nyanartijangka man yanani kujangkurrajara yangka manurlanyanu kurajpungani nyuntungu. Ngajirta manta ngananguwurti lamakujirnantarla. Yarr man yanani nyuntukurarlal. Kaji yangka man walimpa purrkujarriwu, nyanartikarra manyanu kurrapajara jirrimartawu. Karrpiwula mantalu rupjawurlu. Wali ruwarra mantalu kangku ngurrakarti kanarlanykarti. Ngajirta mankurla wirriya nguna. Parnkapunganku man nyanarti ngurrara.”

<sup>19</sup> Kujartikarra parla Jesusju marni Pitawu. Pinayungani wangki nyapartukarra Pita walimpa pirlajarriwu. Piyirwarntirlu palu tartpartarnurla pungku pirlawurra. Wali Ngarpula palu kajalkajalkujirnanaku piyirwarntirlu kanarlanywarntirlu tumaj Pitangu Jesuskura wangki mapunikanani yangka parla ngunangani jamurnku pungupurru. Nyanartijangkarlu Jesusju parla Pitawu marni, “Nyuntungu pajan jartamananku.”

#### *Layi nganpayi mapirrikaraji*

<sup>20</sup> Wangkiwangkikarra pila yanani Jesusjara Pita. Wali nyanartijangka ngalaramarnila Pita. Nyanyala nganpayi mapirrikarrajivarlany wartangurni pilangurla yanani. Yangkarti nganpayi yangka Jesusju tapungmanani. Nyanarti manyanta marnparni kirrarnani Jesusja, yangkarti karra Jesusku parla jamurnjamurnjarrinyani tarrpartarnupurru. Japirlyinyala parla kujartikarra, “Purllka, nganangu piyirntu manta pirtinyikarrku.” Wali nyanartirni mapirrikarrajiji pilangurla wartangurni yanani.<sup>21</sup> Nyangungurla parla marni Pitangu, “Purllka. Yangkarti pajin jularni ngajuwu pirlajar-rinyupurru. Nyapartujarriwu nyanarti yangka parlipangurla wartangurni yanana.”

<sup>22</sup> Marnila parla Jesusju, “Kunyungurla nyanarti nganpayi ngunanganku wanji kaji yangka marna tikirrwantiwu. Kunyungurla marna pirriyanku wartangkarra. Wali

nyanarti, nyantukura parla wanji, ngajirta nyuntukura. Nyuntungu pajin mapunikarrku ngajuwu.”

<sup>23</sup> Yangka Jesusju parla minyarti wangki marni, mapirrikarrajiiwarntirlu palurlanyanu marnani, “Nganpayi nyanarti kayan ngarta pirlajarri. Julalany palu, ‘Wanji pa kujawurlurra ngunawu.’” Minyarti wangki palunyanangu marnani piyirnwarlanyku kayanngurla kayanngurla Jesuskurawarntirlu. Wali makarn palunyanangu marnani. Ngajirta palu wangki Jesuskura taki pinakarrinyantarla. Jesusju ngajirta parla manyjarla wangki ngunangupurru kujawurlurra wanji. Marni parla nyantungu kujarti, “Puju marnarla wulyumalany nyanarti wanji ngunangupurru kitangarni marna tikirrwantiwu, wali nyanarti, ngajungu marna kurajpungku, ngajirta nyurrawarntirlu.”

*Mapirrikarrajirlu lani kurrumparla wangki mapun*

<sup>24</sup> Wali nganpayirlu yangka palu marnani wangki wanji ngunangupurru, nyantungu marni minyarti wangki Jesuskurajangka. Yarnta kurrumparla lani. Wangki minyarti lanujangka mapunjinyangu nguniny, ngajirta wupal. Pinarri parliparla mapunku.

## Jesusja wartangurni piyirnarnti Ngarpukurawarnti

<sup>1-2</sup> Jarlu marnangu lani mirlimirliwarlany ngajungu Lukju yiniwu Jiyapulijku, nyapartukarra Jesus kitpungani, Jesusju manyanangu jularnani wangki Ngarpukura. Wali marnangu jularni Jesus nyapartukarra pirlajarrinyajaa nyapartukarra wanjijarrinyajaa nyapartukarra kankarralkujirni Ngarpungu.

Wali kurajpinya manya nyanartiwarnti piyirnarnti pajilwarnti pajajangka mapirrikarrajawarntijangka. Larrkujirnani manyanangurla Jesusju takingu nyapartukarra palu ngunawu wartangurni. Pirlurru Ngarpukurajangkarlu mayakujirnani Jesus nyanartila manyanangu Jesusju jularnani wangki kurajpungujangkawarntiwu.

Yangka manyanangurla piyirnarntirla larrkujirnani jarlurni Jesusju pikawurra, nyanartijangkala Ngarpungu kankarralkujirni.

Yarntarni marnangu tikirjulawu wangkiwarlany, ngajungu Lukju yangka Jesus wanjijarrinya pirlajangka. <sup>3</sup> Pajangalmirri manyanangurla pirriyanani Jesus yangkarti pirlajangka. Mapunwurrainyangu palu nyangani karrkin piyirnarntirlu. Pirripirriyanani manyanangurla warraja mapunwurra, walila palurla mapunikanani. Ngajirta palanta panypongantarla. Pinarrijarrinyala palurla Jesusku, mapunjinyangu kujala wangi. Takijularnani manyanangurla Ngarpu parlipangu purlka nguniny.

Wali tikitikiyanani manyanangurla ngurrawarnti 40, kitangarni yapyani walimpawarlany. <sup>4</sup> Yangka manyanangurla Jesus warrarni ngunangani, lamakujirni manya piyirnarnti nyanartiwarnti. Marni manyanangu Jesusju, “Kirranyjalu lama mayarurla Jurujulumja. Jurumantalurla, pirriyanku manyirrangurru Pirlurr Ngarpukurajangka. Jarlu marnanyirrangurru jularni, Ngarpungu manyirrangurru yipawu Pirlurr nyantukurajangka. Jurumantalurla Jurujulumja.”

<sup>5</sup> Yarntarni manyanangu marni Jesusju, “Ngapangakujirni manya nganpayirlu Juntu piyirnarntijaa marninwarnti. Ngapapurula palu nguja piyirn, turtapinyala palu. Nyanartijilinyju manya rukukarrku ngapajilinyju Pirlurru Ngarpukurajangkarlu. Ngarpungu manyirrangurru yipawu Pirlurr nyurrawarntiwu, takurryanku manyirrangurla. Ngurrawarntirla murrkurnta manyirrangurla pirriyanku.”

### *Jesus pa kankarralkujirni Ngarpungu*

<sup>6</sup> Wali nyanartijangka Jesus manyanangurla ngunangani kanarlanywarntirla piyirnarntirla nyantukurawarntirla pajilwarntirla. Marni palurla Jesusku, “Japirlyungku marnantalu. Nyuntu marnanpangu purlka. Jarlu parlipangulu ngunangani kajalkajalkawarnti kilakiwarnti ngalimpakurawarnti. Jalarra marnanpanya nyuntungu kajalkajalkujiwu nganampa jirnajangkawarnti, nyapartukarra parlipangulu ngunangani ngalimpakurawarnti kilakiwarnti jarlu kajaluwarlany.”

<sup>7</sup> Wali marrkukani manya wangkijawurlu. Marni manyanangu, “Ngarpu parla pinarri nyantumipa. Kajalkajalkujirrupurru parla nyantu pinarri Ngarpu, nyapartukarra nyantungu kajalkajalkujiwu piyirn. Pinarri parlipangu nyantumipa nyapartukarra parlipa ngunanganku. Kunyungurla parlipanya jalarra kajalkajalkujiwu, kunyungurla walimpa. Ngurrra mantarla ngunanganku kajalkajalkujirrupurru.”

<sup>8</sup> Yarntarni manyanangu marni Jesusju, “Pirriyankujal manyirrangurla nyurrawarntirla Pirlurr Ngarpukurajangka. Takurryankula manyirrangurla, mayakujiwula manya. Nyanartijangka pajinta wangkijarti ngunawu. Jakuljulawu mantanyanangu piyirnarntiwu kanarlanywarntiwu ngajukurajangka wangkijaa ngaju marnanyirrangurla ngunangani mapirri. Julawu mantanyanangu piyirnkuru Jurujulumkarrajawarntiwujaa Jutiyakarrajawarntiwujaa Jimariyakarrajawarntiwu. Nyanartijangka wapalkarrawu mayaruwarlany mayaruwarlanyjangkawu marrijangkawarntiwu mapirrirni mantanyanangu julawu.”

<sup>9</sup> Wali Jesus lamajarrinya wangkijangka marnujangka, Ngarpungula pa kankarralkujirni nyantukurakarti ngurrakarti yini yapinkarti. Warrpunyangani palu kankarral piyirnwartirlu Jesus manyanangurla turtangkanya tampirni kankarral. Jesus palu yayikanani, tuwumarnani Jesus kankarral. Ngarpungu kangani. Yurnturr manyanta ruklaparni Jesusja. Yarntawarlany jartila palurla nyanya, yurnturrula pa ranyjikujirni.

<sup>10</sup> Wali warrarni palu warrpunyangani yalkirirlurra. Karrinyani palu kankarraljarti mil. Kurriny pila marnpa kalarawantinya murtarni piyirnjarra, parpjarti mana pila wirrimkangani kuluwuj nyanartijarra yinjiljarra. <sup>11</sup> Marnila pilanyanangu piyirnwartiwu Kalalikarrajawarntiwu, “Nganapurru manta warrpunyangana, kankarraljarti mil manta karrinyana. Jesus pa jatpanurlakanya Ngarpungu yapinkarti nyurrawarntijangka. Walimpa pirriyanku narangalparni, minyartijiliny yapyani kankarral, narangalparni tikiyanku.”

<sup>12</sup> Wali Jurujulumngurni kakarra palu karrinyani pamarra yininga Yalipjartirla. Ngajirta marri, yarr marnpa. Wali wurnajarrinyala palu karla Jurujulumkarti. <sup>13</sup> Pirriyani palu ngurranga Jurujulumja. Takurryanani palu mayarurla nyantuwarntikurla. Kayanta palu pajilwarnti kurrarnani yinijartiwarnti minyartiwarnti nganpayiwarnti, Pita

Jun

Jayimji

Yanturu

Pilip

Tamij

Paratalamiyu

Maju

Jayimjiwarlany juku parla Yalpiyajku

Jayimin, ngajirta Pita. Jayiminwarlany minyarti. Yinijarra kurriny palu jularni Jayiminjaa Jaluti.

Jutaj, ngajirta yangkarti Jutaj. Kanarlany pa Jutajwarlany. Ngarpu nyantukura yini parla Jayimji.

<sup>14</sup> Wali japirlyungani palurla Ngarpu. Kayanta palu kurrarnani mayarurla mapirrikarrajawarnti nganpayiwarnti, yarnta marninwarnti ngamaji Jesuskura mapirrirni yini parla Mayiri, yarnta Jesuskurawarnti ngajawarnti. Wali jutungu palurla japirlyungani Ngarpu.

*Jutajju manya wanyjani, nganpayiwarlanypala palu warntarni*

<sup>15</sup> Wali nyanartijangka warryani palu piyirnwartijaa marninwarnti mayarurlurra Jesuskurawarnti paja. Miyitingja palu kurrarnani paja piyirn 120. Nganpayi Pita pa turtapinya wangkijarti.

<sup>16-17</sup> Marni manyanangu Pitangu, “Ngajukurawarnti jarntuwarnti Jesuskurawarnti, pinakarrilu. Yangkarti nganpayi Jutaj yangka Jesusju kurajpinya warrkampurru nyantukurapurru. Kula warrarni parlipangurla ngunangantarla ngalimparla, yarntala parlipanya wanyjani Jutajju. Nyanartijangkarlula pinakanya manyanangu Jesus tartpartar-nupurru, yangkartila palu tartpartarni.”

<sup>18</sup> Wali pamarr palurla Jutaj yinya Jesus pinakangupurru. Kanyala parlanyanu pamarr Jutajju, yinyala parla nganpayi. Payamkujirni manyanta ngurra nyanarti, nyantuwwala parla nguja Jutajku. Wali nyanartijangkala Jutajju manyanu kurntayi parlipinya. Parayanungurla manyanu tarrjakkujirni rup kangkurlla karrartarlul. Nyanartijangkala pujujarrinya wanji. Wantinyala kaniny pirla. Murtarnila purljukarni munta, jilpirti pa palkanga nguja. <sup>19</sup> Jurujulumkarrajawarntirlu palurlanyanu jakulkangani, Jutaj pa pirlajarrinya yangkarti mapirrikarrajijangka. Yini palu jartikanila ngurra Jutajkura yini ngurra pirlajarrinyujangka.

<sup>20-22</sup> Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Yangka parlipa nguja 12 jarlu, kanarlany pa ngangayani Ngarpungurni Jutaj. Kanarlany parlipa warntawu nganpayiwarlany, yarnta parlipa turtukjarriwu, yangka parlipa jarlu nguja. Kujartikarra parlipangu jarlu

takijularni kurrumparla. Wali lani layingu nganpayirlu nyapartukarra layi pa pirlajar-riwu, wali nyanartijangka palu kurajpungku layiwarlany. Yangka parlipa kurajpungku nganpayi layi nyanartijangka yangka Jesus nyanya wanji turtapungujangka.”

Yarntarni manyanangu marni Pitangu pinalkarrarlu warntarnupurru piyirnwarlany, “Ngalimpajiliny 12jiliny parlipa kurajpungku. Wali nganpayirlu Juntu manya ngapangakujirnani piyirnwarnti kajaluwarlany, nyanartijangkala pirriyani Jesus. Mapirrikujirnila parlipanya Jesusju. Jartamani parlipa Jesus ngalimpakura purlka. Nyanartikarra parlipanyanta lapantinya Jesusja, wali kitangarni parlipanya Jesusju wanyjani. Jesus kankarralkujirni Ngarpungu. Wali piyirn parlipa kurajpungku ngalimpajilinyparni yangka parlipangurla kirninyja ngunangani mapirrikarrajiwarntirla. Wali muwupungkurliparla nganpayiwu.”<sup>23</sup> Nyanartijangka kitangarni palupinya parlipinya kurriny nganpayijarra yinijarra Jawujapjaa Majayaj. Marnani palurlanyanu, “Kunyun-gurla parlipa Jawujap kurajpungku, kunyungurla Majayaj. Wali japirlyungku parliparla Ngarpu.<sup>24-25</sup> Nyantungu parlipangu takijulawu yinijartijarra. Layi parlipangu kurajpungku Ngarpungu, warrkampala parliparla yungku Jutajkura.”

Wali purayimarni palupilangulu. Marni palurla Ngarpuwu, “Nyuntu man pinarri, kayan marnanpangu. Nyuntungu marnanpanya nyangany. Kayan ngarnangulu ranyji-wanti. Minyarti marnantalu japirrmanany nyuntu jarntungurru. Nyuntungu marnanpanya yungku piyirn layi kurajpungurla. Kurrinyku marnantalurla japirlyungany minyartijarrawu nganpayijarrawu yinijarrawu Jawujapkujaa Majayajku. Wanyjarra marnanpanya yungku yinijarti layi nganpayi.”

Yarntarni palurla marni Ngarpuwu, “Jarlu pa ngangayani nganpayi Jutaj. Ngurrpa marnalurla wanyjurlaparta nguniny. Kunyungurla manyanu kujikani. Nganpayi-warlanyju kayantu parla kangku warrkam Jutajkura. Wayila marnanpanya yungku nganpayiwarlany warrkammayinwarlany.”

<sup>26</sup> Wali nyanartijangka pamarrjarra yinijartijarra palupinya yutukani. Ngarpungu kurajpinya pamarr layi, nyanyala palu Majayajkura pamarr. Nyanartila Ngarpungu kurajpinya nganpayi Majayaj warrkampurru. Wali nganpayi nyanarti manyanangurla kirninyyani mapirrikarrajiwarntikarti pajilwarntikarti. Yarntarni palu ngunangani 12.

## 2

### *Pirlurr Ngarpukurajangka manyanangurla takurryani*

<sup>1-2</sup> Nyanartijangka palu Jesuskurawarnti nukarnini kirrarnani kayanta mayarurla kaninykaniny, yangkala manyanangurla kankarnimarrangu pirriyanani wangkirirrijarti walypajilinyparni purlkajilinyparni. Pinakarrinyala palu walypajiliny rangkurrmar-nani.<sup>3</sup> Nyanganila palu tili ngalyukngalyukmarnani. Kula warlurni. Wali taawantinyala manyanangurla nukarnila tiliwarnti. Ngurrujarra ngurrujarra manyanangurla tili taawantinya.<sup>4</sup> Pirlurrula Ngarpukurajangkarlu manyanangurla takurryani mapun-jinyangu, juntumanila manyanangurla, wangkijartikujirnila manya. Wangkila palu marnani kanarlanywarnti wangkiwarnti. Ngajirta palu wangki marnantarla jarlu yangkartiarnti wangkiwarnti, jipinywarlany palu marnani wangki.

<sup>5-11</sup> Wali nyanartijangka palunyanangurla warrlaparni, yalartingurni yalartingurni palu pirripirriyani pinakarrinyupurru. Karrartajarrinya palunyanangurla wangkiwarntirla yangka palu paja marnani kujangkurrajarra. Kanarlanywarntirlu palurlanyanu nginyjirrikanani wangkiwarnti marrijangkawarnti. Japirlyungani palurlanyanu nyan-tuwarntirlu karrartarlu, “Nyangurlajangka wangkiwarnti minyartiwarnti. Nganangu manya pinayinya. Yangkatarlipa Kalalikarrajimipa. Marrijangkawarntirlu mar-nalurlanyanu nginyjirrikarralany ngalimpakurawarnti wangkiwarnti jarntuwarnti mar-nanpangulu marnana. Marnana palu, nyapartukarra Ngarpu nguniny mayapari. Nyanarti palu marnana wangkiwarntiwarlanyngurni.”

Nyanartiwarnti nganpayiwarnti palu Juwujwarnti marrijangkajinyangu ngurrawarlany ngurrawarlanyangka kurlampaljangka kakarrampalkarraji kayirrampaljangka karlampalkarraji. Wali kajalurni palu pirriyani, jirnala palu pinakarrinya wangkiwarnti nyanartiwarnti marnujangkawarnti. <sup>12</sup> Purppurrmarnila palu, nyanartila palunyanu japirlyungani, “Nyapartujangka palu marnana. Nyapartukarra parlipanyalu pinayungana minyartiwarntirlu piyirnwarntirlu. Minya palu marnana wangkiwarnti paja.”

<sup>13</sup> Wali kanarlanywarntirlu palu jingkiirti warralpongani, “Yarr palu wangarta marnana ngapajangka.”

*Pitangu manyanangu marni pajawu pinakarrinyanujangkawarntiwu*

<sup>14</sup> Wali nyanartijangka Pita turtapinya. Jesuskurawarnti pajilwarnti kanarlanywarnti palu 11 mapirriini ngunangani. Karrinyungurni manyanangu marnaninyirra Pitangu mayajinyangu. Jirrkirlikanani manyanangu jarrakparnaninyirra. “Piyirnwarnti jarn-tuwarnti, pinakarrilu. Kanarlanywarnti manta pirriyani marrijangkawarnti, kanarlanywarnti manta Jurujulumkarrajiwarnti. <sup>15</sup> Minyartiwarnti piyirnwarnti ngajirta palu wangarta marnana ngapajangkawarnti. Nyurrawarntirlu mantanya nyangany kularni palu wangartarni malany wangki nyanarti, minyartirni manpangu pirriyani Pirlurr Ngarpukurajangka. Ngapa pa ngarnupurru wangartawurra karuwarrajarti. Ngajirta kujarti. Jalarra parlipangu kumantajarti.

<sup>16-17</sup> Kujarti manta pinakarrilany marnujangka, yangka manyanangu Ngarpungu jarluwarlany marni pikawurra ngalimpakurawarntiwu kilakiwarntiwu, nyanartijangkala puraputtu parlipangu lani kurrumparla ngalimpawu pinalkarrapurru. Ngarpungu manyanangu marni, ‘Yangka ngurra kutajarriwu, kujartikarra marnanyanangu yipawu Pirlurr ngajukurajangka piyirnwarntiwu nukarniwu ngajungu Kuttu. Julawu palunyanangu wangki ngajukura jirnajangkawarntirlu piyirnwarntirlujaa marninwarntirlu. Pingkayiwarntirlu palu nyaku winkirrijilinyarni. Purrrkuwarntirlu palu winkir- rmananku.’”

<sup>22-24</sup> Yarnarni wangkiwarlany manyanangu marni Pitangu, “Nganpayi yangkarti Jesus Najuritkarraji Kuttu yiparni takingu. Warrkammarnani minyayirla parlipangurla ngalimparla, nyanyala manta nyurrawarntirlu. Nyanya manta yangka warrkammarnani Ngarpukurajawurlu mayangu. Wali pirlakujirni manta nyurrawarntirlu, tumaj ngajirta mantanya lamakujirla nyanartiwarnti kulipariwarnti, nyurrawarntirlu manta Jesus pirtinyikani pungupurru, ngajirta mantanyanangu jarmarnantarla. Yijingu mantanya martarnani. Wali tarnikanila palu kankarni mananga, wanji pujujarrinya manangarni, yangkala Ngarpungu wanjikujirni. Jarti pa pirlangu tarrpartarni. Yulajpani pa Ngarpungu. Ngarpu parla pinarri nguja jarluwarlany, pungku palu Jesus nyanarti. <sup>25-32</sup> Mapunparnila yiparni kankarnumarrangu pirlajarrinyupurru. Mapunparni wanjikujirni Jesus Ngarpungu, yangkala marnalu nyanya mapirrikarrajawarntirlu nganamparlu. Kujarti manyanangu jarluwarlany Kuttu jularni ngalimpakurawarntiwu kilakiwarntiwu, nyapartukarra Jesus pa tikirr wanjikujiwu Ngarpungu.

<sup>33</sup> “Nyanartijangka kajalkajalkujirni Jesus Ngarpungu. Jalarra manyanta Ngarpunga kirralany yapinta mayakarti. Ngarpungu purllakujirni, kirrarnukujirnila mayakarti, purllkala nguniny Jesus. Nyanartijangka Ngarpungu manyanta yiparni Jesusja Pirlurr nyantukurajangka. Jesusjula manpangu yiparni Pirlurr Ngarpukurajangka. Wali pirriyani manpanyarla Pirlurr Ngarpukurajangka, wangkijartikujirni manpanya. Nyanartijangka marnalu marnaninyirra. Wali nyanartirni wangki manta jalarra pinakarrinya kayanparni nyurrawarntirlu. <sup>36</sup> Jesusjal yangkarti purllka kajalkajal. Kajalkajalkujirni Ngarpungu, yiparni pa nyantukurajangka kajalkajalparnila manta pirlakujirni nyurrawarntirlu.” Wali tarruru manyanangu marnani Pitangu.

<sup>37</sup> Wali Pitakurajangka wangkijangka palu purppurrmarni. Munta palu yakurrjarrinya. Marni palunyanangu Pitawujaa kanarlanywarntiwu pajilwarntiwu. Japirlyinya palunya, “Nyapartujarriwu marnalu.”

<sup>38</sup> Pitangu manyanangurla jangkumani, “Walijal. Kurnakwantiwujal manta jalarrarni. Ngapangakujiwula marnanyalu. Jesuskurawarnti manta ngunawu, ngapangakujiwula marnanyalu yininga Jesusja. Julawu marnanyalu Jesuskurawarnti. Wajapungkula manyirrangurla yakurryakurrjangka. Rukalkula manyirrangurla yakurra Ngarpungu. Nyanartijangka manya yungkula Pirlurr nyantukurajangka. Takurryankula manyirrangurla Pirlurr Ngarpukurajangka, juntumankula manyirrangurla. Yiji manya Pirlurr yungku, ngajirta purtayan. <sup>39</sup> Jularni parlipangu Ngarpungu jarlu. Yipawu parlipangu yangkarti Pirlurr Ngarpukurajangka Juwujwarntiwu nukarniwujaa yapajir-nanyunguwarntiwujaa kanarlanywarntiwu marrijangkawarntiwu, yangka parlipangu kurajpungany Ngarpungu.”

<sup>40</sup> Wali ngajirta nyanartimipa wangki, kanarlany wangki mapirri manyanangu jularnani Pitangu, mapunwurrinjinyangu pinakarrinyupurru. Lirrkarnpungani manya wangkijawurlu nyanartijawurlu, “Pinakarrilu. Kujikani mantanyanu Juwujwarntirlu Jesus pirlakujirnujangkarlu. Yangkarti manta pinakarriwu yangka mantanyanu kujikani. Wali partalurni manta Ngarpukarti kurnakwantiwu.”

<sup>41</sup> Nyanartijangkarlu palu minymani wangki Pitakura pajangujinyangu. Kurnakwantinyala palu Ngarpukarti, ngapangakujirnanila palunya pajilwarntirlu. Ngapan-gajarrinyala palu paja marninwarntijaa nganpayiwarnti 3 jawujun. Nyanartijangkala palu mapirrijarrinya palunyanangurla mapirrikarrajawarntirlu. <sup>42</sup> Ngunangani palu nukarnini, yangkala palunyanangu pinajularnani wangki pajilwarntirlu kanarlanywarntiwu Jesuskurawarntiwu. Pinakarrinyani palu nira. Miyi palu pinalkarrapurru ngarnani mapirrirrlu nukarnirlu. Purayimarnani palu.

#### *Jesuskurawarnti palu ngunangani mapirri*

<sup>43</sup> Warrkammarnani palu Ngarpukurajawurlu Pirlurrjawurlu, walila palunya wulyukujirnanani mimijartiwarnti pajilwarntirlu. Nyangani palunya pajilwarnti kanarlanywarntirlu pajangu. Walila palu nyangungurla rayinjarrinyani yangka palunya wulyukujirnanani mimijartiwarnti pajilwarntirlu.

<sup>44-45</sup> Nyanartijangka nira palu ngunangani mapirri Jesuskurawarnti nukarnini. Wali kanarlanywarnti palu ngunangani pamarr pajajartiwarntijaa mana pajajartiwarnti, yarnta mayarujartiwarnti. Kanarlanywarnti palu lamparnjartiwarnti. Wali purlkajartiwarntirlu palunya jalimkujirnanani manawarnti nganapartu nganapartu mayaruwurti. Pamarrpala palu warntarnani. Nyanartijangkala pamarr palunya yungani mayarujangkawarnti lamparnjartiwarntijaa marlaljartiwarnti.

<sup>46</sup> Wali warryanani palu mayarurlurra Timpullurra kumantawarlany kumantawarlany. Miyi palurlanyanu ngarnani mapirrirrlu ngurrawarlany ngurrawarlany. Ngar-rurrtarlul palu ngarnani. Yungani palunyanu jangarrarlul miyijaa kuyi. Kujartikarra palu ngunangani. <sup>47</sup> Wirriyarlu palu nira parpayipungani Ngarpu nyantuwarntirlu. Wulyu palu jularnani, “Wulyujinyangu parlipangu ngalimpawu Ngarpu.” Jurujulum-jangkawarntirlu palunyanangu wulyumarnani Jesuskurawarntiwu nukarnirlu.

Wali kanarlanywarntila manya kurnakkujirnanani Ngarpungu, mapunikanurla palunyanangurla kirninnyanila Jesuskurawarntirlu.

### 3

#### *Nganpayi nyirnilya wurnajarrinya*

<sup>1</sup> Nyanartijangka Pitajaa Jun pila yani mayarukarti purlkakarti Ngarpukurakarti. Purayimarnukarti pila yani purangurla karlangurla. Nyanartikarra palu nira purayimarnani karuwarrarlurra purangu karlangurla Juwujwarnti. <sup>2</sup> Wali pirriyani pilanyanta nganpayirla kurrarnumartarla. Kurrarnani palkanga kirlingirrla marnpa. Kirlingirri nyanarti palu Juwujwarntirlu jularnani yini jurnanykarra. Kumantawarlany kumantawarlany pa kurrarnani nganpayi nyanarti kurrarnumarta. Ngarntingarntimarnani manyanangurla pamarr piyirnwartirlu yangka palu tirrinnyanani nyanartipurrtarra



Ngapukurakarti mayarukarti purllakarti. Yawiyijarrinyanila palurla kanarlanywarnti, yunganila palurla pamarr. Wali nganpayi nyanarti pa kirrarnani lama kirrarnumarta warrkamngajirta. Yapajangkarni kirrarnumarta kujartirni ngunangani. Wali jatpankarra kangani palu wurna ngurakarti tikirr. Yarnata kumantawarlany tikirparni palu kangani nyanartikartirni mayarukarti jurnanykarrakarti. Ngurruwarlany pa kirrarnumarta. Kumantawarlany kumantawarlany palu jatpankarra kangani, kirrarnuku-jirani palu kirlingirri rila ngarntimarnupurru.

<sup>3</sup> Wali nyanartipurtarra pila yani nganpayijarra Pitajaa Jun. Ngarntimarni pilangurla, “Yarrwurti yungkajapila pamarr miyipurru.”

<sup>4</sup> Wali jatparamani pila kankurnumarrangu. Karrinyungurnu pila nyanyangurra kirrarnujangka. Marnila parla Pitangu, “Kaj. Nyakajarranya.”

<sup>5</sup> Wali pinakarrinya pinya nyanawurlu nyirnilyarlu. Marni parlanyanu, “Kunyangurla nganapartajapila yungku wulyu nyantujarrarlu.”

<sup>6</sup> Nyanartijangka Pitangu parla marni, “Pamarr ngajirtajarti pajarra. Marlal. Ngajirta pajarra pamarr marta, yarrwurti pajarrarnanta yungku wulyujinyangu, yangkarti Jesuskura maya pajarrarnanta yungku. Yarrwurti turtapungka nyuntu, wurnala man yanku. Jesus Kurayijju manta tanyjikujiwu Najuritkarrajirlu.”

<sup>7</sup> Wali Pitangu karrinyungurni ngarrpirtimani mayakartingurni. Ngarrpirtimanurla karrinyukujirni nganpayi nyanarti. Partalurnila jinajarra yarrpangkajarrinya, wali wulyujarrinyala. <sup>8</sup> Jamurn warlarrpirtijarra jina tanyjijarrinya, murtarni jarntakparni kankarral. Karrinyangurrala, kitpinyangurra, wali turrinyanila pilangurla nganpayijarrarla mayarurlurra purllakangkurra Ngarpukurarlurra. Rijikarra pa turrinyanyi ngarrurtajarrinyangurra. Ngarpula pa wulyujinyangu parpayipungani, “Ngarpu pa wulyujinyangu. Wulyukujirni paja nyirnilyajangka.” <sup>9</sup> Nyanya palu piyirwarntirilu nukarnirilu nganpayi nyanarti. Wurnajarti palu nyanyangurra. Parpayipungani manyanangurlanyanu Ngarpuwu. <sup>10</sup> Nginyjirringinyjirrikanani palu yangkarti ngarntimanujuwal. Purrpurmarni palu, mil palu purllakajarrinya, nyapartujangka yangkakata nira kirrarnani kirrarnu palkanga kirlingirrimartaji jurnanykarrarla.

#### *Pitangu manyanangu marni mayarurla Ngarpukurarla purllakanga*

<sup>11</sup> Pirripirriyanani palu purrpurmarnujangkawarnti marnpangurni yarntarni nyan-gupurru. Tarrpartarnani pinya nganpayirilu wulyujarrinyujangkarlu Pitajaa Jun. Karringyani palu nyanayirlarni mayarurla kirlingarni.

<sup>12-13</sup> Yangka manya nyanyangurra Pitangu, kanarlanywarnti pirripirriyanani palunyanangurla, marnila manyanangu Pitangu, “Ngajukurawarnti jarntuwarnti. Nganajangka manta kujarti mil purllakajarrilany. Ngurru pa ngantarla Ngarpukurawu mayawu. Jesusjugal wulyukujirni minyarti. Nganajangkarlu marnanypanyalu nyangany nganampa. Ngurru pa ngarnanypanyalu nyangany. Ngurru pa ngartantarla wulyukujirrupurru. Ngajirta pajarra ngajarrarlu wulyukujirila yangka pa Jesusju wulyukujirni. Ngajirta pajarra maya marta, yangka pa Jesusju maya martalany. Jesus yangkarti parlanyanu walaku nyantukura kajalkajalkujirni Ngarpungu ngalimpakuraru, yangkawurti manta pinakanya Jesus tarrpartarnupurrujaa ngulikanupurru. Wali pa Jesus yulajpantarla Payilittu, yangkala mantarla jarmarni.

<sup>14</sup> “Nyurrawarntirlurni manta ngulikani parntakayanparni. Nyanarti nganpayi Jesus mapunparni nguniny munta kayan parla Ngarpuwu wulyujinyangu. Mapunikani parla Jesusju Kutku. Nyurrawarntirilu manta parntakapungurla ngulikani. Payilittu pa Jesus yulajpantarla, nyurrawarntirilu mantarla japirlyinya nganpayiwarlany yulajpanuwu. Purapij manta yulajpani yangkarti pungujuwal. <sup>15</sup> Ngulikani manta Jesus, nyanartila palu tarnikani mananga, yangkala pirlajarrinya nyanarti wanji yungujuwal. Ngarpungula wanjikujirni. Nyanyala marnalu mapirrikarrajawarntirilu nganamparlu. Jalarrarni marnalu julalany nyanarti wanjikujirnujangka.

<sup>16</sup> “Wali Jesus parlipangu mayapari mapunjinyangu. Nyantukurarlul pa wurnajartikujirni nganpayi minyarti kurrarnujangka. Mapunikani parla nganpayirilu kurrarnumartarlurni, nyanartijangkarlula karrinyukujirnila Jesusju. Wayila manta nyangana nganpayi minyarti. Mapunikani parla Jesusku. Wali Jesusjula wulyukujirni jalarrarni manta nyangana.”

<sup>17</sup> Yarnarni manyanangu marni Pitangu, “Wali ngurrpangurrparlu palu Jesus ngulikani purlkawarntirlu Juwujwarntirlu. Nyurrawarntirlu mapirririlu manta ngurrpangu ngulikani. Ngajirta mantarla pinarri ngunarla Jesusku. <sup>18</sup> Nyurrawarnti mantarla ngurrpa ngunangani, ngajirta Ngarpu. Nyantungu manyanangu jarluwarlany jularni puraputwarntiwu nyapartukarra manta nyurrawarntirlu Jesus Kurayij pirlakujiwu. <sup>19</sup> Puju manta nguniny kurntayi jalarra, kurntayikarra manta kurnakwantiwu Ngarpukarti. Ngarpungula manyirrangurla wajapungku kurntayijaa yakurryakurr.”

## 4

### *Tarrpartarni palupinya Pitajaa Jun*

<sup>1-2</sup> Wali kanarlanywarntirlu palurla yakurrmarnani wangkiwu nyanartiwu yini-jartiwarntirlu Tajujwarntirlu. Minyartiwarntirlu Tajujwarntirlu palu nira pinapinakarrinyani piyirn nganawurti kayan ngarta turtangka pirlajangka marlaljinyangu. Nyanartijangka palupilangurla panypungani Pitangajaa Junta wangkingarni, jularnani pilanyanangu pirlajangka pa Jesus wanjijarrinya. Wali pilanya pinalkarra jularnani, “Mapunwurra marnalu nyanya Jesus turtangujanga, walimpa parlipa kirlingalparni turtangu nyantujiliny pirlajangkawarlanyarni.”

Nyanartijangka Pitangu warrarni manyanangu jularnani wangki Juntu mapirrirni, yangkala palu pirriyanani wangkingarni Tajujwarntijaa puriswarntijaa nganpayi limpajiliny layi. Maja parla mayaruwu purlkawu Ngarpukurawu ngunangani limpajiliny. Wali pirriyani palupilangurla Pitangajaa Junta. Kulijarrinya palu. Yakurrmarnani palupilangu Pitajarrawu Junku marnujangkawu. <sup>3</sup> Tarrpartarni palupinya piyirwarntijangka. Karuwarrarla palupinya tarrpartarni, yangkala palupinya yutukani jayilla. Kangkarla palupinya partalurni majawarntikarti japirlyungupurru, yangkala jarlu karuwarrarjarrinya. Walila palupinya yutukani jayilla kumantapurru.

<sup>4</sup> Wali mapunikani palu kanarlanywarntirlu pajangu wangki Pitakurajangka jularnujangka, yarta Junkurajangka, yangkala palu kurnakwantinya Jesuskarti. Wali Jesuskurawarntila palu nyanartikarrarni pajajarrinyajinyangu, 5 jawujunjarrinya palu.

### *Pitajaa Jun palupinya kanya purlkawarntikarti*

<sup>5</sup> Nyanartijangka kumanta pila nyanayirlarni ngunangani jayilla. Martarnani pinya limpangu. Wali Juwujwarnti purlkawarnti majawarntijaa kurayipwarnti palupilangulu warryani japirlyungupurru Jurujulumja. <sup>7</sup> Marni palurla limpawu, “Purpantapinya nyanartijarra nganpayijarra.” Wali pirrikanya pinya Pitajaa Jun limpangu. Marnpa palupinya karrinyukujirni. Japirlyinya palupinya, “Nyapartukarra manpila wulyukujirni nganpayi kurrarnumartajangka. Wanyjarrajangka manpila maya martalany. Ngana yini manpilarla jularni wulyukujirnipurru.”

<sup>8</sup> Wali nyanartijangka Pirlurrjawurlu Ngarpukurajangkajawurlu manyanangurla jangkumani Pitangu. Marni manyanangu, <sup>9-10</sup> “Jarntuwarnti ngajukurawarnti purlkawarnti. Wali japirlyungany mantarranyalu nyurrawarntirlu. Ngajirta marna ngajungu wulyukujirla, yangka pa Jesusju wulyukujirni. Julawu marnanyirrangu minyarti maya pa Jesuskura Najuritkarrajakura. Jesus yangkarti manta pirlakujirni nyurrawarntirlurni, Ngarpungula wanjikujirni. Nyantukura yini pajarra julalany Jesuskura yini wulyukujirnipurru. Jesusju pa wulyukujirni. Jalarrarni manta nyangany nganpayi minyarti karrinyujangka. Jesuskurarlu mayangu pa kurrarnumartajangka karrinyukujirni. <sup>12</sup> Yarta nyantungurni parlipanya pirlurr wanji yungany kujawurlurra Jesusjumipa.

Kayan ngarlipanya ngananguwurti yungka, nyantungumipa kayantu Jesusju. Nyantu pa kayan.”

<sup>13</sup> Wali purlkawarnti palu purrpurpmarni tumaj pila jularnani wangkiwarnti purrur-tuwarnti. Ngurra pilarla kurrumpawu, ngajirta pila pinarrijarrirla kuwulla. Wali nginyjirrikani palupinya minyartijarra pila Jesuskurajarra mapirrikarrajijarra. Jesusju pinya pinarriyinya nukarnini.

<sup>14</sup> Ngulikanupurru palu nguja. Ngulikarrarla palupinya nganpayijarra yinijarra Pitajaa Jun, yangkala palu nyanya wulyukujirnujangka kurrarnumarta pila wulyukujirni. Mapirri palu karrinyani. Kulkururlu palu pinakarrinyani, yangkala palurla jarti pinakar-rinyani wangkiwu marnupurru. <sup>15</sup> Marni palupilangu, “Yantapila palkakarti. Wangki marnalu malku nganampamipa.” Wali tirrinyani pila. Karrinyani pila palkanga.

<sup>16</sup> Japirlyungani palunyanu, “Nyapartukujiwu parlipinya minyartijarra nganpayi-jarra. Minyajal palupinya nyanya pajangu Jurujulumkarrajiwarntirlu mapirri wulyuku-jirnujangka. Mapunparni pila wulyukujirni ngurruwarlany kanarlanyparni. Kayan ngarliparla jirnapungka yangka parlipinya tampi nyanya. <sup>17</sup> Jarmalku parlipilangu minyartijarrawu nganpayijarrawu. Puju ngarlipa yarr kirranyja kulkuru, yangkala ngartapilanyanangu jularnanta Jesus, mapunikarrarla ngartalurla pajangu piyirntu. Minyarti parlipilangu malku, ngajirta ngartapila Jesus jularnanta yarnta. Ngajirta ngartapilanyanta Jesusja yarringarnanta mayanga.”

<sup>18</sup> Nyanartijangka tikirrkujirni palupinya. Marni palupilangu, “Wayila manpila lamajarriwu jalarra. Kanarlanywarntiwu ngajirta nganpilanyanangu yarnta Jesus ju-larnanta. Ngajirta nganpilanya pinarriyunganta Jesuskurajangka wangki. Ngajirta nganpilanyanta Jesusja yarringarnanta mayanga. Wali manypilangurla ngaapalku.”

<sup>19-20</sup> Marnila pilanyanangu, “Nyurrawarnti manta pinangurruwarnti. Kaj nganawu pajarrarla mapunikarrku. Kunyungurla Ngarpuwu, kunyungurla nyurrawarntiwu. Ju-lalu. Wali mapunikarralany pajarrarla Ngarpuwu, tumaj pajarranyanta pinakarrinyani Jesusja wangki marnujangka. Yarnta mapirri pajarranyanta ngunangani Jesusjarni. Nyantungu pajarranya pinarriyungani. Yarnta pajarra nyanya Jesus turtapungujangka-jaa mapunikani pajarranyanta. Kayan ngajarrarnanyirranggu mapunikarra nyurrawarnti piyirnwarnti. Ngarpumipa pajarra mapunikarrku.”

<sup>21-22</sup> Jarmarni pilangulu purlkawarntirlu. Kulikulijarrinya pilangulu purlkawarntirlu. Mapunikarrarla pilanya nyantuwarnti purlkawarnti. Jarmarnurla palupinya yulajpani jayillajangka, palkangala pila ngujangurra. Kayan ngalupinya jayilla martarla, tumaj palupilangu piyirnwarntirlu pajangu wulyumarnani Jurujulumkarrajiwarntirlu. Ngarpula palu parpayipungani nukarnirlu nyantujarrangurni. Marnani palu, “Nganpayi nyanarti pa Jesusju wulyukujirni jamurnku purrkuwu yitilalwarnti 40 pa ngunangani.” Nyanartijangka jartila palu purlkawarntirlu pinakarrinya nganangurni palupinya yu-tukarrarla jayillajaa pungkarla pinyalu kuli.

#### *Purayimarnani palurla Ngarpu purnkukujirnuwu*

<sup>23</sup> Nyanartijangka yani pilanyanangurla nyantujarrakurarlurra Jesuskurawarntir-lurra. Jularnanila pilanyanangu wangki, nyapartukarra palupinya marrkukani.

<sup>24</sup> Jamurn palu pinakarrinya nyanarti wangki nyapartukarra palupinya marrkukani, wali purayipurayimarnani palurla Ngarpuwu Jesuskurawarntirlu. Marnani palurla Ngarpuwu, “Nyuntu man purlka, nyuntu man kayan. Jarlu marnanpangu ngartakpani yalkirijaa nguwa, kuyiwarntijaa piyirnwarnti, miyiwarntijaa ngapa. Purlka marnan-pangu nyuntu nguniny.

<sup>29</sup> “Nyuntu marnantalu jalarra japirrmanana yangkarti marnapanyalu marrkukani piyirnwarntirlu. Nyuntukurangurni wangkingurni marnapanyalu marrkukani. Wali nyuntungu manyanangu pinarri nyapartukarra marnapangulu marni minyarti. Jar-lujangka manurla pinarri ngunangani kuliwu minyartiwu. Jamulu marnapangulu jarmarni, nganamparlu marnalunyanangu nyuntukura wangki jularnanku jutungurni.

Purnkukujirnanpanya, nyuntula marnantalu jularnanku purnkungu. <sup>30</sup> Nyuntungu marnanpanya maya yungku, yangkala marnalunya wulyukujiwu mimijartiwarnti yini Jesus jularnurla. Piyirnwarntirlula palunya nyaku wulyukujirnujangka, malkula palu, 'Minya kujala mapun Jesus Ngarpukura walaku mayakujirnujuwaljaa wulyukujirnujuwal.' "

<sup>31</sup> Yangka palu karrkarni purayimarnujangka, ririmarni mayaru nyanarti. Riri-marninyirra. Yarntarni manyanangurla takurryani Pirlurr Ngarpukurajangka, yangkala manya tipani Pirlurru Ngarpukurajangkarlu. Nyanartijangka jularnani palunyanangu Ngarpukura wangki purnkungu. Ngajirta palu rayinkarrirla.

#### *Yungani palunyanu Jesuskurawarntirlu*

<sup>32</sup> Wali kayanparni palu pinakarrinyani milyilyi kayantajarrinya palu. Kayanparni palu ngunangani. Ngajirta palu ngurrungurru ngunangantarla. Yungani palunyanu manawarnti jangarrarlu. Ngajirta palurlanyanu martarnantarla, ngajirta palurla murur-marnantarla nyanartiwarntiwu manawarntiwu. Yungani palunyanu Jesuskurawarntirlu.

<sup>33</sup> Pajilwarntirlu palunyanangu jularnani piyirnwarntiwu kanarlanywarntiwu nyapartukarra Jesus turtapinyajaa wanjijarrinya. Ngarpungu manya marlamanani Pirlurru Ngarpukurajangkarlu mayakujirnanani manya. Ngajirta palunyanangu yakurrmarnantarla Jurujulumkarrajiwarntirlu, wulumarnani palunyanangu Jesuskurawarntiwu.

<sup>34-35</sup> Wali kanarlanywarnti Jesuskurawarnti palu ngunangani pamarr pajajartiwarntijaa mana pajajartiwarnti, yarnta mayarujartiwarnti. Mayaruwarnti palunya martarnani. Jalimkujirnanila palunyanangurla mayaru, pamarrpala palu warntarnani. Nyanartijangka pamarr palunya yinya mayarujangka pajilwarnti kanarlanywarnti yungupurru marlaljartiwarnti, yungkula palunya pajilwarntirlu. Nyangani palunya marlaljartiwarnti. Parlipungani palunya pajilwarntirlu, "Yu. Minyarti kayan, yungku parliparla." Yunganila palunya marlaljartiwarnti. Nyanartijangka ngajirta layiwurtti marlal ngunarla. Pujurnila palu nguja pamarrjartiwarnti Jesuskurawarnti piyirnjaa marninjaa yapa. <sup>36-37</sup> Layi nganpayi manyanangurla ngunangani Jesuskurawarntirla yinijarraarti kurrinyjarti yini Panapajjaa Jawujap yinijarra kurriny pinya martarnani. Pajilwarntirlu palu jularnani Panapaj Wirriyakujirnujuwal. Martarnani pa mayaru Panapajju Wirriyakujirnujuwallu. Jalimkujirnila manyanangurla Panapajju kanarlanywarntirla, pamarrpala warntarni, yinyala manya pajilwarnti pamarr mayarujangka. Kanarlanywarntila palunya yungku pajilwarntirlu marlaljartiwarnti.

## 5

#### *Yananayajjaa Jipayira*

<sup>1</sup> Nganpayiwarlany ngunangani Yananayaj kanarlanyparni ngajirta Panapajjiliny. Kartujarti pa nyantu yini Jipayira. Jamirlangurlu pila martarnani mayaru kurrinyju. Nyanartijangka jalimkujirnila Yananayajju mayaru manyanangurla kanarlanywarntirla, pamarrpala warntarni mayarujangka. <sup>2</sup> Pamarr nyanarti warntarni mayarujangka. Nyanartijangka kanarlanywarnti pamarr manya yinya pajilwarnti, kanarlanywarnti martarnani parlanyanu nyantungu. Marni manyanangu, "Minyarti marnannya yungana pamarr pujurni," marni manyanangu pajilwarntiwu Pitawu mapirri, yungkula manya marlaljartiwarnti. Yirri manyanangu marni. Kajiyinya manya pajilwarnti. Ranjiku-jirni pilarlanyanu kanarlanywarnti pamarr jamirlangurlu. Martarnanila pilarlanyanu pamarr. Ngajirta pa ranji martarla nganpayirlumipa Yananayajju. Kartunyankura mapirrirni parla pinarri nguja nyanartiwu pamarrku ranyjikujirnujangkawu.

<sup>3</sup> Pitangu parla marni Yananayajku. Taj jularni parla yini. Marni parla, "Nyapartujangkarlu manpanya kajiyinya. Pirla mangurla takurryani, pinakarrinya manyanta pirlanga. Ngajirta man ngunyipungkarla pirla, wulumarnani mankurla pamarrku nyuntungu. Nyanartijangka pamarr mankurllanyanu ranyjikujirni karlpurrwarlany

nyuntungu. Nganajangka marnanpangu marni, ‘Minyarti pamarr marnanya yungana pujurni.’ Nyuntukura pamarr wali. Yangkala man murlanpinya. Ngajirta manpangu manyjarla karlpurrwarlany martarnupurru nyuntungu. Pirlurrku Ngarpukurajangkawu manurla yirri marni.”

<sup>4</sup> Yarntarni parla marni Pitangu, “Ngajirta marnantalu japirlyungka pujurni pamarr yungupurru. Minyarti mayaru mangu nyuntukura. Wali mankurlanyanu jalimkujirni. Pamarr mankurlanyanu warntarni, wali nyanarti, martarla mankurlanyanu kalara pamarr kalpurrwarlany. Minya manpangu marni pujurni manpanya yungkarla, kujartikarra manpangu marni kalpurrwarlany mankurlanyanu ranyji martarni. Nganajangkarlu man pirla mapunikani. Mapunparni man kajiyinya Ngarpu. Ngajirta marnanpanya kajiyungkarla piyirwarnti nganampa. Kajiyinya mankurla Ngarpu.”

<sup>5-6</sup> Jamurn pinakarrinya wangki nyanarti Pitakura, wantinyala murtarni. Pirlajarrinyala. Wali pingkayiwartirlula palunyanta kutikani, kanyala palu nguwakarti turnmanila palu.

Wali jularni palunyanangu nganpayi nyanarti Yananayaj wantinyujangka pirlajarrinyujangka. Pinakarrinyurla palu rayinjarrinyala. <sup>7</sup> Marnin parla kartunyankura ngurupa ngunangani. Ngajirta yinki, yarr partalurni pirriyanila manyanangurla kayantarni purangurla. Ngurupa manyanangurla pirriyani pajilwarntikarti.

<sup>8</sup> Japirlyinyala Pitangu. Kujartikarra parla marni. “Japirlyungku marnanta. Pujurni ngarnanpanyapila yinya pamarr mayarujangka jalimkujirnujangka.”

“Yu,” marni parla marnintu. “Pujurni pajarrarnanya yinya.”

<sup>9</sup> Yarntarni Pitangu parla marni, “Nganajangkarlu manpila Pirlurr Ngarpukurajangka kajiyinya. Kula walirni manpila ranyjikujirla pamarr, minyangurru manpinya Pirlurru Ngarpukurajangkarlu nyanya. Wali pirlajarrinya pa nyuntukura ngumparna, turnmani palu pingkayiwartirlu. Tikirryanana palu jalarra, pinakarrinyana marnanya pingkayiwartirni, nyuntula mantalu warntawu pirlajarrinyujangka jalarra.”

<sup>10</sup> Wali murtarnila manyanta wantinya jinanga nganpayirla Pitanga, pirlapalajirnila yukarnani. Pingkayiwartirla palu pirriyani, nyanyala palu marnin. Warntarnkanyala palu pirlajarrinyujangka. Nguwakartila palu kanya turnmanupurru ngumparnarlarni marnparni, turnmanujangkajarrala pila nguja kurrinyparni.

<sup>11</sup> Nyanartijangka rayinjarrinyala palu Jesuskurawarnti piyirwarntijaa kanarlanywarnti mapirri. Pinakarrinya palupinya jamirlangu pirlajarrinyujangka, wali pujurnila palu rayinjarrinya.

#### *Wulyukujirni palunya paja pajilwarntirlu*

<sup>12</sup> Nyanartijangka pajilwarntirlu palunya wulyukujirni mimijartiwarnti piyirwarnti, yangkala kanarlanywarntirlu palunya nyanya Ngarpukurajartiwarnti mayajartiwarnti. Wangkikarra palu nira kirrarnani mayarurla Timpulla. <sup>13</sup> Kanarlanywarnti piyirwarnti ngajirta palunyanangurla kinniny yanantarla, tumaj palu karrartajarrinya. Ngajirta palunyanangurla yanantarla kanarlanywarnti, walirni palunyanangu wulyumarnani.

<sup>14</sup> Wali kanarlanywarntirlu pajangu palu Jesus mapunikani piyirwarntirlujaa marninwarntirlu, yarnta palunyanta mapunikani kujangkurrarni kujangkurrarni pajangu. Mapunikanujangkarlu palunyanangurla mapirrijarrinya Jesuskurawarntirla.

<sup>15</sup> Jurujulumjangkawarntirlu palunya kanarlanywarntirlu nyangani pajilwarnti, wulyukujirni palunya mimijartiwarnti. Nira palu kujartikarra ngunangani. Nyanartijangka jarntuwarntirlu palunya kangani mimijartiwarnti kanarlanywarnti. Warnarrirla marnpa palunya yutukanani. Kangani palunya pirlangkirrjarti, yutukananila palunya pirlangkirrjarti. Jurumanani palurla Pitawu wulyukujirrupurru. Yangka kaji Pita marnpa pirriyanku, wali wangarr manyanta wuwuyanku mimijartirla. Kujarti palu pinapinakarrinyani, puju manyanta Pitakura wangarr ngunarla piyirnta, wulyujarriwula. Yangkala palunya kanya warntarrikarti wangarrpurru wulyukujirrupurru.

<sup>16</sup> Yarntarni palunya kangani kanarlanywarnti mimijartiwarnti Jurujulumkarti mayaru lamparnwarntijangka. Jurujulumjarni palunyanta mayaruwarnti wamarn kar-rinyani lamparnwarnti. Kangani palunya pajangu mimijartiwarntijaa kanarlanywarn-tirla manyanangurla pirla takurryani. Jarlu manyanangurla takurryani, kangani palunya jarntuwarntirlu.

Wali kanyala palunya Jurujulumkarti wulyukujirnupurru pajilwarntikarti. Mimijartiwarnti palunya wulyukujirnani nukarnini yarnta pirla takurryanujangka palunyanangurla jurramanani.

*Jayillajangka manya kanya palkakarti yinjillu*

<sup>17</sup> Pinakarrinya palunya, purisju purlkangujaa nyantukurawarntirlu yiniwarntirlu Tajuiwarntirlu. Pinakarrinya palunya pajilwarnti yangka palunya wulyukujirnani mimijartiwarnti. Wali yurrulyjarrinya palunyanangu pajilwarntiwu. Nyanartijangka palu warryani wangki palunyanu yungani. Yurrulyjarrinya palunyanangu. Marnani palurlanyanu, “Yutukarrku parlipanya jayilla.” <sup>18</sup> Wali tarrpartarnila palunya, takurrkujirnila palunya mayarurla jayilla. Rukukani palunya mayarurla kaninykaniny. Kirlingirri palu rukukani tirrinyyanurlamarra. <sup>19</sup> Wali pukanyjajarrinya manyanangu. Pirriyani manyanangu pukanyjajarti yinjil Ngarpukurajangka. Warijpanila manyanangu nyanarti kirlingirri. Ngarrpirtikanyala manya yinjillu palkakarti. Nyanarti kirlingirri palu tirrinyyani. Marni manyanangu yinjillu, <sup>20</sup> “Yantalu mayarukarti Timpulkarti. Wangki mantanyanangu julawu Jesuskurarlal yanuwu wanjingal kujawurlurra.” <sup>21</sup> Mapunparnila palu yani Timpulkarti. Mapunikani palu yinjil. Wali kumantajarrinya, rakarrarla palu takurryani mayarurla Timpulla, pinajularnani palunyanangu wangki Jesuskura.

Nyanartijangkarlu purlka nganpayi purisjaa kanarlanywarnti nyantukurawarnti piyirnwarnti palu kurrarnani wangkikarra. Yarnta kanarlanywarnti palunya warntarni Juwujwarntikura majawarnti. Nyantuwarnti palu kujartikarra warrayanani nira pinap-inakarrinyanupurru jirrkirl ngunangupurru. Jirrkirlkujirnani palu wangki.

Wali marurpinyala palunya pajilwarntipurru ngulikanupurru. Kurrarnani palu wangkikarra. Nyanartijangka palunya yiparni limpawarnti jayilkarti pajilwarntikarti purpanupurru, kangkula palunya majawarntikarti wangkipurru.

Wali limpawarnti palu yani jayilkarti pajilwarntikarti purpanupurru. <sup>22</sup> Takurryanila palu jayilla, jarti palunyanangu nyanya mayaru. Tikiyanila palu wangkijarti majawarntikarti. <sup>23</sup> Jirnapinyala palunyanangu limpawarntirlu, “Takurryani marnalu yangkartirlarni jayilla. Jarti marnalunyanangu nyanya mayaru, yangkarti palu nguja. Tikiyanila marnalunyirrangungu wangkijarti purlkawarntiwu. Jirnapungana marnalunyirrangungu jalarra. Parlipinyala marnalu, rukjartirni ngujangurra kirlingirri tuwa jatarni, ngajirta kirlingirrijarrirla. Yarnta marnalunya parlipinya limpawarnti ngampurrijwarnti. Warrarni palu ngampurrikanani. Kula palu warrarni ngunanganani pajilwarnti nyanayirla mayarurla. Wali nyanartijangka marnalu larntakpani kirlingirri, takurryanila marnalu. Jartila marnalunyanangu nyanya pajilwarntiwu marlal. Ngurramipa marnalu nyanya.” Wali kujartikarra palunyanangu jularni majawarntiwu limpawarntirlu.

<sup>24</sup> Wali karrartajarrinyala palu purlkawarnti, yarnta nganpayiwarlany maja parla mayaruwu Timpulku. Marnani palurlanyanu purlkawarntirlu, “Nyapartukarra palu pajilwarnti tirrinyyani.”

*Kanya palunya pajilwarnti purlkawarntikarti*

<sup>25</sup> Nyanartijangka layi nganpayi yani Timpulkarti. Parlipinyala manya pajilwarnti. Wangki palunyanangu jularnani Jesuskura kanarlanywarntiwu piyirnwarntiwu mayarurla Ngarpukurarla. Nyanartijangka yanila manyanangurla purlkawarntikarti, jakuljularnila manya pajilwarnti. Marni manyanangu purlkawarntiwu, “Pinakarrilu, kulkurujarrilu. Wangki marnanyirrangungu julawu. Yangkartiwarnti nganpayiwarnti

yangka palu yap yani jayillajangkawarnti jalarra marnanya parlipinya Ngarpukurarla mayarurla purlkanga. Wangki palunyanangu marnana Jesuskura kanarlanywarntiwu piyirwarntiwu.”

<sup>26</sup> Wali yanila palu maja Timpulpurrujaa limpawarnti nyantukurawarnti, pirriyani palunyanangurla. Warntarnila palunya yuntangu. Tarrpartarnila palunya yuntangu yarr rayinkarrarlu. Rayinkarrinyani palunyanangurla, tumaj palu paja kirrarnani kanarlanywarnti piyirwarnti. Wulyumarnani palunyanangu pajilwarntiwu, yangkala ngalunya limpawarnti luwarla pamarrjawurlu pirlawurra.

<sup>27</sup> Wali limpawarntirlu palunya kanya pajilwarnti purlkawarntikarti. Kaparnpala palunya karrinyukujirni ngulikanupurru. Purlkawarnti palu kirrarnani. <sup>28</sup> Marnila manyanangu purlkangu purisju pajilwarntiwu, “Jarlu marnalunyirranggu jarmarni, ngajirta nganta Jesuskura wangki jularnanta. Jartirni. Ngajirta manpangulurla mapunikarrarla. Jutungu mantanyanangu jularnani Jesuskura wangki, yangkarti marnalunyirranggu jarti jarmarni.”

Yarntarni manyanangu marni purlkangu purisju, “Jularnani mantanyanangu pujuwurni Jurujulumkarrajiwarntiwu, yangkala palu nukarnirlu pinakarrinyana wangki Jesuskura jularnujangka. Yarnta jakuljularnani marnanpanyalu nganamparlu Jesus pirlakujirnujangka.”

<sup>29</sup> Nyanartijangka pajilwarntirlu palunya jangkumani. “Ngajirta. Kayan ngarnalu nganakurawurti mapunikarra piyirwarntikura. Mapunikarralany marnalu Ngarpukuramiparni wangki. Nyanarti marnalu kayan Ngarpukura mapunikarrku.”

<sup>30-31</sup> Yarntarni palunyanangu marni purlkawarntiwu pajilwarntirlu, “Ngarpu parlipangu jumangkarnijangka jarluwarlanyjangka. Kilakiwarntirlu palu jarlu wajilpungani Ngarpu. Wali Ngarpungu pa Jesus wanjikujirni. Jarlu manta ngulikani Jesus yangkarti, nyanartila palu tarnikani mananga, yangkala pirlajarrinya. Nyanartijangka Ngarpungu ngalimpakurarlu wanjikujirni. Kankarnikujirni Jesus Ngarpungu, kankarnila jalarra kirralany, purlkakujirni Ngarpungu Jesus. Jalarra manpangu nguniny kurnakwantinyujangkawu, yangka nganawurti kurnakwantilany. Wali Ngarpungula parlipangurla wajapungany yakurryakurr Juwujwarntirla nganamparla, yangka parlipa kurnakwantilany. <sup>32</sup> Kujartikarra marnalu julalany Jesuskura wangki nganamparlu pajilwarntirlu yarnta Pirlurru Ngarpukurajangkarlu mapirririlu. Puju parlipa mapunikarralany Ngarpu, wali Pirlurru Ngarpukurajangka parlipangurla takurryanany, yipalany Ngarpungu, takurryanany pala parlipangurla.”

<sup>33</sup> Yarnta palunyanangu pajilwarntirlu jularnani jirrkirl janginyjurra palunyanangu jularnani. Wali wirriyijarrinyala palu, kulijarrinya palu nyanartiwarnti purlkawarnti. Pungkarla palunya pirlawurra pajilwarnti. Wali wangkila palu marnani nyanartiwarnti purlkawarnti pungupurru. Pungkarla palunya pirlawurra pajilwarnti.

#### *Kamaliyallu manya purntukanya*

<sup>34</sup> Wali nganpayi layi yangka manyanangu ngunangani jarlu pinayungujuwal pinanggurrujinyangu. Mujijkura wangki jarlujangka manya pinayungani. Paraji pa nyantu, yini parla Kamaliyal. Juwujwarntirlu palurla wulyumarnani nyanartiwu nganpayiwu pujungurni, tumaj pa pinanggurrujinyangu. Nyanarti nganpayi turtapinya wangkijarti. Nyanartijangka marnila manyanangu limpawarntiwu, “Kangku mantanya pajilwarnti. Kirrakula palu marri pakul. Ngajirta ngalu pinakarri minyarti wangki.”

<sup>35-39</sup> Jamurn palunya kanya, wali wartangurnila manyanangu jularnani purlkawarntiwu Kamaliyallu, “Kulkurujarrilu ngajukurawarnti. Wangki marnanyirranggu julawu, pinakarrilu. Ngajirta ngantanya partalurni pungka. Kunyungurla manta warrarni pinapinakarrinyanku. Kunyungurla palu minyartiwarnti Ngarpukura. Kunyungurla Ngarpungu manya marlamananyjaa maya manya yungany nyantukura.”

Yarntarni manyanangu marni, “Julawu marnanyirranggu nganpayijarra kajalujangkarra. Pina tikiyantalu. Jarlu nganpayiwarlany pirriyani nganpayi kajalurni. Wali

kajalkajalkujirlala manyanu, purlka manyanu jaticarrarla. Jularnani manyanangu piyirnwartiwu, 'Ngaju marnanyirranggu maja ngunawu. Ngaju marna wulyujinyangu purlka.' Wali wajilpinyala palu pajangujinyangu 400tu piyirnwartirlu. Nyanartijangka nganpayi nyanarti palu pinya kanarlanywarntirlu pirlawurra. Nyanartiwarnti piyirnwartnti ngajirta palu warramarta ngunarla, pulykarra yanila palu kujangkurrajarra.

"Nyanartijangka nganpayiwarlanypala pirriyani kanarlany. Wali kajalkajalkujirnila manyanu nyanartirlu nganpayirlu kirlingalparni nyanartijilinyju yangka nganpayiwarlanyju manyanu kajalkajalkujirni, wajilpinyala palu pajangu piyirnwartirlu. Nyanartijangka pinyala palu kirlingalparni nyanartijilinyparni nganpayiwarlany yangka palu jarlu pinya kajalkajal. Nyanartijangka palu pulykarra yani piyirnwartnti kirlingalparni. Wali nyanartijarrarlu pilanyanu kajalkajalkujirni nyantujarrarlu. Ngajirta pinya Ngarpungu marlamantarajaa ngajirta pinya kajalkajalkujirla.

"Wali minyartiwarnti pajilwarnti kunyungurla palunyanu kajalkajalkujilanywarlanyparni nyanartijarrajilinyjurni nganpayijarrajilinyjurni. Puju Ngarpungu ngajirta manya marlamanta, pujujarriwula palu nyanartijarrajiliny nganpayijarrajiliny kirlingalparni. Yarnata kunyungurla palu kanarlanyparni nganpayijarrajilinyngajirta. Kunyungurla Ngarpungu manya marlamanany pajilwarnti. Puju Ngarpungu manya marlamananyjaa maya manya yungany Ngarpungu, kayan ngantanya nyurrawartntirlu lamakujijaa kulku-rukui."

Lirrkarnpungani manya Kamaliyallu purlkawarnti, "Warrarni ngajirta ngantanya pungka partalurni. Puju ngantanya pungka, Ngarpungu nganya purntumanta." Wali mapunikanila palu nyanarti manyanangu jularni wangki Kamaliyallu. Ngajirta palunya pirlawurra pungkarla.

<sup>40</sup> Nyanartijangka palunya purpani nyanartiwarnti pajilwarnti palkangajangka. Nyanartijangka palunya jinjinyina purlkawarntirlu kulipariwarnti wijkarrapungupurru. Wali wijkarrala palunya pinya kulipariwarntirlu. Pinya palunya wipjawurlu.

Nyanartijangka yartarni purlkawarntirlu palunyanangu jarmarni pajilwarntiwu. Marni palunyanangu, "Ngajirta ngantanyanangu kanarlanywarntiwu Jesus jularnanta." Yiparnila palunya, ngajirta palunya yartarni yutukarrarla jayilla.

<sup>41</sup> Wali pajilwarntirlu palurlanyanu marnani wurnangu, "Kuttu parlipanya jamulurni puturu nyanya, yangka kanarlanywarntirlu parlipangulu jarmarni, yartarni kurntayimarni parlipangulurla pajanga milla. Wijkarrala pinya parlipanyalu. Ngajirta parlipanya Ngarpungu purntumantarla. Nyanya parlipanya jirrkirljinyangu parliparla nguniny nyantuwu Jesusku, nyanartila parlipangu pikajarrinya." Nyanartijangkala palu pajilwarnti nyanartiwarnti wirriyajarrinya.

<sup>42</sup> Wali jutungurni palunyanangu jularnani wangki Jesus Kurayijkura wangki wulyu. Kumantawarlany kumantawarlany nira palunyanangu jularnani mayarurla Timpulla ngurrawartntirla piyirnwartiwujaa marninwarntiwu.

## 6

### *Warntarni palunya piyirnwartnti miyipurru ngampurrikanupurru*

<sup>1</sup> Walimpa palu pajajarrinya Jesuskurawarnti. Jurujulumja palu ngunangani. Kanarlanywarnti palu Jurujulumkarrajiwartnti Juwujwarnti, kanarlanywarnti palu marrijangka Juwujwarntiwarlanyparni.

Wali kanarlanywarnti Jesuskurawarnti marninwarnti palu kirrarnani marlaljartiwarnti ngumparnangajirtajartiwarntijaa pamarrngajirtajartiwarnti, ngumparna palunyanangu jarlu pirlajarrinya. Nyanartiwarntila palunya yungani pamarrjaa miyiwartnti marlaljartiwarnti marninwarnti. Nira palunya yungani kumantawarlany kumantawarlany Jesuskurawarntirlu.

Wali nyanartijangka marrijangkawarntirlu palurlanyanu marnani, "Ngalimpakurawarnti kalkarrawarnti marrijangkawarnti palunya ngajirta ngarrjamarta yunganta.



Jurujulumkarrajiwarnti palunya yungany ngarrja.” Jartijarti nyangani palunyanan-gurla miyiwartiwujaa pamarrwarntiwu. Marrarnani palunya Jurujulumkarrajiwarnti miyingungnijaa pamarrngurni marrijangkawarntirlu. Nyanartijangka palu ngunangani. Kurninykangani palunyanu kulijangkarlu Jesuskurawarntirlu. Ngajirta palurlanyanu ngarrurta ngunangantarla.

<sup>2-3</sup> Wali nyanartijangka pajilwarntirlu palunya 12ju marurrpinya Jesuskurawarnti pujurni wangkipurru. Pajilwarntirlu palunyanangu jularni kanarlanywarntiwu Jesuskurawarntiwu, “Kurninykangany parlipanyanu, ngajirta palu kalkarrawarntirlu marrijangkawarntirlu marta pamarrjaa miyi ngarrjamarta. Wayila nyapartukarra. Piyirwarntirlu pajangu manta ngampurrikarrku miyi yungupurrujaa ngampurrikanupurru. Kayan ngarnalu ngampurrikarra nganamparlu pajilwarntirlu. Ngajirta. Kayan ngarnalunyanta rukanyja Ngarpukurarla wangkinga.

“Wali warntalunya piyirwarntiwarlany miyipurru ngampurrikanupurru. Nganampawu manpangu kayanparni wangki Ngarpukura marnalu jularnanku kayan. Kura-jpungkalunya nganpayiwarnti pinangurruwarnti 7 yangka manyanangurla jarlu takur-ryani Pirlurr Ngarpukurajangka. Yangka parlipanyanangu wirriya nguniny pinangurruwarntiwu, nyanartiwarnti mantanya warntawu piyirwarnti. Nyanartijangkala marnalunya majakujiwu nganamparlu miyipurru yunganupurru. Nyantuwarntirlu palunya kalkarrawarnti yunganku. <sup>4</sup> Nganamparlu marnalunyanangu Jesuskura wangki jularnankujaa purayimarnanku marnalu. Warrkam manpangu nganampakura nyanarti.”

<sup>5</sup> Nyanartijangka wangkijangka palu wirriyajarrinya, pajilwarntirlu palunyanangu jularni wangki. Wali wirriyajarrinyala palu Jesuskurawarnti nukarnini. Kurajpinyala palunya nganpayiwarnti 7. Nganpayi layi palu kurajpinya yini parla Tipin. Nyanarti nganpayi mapunikanani, kankarral Ngarpu jirrkirl waangani. Pirlurr Ngarpukurajangka manyanta jarlu takurryani, ngunangani manyanta Pirlurr. Yarnta kanarlany nganpayiwarlany yini parla Pilip, yarnta kanarlany nganpayiwarntiwarlany 5. <sup>6</sup> Kanyala palunya pajilwarntikarti. Wali kurraparlula palunya palymanani jurlu pajilwarntirlu, purayimarnanila palunyanangu nyanartipurru warrkampurru.

<sup>7</sup> Wali Jesuskurawarnti palu paja ngunangani Jurujulumja. Kanarlanywarntirlu palu pinakarrinyani wangki Jesuskura, wali mapunikananila palu kujangkurrarni kujangkurrarni. Pajajarrinyala palu piyirn marninjaa nganpayi Jesuskurawarnti. Kanarlanywarntirlu purijwarntirlu mapirri palu pajangu mapunikanani Jesuskura wangki.

#### *Tipin palu tarrpartarni purlkawarntirlu*

<sup>8</sup> Nganpayirlu Tipintu mapunikanani, wali Ngarpu manyanta ngunangani, yarnta maya parla yungani nyanartila manya marninjaa nganpayi wulyukujirnani mimijartiwarnti. Kanarlanywarntirlula palu nyangani Ngarpukurajarti mayajarti.

<sup>9</sup> Wali jularnani manyanangu Juwujwarntiwarlanyku wangki Jesuskura Tipintu. Ngajirta palu jarlu Jesus mapunikarrarla. Kanarlanywarntirlu kurlirrajangkawarntirlujaa kayilungujangkawarntirlu palunyanta jangkujangkumanani. Langkarnirlu palunyanta jangkujangkumanani.

<sup>10</sup> Yarntarni manyanangu jularnani Tipintu mapuntu. Jarti palu wajapungani. Tanyjingungni manyanangu marnani pinangurrurlu. Pirlurru Ngarpukurajangkarlu pinayungani nyanartila manyanangu jularnani.

<sup>11</sup> Nyanartijangkala wangki palunyanu yinya kayilungujangkawarntirlujaa kurlirrajangkawarntirlu. Marni palurlanyanu, “Nyapartukarrarlu parlipa Tipin kulkurukujiwu. Yirrijiwarnti parlipanya warntawu.” Wali warntarnila palunya yirrijiwarnti ngirtilykarra jularnupurru. Pamarrpala palunya yinya. Yirri palu julawu Tipin. Jinjinyinya palunya yirrijiwarnti, “Pinajulawula manta Tipin yirriji yirrimarnujuwal. Yirri pinya julalany Mujijjaa Ngarpu. Yakurr pinya julalany yangkartijarra.”

<sup>12</sup> Wali kurajpunganila palunyanangu yirrijiwarntirlu. Tipin palu kurajpungani. Yirri palunyanangu jularnani piyirwarntiwu Jurujulumkarrajiwarntiwu. Yarnta palunyanangu jularnani yirri purlkawarntiwu Juwujkurawarntiwujaa pinangurruwarntiwu kurayipwarntiwu. Kulijarrinyala palu nukarnini. Nyanartijangka palu Tipin tarrpartarni, kanya palu purlkawarntikarti Juwujkurawarntikarti ngulikanupurru. <sup>13-14</sup> Yirrijiwarnti mapirri palunya kanya purlkawarntikarti. Yarnta palu Tipin pinajularni yirrijiwarntirlu. Jularni palu, “Minyarti nganpayi Tipintu pinya julalany Ngarpujaa Mujij, kaninykujilany pinya. Jesus pa purlka julalany, mayaru Timpul parlipangu jujupurru junganku Jesusju. Julalany parlipangu Jesus pa wangki wajapungujuwal. Mujijkura wangki parlipangu wajapungku Jesusju.” Kujartikarra palu yirrijiwarntirlu marnani.

<sup>15</sup> Nyanartijangka purlkawarntirlu palu jutungu nyangani nganpayi Tipin. Janginy palu nyangani kanarlanyparni yinjiljiliny.

## 7

### *Tipintu manyanangu jularnani wangki juwaljinyangu*

<sup>1</sup> Japirlyinyala parla Tipin nganpayirlu purlkangu purisju, “Mapun ngantalu julalany.”

Wali jularnani manyanangu juwaljinyangu wangki Tipintu. <sup>2-50</sup> Takijularnani manya nyapartukarra palu kilakirlujaa jamirtirlu Juwujkurawarntirlu wajilpungani Ngarpu. Yarnta manyanangu yiniwarnti jularnani jarlujangkawarnti piyirwarnti Ayiparanjaa Jawujapjaa Mujij.

Tipintu manyanangu marni, “Yuwayi. Yangkarti mapunparni Mujijju manyanangu jularnani Ngarpujura wangkijaa marlamanani manya Mujijju kilakiwarnti ngalimpakurawarnti, yangka palu jarluwarlany Yijipja ngunangani. Kanarlanywarntirlu palurla ngajirta mapunikarrarla Mujijku. Kula Mujij yarrparni, minyangurru Ngarpungurni yiparni. Nyanartijilinyarni manyanangu jularnani Mujijju, nyapartukarra Ngarpungu parlipangu yipawu nganpayiwarlany Mujijilinyarni. Wali panypinya palunyanta Mujijja kilakiwarnti yarnta Ngarpunga ngajirta palunyanta mapunikarrarla, yangkarti-jilinyarni yangkarti palu jarlu ngartakani purluman kajalkajalkujirrupurru, yangkala palunyanta purayimarnani purlumanta. Yarintu manya martarnani. Mujij pa warrarni wirilmarnani pamarra Ngarpunga manyanta wangkikarra ngunangani, minya manya kanarlanyju martarnani Yarintu nganpayiwarlanyju. Wali yangkartiwarnti ngalimpakurawarnti palanta Ngarpunga panypungani.”

<sup>51</sup> Wali jirrkirl manyanangu marnani Tipintu, “Nyurrawarnti manta jurlu tanyjiwarnti. Ngajirta manta pinakarri. Martalany manta pinajarra, ngajirta manta pinakarrijae mapunikarra wangki Ngarpukurajangka. Nyurrawarnti manta nguniny kilakiwarntijiliny. Wangki ngajirta manta mapunikarra Pirlurr Ngarpukurajangka. Warrarni manta ngajirta pinakarri. Yangka kilakiwarntijiliny palu nguja jarlu, nyanartijiliny manta nguniny nyurrawarnti.”

<sup>52-53</sup> Wali yarntarni manya Tipintu pinalkarra yungani wangki jarlujangka, yangka puraputwarntirlu palunyanangu jularnani wangki, Jesuspala walimpa pirriyanku. Jesus warrarni pirriyanku Ngarpungurni warrkammayinjiliny. Ngajirta manyanu kajalkajalkujirnantarla Jesusju. Kajalurni palunyanangu puraputwarntirlu jularnani wangki kilakiwarntiwu Juwujwarntiwu nyantukurawarntiwu. Wali kulijarrinyala palunyanangu puraputwarntiwu, yarnta palunyanangu wangki jularnani Jesus pirriyanupurru. Jularnani palunyanangu yangka Jesus wartangurni pirriyanku. Punganila palunya kulijarrinyurla pirlawurra. Pujurni palunya pungani puraputwarnti, yakurrmarnani palunyanangu.

Yarntarni manyanangu jirrkirl marnani Tipintu purlkawarntiwu, “Mapunparni palunyanangu jularnani yangkarti jarlu kajaluwarlany, Jesuspala pirriyani mapunparni. Wali nyurrawarntirlu manta pirtinyikanijaa ngulikani pungupurru pirlawurra. Nyanartiwartijiliny kilakiwarntijiliny manta nyurrawarnti pungujuwal. Kilakiwarntijilinyju

manta Jesus pirlakujirni. Ngajirta manta mapunikarrarla Mujjikkurajangka wangki. Panypinya mantanyanangurla jirnanyunguwarntirlu wartangurnijangkawarntirlu.”

*Luwarni palu Tipin pamarrjawurlu pirlawurra*

<sup>54</sup> Wali Tipintu manyanangu janginyjurrarni marnani jirrkirrlparni purlkawarntiwu. Jirljirljarrinyala palu partalurni. Kulijarrinyala palu. Munta kaninykaniny palu parrpar-jarrinya. Kulijarrinya palurla nganpayiwu Tipinku.

<sup>55</sup> Nyanartijangka Tipinta manyanta ngunangani Pirlurr Ngarpukurajangka, yarnta kankarral nyanya yalkirirlurra. Ngarpujaa Jesus pinya nyanya nyantungumipa. Ngarpu pa nyanya karntalyjinyangu jiraly palypalymananyjanga. Jesus manyanta marnparni karrinyani Ngarpunga mayakarti. Nyanya pinya Tipintu. <sup>56</sup> Marni manyanangu Tipintu, “Yalkiri marna nyangana, kirlingirrijarrinya. Nyangana marna Jesus. Karrinyana manyanta Ngarpunga marnpa mayakarti. Nyakalu.”

<sup>57</sup> Wali pinala palunyanu ruktarrpartarni kurraparlu. Ngajirta ngalu Tipinkura wangki pinakarri. Pawupawukarra palanta pujurni laparnkarrakanya, pinajarra ruk tarrpartanurla Tipinkarti. <sup>58</sup> Tarrpartanila palu nganpayi Tipin, kanyala palu mayarungurni luwarnupurru pamarrjawurlu pirlawurra. Luwarnani palu Tipin pamarrjawurlu. Kuwutwarnti palurlanyanu kurtamani nyantuwarntikura luwarnupurru, yinyala palurla nganpayi yini Juwul. Martarnani manyanangu kuwutwarnti. Nyantu pingkayi ngunangani nyanartikarra. Nyangani manya Juwullu luwarnani palu pamarrjawurlu Tipin.

<sup>59</sup> Yangka palu luwarnani, wali nyanartikarrarnila wajawajarlarni purayimarnani parla Tipintu Jesusku. Marni parla, “Purlka Jesus. Pirlurr ngajukura man warntawu.”

<sup>60</sup> Mirtijurrurnjurrurnwantinyala. Wali mayangu papajani Tipintu, “Ngarpu. Ngajirta nganyanangu yakurrmanyja, minyarti pajalu luwarnana pirlawurra. Ngajirta nganunya ngulikarra minyartiwarnti piyirwarnti. Wajapungku manunyanangurla yakurryakurr.” Nyanartijangka marnujangka pa pirlajarrinya nganpayi Tipin.

## 8

*Juwullu manyanangu jirrkarrinyani piyirwarntiwu Jesuskurawarntiwu*

<sup>1-3</sup> Wali nganpayi yangkartirlu Juwullu pinapinakarrinyani luwarnupurru pirlawurra, yangka palu Tipin luwarni. Wirriya parla nguja luwarnujangkawu Juwul. Kanarlanywarnti Ngarpukurawarnti palurla lungani Tipinku pirlajarrinyujangkawu. Nganpayi Juwul wirriya parla nguja, ngajirta parla lungkarla Tipinku pirlajarrinyujangkawu. Kar- rkin palu kanya kanarlanywarntirlu Ngarpukurawarntirlu nguwakarti turnmanupurru. Turnmanila palu.

Wali nyanartikarrajangka Jesuskurawarnti palunya punganijaa jayilla palunya takur- rpungani. Juwullu manyanangu jirrkarrinyani piyirwarntiwu Jesuskurawarntiwu. Pujukujirla manya Jesuskurawarnti. Ngurrawarlany ngurrawarlanyjanga manya ruwar- ramanani Jesuskurawarnti Juwullu. Nganpayiwarntijaa marninwarnti manya jayillaku- jirnani Juwullu.

Nyanartikarra Jesuskurawarnti palu pulykarrala yani Jurujulumngurni kujangkur- rajarra pungukarrarla. Mayaruwarntikarti palu yanani Jesuskurawarnti pajajinyangu. Kanarlanywarnti palu yani marnpa Jutiyakarti, kanarlanywarnti palu marri yani Jimariyakarti. Pajilwarntimipa palu lama kirrarnani Jurujulumja. Ngajirta palu pajil- warnti pulykarra yanantarla.

*Pilip pa yani Jimariyakarti*

<sup>4</sup> Yangka palu jarlu pulykarra yani Jesuskurawarnti piyirwarnti, jularnanila palunyanangu Jesuskura wangki kanarlanywarntiwu piyirwarntiwu. Paja palu yani pulykarra Jurujulumngurni kujangkurrajarra. <sup>5</sup> Layi nganpayi yangkarti Pilip yani mayarukarti Jimariyakarti. Jularnanila manyanangu Jesus nyapartukarra Ngarpungu kankarningurni yiparni minyartikarti nguwakarti. Jularnani manyanangu Jimariyakarrajawarntiwu piyirwarntiwu nganpayirlu Pilipju. <sup>6-8</sup> Yarnta Pilipju

Jesuskurarlu manyanangurla pirlawarnti jurrajurramanani piyirnwarntijangka muntangajangka. Jamurnku jarntakparnuwu muntangurni, mayajinyangula palu papajanani pirlawarnti. Nyanartijangka jarntakparnila palu palkakarti piyirnngurni. Kanarlanywarnti mapirri piyirnwarnti, yangka warna palu nyikitkarra yanani, yarnta kanarlanywarnti nyirnyawarnti, nyanartiwarnti manya wurnajartikujirnani Pilipju Jesuskurarlu wurnangajirtajartiwarntirni. Mayakujirnanila manya kujangkurrarni wulyuwurra nyikitkarrayanujangkawarnti.

Wali Pilipju manya wulyukujirnani piyirnwarnti. Nyanartiwarntirilu piyirnwarn-tirilu Jimariyakarrajiwarntirilu palu nukarnirilu pinangakujirnani wangki Pilipkurajangka yangka manyanangu jularnani Jesus Ngarpungu yiparni. Yarnta palu pinangakujirnani, tumaj palu Pilip nyangani wulyukujirnujangkajaa jurrajurramanujangka. Wirriyajar-rinyala palu nyanartikarrajiwarnti piyirnwarnti Jimariyakarrajiwarnti.

#### *Nganpayi Jayimin maparnjilinyarni*

<sup>9</sup> Wali layi nganpayi ngunangani mayarurla nyanayirla yini parla Jayimin. Nira ngunangani maparnjilinyarni. Karrpirlmarnani palurla. Nyangani palu Jimariyakarrajiwarntirilu Jayimin kanarlanyarni maparnjilinyarni karrpirlwurra. Nira manyanu Jayimintu yarringarnani maparnjilinyarni,<sup>10</sup> yangkala palurlanyanu pinangakujirnani pajangu nyanartikarrajiwarntirilu piyirnwarntirilu nukarnirlurni wapalkarrarlu purlkapurkarlu mapirrirni. Marnani palurlanyanu, “Minyarti nganpayi, purlkajarti maya Ngarpukurajarti. Ngarpujilinyarni pa minyarti.”<sup>11</sup> Minyartirilu nganpayirilu Jayimintu manya jarlujangkarlurni karrpirlkujirnani manya maparnjawurlu. Nyanartijangka palurlanyanu pinangakujirnani wangki Jayiminkura.

<sup>12</sup> Wali Pilip yangkarti manyanangurla wartangurni Jurujulumngurni pirriyani. Jayimin nyanarti pa Jimariyakarraji. Jularnani manyanangu nyapartukarra parlipangu ngunawu maja Ngarpu. Yarntarni manyanangu jularnani wulyu wangki Jesus parlipangu pirriyani. Nyanartijangka palanta pajangurni mapunikani marnintujaa nganpayirilu, ngapangakujirnanila manya.<sup>13</sup> Nyanarti nganpayi mapirrirni Jayimin. Nyanarti manyanu maparnjilinyurni yarringarnani jarlu, nyantungu mapirrirni manyanta mapunikani Jesusja, ngapangakujirni palu nyantu mapirri.

Nyanartijangka marnparni wajilpungani Pilip. Mapirrila pila kitpungani. Pilip nyangani Jayimintu kanarlanyarni, karrpirlmarnila parla wulyukujirnanujangkajaa pirla jurrajurramanujangka.

<sup>14</sup> Wali kanya palu wangki Jurujulumkarti. Jakuljularnanila palunyanangu Jurujulumkarrajiwarntiwu. Mapunikani palu Jimariyakarrajiwarntirilu, wangkila palu kurajpungani Ngarpukura Pilipkurajangka. Jurujulumkarrajiwarntirilu palu pinakarrinya pajilwarntirilu, wali yiparnila palpinya Pitajaa Jun nyanartirlurra Jimariyarlurra.

<sup>15-16</sup> Wali jakarni pila Jurujulumngurni kitangarni pilanyanangurla pirriyani Jesuskurawarntirila Jimariyakarrajiwarntirila. Wali jarlu palu mapunikani ngapangajarrinyala Jimariyakarrajiwarnti. Yininga Jesusja palunya ngapangakujirnani. Jularnila palunya Jesuskurawarnti. Nyanarti yarmiparni. Ngajirta manyanangurla Pirlurr Ngarpukurajangka takurryanarla nyanartikarra. Japirlyinya pilarla Ngarpuwu Pitangujaa Juntu yiparnupurru Pirlurr Ngarpukurajangka nyanartiwarntikarti piyirnwarntikarti, yangkala palu Jesus mapunikani.<sup>17</sup> Wali purayimarnungurla pilanya jurluwarnti palymanani Jesus mapunikanujangkawarnti. Takurryanila manyanangurla Pirlurr Ngarpukurajangka.

<sup>18</sup> Nyanarti nganpayi Jayimin nguja, nyanya pinya Pitajaa Jun palymanujangka. Nginyjirrikanila manyanangurla Pirlurr Ngarpukurajangka takurryanujangka. Wali yijingkanyala pilangurla pamarr Jayimintu.<sup>19</sup> Marni pilangu, “Pamarr marnanypinya yungku. Mayala pajanpila yungku. Puju marnanya ngajungu palymananku kurraparlu jurlu piyirnwarnti kanarlanywarnti, Pirlurr Ngarpukurajangka manyanangurla takur-ryanku.”

<sup>20</sup> Pitangu manyanta jangkumani, “Nyuntungu mankurla pinapinakarrilany kula pamarrjawurlurni warntarnuwu Ngarpukurajangka mayajaa Pirlurr Ngarpukurajangka yungku mantanya kanarlanywarnti piyirnwarnti. Pujjarriwujal man. Nyuntujaa pamarr mapirriirni manpila pujjarriwu. <sup>21</sup> Ngarpungu manta nyangany, ngajirta mankurla munta kayan nguna Ngarpuwu. Kayan nganpangurla nguna warrkamkarra Ngarpukurarlal. <sup>22</sup> Kurnakwanti jalarra, nyanarti yakurr tarrangka. Ngarpunga ngarntimanyjanyanta yakurr wajapungupurru, tumaj mankurlanyanu pamarrjawurlu payimkujirla Ngarpukurajangka maya.”

<sup>23</sup> Yarntarni parla Pitangu marni, “Marrupungurla man makijarrinya muntawarlany-jarrinya. Putangu manta wajukarrpilany.”

<sup>24</sup> Marnila pilangu Jayimintu, “Ngajirta. Nyurrajarrarlu ngarntikangkajipilarla Ngarpunga pujukujirnungajirtapurru, yangka pajinpila jularni nyurrajarrarlu, wulyula marna ngunawu.”

<sup>25</sup> Wali nyanartijangka pilanyanangu yarntarni jularnani Jesuskura wangkijaa nya-partukarra pinya Jesusju marlamani. Nyanartijangka pila jakarni tikirr Jurujulumkarti Pitajaa Jun. Wurnangu pilanyanangu jularnkarrakangani mayaruwarlany mayaruwarlany kaparnwarnti wulyu wangki Jesuskura. Kujartikarra pilanyanangu jularnani Jimariyakarrajivarntiwu piyirnwarntiwu.

#### *Pilipjaa nganpayi kapuman*

<sup>26</sup> Marni parla Pilipku yinjillu Ngarpukurajangkarlu, “Yanku man jalarra kurlirra walmartakarti. Warntarrirla man pirriyanku. Kirralku man nyanayirla.”

<sup>27-28</sup> Wali jakarni Pilip. Yani pa, kitangarni pirriyani warntarrirla nyanayirla. Wali yarr kutarni jurumani. Nyanya jurtu kakarrangu tuyitarrapinya pakingu. Jamurn marnpajarrinya, Pilipju nyanya nganpayi pakijarti. Nyanarti nganpayi yiningajirtajarti. Ngurrrpa parliparla yiniwu. Ngajirta pa Juwuj, nyanarti pa kurlirrajangka marri-jangka. Tikiyanani kurlirra ngurrakarti nyantukurakarti. Wali kapuman pa purlka ngunangani mayarurla nyantukurarla. Kirrarnani palu paja nyanayirla mayarurla. Yarnta marnin purlkajinyangu julalany palu maja kuwin. Yangkarti nganpayi purlka pamarrmayin. Pamarr parla martarnani kuwinku.

Wali jarlu pa yangkarti nganpayi kapuman yani kayirrara Jurujulumkarti ruwa mayarukarti Ngarpukurakarti jupurrurkarti. Ngarpu pa mapunikani, ngajirta pa Jesus pinakarrirla. Ngurrrpa parla Jesusku. Ngarpuwumiparni parla pinarri ngunangani. Wali Jurujulumjanga pa wurna tikiyanani kurlirra ngurrarakarti nyantukurakarti pakijarti. Wali kirrarnaninyirra kankarni, kurrumpa nyanyangurra Ngarpukura. Jarti nginyjirringinyjirrikanani yiningajirtajarti. Ngajirta palurla jularla, ngurrrpa parla ngunangani.

<sup>29</sup> Nyanartijangka parla marni Pilipku Pirlurru Ngarpukurajangkarlu, “Yantanyanta langkarnikarra nganpayi pakijarti. Yananku manyanta marnpa.”

<sup>30</sup> Wali Pilip manyanta laparni langkarni. Pilipju pinakarrinyani kulkururlu wangki yangkarti kurrumpajanga, yangka jularnani nganpayirlu kapumantu, nginyjirrikanila wangki Pilipju jarlujanga yangka lani nganpayirlu Yajayarlu. Nyanartijangkarlu parla japirlyinya kapuman Pilipju, “Ngana wangki parlipangu julalany kurrumparla. Wayila. Nginyjirrikarralany ngan.”

<sup>31</sup> Wali jangkumani nganpayirlu pakijawurlu, “Ngajirta. Kayan ngarna nginyjirrikarra wangki minyarti. Puju ngananguwurti paji julawu, wali nyanarti, pinarrila marnarla ngunawu.” Nyanartijangka purlkangu parla marni Pilipku, “Wali parayanta.” Wali parayanila manyanta pakinga.

<sup>32</sup> Yangkarti wangki nyangani nganpayirlu purlkangu jarlujanga yangka jarlu lani Yajayarlu. Kujartikarra pa nyangani. Yangka palu kangany kukunja kangkul junganupurru, nyanartijilinyarni palu kanya.

Nyantu pa nguja kukunjajiliny kulkuru. Ngajirta pa kukunja papajanujuwal yangka palu kangany ralpungupurru, ngajirta pa nyantu papajarrarla nyanartijilinyarni. Kulkururlurni manyanu pikayinya.

<sup>33</sup> Yarnta jingkirti palurla warralpunngani. Kulikujirlala palu. Yarnta kurntayikujirla palu jingkirtijangkarlu warralpunngujangkarlu. Murtangkurra palu ngulikanani pungupurru. Ngajirta pa ngananguwurti purntumantarla.

Nyanartijangka palu pinya, wali pirlajarryniala. Ngajirta parlanyanu martarla juku nyantukurajinyangu. Ngajirta palanta lurrnyakarla yapawarnti kanarlanywarn-tirlu piyirntu jirnajangkarlu.

<sup>34</sup> Nyanartijangka japirlyinyala kapumantu, “Ngana minyarti kukunjajiliny manyanu julalany. Kunyungurla kanarlanyparta julalany. Julaji. Pinarriyungkaja wangki minyarti.”

<sup>35</sup> Jangkumanila Pilipju, “Ngajirta. Minyarti pa nganpayi kukunjajiliny Jesus.” Nyanartijangka Jesuskura wangki parla jularni nukarnini. Wulyu wangki parla tikirjularni.

<sup>36</sup> Wali laparni pila, nyanyala pila ngapa. Marnila parla Pilipku nganpayirlu purlkangu, “Ngapajal minyarti. Minyayirlarni pajan ngapangakujiwu. Wayila. Ngananguwurti paji jarrmalku.”

<sup>38</sup> Wali nganpayirlu kapumantu parla warrkammayinku nyantukurawu jularni jatparamarnupurru paki, jatparamanila paki nyanarti. Jupantinyurla pila ngapakarti yani. Wali Pilipju ngapangakujirni nganpayi nyanarti kapuman.

<sup>39-40</sup> Nyanartijangkala pila ngapajangka parayani tikirr. Wali Pirlurru Ngarpukurajangkarlu pa yap kanya Pilip murtarni. Kanya pa kayirrara mayaruwarlanykarti. Ngajirta pa yarntarni nyakarla purlkangu kapumantu. Wali purlka nyantu pa turtangkanya wirriya ngapajangka. Wurnarnila yanani kurlirra nyantukurakarti ngurrakarti wirriyajinyangu.

Nyanartijangka Pilip pa nguja kayirrampal. Jularnani manyanangu wamarn Jesuskura wangki kayirrampal piyirnwarntiwu kanarlanywarntiwu. Kayirra mayarukarti Jijirriyakarti wamarn yanani, kitangarni lamajarrinya nyanayirla mayarurla Jijirriyarla.

Wali Pilipkura wangki minyartirni kutarni pujujarrinya. Kanarlany wangkiwarlany parlipa nyaku.

## 9

### *Juwul pa Ngarpungu kurnakkujirni*

<sup>1-2</sup> Wali Juwul yangkarti ngunangani Jurujulumja. Marnani manyanangu Jurujulumkarrajiwarntiwu, “Pungku marnanya nyanartiwarnti piyirnwarnti Jesuskurawarnti.” Ngulikanani manya nyanartiwarnti piyirnwarnti yangka palurla mapunikani Jesusku. Wali mayaruwarlanyja palu ngunangani yininga Majkajja piyirnwarntijaa marninwarnti Jesuskurarlal palu yanani. Juwul pa kayili yanku Majkajkarti. Muwupungku manyanangu Jesuskurawarntiwu piyirnwarntiwu. Warntarnurla jayilla takurrkujirrupurru.

Wali purlkakartila pa yani Juwul puriskarti Jurujulumkarrajikarti. Mirlimirli manyanta warntarni yinijarti nyantujarti yini. Kangkula Majkajkarti kayili mirlimirli nyanarti. Kanarlanywarntila manya yungku majawarntiwarlany nyanartikarrajiwarnti Majkajkarrajiwarnti. Mayaruwu palurla maja nguniny Ngarpukurawu mayaruwu jupurruwu. Mirlimirli nyanarti yinijarti nyantukurajarti yini manya yungku Juwullu. Nyaku palu nyanartiwarntirlu nganpayiwarntirlu majawarntirlu. Wali mapunikarrkula palu. “Mapun pa minyarti nganpayi mirlimirlijarti.” Mirlimirli nyanarti pa karrpirnajiliny. Yipawula ngurrakarti, tarrpartawula manya Jesuskurawarnti marninwarntijaa piyirnwarnti, kangkula manya jayilkarti Jurujulumkarti Juwullu.

<sup>3</sup> Wali nyanartijangka Juwul pa yani Jurujulumngurni Majkajkarti mirlimirlijarti. Nyantujaa kanarlanywarnti piyirn jarntuwarnti palu yani. Warntarrirla kaparn parla pirriyani tili kankarnumarrangu yalkiringurni parralani marnparni mayarurla Majkajja.

<sup>4</sup> Juwul pa wantinya nguwanga kaninyjinyangu. Wangkimiparni pa pinakarrinya Juwullu. Taj jularni pa. “Juwul. Nganajangka man kujartijarrilany. Munta pajan luyurrkujilany, tumaj manunya pungani piyirnewarnti ngajukurawarnti.”

<sup>5-6</sup> Juwullu parla jampirlyinya, “Ngana man nyuntu. Purlka ngan nyuntu.”

Wali jangkumani pa lintu, “Ngaju marna yangkarti yini Jesus. Yangkartiwarnti piyirnewarntikura yangkarti manya pungany, ngajula marna luyurrjarrilany. Wali turtangka. Yanta mayarukarti. Jurumantaji mayarurla nyanayirla. Warra marnangu julawu wangki nyapartujarriwu man.”

<sup>7</sup> Wali kanarlanywarntirlu nganpayiwarntirlu Juwulkurawarntirlu palu pinakarrinya lin, wali warrpkarra nyanyala palurla jarti. Kulkuru palu karrinya. Walirni nganpayi nyanarti palu nyanya wantinyujangka.

<sup>8</sup> Nyanartijangka nganpayi nyanarti Juwul turtapinya nguwanjangka. Jarti parla nyanya ngurrawu. Mil jankajarrinya. Nyanartijangka ngarrpirtikanya palu mayarukarti Majkajkarti. Kanya palu nganpayikurakarti ngurrakarti Jutajkurakarti. <sup>9</sup> Kirrarnani nyanayirla ngurrawarntirla murrkurnta jankajartirni. Ngajirta pa ngapa nganyjarla. Jarti palurla yinyangurra ngapa. Yarnta miyijaa kuyi palurla jarti yungani. Ngajirtarni ngarnantarla. Ngurrawarnti murrkurn nguja jankajarti miyingajirtajartijaa kuyingajirtajarti.

<sup>10-12</sup> Wali Juwullu parla purayipurayimarnani Jesusku. Wali nyanartikarra winkir-rmanila Ngarpukura nganpayi Yananayaj parla pirriyani. Yanungurla palymani Yananayajju winkirru. Wali warrpunyanyala Juwullu. Ngajirta manyanjinyangu, yarr yangka winkirrijilinyurni nyanya.

Wali yangkarti nganpayi Yananayaj ngunangani Majkajja Jesuskura nganpayi. Nyanartijangka marni parla Yananayajku Jesusju winkirrijilinyurni ngurrakarti yanuwu Jutajkurakarti. Juwul nyanayirla pa kirrarnani jankajarti. Wali Jesusju winkirrijilinyu yini jularni Yananayaj. Marni parla Yananayajju, “Yu. Ngaju marna.”

Marni parla Yananayajku Jesusju, “Yanku man mayarukarti Jutajkurakarti. Parlipungku man nganpayi yini parla Juwul nyanarti Taajijkarraji. Jalarra paji purayimarnana. Winkirra manta nyanya Juwullu. Pirriyani mannyanta palymanupurrujaa wulyukujirrupurru. Nyanarti Jutajkura mayaru Majkajja karrilany warntarrirla jirrkirlla, yini parla warntarriwu jirrkirl. Julalany palu warntarri nyanarti yini jirrkirl.”

<sup>13-14</sup> Jangkumani pa Yananayajju winkirrijilinyu Jesus, “Ngajirta. Pungka ngaja. Nganpayi pa nyanarti kulipari. Jularni pajilu nganpayi nyanarti pungujuwal. Nyuntukurawarnti manya Jurujulumja pungani. Wali nganampakartila yani minyartikarti ngurrakarti pungupurru. Tarrpartawu manpanya Jesuskurawarnti yangka yini marnalu julalany Jesus, jamalkangany marnalu. Nyanartiwarnti manpanya tarrpartawu. Purlkawarntirlu puriswarntirlu palurla yinya mirlimirli warntarnupurru marninjaa nganpayi Jesuskurawarnti. Mirlimirli nyanarti karrpirnajiliny pa martalany. Tarrpartawula manpanya Juwullu Majkajkarrajiwarnti nukarnini.”

<sup>15-16</sup> Yarntarni parla marni Jesusju Yananayajku, “Walirni man yanku. Ngajungu marna kurajpinya nyanarti nganpayi Juwul. Warrkammalku paji. Warra paja julawu Juwujwarntirla, yarnta paja takijulawu Juwujngajirtajartiwarntirla mapirriirni. Juwullu paja julawu purlkawarntirla majawarntirla. Pinayungku marna nyapartukarra paji warrkammalku kuliwurra. Kulijarriwula palurla Juwulku kanarlanywarntirlu ngajungurni takijularnujangkungurni,” marni parla Jesusju Yananayajku.

<sup>17</sup> Wali nyanartijangka pa mapunikani. Yani manyanta Yananayaj Juwulkarti. Palymani pa Yananayajju. Marni parla Juwulku jarntujilinyu, “Wayila Juwul. Yara ngan. Pirriyani marnangu. Yiparni paja Jesusju yangkartijangkarlu warntarrijangkarlu. Yiparni paja palymanupurru, warrpunyakula man yarnta. Pirlurr Ngarpukurajangka mangurla takurryanku.”

<sup>18</sup> Nyanartijangka wantinya millajangkajarra. Kanarlanywarntirlu palu nyanya, kula jarrijarra palu nyanya. Nyanartijangkala mil wulyujarrinya, nyanyala ngurra

Juwullu. Wali turtapinya Juwul, ngapakarti palu yani, ngapangakujirnila palu. <sup>19</sup> Wali tikirjawurlula ngarni miyijaa kuyijaa ngapa, tanyjijarrinyala.

*Juwul pa kirrarnani Majkajja*

Nyanartijangka ngurrawarnti ngarrjarni manyanangurla kirrarnani Jesuskurawarntirla Majkajkarrajiwarntirla. <sup>20</sup> Wurnarni wamarnjularnani manyanangu jujupurruwarntirla Ngarpukurawarntirla. Ngajirta pa yarr kirrarnantarla. Wangki manyanangu jularnani Jesuskura wangki. Jularnani manyanangu kujartikarra, “Jesus pa Ngarpukura walaku.”

<sup>21</sup> Nyanartijangka nginyjirrikanila palu. Purrpurrmarni palurla. Nyantuwarntirlula palurlanyanu marnani, “Minyartijal yangkarti Jesuskurawarnti manya jarlu pungani Jurujulumja. Yangka palunyanu Jesus jularnanijaa jamalkangani piyirntujaa marnintu, jarluliny manya pungani. Yangkartikarra pirriyani tarrpartarnupurru piyirnjaa marnin Jesuskurawarnti. Tarrpartarnurla manya kangkarla Jurujulumkarti purlkawarntikarti puriswarntikarti. Nyanayirla manya jayilla yutukarrarla. Wali nyapartujarrinyaparta.” Kujartikarra palurlanyanu marnani.

<sup>22</sup> Jakuljularnani manyanangu Juwullu mapuntu Majkajkarrajiwarntiwu, yangkala pajangujinyangu palunyanta pinakarrinyani Juwulla. Wangki manyanangu jularnani Jesuskura wangki nyantuwarntiwu Juwujwarntiwu. Nyantuwarntirlu palunyanta jangujanganmanani Juwulla. Jatparamarnila palu, nyantungu manyanangu layirni jularnani Jesus pa Ngarpukura walaku. Liyilanani manya Majkajkarrajiwarnti. Marnani palurlanyanu, “Mayajawurlu pa julalany Juwullu mapunparni.” Nyanartijangka palu wutajarrinya Majkajkarrajiwarnti. <sup>23</sup> Walimpa palunyanu wangki yungani Juwujwarntirlu, pungkarla palu Juwul. Yakurrmarnani palurla tumaj Jesuskura wangki jularnani.

<sup>24</sup> Wali layiwarlanyju parla pinajularni Juwulku, “Pungku mantalu Juwujwarntirlu. Jurujurumanana mangulu kiyitwarntirla pukanyjajartijaa jininyarajarti. Puju man yanku minyartingurni tawunngurni tarrpyanku manyanangurla. Pungkula mantalu pirlawurra.” Mapunparni palurla nira jurumanani kiyitwarntirla pukanyjajartijaa jininyarajarti pungupurru.

<sup>25</sup> Wali Jesuskurawarntirlu palu marlamani nganpayi Juwul, wanyjarrawarntirlu palu waangani mapirriirni Juwul. Ngajirta pa Juwul tirrinyantarla kiyittal, minya palurlanyanta jurujurumanani nyantuwarni pungupurru. Wali Jesuskurawarntirlu palu karlayilanani marlamanupurru. Kanya palu pukanyjajarti kankarral mayarurlurra. Parayani palu mayarurla jarrngangal kankarral. Nyanartijangka kankarni palu Juwul yutukani ngurtijilinyja yatunga purlkanga. Wali rupjawurlu palu kanimparal yirritikujirni ngurtijilinyjaa Juwul mapirri. Ranyji palunyanangurla pukanyjajarti pungungamarra turtukujirni wurna yanupurru. Wali wurnarnila yani kurlirra Jurujulumkarti.

*Juwul pa yani Jurujulumkarti*

<sup>26</sup> Wali pirriyani manyanangurla. Nginyjirrikanila palu Jurujulumkarrajiwarntirlu. Wurnarni manyanangurla pirriyani Jesuskurawarntirla. Rayin nyangani palu, ngajirta palurla wirriya ngunarla. Marni palurlanyanu, “Ngajirta ngarlipa marurpungka, nyanarti pa yangkarti pungujuwal. Ngajirta pa nyanarti Jesuskura.”

<sup>27</sup> Wali nganpayirlu yangkartirlu Panapajju purpankanya Juwul Jesuskurawarntikarti pajilwarntikarti. Wali marnpa manyanangurla pirrikanya nyanarti nganpayi Juwul. Takitakijularni manyanangu Panapajju kujarti, “Minyarti nganpayi Juwul pa Jesusju kurnakkujirni. Warntarrirla manyanta pirriyani Jesus, wali nyanartijangka Jesus pa mapunikani. Purnkungula manyanangu Juwullu jularnani Majkajkarrajiwarntiwu Jesuskura wangki.” <sup>28</sup> Wali nyanarti wangki palurla mapunikani Panapajku Jesuskurawarntirlu Jurujulumkarrajiwarntirlu. Wali wirriyala palurla ngunangani. Kirrarnanila manyanangurla Juwul, mapirrijarrinyala. Wamarn yanani manyanangurla Juwul Jesuskurawarntirla Jurujulumja. Wangki manyanangu jularnani Jesuskura wangki purnkungu.



<sup>29</sup> Yarnta manyanangurla Juwujwarntirla kanarlanywarntirla marrijangkawarntirla wangkikarra kurrarnani. Nganpayirlu Juwullu manyanangu Jesuskura wangki jularnani. Jangkujangkumananila palunyanta. Nyanartijangka palurla yakurrmarnani Juwulku wangkijangka. Pinapinakarrinyanila palu, “Nyapartukarra parlipa pungku.” Pikakujir-nani palurlanyanu wangki Juwujwarntirlu marrijangkawarntirlu pungupurru Juwul.

<sup>30</sup> Wali yangka palu Jesuskurawarntirlu pinakarrinyani wangki Juwujwarntikura-jangka, wali wurnala palu warntarnkanya Juwul mayaruwarlanykarti ngapangal rir-ringki. Minyarti mayaru yini parla Jijirriya. Wali ngapakarrajirla ngurtingakujirni palu Juwul pungukarrarla. Yani pa Juwul kayili Taajijkarti nyantukurarlurra ngurrarakarti. Nyanartijangka tikiyanila palu Jurujulumkarrajiwarnti piyirnwarnti Jesuskurawarnti.

<sup>31</sup> Wali nyanartijangka ngajirta manya ngananguwurti pungantarla Jesuskurawarnti. Pajajarrinyanila palu. Kanarlanywarntirlu palu Jesus mapunikanani. Jesuskurawarnti manya marlamanani Pirlurru Ngarpukurajangkarlu. Ngunanganila palu wirriya Je-suskurawarnti, yangkala palu jartamanani Ngarpu. Kajalkajalkujirni palu Ngarpu. Wali Juwul pa kurnakkujirni Jesusju, ngurtpala palu ngunangani. Jesuskurawarnti palu ngurt ngunangani wamarnkujarra Jutiyakarrajiwarnti kanarlanywarnti Kalalikarraj-iwarnti kanarlanywarnti Jimariyakarrajiwarnti.

Minyarti pa Juwulkura wangki, yangka pa Jesusju kurnakkujirni Juwul.

#### *Pita yani mayarukarti Litakarti*

<sup>32</sup> Wali nganpayi yangkarti Pita Jurujulumngurni jakarni. Wamarn yanani ma-yaruwarlany mayaruwarlany. Pirriyanila manyanangurla Pita Jesuskurawarntirla ma-yarurla yininga Litanga. <sup>33</sup> Nyanayirla pa yukarnani mimijarti nganpayi wurnan-gajirtajarti. Yukarnumipa pa yukarnani kurrarnungajirtajartijaa wurnangajirtajarti. Yitilalwarnti 8 pa yukarnani.

<sup>34</sup> Wali minyayirla nganpayirla manyanta marnpa pirriyani nganpayi Pita. Marni parla Pitangu, “Wulyukujiwujal manta Jesus Kurayijju jalarrarni. Turtangka. Rulumap-kujirlanyanu pirlangkirr wurnapurru.” Wali partalurnila turtapinya wulyupalajirni.

<sup>35</sup> Wali Litakarrajiwarntirlu piyirntu palu parlipinya nganpayi yangkarti jarlu yukarnani yukarnumipa, wurnala kitpungani. Nyanartijangkarlu walila palu kurnakwantinyajaa mapunikani palurla Jesusku, kaji palu nganpayi nyanarti nyanya, wulyula kitpungani mimi purlkajangkajinyangu. Litakarrajiwarntirlujaa pirntirrikarrajiwarntirlu mapir-rirlu palu nyanya pirntirri pa Litangurni kayirrara. Nyangungurla palu kurnakwantinya Jesuskarti. Kurrarnanila manyanangurla Pita Litanga.

#### *Pita pa yani Japakarti*

<sup>36</sup> Wali marnin layi kurrarnani mayaruwarlanyja yininga Japanga. Nira manya marla-manani kanarlanywarnti. Mintimmarnani manya palya, mintimmarnurla manya yun-gani marlaljartiwarnti kujangkurrajarra. Jangarrajinyangu marnin nyanarti, yini parla Tukaj. Jesuskurajarti minyarti marnin. <sup>37</sup> Wali mimila wantinya purlka, pirlajarrinyala. Nyanartijangka ngapajawurlula palu wajimmarni kanarlanywarntirlu piyirnwarntirlu kankalajarra. Yurru manyanangu Juwujwarntikura. Nira palu kujartijarrinyani pir-lawarnti palunya wajimmarnani. Wali nyanartijangkarlu palu warntarnkanya, yutukani palu mayarurla kaninykaniny.

<sup>38</sup> Wali kanarlanywarntirlu Jesuskurawarntirlu palu pinakarrinya, yangkarti ngan-payi Pita nyantu marnparni kurrarnani mayaruwarlanyja yininga Litanga. Marni palurlanyanu, “Purpankurlipa yangkarti nganpayi yini parla Pita.” Yiparni palupinya kurriny nganpayijarra mayarukarti Litakarti Pita purpanupurru.

Yanungurla pilanyanta pirriyani Pitanga. Marni pilarla, “Yiparni pajarranyalu Japakarrajirlu Jesuskurawarntirlu nyuntupurru purpanupurru. Yanku manyanangurla Japakarti partalurni.”

<sup>39</sup> Wali wurnala turtangkarrakanya. Yanila palu Pitajaa yangkartijarra nganpayijarra mapirri. Pirriyani palunyanangurla Japanga. Pinakanyala pila Pita mayarukarti pirla

wanyjarrarla palu yutukani. Jamurn yangka Pita pirriyani takurriyani kaninykaniny. Wali langkarnikanila palu kalkarrawarntirlu, ngumparna palunyanangu pirlajarrinya jarlu. Lungukarrarlurni palunyanta yijingkarra martarnani turitiwarntijaa kuluwujwarnti. Kujartikarra palurla marnani nganpayiwu Pitawu, “Minyartijal manpangu ngartakkanani nyanayirlurni pirlangu wanjingurnikarra.”

<sup>40</sup> Wali nyanartijangka Pitangu manya puturu yiparni. Yani manyanta kankalajar-rakarti. Mirtijurrurn wantinya manyanta partanta pirlanga. Japirlyinyala parlanyanta Ngarpu. Nyanartijangka marnila parla pirlawu nyanartiwu marninku, “Turtangka Tukaj.” Warrpunyanyaliny Pitarnila nyanya, nyanartijangka kirrarnuwantinyala.

<sup>41</sup> Wali Pitangula ngarrpirtimani kurrapangurni. Karrynyukujirnila. Papajanila manyanangu Jesuskurawarntiwu, “Mirnu yanarnilu.” Takurriyani palu kalkarrawarntijaa kanarlanywarnti. Nyanyala palu marnin wanjila karrynyani. Marni manyanangu Pitangu, “Kaj nyakalu wanjjarrinyajal.” <sup>42</sup> Japakarrajawarntirlu palu nyanya marnin nyanarti, yarnta palurlanyanu marnani Pitangu pa wulyukujirni nyanarti marnin. Nyanartijangka palu pajangu mapunikani nyangujanga Japakarrajawarntirlu. Nyanya palu wanjjarrinya pirlajangka marnin nyanarti Tukaj.

<sup>43</sup> Wali ngurrawarnti paja manyanta kirrarnani nganpayirla Jayiminta. Nar-rukurlangu pila kirrarnani Jayiminjarra. Pita pa yinjarrajarti kurrinyjarti Jayimin Pita. Jayiminwarlanyu Japakarrajirlu pa purlumankura jarrja ngartakkanani nira.

## 10

### *Pitajaa Kuniliyaj*

<sup>1</sup> Nganpayi layi pa ngunangani mayarurla Jijirriyarla, yini parla Kuniliyaj. Maja manyanangu ngujiangurra piyirrnwarntiwu pajawu kulipariwarntiwu Yitilikarrajawarntiwu. Kuniliyaj mapirri pa Yitilikarrajai, ngajirta Juwuj. <sup>2</sup> Wali pakulyani nyantukurangu gurni yurru, Ngarpu mapunikani. Wulyumarnani parla Ngarpukurawu wangkiwu.

Ngarpukura pa ngujiangurra nganpayi nyanarti. Ngarpu palu wajilpungani jampir-langurlujaa yapawarntirlu mapirri palu wajilpungani Ngarpu. Wulyu pa nyanarti nganpayi pamarr yungujuwal. Pamarrngajirtajarti manya yungani pamarr nyanartikarrajawarnti Juwujwarnti. Juturni purayipurayimarnani parla Ngarpuwu.

<sup>3</sup> Wali karuwarrajarti pa purayimarnani Kuniliyajju. Nyanyala yinjil, marnpa manyanta pirriyani. Ngarpukura yinjil minyarti, pirriyani manyanta wangkijarti. Yinila taj jularni yinjillu nganpayi Kuniliyaj. <sup>4</sup> Nganpayirlu pa warrpunyanya yinjangkala. Warrpunyangurla milpurrupurru purlkajarrinya, rayinjarrinyala pa. Marnila parla yinjilku, “Nganajangka pajin pirriyani.”

Jangkumanila yinjillu, “Ngarpungu mangu wirriyajarrinya. Pinakarrynya manta Ngarpungu wangki purayimarnujangkajaa nyangani manta Ngarpungu pamarr mantanya yungany pamarrngajirtajartiwarnti, nyanartila mangu Ngarpu wirriyajarrinya.

<sup>5</sup> Wali nyanartijangka parla yinjillu jinjinyinya. Marni parla, “Nganpayiwarnti yipanya kurlirra. Mayaruwarlanykarti palu yanku yinikarti Japakarti. Nganpayi palu parlipungurla purpankangku yini parla Jayimin Pita kurrinyjarti yini. <sup>6</sup> Wali nyanayirla manyanta najanu kirralany Jayimin Pita nganpayiwarlanyja. Purlumankura jarrja pa ngartakkarralany. Jawurlatarla marnpa pila rirringkirla kirralany. Narrukurlangu pila kirralany Jayiminjarra. Wali ruwangu palu purpanku nganpayi kurrinyjarti yini Jayimin Pita.”

<sup>7</sup> Nyanartijangka yinjil pa yapyani. Wali papajanila manyanangu Kuniliyajju murrkurnku warrkammayinjarraja layi kulipari. Nyanartirlu kuliparirlu pa Ngarpu mapunikani. <sup>8</sup> Wali jularni manyanangu kujartikarra Kuniliyajju, “Yinjil paji pirriyani. Wangki paji pirrikanya. Kujartikarra paji marni, yipawu marnanya nyurrawarnti kurlila. Ruwangu manta purpanku nganpayi Jayimin Pita.

Wali nyanartikarra jakarni palu. <sup>9</sup> Kumantajarrinya manyanangurla kaparnparni. Jamurn palu marnpajarrinya, nyanartikarra Pita parayanungurla kankarni kirrarnani

mayarurla. Nyanarti mayaru pa japal kirrarnupurru kankarnumarrangu. Kujartikarrala palurlanyanu ngartakpanani nyantuwarntirlu. Pita pa parayani kankarral mayarurla purayimarnupurru jininyarajarti. <sup>10</sup> Marranyanjarrinya pa Pita. Kanarlanyju warrarni kamparnani miyi.

<sup>11-12</sup> Wali Pitangu nyanartirlu nyanyala yalkiri langkirryani. Nyanartijangka kalukujilinyala nyanya kuyiwarntijarti. Kalukujilinyja manya nyanya kuyiwarnti nganapartu nganapartu yalkirikarrajawarntijaa nguwakarrajawarnti. Wali kanarlanywarntiwu kuyiwarntiwu palunyanangu jaminy ngunangani Juwujwarnti. Kanarlanywarnti kuyiwarnti palunya ngarnani. Nyantuwarntikura Juwujwarntikura yurru manyanangu kujartikarra. Jarluwarlany manyanangu jarmarni Ngarpungu.

<sup>13</sup> Wali marnila parla Pitawu Ngarpungu, “Turtangka Pita. Pungku mankurlanyanu kuyi ngarnupurru.”

<sup>14</sup> Wali Pitangula manyanta jangkumani, “Ngajirta. Kayan ngarna nganyja. Yapa-jangkarni marna jaminy kujawurlurra nguniny. Kuyiwarntiwu yakurrwarntiwu marnanyanangu. Kanarlanywarnti kuyiwarntimipa marnanya ngalany wulyuwarntimipa. Kayan ngarna Juwujju nganyja kuyiwarnti yakurrwarnti yangka manpangu jarmarni jarlu.”

<sup>15</sup> Yarnarni parla marni Ngarpungu, “Yangka marna ngajungurni kurnakkujilany jaminyjangkawarnti, wulyula palu ngunawu nukarnini. Ngajirta ngan nyuntungu wanyjarra.” <sup>16</sup> Murrkurnmirri parla kirlingalparni marni Pitawu Ngarpungu, nyanartijangka pa kalukurla kuyiwarnti tikirrkanya kankarralparni. <sup>17</sup> Nyanartijangka Pita pa kirrarnani. Pinapinakarrinyani jutungu, “Nyapartukarra paja jinjinyinya Ngarpungu.”

Wali nganpayiwarnti Jijirriyakarrajawarnti palu pirriyani tawunta yininga Japanga. Nyanayirla pa kirrarnani Pita. Pirriyani palu, yangkala palunya japirlyungani nyanartikarrajawarnti kujartikarra, “Wanyjurla marnalu parlipungku Jayiminkura mayaru.” Wali jirrkirlikanila palunya. Jularni palunyanangu, yanila palu jirrkirliparni. Pirriyani palu, tuwanga palu karrinyani. Pita pa warrarni kirrarnani kankarnumarrangu ngurru.

<sup>18-20</sup> Nyanartijangka marni parla Pirlurru Ngarpukurajangkarlu Pitawu, “Pinakarri. Muwupungana mangulu nganpayiwarntirlu murrkurntu. Turtangka. Jupantiwula man kaninypparral nganpayiwarntirlu murrkurntu mangulu jurumanana kaniny. Yantanyanangurla yarr murtarni. Ngajirta ngan jatparamanyja. Ngajungu marnanya yiparni nyuntukarti.”

Wali papajanani palu yangkartiwarntirlu murrkurntu tuwangarni palu karrinyani, “Wayila. Jayimin Pita. Mularti ngan nguniny.”

<sup>21</sup> Nyanartijangka Pita pa kankarningurni turtuyani, parlipinyala manya. Marni manyanangu Pitangu, “Ngajujal marna Jayimin Pita. Nganapurru manta pirriyani.”

<sup>22</sup> Jangkumani palu, “Yiparni manpanya Kuniliyajju wangkijarti. Nganpayi nyanarti Kuniliyaj manyanangu maja nguniny kulipariwarntiwu. Wulyu pa nyanarti Ngarpukura. Ngajirta pa Juwuj, yangkala palurla Juwujwarntirlu nukarnirlu wulyumalany Kuniliyajju. Wali kumantawarlanyja yinjil manyanta pirriyani Kuniliyajja wangkijarti. Kujartikarra parla marni, yiparni manpanya purpanupurru nyuntu. Purpanku marnantalu nyuntu. Kangku marnantalu kayili nyantukurakarti mayarukarti Kuniliyajkurakarti. Pinakarrku manta wangki nyuntukura nyapartukarra manurla julawu.” <sup>23</sup> Wali Pitangu manya takurrpinya mayarurla kaninykaniny. Layi ngurru palu yukarni pukanyja.

Nyanartijangka kumantajarti palu jakarni Pitajaa Jijirriyakarrajawarnti. Japajangkawarnti palunyanta mapirriyani yani Pitanga Jesuskurawarnti piyirwarnti. <sup>24</sup> Yanani palu kayili. Kumantawarlanyja palu pirriyani Jijirriyarla.

Wali kajaluwarlany manya marurrpinya piyirwarnti jarntuwarnti Kuniliyajju. Pinakarriwu palunyanta wangki Jayimin Pitanga nyapartukarra manyanangu julawu. Jarranyangani palurla Pitawu.

<sup>25</sup> Nyanartijangka Pita pirriyani. Jamurn takurryanarla, Kuniliyajjula parlipinya. Langkarnikanila Kuniliyajju Pita. Yanungurla manyanta parntawantinya jinanga Pitanga kajalkajalkujirnupurru ngurrpangurrparlu. Kularni Ngarpujilinyarni nyangani Pita Kuniliyajju, yarr pa piyirn. <sup>26</sup> Nyanartijangka Pitangu parla marni, “Turtangka. Karri. Yarr marna piyirn.” Wali karrinyukujirni pa Pitangu Kuniliyaj. <sup>27</sup> Takurryanila pila kaninykaniny mayarurla wangkiwangkikarra. Wali nyanyala manya pajajinyangu piyirnwarnti Pitangu. Kaninykaniny palurla jurumanani Pitawu.

<sup>28</sup> Marni manyanangu Pitangu, “Kayan ngarnanyirrangulurla yanta Juwujwarnti. Nyurrawarnti manta kanarlanyparni Juwujngajirtajartiwarnti. Jaminy manpangulurla nguniny nganampawu Juwujwarntiwu. Ngaju marna Juwuj. Kayan ngarnanyirrangulurla najanu yanta mayarurla nyurrawarntikurla. Nyurrawarnti mantarla pinarri minyartiwu jaminyku. Wali jalarramiparni marnanyirrangurla pirriyani yangka Ngarpungu paji kalarakujirni piyirnwarntiwujaa marninwarntiwu nukarnini palu kayanparni jaminyngajirta. Kurnakkujirni manya Ngarpungu jaminyngajirta ngunangupurru. Kayan ngarnanya kanginypongka kanarlanywarnti Juwujngajirtajartiwarnti jarntu wapalkarra. <sup>29</sup> Walirni marnanyirrangurla pirriyani Juwujngajirtajartiwarntirla. Ngajirta marnanyirrangurla yirrarmanyjarla. Murtarni marnanyirrangurla lapantinya.”

Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Japirlyungku marnanya, nganajangkarlu pajanta ruwangu purpani minyartikarti mayaru.”

<sup>30</sup> Wali Kuniliyajju parla marni Pitawu, “Kumantawarlanya marna purayimarnani mayarurla ngajukurarla. Karuwarrajarti marna purayimarnani jalarrajiliny. Wali nganpaya pajarla marnpa karrinyani langkarni. Kuluwuj nyantukura palypalymarnaninyirra. <sup>31</sup> Yini paja taj jularni. Wali nyanartijangka marnila paji ruwangu purpanupurru nyuntu. Kujartikarra paji marni yinjillu, ‘Ngarpungu mangu wirriyajarrinya. Pinakarrinya manta Ngarpungu wangki purayimarnujangkajaa nyangani manta Ngarpungu pamarr mantanya yungany pamarrngajirtajartiwarnti, nyanartila mangu Ngarpu wirriyajarrinya. <sup>32</sup> Nganpayiwarnti yipanya kurlirra. Mayaruwarlanykarti palu yanku yinikarti Japakarti. Nganpaya palu parlipungurla purpankangku yini parla Jayimin Pita kurrinyjarti yini. Wali nyanayirla manyanta najanu kirralany Jayimin Pita nganpayiwarlanya. Purlumankura jarrja pa ngartakkarralany. Jawurlatarla marnpa pila rirringkirla kirralany. Narrukurlangu pila kirralany Jayiminjarra. Wali ruwangu palu purpanku nganpaya kurrinyjarti yini Jayimin Pita.’ <sup>33</sup> Wali yangkala marnanya yiparni nyuntupurru purpanupurru, mapunparnila mantalu purpani. Ngajirta manyanangurla yirrarmanyjarla, minyartila man partalurni pirriyani.”

Yarntarni parla marni Kuniliyajju Pitawu, “Jalarra marnalu minyayirla jurumanana nyuntuwu pinakarrinyupurru. Ngarpu marnapangurla nguniny mapirri. Pinakarrkula marnantalu wangki yangka mangu Ngarpungu takijularni, nyapartukarra manpangu takijulawu nganampawu.” Kujartikarra marni parla Kuniliyajju Pitawu.

#### *Pitangu manyanangu marni Kuniliyajngurrawu*

<sup>34-35</sup> Nyanartijangka jularnani manyanangu wangki Pitangu purlka wangki. Marni manyanangu, “Ngarpungu parlipanya kayanparni nyangany piyirnwarnti nukarnini wangkiwarlany wangkiwarlanyjartiwarti marrijangkawurti wanyjurlawurti palu nguniny. Yangka ngananguwurti pa Ngarpu rayin nyanganyjaa wulyungal yanany, wali nyanarti, Ngarpu parla wirriyajarrilany. Jalarra paja pinarrikujirni Ngarpungu, jarlu ngajirta marna pinakarrinyantarlangurra.”

<sup>36</sup> Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Ngarpungu manyanangu yiparni wangki Yijirayilkarrajawarntiwu. Wangki minyarti wulyujinyangu nyapartukarra Jesus parlipangu pirriyani. Wirriyakujilany parlipanya Jesusju, wirriyala parlipangu nguniny Ngarpu. Purlka parlipangu nguniny wapalkarrawu Jesus Kurayij. <sup>37</sup> Pinarrijal mantarla wangkiwu minyartiwu, yangka manyanangu jakuljularnani Juntu Kalalipurterra.

Walila manya pulukkujirnani ngapanga. Kanarlanywarntiwu piyirnwartiwu palunyanangu jularnani Jesuskura wangki. Jalyjularnani palunyanangu Jutiyakarrajawarntiwu. <sup>38</sup> Pinarrijal mantarla Jesuku Najuritkarrajiwu, yangka Pirlurr Ngarpukurajangka manyanta takurryani. Ngarpungu manyanta yiparni. Nyanartijangka Jesus kitpungani wamarn. Wulyukujirnani manya, pirlangu manya tarrpartarnani, wali Jesusjula manyanangurla jurramanani. Yangka manyanta Ngarpu mapirri ngunangani, nyanartila manya wulyukujirnani.”

<sup>39</sup> Yarnarni manyanangu marni Pitangu, “Nyangani marnalu nira nyapartukarra Jesus pa ngunanganijaa wulyukujirnani manya mayarurla Jurujulumja, yarta wamarnkujarra Juwujwarntikurla ngurranga. Mapunikani marnalurla. Tarnikanila palu mananga pirlawurra. <sup>40</sup> Ngurrajarrarla kurrinyja kanarlanyja purangu Ngarpungu pa parnkimani pirlajangka. Ngarpungu manyanangurla kalarakujirni piyirnwartirla. <sup>41</sup> Ngajirta palu nukarnirlu nyakarla, nganamparlumiparni marnalu nyanya. Jarlu manpangu kurajpinya Ngarpungu, Jesus manpangu yipawu nyangupurru. Mapunparnila yiparni nyangupurru. Jesus manpangurla pirriyani turtapungujangka. Wali kapila marnalu ngarni nganamparlujaa Jesusju mapirri marnalu ngarni. <sup>42</sup> Jesusju manpanya jinjinyinya wangki kangupurru takijularnupurru. Piyirnwartiwujaa marninwarntiwu marnalunyanangu julawu wangki wulyu. Yarta marnalunyanangu julawu nyapartukarra Ngarpungu pa Jesus kajalkajalkujirni, nyakula parlipanya Jesusju, ngurrujarrakujiwula parlipanya. Kurajpungku parlipanya Jesusju wanjiwarntijaa pirlajangkapurrupurru parlipanya nyaku.”

<sup>43</sup> Yarnarni manyanangu marni Pitangu, “Minyarti wangki marna julawu jarlu nganpayirlu puraputtu parlipangu lani kurrumparla yakurryakurr wajapungupurru. Puju ngananguwurti mapunikarralany Jesus, wali yakurryakurr manyanta wajapungku Ngarpungu. Kayan ngarta jutungu pinapinakarri Ngarpungu. Yangka parlipa Jesus yini julalany, nyanartila parlipangurla wajapungany.”

*Pirlurr Ngarpukurajangka manyanangurla takurryani Juwujngajirtajartiwarntirla*

<sup>44</sup> Wali nyanartikarra Pitangu manyanangu wangki jularnani. Wali Pirlurr Ngarpukurajangka manyanangurla wuwuyanani kanimpal nukarnilarni pinakarrinyujangkawarntirla, yangka palu wangki pinakarrinya.

<sup>45-46</sup> Wali nyanartikarra wangkiwarlanypala palurlanyanu marnani wangki kanarlanyparni Juwujngajirtajartiwarntirlu, ngajirta nyantuwarntikura wangki, Ngarpungu manya yinya. Ngajirta palurlanyanu nginyjirrikarrarla wangki nyantuwarntikura Juwujngajirtajartiwarntirlu. Yarta palu Ngarpu kajalkajalkujirnani. Pinakarrinya palu yangkartiwarntirlu Juwujwarntirlu Japakarrajawarntirlu piyirnwartirlu Pitangu mapirri. Wali nginyjirrikananila palu Juwujwarntirlu Japakarrajawarntirlu nyapartukarra Ngarpungu manya Pirlurr Ngarpukurajangka yinyangurra yiji, wangkijangkala palu nginyjirrikanani Juwujwarntirlu.

Wali karrpirlmarnila palu, tumaj palu Juwujngajirtajartiwarnti, kanarlanyparni palu nyanartiwarnti piyirn. Ngarpungu manya Pirlurr nyantukurajangka yinya Juwujngajirtajartiwarnti. Kula Juwujwarntimipa manya yungani Pirlurr Ngarpukurajangka. Kujartikarra palu pinapinakarrinyani nyantuwarntirlu.

Wali nyanartijangka Pitangu manyanangu marni Juwujwarntiwu, <sup>47</sup> “Wali minyartiwarnti manya yinya Pirlurr Ngarpukurajangka yangka jarlu parlipanya yinya ngalimpa nyanartijilinyparni.” Wali jularnani manyanangu Pitangu Juwujwarntiwu, “Pulukkujiwu parlipanya ngapanga. Kayan nganyanangu ngananguwurti jarrmanyja.” <sup>48</sup> Pitangu manya jinjinyinya ngapanga pulukkujirnipurru. Yini palu Jesus jularni, nyanartila palunya pulukkujirni ngapanga.

Nyanartijangka lamakujirni palu Pita Kuniliyajngurrarlu. Ngunangani manyanangurla ngurrawarnti murrkurn.

## 11

*Pitangu manyanu jularni Jurujulumja*

<sup>1-3</sup> Wali Pitangu manya wanyjani Kuniliyajngurra, yani manyanangurla Jurujulumkarti. Wali pirriyani manyanangurla, langkarnikanila palu piyirnwarntirlu Juwujwarntirlu Jesuskurawarntirlu. Warntajpani palu. Wali kajalurni palu pinakar-rinya warntawarnta. Kunyungurla palunyanangu karlpurrwarlanyju jularni minyarti wangki Pita manyanangurla kirrarnani mapirri Juwujngajirtajartiwarntirla, yarnta manyanangu jularni wangki Ngarpukura, nyanartila palu Juwujngajirtajartiwarntirlu mapunikani.

Wali warntajpani palu Pita, marnila palurla Pitawu Juwujwarntirlu, “Nyapartu mannyanangurla kirrarnani Juwujngajirtajartiwarntirla, miyi mannyanangurla ngarnani. Kayan ngarlipanyanangurla nguna Juwujngajirtajartiwarntirla, yurru parlipangu nguniny.”

<sup>4</sup> Wali Pitangu manyanu jularni nukarnini. <sup>5-6</sup> Marni manyanangu, “Kayanmirri marna purayipurayimarnani mayarurla Japanga. Nyanartijangkarlu Ngarpungula paji winkirrijilinyju kanimpalkujirnani kalukujilinyja kuyiwarnti nganapartu nganapartu yalkirikarrajawarntijaa nguwakarrajawarnti. Yutukani pajarla marnpa, nyanyala marnanya kuyiwarnti nyanartiwartanti kalukujilinyja. <sup>7-8</sup> Wali nyanartijangka paji marni Ngarpungu, ‘Turtangka Pita. Pungku mankurlanyanu kuyi ngarnupurru.’ Nyanya marnanya milluliny nyanartiwartanti kuyiwarnti, yakurrwarnti pajilurla jaminy. Wali yingurlmarnila marnanyanangu. <sup>9</sup> Yarntarni paji marni Ngarpungu, ‘Yangka marna ngajungurni kurnakkujilany jaminyjangkawarnti, wulyula palu ngunawu nukarnini. Ngajirta ngan nyuntungu wanyjarra.’ <sup>10</sup> Wali murrkurnmirri paji pirrikanya kalukurla nyanarti kuyiwarnti, nyanartijangka tikirrkanyala kankarral.

<sup>11</sup> “Wali nyanartikarra pajilurla pirriyani piyirnwarnti murrkurn Jijirriyakarrajawarnti purpanupurru. <sup>12</sup> Pirlurru Ngarpukurajangkarlu paji jularni, ‘Wurna mannyanangurla yanku mapirri, ngajirta ngan jatparamanyja. Ngajirta ngan lamajarri.’ Wali yani marnanyanangurla nyantuwarntirla murrkurnwarlany murrkurnwarlany mapirrirni pajalurla wurnajarrinya Japakarrajawarnti piyirnwarnti Jesuskurawarnti, yanila marnalu mayarukarti Kuniliyajkurakarti. Pirriyani marnalunyanangu. <sup>13-14</sup> Wali Kuniliyajju paji jularni wangkiwarnti yinjil manyanta pirriyani, wali kujartikarra parla marni yinjillu Kuniliyajku, ‘Piyirnwarnti manya yipawu purpanupurru, purpanku palu Jayimin Pita kurlirrajangka Japajangka. Julawu mangu Ngarpukura wangki pirlurr wanjipurru mapunjinyangu.’ Wali takijularni parla yinjillu Kuniliyajku ngajupurru purpanupurru.”

<sup>15-16</sup> Yarntarni manyanangu marni Pitangu, “Jularni marnanyanangu wangki Ngarpukura Kuniliyajngurrawu pujuwurni, Pirlurr Ngarpukurajangkala manyanangurla wuwuyanangurla takurryani. Yangkarti jarlujiliny parlipangurla takurryani ngalimparla. Nyanartijangka marna pinapinakarrinyani Jesuskura wangki. Jarlu parlipangu jularni Jesusju ngalimpawu yangkarti Jun pulukkujirnujuwal. Ngapan-gakujirnani manya nganpayirlu Juntu piyirnwarnti, ngapapurula palu nguja piyirn, turtapinyala palu. Nyanartijilinyju parlipanya rukukarrku ngapajilinyju Pirlurru Ngarpukurajangkarlu. <sup>17</sup> Wali marna nginyjirrikanila Ngarpungu manya yinya Pirlurr nyantukurajangka kayanparni manyanangurla takurryani Juwujngajirtajartiwarntirla yangkarti parlipangurla takurryani Juwujwarntirla ngalimparla. Kayan ngarna lamakuji Ngarpu, ngaju marna yarr piyirn,” marni manyanangu Pitangu.

<sup>18</sup> Wali yangkartiwarnti Juwujwarnti ngajirta palu yarnta warntajpanta. Wali manya kulkurukujirni Pitakurarlu wangkingu. Wali wirriyajarrinyala palurla Ngarpuwu. Marni palu, “Wali pa. Juwujngajirtajartiwarntiwurti manya marlamani. Kurnakwantiwu palu. Kurnakwantinyurla palu mapunikarrku Ngarpu, wanjila palu ngunawu kujawurlurra.”

Wali Pitakura wangki minyartirni kutarni pujujarrinya, kanarlany wangkiwarlany parlipa nyaku.

*Yantiyakkarti palu yani Jesuskurawarnti*

<sup>19</sup> Wali nganpayi yangkarti Tipin Jesuskura palu jarlurni luwarni pirlawurra. Wali nya-nartikarjangka Jesuskurawarnti palunya punganijaa jayilla palunya takurpungani. Jesuskurawarnti palu pulykarrala yani Jurujulumngurni kujangkurrajarra pungukarrarla. Kanarlanywarnti palu yani marri. Mayaruwarntiwarlanykarti palu pulykarra yani yinikarti Yantiyakkartijaa Japurajkarti. Kanarlanywarnti palu yani Puniyijakarti. Wali jularnani palunyanangu Jesuskura wangki mayaruwarlanyja Juwujwarntiwumipa palunyanangu jularnani, ngajirta kanarlanywarntiwu.

<sup>20</sup> Kalpurr palu yani nganpayiwarntiwarlany Jesuskurawarnti Japurajkarrajiwarnti Yantiyakkarti. Wali jularnanila palunyanangu Jesuskura wangki Yantiyakkarrajiwarntiwu Juwujwarntiwu, yarntarni palunyanangu jularnani Juwujngajirtajartiwarntiwu. Wali Japurajkarrajiwarntirlu palunyanangu jularnani Yantiyakkarrajiwarntiwu Juwujwarntiwujaa Juwujngajirtajartiwarntiwu. <sup>21</sup> Kurnakwantinyala palu Jesuskarti, mapunikananila palurla piyirnwartirlu pajangu. Ngarpu manyanangurla mapirrirni ngujangurra Japurajkarrajiwarntirla. Marlamanani manya Ngarpungu, yangkala pajangujinyangu palu mapunikanani mayarurla nyanayirla Yantiyakja. Jesus purlka palu mapunikanani.

<sup>22</sup> Wali Yantiyakngurni palu kanarlanywarnti jakarni Jurujulumkarti, jularnanila palunyanangu nyapartukarra palu mapunikanani Yantiyakkarrajiwarntirlu. Wali nya-nartijangka yiparnila palu Jesuskurawarntirlu Jurujulumkarrajiwarntirlu layi nganpayi nyangupurrujaa pinakarrinyupurru, nyapartujarrinyani palu Yantiyakja piyirnwartiri Jesuskurawarnti. Yangkarti nganpayi yini parla Panapaj yangka Juwulku parla takitakijularnani. Yiparni palu Panapaj Jesuskurawarntirlu Jurujulumkarrajiwarntirlu.

<sup>23</sup> Wali pirriyani manyanangu. Parlipinya manya, wirriyajinyangu palu ngunangani Juwujngajirtajartiwarntijaa Juwujwarnti. Ngarpu manyanangurla ngujangurra. Nganpayi Panapaj pa nyangungurla wirriyajarrinya. Wali lirkarnpinya manya Panpajju, "Wajilpunganku manta Jesus jirkirparni, ngajirta nganta tikiyanta. Janginy kayan manta ngunawu, ngajirta nganta janginy kurrinykurriny nguna." <sup>24</sup> Minyarti nganpayi Panapaj pa Ngarpukurajinyangu Pirlurrjartijinyangu. Ngarpunga manyanta mapunjinyangurlu mapunikanani. Wulyujinyangu minyarti nganpayi. Pajangu palunyanta Jesusja mapunikanani iyirnwartirlujaa marninwarntirlu yangka Panapajju manyanangu wangki jularnani.

<sup>25</sup> Wali nyanartijangka jakarni Yantiyakngurni Taajijkarti. Pirriyani Taajijja. Wali wamarn muwupungani parla nganpayiwu Juwulku wanyjarrarla ngunangani.

<sup>26</sup> Nyanartijangkarlu parlipinyala. Parlipungurla purpankanya Yantiyakkarti. Nyanayirla pila kirrarnani layi yitilal Yantiyakja. Pinarriyungani pilanya Jesuskurawarnti piyirnjaa marnin wangki Ngarpukurajangka. Paja pilanya pinayungani Jesuskurawarnti.

Wali nyanartikarra palunya Yantiyakkarrajiwarntirlu parlipungurla yinila palunya jularnani Kirijinwarnti palu nyanartiwarnti piyirnjaa marnin, yangka palu nira kurajpungani Jesus Kurayij. Ngajirta manya jarlu ngananguwurti jularla Kirijin Jesuskurawarnti.

*Juwuljaa Panapaj palupinya yiparni pamarrjarti*

<sup>27</sup> Wali yarntarni palu jakarni Jurujulumngurni piyirnwartiri Jesuskurawarnti puraputwarnti. Nira palu yanani wangkijarti Ngarpukurajarti. Ngarpungu manya wangki yungani, nyanartila palunyanangu pinajularnani puraputtu. Pirriyani palu Yantiyakja puraputwarnti. Kirninyjala palu kirrarnani.

<sup>28</sup> Wali layi nganpayi puraput yini parla Yakapaj. Turtapinya, karrinyungurnirlu manyanangu jularni. Ngarpukurarlu Pirlurru parla marni kaninykaniny turlpunga kujartikarra, "Layi yitilal parlipa ngunawu pulparr. Ngapa kayan ngarlipangu wanti mayaruwarntiwarlanyja mapirrirni, miyingajirtala parlipa ngunawu nukarnini." Mapunparnila palu nguja miyingajirtajarti, yarnta ngapa ngajirta manyanangu wantirla miyi turtangupurru.

<sup>29</sup> Nyanartijangka Yantiyakkarrajiwarnti Jesuskurawarnti palunyanangu yawiyijarrinya Jurujulumkarrajiwarntiwu, tumaj palu miyingajirtajarti. Wali marni palurlanyanu, “Kala pamarr parlipanyanangu kirninykirninymannurla yipawu Jurujulumkarrajiwarntiwu Jesuskurawarntiwu, miyila palurlanyanu warntawu.” Wali kirninykirninymanni palunyanangu. Pamarr ngarrjajartiwarntirlu palu yutukanani pamarr purlka, pamarr lamparnjartiwarntirlu palu lamparn yutukanani. <sup>30</sup> Ngarrjajarrinyala pamarr, kanyala pilanyanangu Panapajjujaa Juwullu. Kangungurla pilanya yinya Jurujulumkarrajiwarnti Jesuskurawarnti kajalkajalwarnti piyirwarnti.

## 12

### *Jayilla palu yutukani Pita*

<sup>1</sup> Wali nganpayi layi manyanangu ngujangurra yini parla King Yarrit. Purlka manyanangu Juwujwarntiwu nukarniwu kapuman. Yakurrmarnani manyanangu Jesuskurawarntiwu piyirwarntiwujaa marninwarntiwu. Yiparnila manya kulipariwarnti pungupurru. Kanarlanywarnti Jesuskurawarnti palunya pungani kulipariwarntirlu Yarritkurawarntirlu. <sup>2</sup> Wali layi palu pinya pirlawurra, yini parla Jayimji. Lani palu nayipjawurlu purlkajawurlu pirlawurra. Jayimji parla papaji Junku mapirrikarraji Jesuskura. <sup>3-4</sup> Wali yangka palu nyanya Juwujwarntirlu kanarlanywarntirlu Jayimji palu pirlawurra lani kulipariwarntirlu, wali nyangungurla palu ngarrurtajarrinya.

Wali Yarrittu manya nyanya ngarrurtajinyangu palu nguja. Nyanartijangka Pitangkurrala palunyanta yani limpawarnti. Jinjinyanya manya Yarrittu, “Yantalunyanta. Tarrpartawu manta Pita.” Wali tarrpartarnurla palu kanya, jayilla palu yutukani. Yarrittu manyanu pinapinakarrinyani, “Kumantawarlanya marnanya warra japirlyungku Juwujwarnti Pitawu ngulikanupurru. Jalarra palu ngarnana miyijaa kuyi pinalkarrapurru Juwujwarntirlu. Kumantawarlanya marnanya japirlyungku warpinyukujirnujangka.”

Wali nyanartikarra Pita jayilla kirrarnani. Ngampurrikanani palu limpawarntirlu pajangu. Kalpurrrwarlany palu ngampurrjiwarnti yanani paja manyankartijaa miyikarti. Wali manyanjangkawatirrujua miyijangkawatirru kurrinykurrinyju palu ngampurrikanani Pita. Nyanartijangka palu warrkamjangka yanani manyankartijaa miyikarti. Ngampurrjiwarntiwarlanyju kurrinykurrinyju palu martarnani Pita. Karla takurr kakarrara palu ngampurrikanani. <sup>5</sup> Wali Jesuskurawarntirlu palurla Pitawu purayipurayimarnani. Warryanungurla palurla purayimarnani Pitawu jayillajangkawu nurrururlu.

### *Yinjillu Pita palkangkujirni jayillajangka*

<sup>6</sup> Wali nyanartijangka palu ngarnani Juwujwarntirlu kuyi pinalkarrapurru. Pujukujirni palu. Yarrittu manyanu pinapinakarrinya, “Wali kumanta marna kangku jayillajangka Pita ngulikanupurru.” Nyanartijangka pukanyjajarrinya. Pita pa jayilla ngunangani kaninykaniny mayarurla. Ngampurrjijarrarlul pilanyanu larrpuk karrpirni kurraparlu tanyjijawurlu Pitakurajawurlu. Nyantu pilangurla kaparn kirrarnani. Kanarlany parlanyanta mayakarti, kanarlany parlanyanta jampukarti. Kurrinywarlany pila ngampurrjijarra kirrarnani tuwanga. Pita pa manyanjarrinya.

<sup>7</sup> Nyanartijangka pirriyani yinjil Ngarpukurajangka. Parralani manyanangurla tilingu. Nyanartijangka yingkilani yinjillu Pita. Parnkijarrinyala Pita. Wangki yinya yinjillu, “Partal turtangka.” Yulajwantinyala pila tanyjijarra kurrapajangkajarra. <sup>8</sup> Marnila parla yinjillu, “Mana wulyukujirlanyanu wurnapurru. Jinapurru yutukarranyanu kuwut mapirrirni. Wajilpungkaja.”

<sup>9</sup> Wali wajilpinyala yinjil Pitangu winkirrijilinyurni, minyakujalu mapun yanani. <sup>10</sup> Kaninykaniny mayarurla pila tirrinytirrinyyanani, kaninykaniny palu kirrarnani



piyirnwarrnti ngampurrjiwarnti tukujarra kurriny. Nyantujarra Pitajaa yinjil pilanyanangurla linyjarni tirrinyyanani palkangkurra. Pirriyani pila. Jamurn pila marn-pajarrinya kiyitkarti, murtarnila ngurrujarrajarrinya kirlingirrijarrinyala. Purlka nguja tirrinyyanupurru. Ngajirtarni piyirntu yulajpantarla. Nyanarti kiyit pa purlkajinyangu tanyji lakjarti. Wali tirrinyyani pila kiyittal palkangkurra. Warntarrirlal pila yani. Nyanayirlarni parlanyanta wirlmarni yinjil, walila layi Pita yananyirra.

<sup>11</sup> Wali ngungkupinya manyanu Pitangu. Pinapinakarrinyani Pitangu. “Kularni marna winkirrporni yanana, minyakujala mapun. Mapunparni paji yiparni yinjil nyantungu Ngarpungu palkangkurrakujirnupurru. Yarrittu paja jayilla martarnani pungupurru. Kumanta pajalu pungkarla Yarrittujaa Juwujwarntirlu, yangkala paja yinjillu palkangkurrakujirni.” Kujarti pa Pitangu pinapinakarrinyani.

<sup>12</sup> Wali nyanartijangka Pita yani mayarurlurra marninkurarlurra yini parla Mayiri. Mayiri parla ngamaji nganpayiwu yiniwu Jun Maakku. Yinijarra kurriny parla minyartiwu nganpayiwu Jun Maakku. Paja palu purayimarnani nyanayirla mayarurla piyirnwarrnti Jesuskurawarrnti. Purayimarnani palurla Pitawu jayillajangkawu. <sup>13</sup> Pita yani nyanartirlurra mayarurlurra. Wali palkangarnila jajarrwantinya tuwanga. Palkangurnila narnarpinyangurra Pitangu tuwa. Palkanga pa karrinyani Pita. Pinakarrinya layingu mangangu warrkammayintu narnarpungujangka.

Wali tuwangkurrala yani yulajpanupurru. Nyanarti pa manga yini Ruta. <sup>14</sup> Marni parla Pitangu palkangurni, “Yulajpantaji tuwa.” Pinakarrinyala lin Pitakura kaninykaninyngurni Rutangu. Pita nginyjirrikani, wirriyajarrinyala pa. Ngajirtarni pa Pita nyakarla, linmipa pinakarrinya. Wirriyarni manyanangurla tikirrlaparni. Ngajirta pa tuwa yulajpantarla takurryanupurru. Wali rukjartirni pa wanyjani tuwa nyanarti. Tikirrlaparnurla manyanangu jularni nganpayiwarntiwujaa marninwarntiwu purayimarnujangkawarrntiwu. Marni manyanangu, “Pita pa karrinyana palkanga.”

<sup>15</sup> Jangkumani palu, “Ngajirta. Pita pa jayilla nguniny. Wangarta man nyuntu.”

Yarntarni manyanangu marni mangangu, “Ngajirta. Nyanarti pa Pita karrinyana.”

Yarntarni palunyanta jangkumani, “Pita pa nguniny jayilla.” Panypinya palunyanta manganga. Marnila palurlanyanu, “Kunyangurla partarla wangarr karrinyana Pitawu.”

<sup>16</sup> Wali jutungurni pa Pitangu palkangurni narnarpungani. Nyanartijangka tuwala palurla walimpa yulajpani. Wali nyanyala palu Pita karrinyujangka. Karrartajarrinyala palu. <sup>17</sup> Kulkurukujirnila manya Pitangu. Takitakijularni manyanangu nyapartukarra palkangkurrakujirni Ngarpungu. Marnila manyanangu, “Julalurla Jayimjiwu Jesusku parla ngaja, yarnta Jesuskurawarrntiwu piyirnwarrntiwu nukarniwu.” Wali wanyjanurlakanila manya mayaruwarrlanykarti yani.

<sup>18</sup> Wali kumantajarrinya, ngampurrjiwarnti palu rayinjarrinyani. Kumantajarti palurla karrartakarrartarlur jarti muwumuwupungani Pitawu rayintu. Ngampurrjiwarntimipa palu ngujangurra. Japirljapirlyungani palurlanyanu warntangurnirlu rayintu, “Wanyjurla nganpayi yangkarti Pita.”

<sup>19</sup> Wali Yarrittu manya jinjinyinya ngampurrjiwarnti, “Muwupungurla warntalu.” Jarti palurla muwupinya ngajirtajinyangu. Ngajirta palu parlipungkarla. Yangkartiwarnti ngampurrjiwarnti manya Yarrittu japirlyinya yangka palu Pita ngampurrrikanani, “Nyapartukarra manta yalayimani. Ngajirta manta ngampurrmantarla marrkingujinyangu.” Wali kulijarrinyala manyanangurla. Nyanartijangka jinjinyinya manya Yarrittu nyantukurawarrnti warrkammayinwarnti pungupurru. Nyanartiwarnti ngampurrjiwarnti palunya pinya pirlawurra.

Wali nyanartijangka Yarrit pa yani kayili mayaruwarrlanykarti Jijirriyakarti. Nyanayirlarni pa kirrarnani.

*Yarrit pa pirlajarrinya*

<sup>20</sup> Wali piyirnwarntiwu mayarujarrawarlanyjangkawu manyanangu kuli ngunangan Yarrit kayilungujangkawarntiwu Tayiyajangkawarntiwujaa Jayitanjangkawarntiwu. Kulijawurlu manyanangurla miyi jamungkani. Wali kayantajarrinya palu piyirnwarnti nyanartijarrajangka ngurrajarrajangka. Marnila palurlanyanu, “Yanku parlipanyanta Yarritkarti. Japirlyungku parlipa nganangurni parlipangu kulijarrinya. Wulyuwulyurni parliparla malku, miyila parlipanya yungku.”

Wali wurnajarrinya palu Jijirriyakarti. Pirriyani palu. Marnila palurla layiwu war-kammayinku, “Kangku manpanya Yarritkarti. Japirlyungku marnalurla.” Kanya manya Yarritkarti. Japirlyinyala palurla, “Nganapurru manpanya ngunyipinya miyungurni.” Wulyuwulyurni palurla marni miyipurru.

Jangkumani manya Yarrittu, “Wali marnanyirrangu malku kumantawarlanya.”

<sup>21</sup> Wali kumanta manyanangu pirriyani yangka manyanangu jularni Yarrittu. Kuluwuj manyanu wulyuwulyujinyangu yutukani Yarrittu, yutantinyala kirrarnupurrurla nyantukurarla. Nyanyala palu piyirnwarntirlu kuluwuj wulyujinyangu jurnanykarra nyantu mapirri. Nyantungu manyanangu wangki marnani. <sup>22</sup> Nyanartijangka piyirntu pajangu palu kajalkajalkujirnani Yarrit. Papajanani palurlanyanu, “Minyarti nganpayi pa Ngarpu. Ngajirta piyirn. Minyarti pa Ngarpujinyangu.” <sup>23</sup> Wali ngurrkuwarlany Yarrit kirrarnani. Ngajirta manyanangurla jarrmanyjarla.

Wali Ngarpukurajangkarlu yinjillu mimikujirni nyanarti nganpayi Yarrit. Wantinyala mimi yukarnani. Yinjillu mimikujirni, ngajirta pa Ngarpu kajalkajalkujirnantarla. Nyantungu manyanu kajalkajalkujirni. Walila yinjillu mimikujirni. Kiwilkiwiljilinyju palu ngarni jilpirti, pirlawurra palu ngarni. Wali Yarrit pa pirlajarrinya.

<sup>24</sup> Wali Jesuskurawarntirlu palunyanangu jularnani wangki Jesuskura. Pajala palu kurnakwantinya, mapunikanila palurla Jesusku mayarujangkawarntirlu.

<sup>25</sup> Nyanartijangka yangka pilanya yungurlakani pamarrwarnti Jurujulumkarrajiwarnti, Yantiyakkarrajiwarntirlu palunyanangu yiparnijangka jarlu. Wali tikirrpala pila jakarni Juwuljaa Panapaj. Layiwarlany pila nganpayiwarlany kanya yangkarti Jun Maak. Kayili palu yani Yantiyakkarti. Pirriyani palu Yantiyakja. Wali nyanayirlarni palu kirrarnani.

## Wangkiwarnti kutawarnti

### 11

*Miyijaa wuru palu ngarni pinalkarrapurru*

<sup>23</sup> Ngarni palu miyi Jesusjujaa piyirnwarntirlu mapirrikarrajiwarntirlu. Nyanartikar-rarni Jutajju Jesus pirtinyikarrku.

Wali yangka palu miyi ngarnani, Jesusjula purlkangu miyi warntarni. <sup>24</sup> Jamalkanyala parla miyiwu Ngarpu, nyanartijangka junganila. Marnila manyanangu piyirnwarntiwu, “Minyarti miyi pa karrkin ngajukura. Nyurrawarntiwu manyirranggu nguniny yungu-jangka. Kujartikarra manta jungananku pinalkarrapurru. Ngajula pajanta pinapinakar-rinyanku.” Wali miyila palu ngarni Jesusngurrarlu.

<sup>25</sup> Nyanartijangkarlu narangalparni Jesusju warntarni pakirti wurujarti. Marnila manyanangu, “Minyarti wuru pa jurmartajangka jalarrajangka. Junpungany pa nungu-jawurlu ngajukurajawurlu. Yangka manta kujarti ngarnanku pinalkarrawurra, ngajula pajanta pinapinakar-rinyanku.”

<sup>26</sup> Yangka manta ngarnanku minyarti miyijaa minyarti wuru, wali nyanarti, nyakula manyalu nyurrawarnti kanarlanywarntirlu takiwurra. Nyangungurla palurla pinarri ngunawu Jesusku pirlajarrinyujangkawu kitangarni Jesus walimpa tikiyanku.

### 15

*Ngarpungu parlipanya wanjikujiwu*

<sup>20</sup> Jesus Kurayij parlipangu pirlajarrinya, yutukani palu najinga, turtapinyala. Wan-jikujirni pa Ngarpungu mapunparni. Nukarniwu parlipangu jarrkanya Jesusju. Yukalku parlipa narangalparni Jesuskurarlal. Walimpa parlipanya Ngarpungu wanjikujiwu. Yangka palu kajalkajal pirlajarrinya Ngarpukurawarnti piyirnjaa marninjaa yapa, nya-nartiwarnti palu manyanjilinyparni yukalany kajalunypawarnti.

<sup>21</sup> Wali jarluwarlany pa kajalkajal pirlajarrinya nganpayi layi yini parla Ratam. Nyanartijangka layiwarlany nganpayiwarlany pa kajalkajal wanjikujiwirni Ngarpungu, yini parla Jesus Kurayij. <sup>22</sup> Kujartikarra parlipa nukarnini Ratamjiliny pirlajarriwu. Yarntarni Jesus Kurayijiliny parlipanya Ngarpukurawarnti wanjikujiwu Ngarpungu, yangka parlipa Jesus mapunikarralany.

<sup>23</sup> Wali nyanturni pa kajalurni wanjijarrinya. Kayan ngalu kanarlanywarnti kajalurni wanjijarri, tumaj Jesus pa kajalkajal. Jarlu pa nyantuliny Ngarpungu wanjikujiwirni, yarntarni parlipangu jarrkanya ngalimpawu jirnanyunguwu. Walimpa pa tikiyanku purlka nyantu Jesus, tikiyanujangkarlula manya wanjikujiwu Jesuskurawarnti, yangka palu mapunikarralany.

## 1 Timothy

### *Minyarti wangki mirlimirlijangka Puwulkura, Timiti pa lirrkarmpungani*

<sup>1-2</sup> Minyarti wangki marnangu yiparnana ngajungu yiningu Puwullu nganpayiwu Timitiwu. Nyuntuwu marnangu jarlu jularni Jesus mapunikanupurru. Wali mapunikanila manurla, yangkala marnanta nyangany walakujilinyarni.

Wali ngaju marna yangkarti yangka marna jakulkangany piyirnwarntiwu Ngarpukura wangki. Ngarpungujaa Jesus Kurayijju pajapila wangki yinya jarlu, yangka parlipanya warntarni yakurryakurrjangka Ngarpungu. Nyanarti Jesusju parlipanya wanji yungku nirnparni, yangkala parliparla mapunikarralany.

Wali mangupilarla ngunawu nyuntunga Timitirla Ngarpujaa Jesus Kurayij. Ngampurrikananku mantapila. Marlamananku mantapila nirangu. Munta mantapila kirtilykujiwu Ngarpungujaa Kurayijju purlkangu.

### *Kanarlanywarntirlu palu malany mapungajirta*

<sup>3</sup> Wali marnangu malany nyuntuwu Timitiwu. Lama kirranyja nyanayirla ngurranga yininga Yapisisja. Yangka marna jarlu tirrinyyanani mayaruwarlanykarti karla Majitaniyakarti, wali lirrangu marnanta lirrkarne yinya nyuntu lama kirrarnupurru Yapisisja. Yarntarni marnangu yipalany wangki kurrumparla lama kirrarnupurru.

Wali kanarlanywarntirlu piyirnwarntirlu Yapisiskarrajiwarntirlu palunyanangu julalany wangki Ngarpukura, yangkala palu malany mapungajirta. Ngajirta palunyanangu jirrkirl manyja wangki Ngarpukura. Nyanartijangkarlu manunyanangu jarmalku. Kulkurukujiwu manunya wampalmarnujangka. Lirrkarmpungana marnanta kujarti jarmarnupurru.

<sup>4</sup> Jarmalku manunyanangu nyanartiwarntiwu piyirnwarntiwu, ngajirta ngalunyanu kajikajiyungka kurrumpajangka. Yarntarni ngajirta ngalunya kurajpungka pirlawarnti jarlujangkawarnti kilakiwarnti wanjiwarntirlu Juwujwarntirlu. Minyartijiliny pa yarr wangki. Yarr palu kirralany nira wangkijarti wapaljarti. Puju palu nira malany yarr wangkimipa, wali kayan ngalu warrkammanyja nyanartiwarntirlu piyirnwarntirlu Ngarpukura. Puju palu Ngarpu mapunikarra, warrkampala palu warrkammanyja Ngarpukura. Wali puju parlipa Ngarpu mapunikarra ngalimparluwurti, wali nyanarti, warrkam parliparla warrkammanyja Ngarpukura.

<sup>5</sup> Puju manunyanangu jarmalku, wali tapungmankula palunyanu puju manunyanangu takitakijulawu. Tapungmanku palunyanu piyirnwarntirlu, tumaj manya Ngarpungu lukurpinya kaninykaniny. Yarntarni yakurryakurrku palurla yakurrmalku. Yarntarni palurla Ngarpuwu mapunikarrku mapunparni.

<sup>6</sup> Kanarlanywarntirlu palunyanu ngajirta tapungmanta. Nganga palu yanany wangkiwangkikarra, tumaj palu nira pinapinakarrilany wangki wapal. Nganga palu yanany. <sup>7</sup> Wali yangkartiwarntirlu palurla wulyumalany wangki jularnupurru takiwurra. Pinayungany palunya wangki Ngarpukura yangka Ngarpungu parla jarlu yinya Mujij, yangkala palunya pinayungany ngurrpangu. Kula palu pinarrirlurni malany pinangurrujilinyarni, minyakujala palunya ngurrpangu pinayungany.

### *Piyirnwarnti yakurrjuwalwarnti*

<sup>8-10</sup> Wali wangkiwarlany marnangu takijulawu. Jarluwarlany parla Ngarpungu Mujij yinya wangki yini luwu jirrkirlikanupurru piyirnwarnti, tumaj palu yakurryakurrjuwal piyirnwarnti. Kanarlanykanarlany yakurrwarnti palu yanany wapalkarra luwungajirta Mujijkurangajirta. Mapunikarralany palunyanu nyantuwarntirlu ngangamartarlu wapalkarra yanujuwallu. Kanarlanykanarlany palu nguniny munta parntaparnta,

Ngarpungajirtarlal palu yanany yakurral. Kanarlanykanarlanyju palurla Ngarpuwu jirnapungany. Kayan ngalu pinakarri Ngarpu.

Kanarlanykanarlany palu ngamaji pungujuwaljaa ngarpu pungujuwal. Pungany palurlanyanu ngamajijaa ngarpuwurti pirlawurra. Kanarlanykanarlany palu yarr wapalkarra pungujuwal pirlawurra. Piyirnwarti kanarlanywarnti palu yakurr nguniny. Kanarlanywarntirlu palunya kartuwarlany warntarnkarrakangany kanarlanykura piyirnkura. Ngurrangurra yungany palunyanu. Yarnarni marnintu palunya warntarnkarrakangany piyirnwarlany. Kartu parla wartangurni kirralany. Yarnarni piyirnjarrarlu pilanyanu kartukujilany nganpayijarrarlu.

Kanarlanykanarlany palu ngurru kangany ngurrijirru piyirnwurti, marninwurti yapawurti. Tarrpartalany palurlanyanu jingnyangupurru. Ngajirta palu yartajpanta. Kanarlanykanarlany palu yirrijiwarnti. Yarnarni palu kanarlanykanarlanyju piyirntu kayanparni ngirtilykarra julalany. Wapaljirru nganpayirru kujikarralany nyanarti nganpayi wulyu mapunji. Kula mapun, minyakujala wapal. Kanarlanykanarlany palu yanany yakurrwarlanyjarti Ngarpungajirtajarti.

Minyartila manyanangu Mujijkura wangki nukarniwu piyirnwartiwu. Puju palu yirrikarrkula wangki Mujijkurajangka, wali nyanarti, nginyjirrikarrku palunyanu yakurryakurr nyantuwarntikura. Wali wulyu wangki pa minyarti Mujijkurajangka, yangkala palu kanarlanywarntirlu ngajirta mapunikarra. Yakurral palu yanany narangal. Kanarlanywarntirlu palu mapunikarralany wangki Mujijkurajangka, wulyungal palu yanany. Yarnata kanarlanywarntirlu palu lup pinakarrilany, ngangyanany pala palu. Yakurr palu nguniny puturu pinakarrinyujangka.

<sup>11</sup> Wali julalany marnangu wangki yangka parlipa jarlujangka martalany Ngarpukura. Ngajirta marna manya ngajukurajangka milyilyijangka. Ngarpungu paja jarlu yinya wangki minyarti nyantungu wulyujinyangurlu wirriyajuwallu.

#### *Jesus pa marlamanujuwal ngarrurtakujirnujuwal*

<sup>12</sup> Wali, wirriya marna nguniny ngarrurta, tumaj paja wirriyakujirni Jesusju ngalimpakuraru purlkangu Kurayijju paja ngarrurtakujirni. Warrkam nyantukura paja yinya Jesusju, marlamananywurti paja warrkampurru. Nyanartijangka marlamanujangka marna Jesus jamalkangany. Jarlu paja nyanya Jesusju. Pinapinakarrinya parlanyanu kujarti, “Nganpayirru minyartirlu Puwullu paji wulyu warrkammalku mapun, walirni pa yakurr nguniny. Kurajpungkula marna warrkampurru.” Wali kurajpinyajal paja nyantukurapurru warrkampurru. Kurajpungujangka marna ngarrurtajarrinya. Wali marna yakurr nguja, yangkala paja warrkam yinya nyantungurni. <sup>13</sup> Ngajirta marna jarlu mapunikanantarla Jesus. Nyanarti Jesus marna jarlu jingkirrkangani ngurpangu. Walirni paji luyurrmarni Jesusju. Yarnarni marnanya pinya piyirnwarti Jesuskurawarnti mapunikanujangkawarnti. Warrarni marna ngunangani kuliparirni, tumaj marnarla ngurru pa nguja Jesusku. Panypinya marnanyanta Jesusja, yangkala marnanya Jesuskurawarnti pinya ngurpangu. Yarrwurti paja pungkarla Ngarpungu. Ngajirta. Yarnarni paji ngujangurra. Luyurrmarnani paji nyantungu Ngarpungu. <sup>14</sup> Yawiyijarrinya paji, yangkala paja mapunjinyangu palymani munta kaninykaniny purlkangu ngalimpakuraru. Kaninykaniny pirlurr paja kurnakujirni mapunkujirni. Tapungmani paja, Jesus Kurayijjula pajarla yutukani tapungmanupurru piyirnwarnitipurru.

<sup>15</sup> Minyarti mapun. Tarrpartawu parlipa pinangu, mapunikarrkula parlipa wapalkarrarlu nyapartukarra Jesus Kurayij pirriyani kankarnumarrangujangka minyayirra nguwanga tikirrkujirrupurru piyirni yakurrjangka. Wali ngaju marna yakurrjinyangu nguja, yini Puwul. Nyanartiwarntijiliny marna nguja yakurr, <sup>16</sup> yangkala paji Ngarpungu luyurrmarnani ngajuwu yakurrku, marlamanila paja. Ngajirta paja pungkarla yakurrjangka. Warrarni paji jurumanani rawa yakurrjinyanguwu, yangkala pajalu nyaku kanarlanywarntirlu takiwurra. Pinarri palurla Ngarpuwu jurumanujuwalku ngunawu.

Wali mapunikarrkula palurla Jesusku nyangujangkarlu, wanjila manya yungku kujawurlurra.

<sup>17</sup> Mapunparni marnangu malany. Yangkarti Ngarpu pa kayan nyantu. Maja parlipangu nguniny ngalimpawu nukarniwu. Jarluwarlanyjangka parlipangu maja nguninyparni kujawulurra ngunawu. Ngajirta pa pujujarri Ngarpu, kujawulurra pa wanji nguniny. Kayan ngarlipa piyirnwarntirlu nyaka nguwakarrajirlu. Jarti parliparla nyangany millu. Ngurt parlipanyanta nguniny yangka parlipangu kajalkajal nguniny nyantu kujawurlurra nirnparni. Yangkajal parlipangu kajalkajal nguniny. Mapunparni nyanarti wangki.

<sup>18</sup> Yarntarni marnangu malany Timitiwu ngajukurawu walakujilinyku. Nyuntungala mangulurla jakulkanya piyirnwarntirlu Ngarpuwura wangki jarntuwarntirlu nyuntukurawarntirlu. Wali wangki minyarti tarrpartarnanku man. Pinapinarriwu man Ngarpuwura wangki jakulkangujangka.

Lirkarnpungana marnanta Timiti. Puju nganawurti mangurla wuwuyanku, wali nganya manta yangkarti wangki. Warnta nyanarti milyilyirlajangka wangki Ngarpuwura yangka mantalu yinya jarntuwarntirlu nyuntukurawarntirlu. Mapunikananku man Timiti Ngarpu mapunwurra. Yakurrmalku manurla yakurryakurrku. <sup>19</sup> Wali kanarlanywarntirlu piyirnwarntiwarlanyju palurla ngajirta yakurrmanyja yakurryakurrku. Wirriyajarriany palurla yakurrku. Ngajirta palu pinapinamanta wulyuwulyu. Jesusku palurla mapunikarralany, yangkala palu rukarnurla tikiyanany. Ngurtijilinyparni palu junglapalany nirnparni. <sup>20</sup> Nganpayijarra kurriny pila junglaparni. Ngangayani pila nganpayijarra yinijarra Raminiyasjarra Yaliksanta. Nyantujarra marnapinya ngajungu Puwullu pirtinyikani pirlakarti purlkakarti. Pirla purlka marnarla yinya nganpayijarra yangkartijarra. Kayan ngartapila yarnta jingkirrangka Ngarpu.

## 2

### *Nyapartukarra palu ngunawu jujungga Ngarpuwura miyitingja*

<sup>1</sup> Wali wangkiwarlany marnangu julalany wangki marrki martarnupurru. Yangka manta yanany jujukarti Ngarpuwura, jamalkangku manta Ngarpu yungujuwal. Yarntarni malku mantarla ngarntimankula manta. Japirlyungku manta Ngarpu piyirnwarntiwu nukarniwu. <sup>2</sup> Japirlyungku manta purlkawarntiwu kapumanwarntiwu, yarntarni majawarntiwu nukarniwu manta Ngarpu japirlyungku. Nyanartijangkarlu parlipanyalu yirrikijawurlu martawu, ngurtpalkula parlipa. Mapunjinyangu parlipa karriwu layirni, jirkirlijinyangu parlipa ngunawujaa yanku. <sup>3</sup> Puju parlipa japirlyungku Ngarpu piyirnwarntiwu, wulyu pa nyanarti mapun. Wirriyajarriwula parlipangu Ngarpu ngalimpakura wanji yungujuwal. <sup>4</sup> Ngarpu pa nyantu wirriya nguniny wanji yungupurru. Wali wanji manya nukarnini kurnakkujiwu Ngarpuwura nyantungu. Mapunparni manya kurnakkujiwu nukarnini, pinayungkuwurti manya pinarriwurra nukarnini, yangkala kanarlanywarntirlu palurla pinakarrilany. Kanarlanywarntirlu palurla ngajirta pinakarri Ngarpuwura.

<sup>5</sup> Ngarpu pa nguniny kayan, nyantumipa layi. Wali jarlu parlipanya yakurru ngangakanya Ngarpuwura, nyanartila parlipanyanta marrijarrinya Ngarpuwura. Kayan ngarlipa tikiyanta piyirnmiya. Jesusju parlipanya tikirkujilany Ngarpuwura nyantumiparlu. Pirriyani parlipangu Ngarpuwura Jesus Kurayij nganpayi tikirkujirrupurru. Layingumipa parlipanya tikirkujilany Ngarpuwura Jesusjumiya. Ngajirta ngananguwurti tikirkuji, marlaljinyangu. Layimipa parlipangu pirriyani Jesusmiya.

<sup>6</sup> Yangka parla katungkajarrinya Jesuspurru pirriyanupurru, wali yijingkanyala manyanangurlanyanu Jesusju nukarniwu piyirnwarntiwu marninwarntiwu yapawarntiwu. Ngarpuwura manya wanji yungku, yangkala Jesus pirriyani, yijingkanyala manyanangurlanyanu takijularnupurru.

<sup>7</sup> Wali Jesusju manyanangurlanyanu yijingkanya, nyanartila paja ngaju yinya wangki jakuljulalany nyananyangu piyirnarntiwu kanarlanywarntiwu. Ngajirta Juwujwarntiwu, piyirnarntiwarlanyku marnanyanangu jakuljulalanyjaa pinarriyungany marnanya. Pinarriyungany marnanya Jesus mapunikanupurru, yarnta marnanya pinarriyungany nyapartukarra Ngarpuwu palurla pinarrijarriwu. Mapun marnanyanu julalany, ngajirta yirri, mapunparni marnanyanu julalany jirrkirl.

<sup>8</sup> Yarntarni wangkiwarlany jujupurru. Lirrkarn marnanya yungany nganpayiwarnti Ngarpukurawarnti. Ngarpuwu palurla manyja nirangu. Yarnta palurla munta kayan nguna Ngarpuwu. Japirlyungku palurla Ngarpu kulimulurlu. Ngajirta ngalu kuli pinapinakarri ranyjingu muntanga kaninykaniny. Mapunjinyangu palu japirlyungku Ngarpu.

#### *Marninwarnti*

<sup>9-10</sup> Wali yarntarni marnanyanangu marninwarntiwu malany lirrkarn. Marninwarnti palu ngunawu wulyu. Nira palunya kanarlanywarnti marlamananku. Kujarti palu yanku marninwarnti Ngarpukurawarnti Kutkurawarnti. Karrkinta palu mana kangku turiti wulyu mapuntu, walirni palu ngajirta nira pinapinakarri turitijaa nganapartu nganapartu ngurrukurra. Ngarpuliny palu pinakarriwu. Ngajirta ngalu turitimipa warntarnanta pamarrjawurlu purkpurkajawurlu. Ngajirta ngalu pujukujirnanta manawarntirlamipa. Ngajirta ngalu marninwarnti manajarti wulyujarti ngurrukujarrinyanta. Wulyu palu yanku marlamanujuwal.

<sup>11-13</sup> Yarntarni palu marninwarntirlu kulkururlu pinakarriwu Ngarpukura wangki karrkarnurla. Jarmalany marnanyanangu marninwarntiwu ngajungu Puwullu, ngajirta ngantanya nganpayi pinayungka wangki. Kirranyjalu kulkuru marninwarnti. Pinakarriwu Ngarpukura wangki. Wali ngajirta ngalunyanu murta kajalkajalkuji marnintu, yangka pa nganpayimipa kajalkajal nguniny, tumaj jarluwarlany nganpayiliny pa Ngarpungu ngartakpani yini Ratam. Nyanartijangkala pa marnin ngartakpani yini Yip jirna. <sup>14</sup> Marnin yangkarti parla pirlangu purkangu kajiyinya, mapunparnila yakurra wantinya, yini parla Yip. Ngajirta nganpayi Ratam parla kajiyungkarla pirlangu. Marninturni parla mapunikani. Wali nyanartikarrala marnanya lirrkarn yungany nyantuwarnti marninwarnti.

<sup>15</sup> Wali marninwarnti palu nguniny yapa martarnupurru, yangkala palu walirni ngunawu Ngarpukura. Kayan ngumparna parlanyanu martawu. Puju palurla juturni mapunikarralany yapa martarnujuwallu, Ngarpu palu puju wajilpungany marninwarntirlu, wali nyanarti, wanji manya yungku Jesusju. Puju palunya kanarlanywarnti tapungmanany, Jesusju manya yungku wanji kujawurlurra.

### 3

#### *Nganpayiwarnti ngampurriwarnti*

<sup>1</sup> Wali yarntarni, nganpayiwarnti marnanya lirrkarnpungku ngampurriwarnti. Yangka nganawurti manyanangu ngunawu purlka ngampurri kajalkajal Ngarpukurawarntiwu, wali nyanarti wulyu ngunangupurru. Mapunparni minyarti wangki.

<sup>2</sup> Wali wangki minyarti marnangu malany Puwullu Timitiwu mapirri. Kangku man minyartirni wangki, jakulkangu manunyanangurla yangkartiwarntirla piyirnarntirla ngampurriwarntirla, nyapartukarra palu purlka ngunawu nyanartiwarnti piyirnarnti. Nganpayi Ngarpukura ngampurri wulyujinyangu pa ngunawu mapunji wapalngajirta. Yarnta pa ngunawu ngapa ngarla ngarnungajirtajawal. Ngajirta ngarta ngapa nganya wangartawurra. Yarnta yirrikijarti pa ngunawu.

Yarntarni pa kartujarti layijarti ngunawu. Kayanmipa pa kartu martawu. Yarnta jarntukujirnujuwal pa ngunawu, yangka manya jarntukujilany piyirnarnti kanarlanywarnti nganpayirlu nyanartirlu. Yarnta pa ngunawu pinayungujuwal yangka manya pinarriyungany kanarlanywarnti takiwurra.

<sup>3</sup> Yarntarni nganpayi ngampurrji pa wulyu ngunawu. Ngajirta ngarta ngapa ngarla ngarnanta wangartawurra. Yarnta ngajirta ngarta pungujuwal nguna kulijuwal. Ngunawu pa kirtily. Kayan ngarta jirljirljarri jingnyangujangkawurti, marlalparni. Jarti palu kuliwu yingkiyingkilanku, warrarni pa nguniny kirtily. Yarnta ngampurrjirlu ngajirta ngartarla pamarrku kurturrkurturrmanyja purilkawu.

<sup>4</sup> Yarntarni manyanangu ngampurrji maja ngunawu yapawarntiwu nyantukurawarntiwujaa kartuwu nyantukurawu. Nyantukurawarntirlu yapawarntirlu palu pinakarri-lany wangki. Pinakarrinyurla mapunikarralany pala ngarpu nyantuwarntikura. Yapawarntirlu ngarpunyankurala palu wulyu julawu mapunji.

<sup>5</sup> Wali puju manya nyantukurawarnti yapawarnti ngampurrikarralany wulyuwurra kartu mapirri, nyanarti nganpayi manyanangu maja mapunji ngunawu Ngarpukurawarntiwu piyirwarntiwu. Ngampurrikarrku manya piyirwarnti Ngarpukurawarnti wulyuwurra. Puju ngajirta manya ngampurrikarra nyantukurawarnti yapawarnti, wali kayan nganyanangu maja nguna Ngarpukurawarntiwu piyirwarntiwu. Kayan nganya ngampurrikarra piyirwarntiwurti.

<sup>6</sup> Yarntarni pa ngampurrji ngunawu nganpayi yangka jarluwarlany mapunikani. Puju jalarrarni mapunikarralany, ngajirta nganta yutukarra purlka ngurrkungamarra. Ngurrkujarrinyanta ngarta, yangkala ngarta ngulikarra ngurrkuji Ngarpungu, nyanartijiliny jarlu ngulikani pirla purlka Ngarpungu.

<sup>7</sup> Yarntarni pa nganpayi ngampurrji ngunawu kujarti. Puju palu julalany mapunji piyirwarntirlu Ngarpukurarlujaa rantangakarrajirlu piyirwarntirlu, wali nyanarti, pinarri palurla mapunjiwu nguniny. Nyanarti nganpayi warntalu ngampurrji manta majakujiwu Ngarpukurawarntiwarlanyju. Puju palu julalany yirriji, rantangakarrajirlu piyirntu, wali nyanarti, ngajirta nganta Ngarpukurawarntirlu warntarnurla majakuji, tumaj ngalu kurntayikuji wangkingu kanarlanywarntirlu. Nyanartijangka pirlangu ngarta tikirrkujji nganpayi nyanarti maja ngampurrji.

*Piyirwarnti Ngarpukurawarnti marlamanujuwalwarnti.*

<sup>8</sup> Wali piyirwarntiwarlany palu nguniny Ngarpukurawarnti marlamanujuwalwarnti. Nyanartiwarnti marnanya lirrkarnpungku. Yanku palu wulyu yirrikijarti. Mapunikarrku palurla Jesuskuliny. Ngajirta ngalurla pamarrku mapunikarra, yangkala ngalu kurakurajarrinyanta nirnparni. Yarnta ngajirta ngalu ngapa purlka nganyja yini wayin, yangkala ngalunyanta rukanyja. <sup>9</sup> Kitpanku palu Ngarpukuraliny wangki milyilyirlu, yangka parlipangu Jesusju jakuljularni. Kitpanku palu mapuntujinyangu ngajirta kurrinykurrinyju.

<sup>10</sup> Wali puju nganpayi nguniny wulyu yangka marnangu marni, wali nyanarti, yirrikarrku manta kurajpungkula mantarlanyanu yirrikanurla nyurrawarntirlu piyirwarntirlu Ngarpukurawarntirlu, yangkala manta yutukarrku piyir marlamanujuwal Ngarpukura.

<sup>11</sup> Yarntarni marninwarntiwurti marnanya lirrkarnpungku. Yanku palu wulyuwarnti mapunjiwarnti. Ngajirta ngalu ngapa nganyja, yangkala ngalu wangartajarri. Yarnta ngajirta ngalunya ranyjingu kurajpunganta nganpayijaa marnin kuliwurra. Yirrikijarti palu ngunawu. Kujarti palu marninwarnti yanku wulyu.

<sup>12</sup> Wali nganpayi marlamanujuwal pa ngunawu kartujarti layijarti. Kayanmipa pa kartu martawu. Yarntarni manyanangu Ngarpukura marlamanujuwal ngunawu maja yapawarntiwu nyantukurawarntiwujaa kartuwu nyantukurawu. Nyantukurawarntirlu yapawarntirlu palu mapunikarralany ngarpunyankura. <sup>13</sup> Yangka nganpayirlu parla warrkammalany mapunjinyangu Ngarpuwu, wali kanarlanywarntirlu palu nyangany warrkammayin wulyu. Malany manyanangu nganpayirlu nyanartirlu Ngarpukura wangki. Purnkungu manyanangu Jesus julalany yangkala palu kanarlanywarntirlu pinakarrilany wangki nyantukura. Pinakarrilany palu mapun.

*Najanu manyanta yanku Timitikarti*



<sup>14</sup> Wali Timiti, yanku marnantarla nyuntukarti najanu. Ngungkupungana marna wirriya yanupurru. Kunyungurla marna yanku jalarrarni, kunyungurla marna yanku walimpa. <sup>15</sup> Puju marna lama warra kirralku, wali nyanarti. Minyarti man martawu lirrarn lanujangka ngajukurajangka. Pinarriyungany marnanta yangkarti mirlimirli nyapartukarra parlipa Ngarpukurawarnti ngunawu. Wali Ngarpu ngalimpakura pa wangi nguniny, mapunikarralany parliparla Ngarpuwu. Martalany parlipa Ngarpukura mapun jartamanujuwalwarntirlu nukarnirlu, jakuljulalany parlipanyanangu kanarlanywarntiwu wangi mapun Ngarpukura.

*Ngarpungu parlipangurlanyanu kalarakujirni*

<sup>16</sup> Ngarpu pa wulyujinyangu mapunparni. Kalarakujirni parlipangurlanyanu Ngarpungu pinarriwarra. Kayan ngarliparla partalurni pinarrijarri Ngarpuwu yangka pa nyantu purrurturlal.

Pirriyani parlipangu nguwangkurra Jesus, nganpayirni palu nyanya piyirwarntirlu, Ngarpungu manyanangurla jakulkanya walaku nyantukura, Yinjilwarntirlu palu nyanya Jesus, Jularni palunyanangu wapalkarra piyirwarntirlu Jesus, Mapunikanila palu Jesus ngurrawarlany ngurrawarlanyjangkarlu, Tikirrkujirni parlanyanu kankarral Ngarpungu.

4

*Pinarriyungany palunya wangi wapal kanarlanywarntirlu*

<sup>1-2</sup> Jarlu parla Pirlurru Ngarpukurarlul marni nganpayiwu layiwu kurrumparla lanupurru nyapartukarra palu piyirwarnti kanarlanywarnti ngangayanku. Kanarlanywarntirlu mapunikanujangkawarntirlu palunya pinakarriwu pirlawarnti yirrijawarnti, mapunikarrkula palunya, wajilpungkula palunya pirlawarnti. Wangki nyanarti pirlawarntikura pa wapal. Wali pinakarriwu palu piyirwarntirlu wangi wapal pirlawarntikura, yangkala palu yakurryakurr nira pinapinakarriwu. Kayan ngalu pirlurru nyaka wulyungal ngunangupurru. Nyanartijangka palunya piyirwarntiwarlany pinarriyungku wangi wapal. Kujarti parlipa jalarra nyangany. Mapunparni palu kujarti yanany kanarlanywarnti.

<sup>3</sup> Yangkartiwarntirlu palunya lirrarnpungany piyirwarntirlu pirlakurawarntirlu. Jarmalany palunyanangu kujarti. “Ngajirta ngantanya kartuwarnti warntarnanta. Kirrijirla manta ngunawu yarr, kartumulujaa ngumparnamulu manta yarr ngunawu.” Yarnarni palunyanangu jarmalany, “Ngajirta ngantanya kuyiwarnti kanarlanywarnti nganyja. Wanyjarrku mantanya kanarlanywarnti. Yarnata miyiwarnti kanarlanywarnti mantanya ngarnanku, miyiwarntiwarlany kanarlanywarnti mantanya wanyjarrku.”

Wali nyanarti wangi pa wapal. Pinarri parliparla Ngarpuwu. Mapunparni parlipangu ngartakpani kuyijaa miyi nukarni. Ngarpungu parlipanya yinya nyantungu kuyijaa miyi ngarnupurru. Ngajirta wanyjanupurru. Yangkala parlipanya nukarni ngarnanku Ngarpukurawarntirlu mapunjilwarntirlu jamalkangurla.

<sup>4</sup> Yangka parliparla Ngarpu jamalkangany miyipurru ngarnupurrujua kuyipurru ngarnupurru, wali nukarnini parlipanya ngalku. Ngajirta ngarlipanya wanyjarra kanarlanywarnti. Ngarpungu parlipangu miyijaa kuyi ngartakpani. Nukarnini pa ngartakpani wulyu. <sup>5</sup> Yangka parliparla Ngarpuwu malany miyipurru ngarnupurrujua kuyipurru ngarnupurru, wali malany parlipangu Ngarpungu miyi ngarnupurru. Jamalkangany parlipanyanta Ngarpunga. Yangka Ngarpungu parlipangu malany ngarnupurru, wali nyanarti, kayan ngarlipa nganawurti wanyjarra.

## 1 John

### *Ngarpu pa tili parralanujuwal*

<sup>5</sup> Munga parlipangurla ngarla. Tili parlipangu wulyu parralanujuwal. Wali Ngarpu parlipangu tili parralanujuwal wulyu. Ngajirta manyanta Ngarpunga munga nguna, nyantu pa kayan tili.

<sup>6</sup> Puju parlipa muntanga martalany yakurr yarnta parlipanyangu kujartikarra malany, “Ngaju marna yanany Ngarpukurarlal,” nyanarti parlipa yirri malany. Yirrijawarnti parlipa ngunangana. Ngajirta parlipa mapun. Kula Ngarpukurarlal parlipa yanany tilingal yangkartiwarnti, minyakujala parlipa mungangal yanany Ngarpungajirtajartirlal yakurral. <sup>7</sup> Puju parliparla munta kayan nguniny Ngarpuwu, wali nyanarti, tilingal parlipa yanany Ngarpukurarlal. Ngurtpala parlipanyangurla nguniny piyirnwartirla. Walaku Ngarpukura Jesus parlipangu jilkarni nungu yakurrjangkawu wajapungupurru. Yangka parlipa ngapajawurlu lukurrpungany nganawurti, nyanartijilinyjawurlu parlipanya lukurrpungany Jesusju nungujawurlu, puju parliparla munta kayan nguniny Ngarpuwu.

<sup>8</sup> Yarntarni puju parlipanyanu julalany yakurrngajirtajarti, nyanarti pa yirri, kajiyungany parlipanyanu. Puju ngananguwurti manyanu julalany yakurrngajirtajarti, kajiyungany manyanu. <sup>9</sup> Puju parliparlanyanu kurntayirlu yakurryakurrjawurlu takijulalany Ngarpuwu, wali nyanarti, wajapungku parlipangurla yakurryakurr Ngarpungu. Rukalanypala parlipangurla yakurra Ngarpungu. Ngarpu pa kayan, ngajirta kajiyungujuwal. Wulyu pa nyanarti Ngarpu. Yangka parlipanyanu takijulalany yakurrjawurlu, mapunparni parlipangurla wajapungany nukarnirla.

<sup>10</sup> Yarntarni puju parlipanyanu julalany, “Ngaju marna wulyu, ngajirta marna jarlu yakurryakurral yantarla,” wali kujawurlu parlipa Ngarpu yirrijikujilany. Yarnta parlipa ngajirta wangki Ngarpukura mapunikarra.